

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Strindberg, August.; autoriseret Oversættelse
ved R. Jahn Nielsen.

Titel | Title:

Sorte Faner : Livsbilleder fra Aarhundredskiftet

Udgivet år og sted | Publication time and place:

København : E. Jespersen, [1907]

Fysiske størrelse | Physical extent:

340 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57-374 s

~~192~~ = 297 ^h

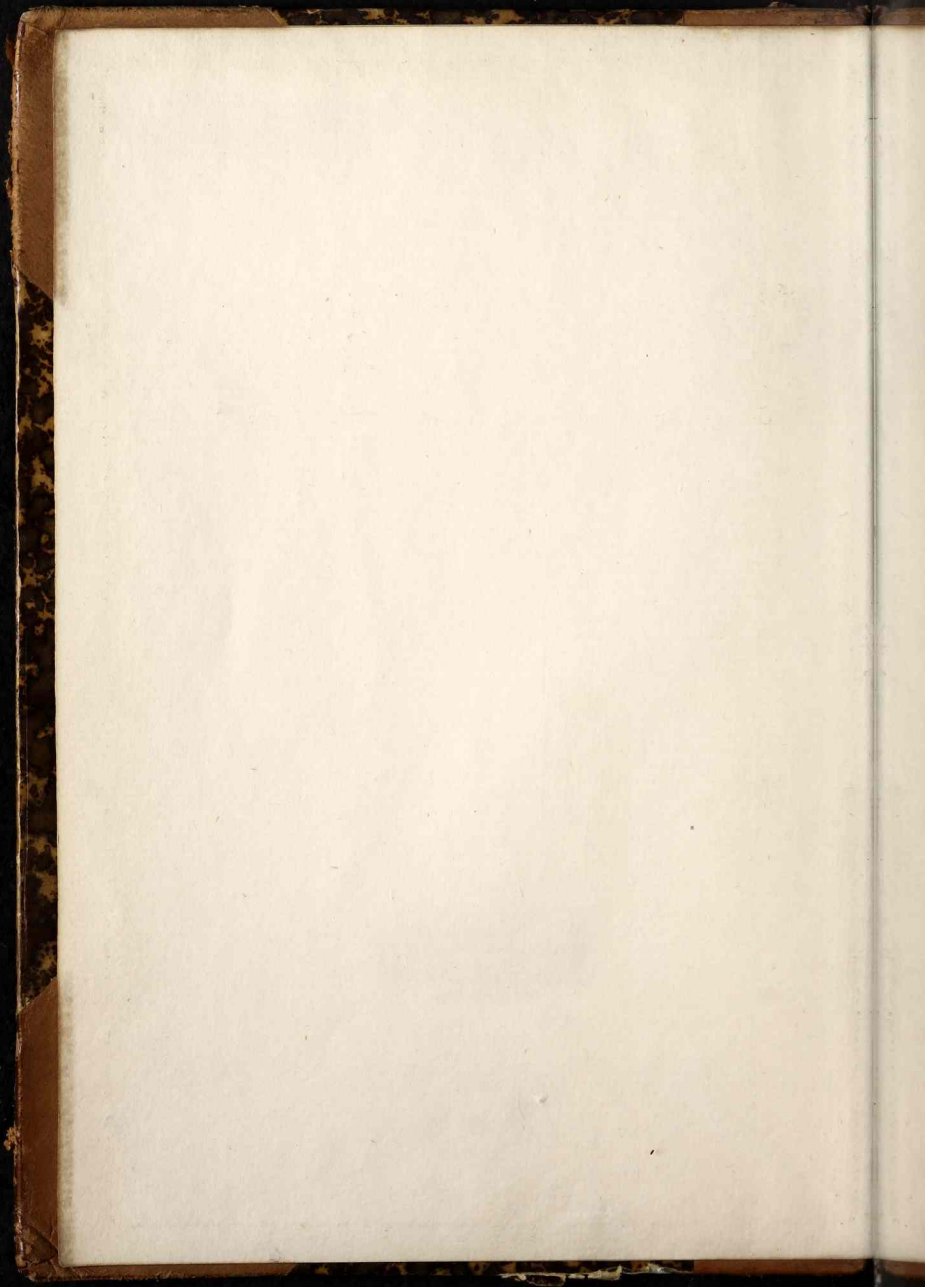
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021959228

AUGUST STRINDBERG

SORTE FANER

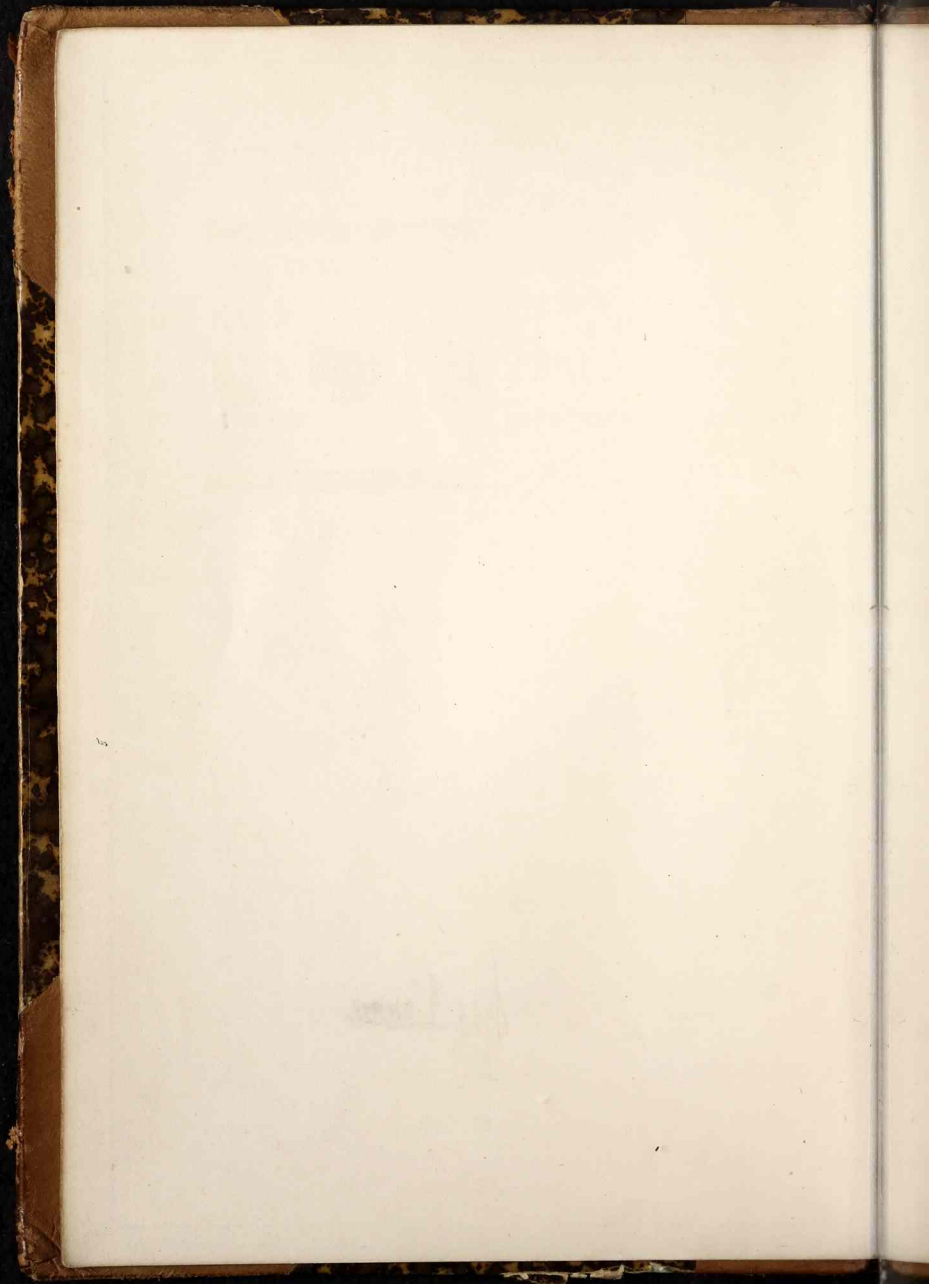
E. JESPERSENS

FORLAG

KØBENHAVN

MCMVII

AUGUST STRINDBERG

SORTE FANER

VED R. JAHN NIELSEN

1908 L. 11118

AUGUST STRINDBERG

AUGUST STRINDBERG

SORTE FANER

LIVSBILLEDER FRA AARHUNDREDSKIFTET

AUTORISERET OVERSÆTTELSE
VED R. JAHN NIELSEN

E. JESPERSENS FORLAG
KØBENHAVN

MARTIUS TRUESENS BOGTRYKKERI. KØBENHAVN

Næppe noget andet Værk af den geniale svenske Digter August Strindberg har vakt en saadan Opmærksomhed som nærværende Bog: „Sorte Fane“.

Grunden er i første Række den, at Romanen indeholder et Galleri af Typer fra det literære, journalistiske og akademiske Stockholm — Typer, der — man kunde fristes til at sige: naturligvis — er blevet identificeret med visse kendte Personligheder, som Forfatteren skal have „portrætteret“.

Strindberg er optraadt som „Stads-Satyrikus“, og sandelig — han har ikke lagt Fingrene imellem! Det er en af svidende Foragt og flammende Insignation ledet Haand, der har tegnet de smerteligt-komiske Scener, hvori 80ernes liberale Materialister er blevet demaskeret. Det er et Helvede, fuldt af fordømte, der piner og pines — et Magtstræbets, Ærgerrighedens og Sanselighedens Inferno —, Bogen viser os. Rummede den ikke ogsaa Haabet om en snarlig Udfrielse, om en ny, menneskeværdig Epoche, da vilde den virke som et ulideligt Mareridt. Men dette Haab bryder frem overalt — klart og fortrøstningsfuldt som en Solstraale, mildt og opmuntrende som en Vaarblomst —, varmende og kvægende. „Sorte Fane“'s Handling foregaar i Dybet; men man skimter den Trappe, der fører op ad mod Lyset og Lysets Kilde ...

Skønt ikke længere nogen ung Mand ejer Strindberg en Ynglings let bevægelige Sind og fyrige Blod.

Han er i „Sorte Faner“ den samme helt grebne, iltert propagerende, hensynsløse Polemiker som i „Rødderummet“ og de andre Ungdomsværker. Han synes ikke at kende til Træthed, Resignation, Falden til Føje; nu som før sætter han alt ind paa den Sag, han vier sine Vaaben, nu som for tredive Aar siden er han Personligheden, det stejle og trodsige Jeg, der aldrig gaar paa Akkord for at vinde Publikums Gunst eller en Klikes Velvilje. Strindberg er og bliver Opponenten, Anarkisten, Ildsjælen, den rastløst skabende Mester!

„Sorte Faner“ — det er Dekadencetidens Mænd og Kvinder, det er de Bannere, der viser Vej til Forraadnelsens og Haabløshedens, Forhærdelsens og Aandsforladthedens Land.

Ogsaa vi har den Slags „Faner“ hér i Danmark! Ogsaa vi har vore Zachris'er og vore Jenny'er, vore Hanna Paj'er og vor Smartman-Løgnroth! Vi behøver ikke at gaa til Sverrig for at finde Forfaldets Typer. Derimod er vi nødt til at søge ud over Landets Grænser, saafremt vi vil se dem skildret med en Strindbergs Genialitet!

Sluttelig bringer jeg Forfatteren, Hr. Baron A. Wallen min hjerteligste Tak for den værdifulde Hjælp, han har ydet mig under mit Arbejde. —

Frederiksberg i December 1907.

R. JAHN NIELSEN.

FØRSTE KAPITEL.

DER skulde være „Genganger-Diner“ hos Professor Stenkåhl; men kun Gæster af anden Rang var tilsagt; Storkorsene havde holdt Udrykning Dagen i Forvejen. Chateauvinene var drukket, hvorfor Tjeneren satte de hvide Vine frem — i Flasker, der havde mistet deres Etiketter i Isskabet; Rødvinen blev slaaet paa Karaffer, og Bal-Champagnen isedes ned i en Kuldeblanding af Sne, Salpeter og Kogsalt. Anretningen var enkel, men straalende, da Gæsterne begyndte at samles. De stod paa Trappen med Uret i Haand, ængstelige for at komme for tidligt — og især for at blive nødt til at konversere før Bordet. Man levede i en praktisk, nationaløkonomisk Tid og ønskede ikke at rutte med Samtalestof. Da man jo ikke vidste, hvem man vilde komme til at sidde ved Siden af, var det nødvendigt at iagttage stor Forsigtighed i Valget af Emner, og man maatte passe paa: ikke at sige den samme Aandrighed to Gange til den samme Person.

Forfatteren Falkenstrøm arriverede og traf sin Ven Boghandleren staaende med Kronometret i venstre Haand.

- Er „Ligaen“ ogsaa indbudt? — spurgte han.
- Nej, kun „Fronden“.
- Kommer der ogsaa unge Damer?

— Nogle.

Falkenstrøm før over de graa Tindinger med en Blykam.

— Mon Roastbeef'en bliver let eller hårdt stegt?

— Den bliver formodentlig haard — og maaske ogsaa noget seig.

Falkenstrøm tog en Chokoladedaaase frem og lagde Overganen med otte Tænder ned i den.

— Denne Daaase har en ejendommelig Historie, sagde han. Jeg gik ind i en Butik for at købe en Daaase, som jeg kunde have med, naar jeg skulde i Selskab. Jeg vilde naturligvis ikke sige, hvad den skulde bruges til, men stod og kiggede i Diskmontren.

Pludselig blev jeg afbrudt i min Søgen af Butikkens Ejer, der var Tankelæser:

— Herren skulde ta' en Chokoladedaaase; saadan en har jeg ogsaa haft; den passer nøjagtigt, er flad og fylder ikke for meget i Bukselommen.

— Pokkers, saa De er skarpsindig, svarede jeg, takkede for Raadet og vilde gaa.

Men han vedblev: — Ellers plejer man jo at bruge Pastilledaaser, og naar man vender Ryggen til Selskabet, ser det ud, som man tager en Pastille eller en Pris; men man maa passe godt paa, at der ikke er nogen store Spejle i Værelset.

Jeg takkede endnu engang for de værdifulde Oplysninger og gik. — Tror Du, at der skal drilles i Aften?

— Ja, det tænker jeg! Hvad vilde en Genganger-Middag være uden *det*, svarede Forlagsboghandler Kilo.

— Hvad er det da for Folk, der kommer?

— Mister Anjala, som skal drille Wyberg med Kale-

vala, Frk. Paj, som skal drille Dig med Thilda K., Popoffski, som skal drilles med Aspasia. For Resten er der frit Slag. Grev Max skal efter Bordet læse en Dialog à la Platon, der handler om Jærtegn, og Frk. Aalesund vil foredrage seksogtyve Stykker af Grieg.

— Det bliver gemytligt. — Men jeg haaber da, at Doktor Borg kommer!

— Ja, han kommer; men han har svoret: ikke at aabne Munden. Han er skrækkelig, naar han taler, men endnu frygteligere, naar han tier.

Nu hørte man Gadedøren smække, og Gæsterne, som havde været udposteret paa alle fire Trappeafsatscer, kom i Bevægelse; i smaa Afdelinger snoede de sig op ad langs Trappeskruen og ind gennem Entrédøren.

Salon'en slugte de fremmede, der alle kendte hverandre. De vekslede Haandtryk og viste Tænder, og Damerne kastede sig til hinandens Bryst. Husets lille Steddatter bød Velkommen og spurgte Gæsterne, om de havde husket at tørre Fødderne af. Hun var den eneste, der talte; de andre lod blot, som de sagde noget, ingen kunde høre, og som de svarede paa Spørgsmaal, ingen havde stillet. Man gik omkring og betragtede Billederne, der hang paa Væggene, og naar en eller anden røbede sin Ukyndighed med Hensyn til en af Originalerne, svarede hele Choret paa én Gang. Det var altid en Murillo, som reddede Situationen og agerede Lynafleder for de stærke Uvejr, der trak sammen i denne Stue. Man pressede Motivet til sidste Draabe, derpaa tog man Rammen under Behandling, og da endelig ogsaa den var uddebatteret, klyngede Maleren Wyberg sig til Blændrammen; ti han frygtede for, at nogen

skulde gribe Emnet og lede Samtalen hen paa Maleriudstillingen, som det var livsfarligt at røre ved.

Middagen begyndte Kl. syv, for saa kunde man blive af med Gæsterne i god Tid. Inden Suppen blev baaret ind, herskede den obligate Taushed, og imens rullede seksten Højrehænder Brødkugler, saa at Bordet lignede en Strand under Ebbe, fuld af kravlende Krabber. Endelig kom Suppen, og nu saa man seksten fremludende Kranier, hvoraf de fleste var udprægede Langskaller: nogle sorte, andre brune og atter andre hvide og nøgne som badendes Bagdele. Det saa ud, som Suppespiserne vilde spejle sig i de dybe Tallerkener eller skjule deres Ansigter for at blive fri for at vise Sjælenes Spejl, eller som de i Taushed nedbad Ulykker over hverandres Hoveder, ti de var alle Fjender og havde kun givet Møde, fordi de ikke vovede at udeblive. Prof. Stenkåhl ejede nemlig en toneangivende Salon, hvor man lancerede og detroniserede, hvor man kunde blive en Storhed, og hvor man atter kunde miste sin Storhed. Nu var Suppen spist, og Mundenes Slubren afløstes af en uhyggelig Stilhed, under hvilken Krabberne igen krøb frem og æltede Brøddejen — snart til smaa, runde Kugler af den Slags, man bruger til at sætte paa Skallekroge, og snart til lange, spolfornede Klumper, der lignede dem, man mæsker med. Da løftede Prof. Stenkåhl sit Madeiraglas og bød Gæsterne velkommen til Bords. Alle Hænder greb om Glassene, krampagtigt som druknendes Hænder, og derpaa blev der stille paa ny. Prof. Stenkåhl maatte se at faa Tausheden brudt; han prøvede derfor, hvad en drillende Bemærkning kunde udrette.

— Naa, Anjala, begyndte han, hvordan har I det saa i Pojola?

Mister Anjala havde nok haft Lyst til at udtrykke sin Sorg over Fædrelandets tabte Frihed, men Russeren Popoffski sad ved Siden af ham, parat til at afsløre den falske Martyr. Han svarede derfor undvigende. Saa kastede Professoren en Krog ud til Russeren.

— Propoffski, sagde han, kender Du Regeringsformen af 1789?

Hér ventede han en Eksplosion fra Doktor Borg, noget krast, der kunde sætte Liv i Konversationen; men Doktoren tav og isede sig ind, saa Struberne sammen-snøredes paa de andre.

Popoffski var et dannet Menneske, der vidste, at man ved et Selskabsbord skulde undgaa Krostuekævl; han løftede derfor blot Glasset og bad om at maatte drikke med Finnen.

— Skaal, Anjala! sagde han.

Men Mister Anjala lod sit Glas staa og tog et Stykke Fisk.

Der blev nu saa stille omkring Bordet som i en Skole for døvstumme. Man nikkede og drak, drak og nikkede, fuldstændig paa kinesisk.

Doktor Borg udfordredes til at tage Del i Drillerierne, men parerede med sit Ispanser, saa Gæsternes Kæber frøs fast, og Madlysten forsvandt.

Alligevel begyndte Vinene at virke, da Stegen kom ind; to og to mumlede. Det var som ved en Begravelse.

Revisor K. sad hensunken i Beundring af sin Kone, den store Forfatterinde; han beundrede alt, hvad hun sagde; men det meste, hun foretog sig, var at spørge

efter Adresser, og nu sad hun ved Siden af den lille Zachris, som vidste, hvor alle Mennesker boede.

— Naa, henvendte hun sig til Zachris, De er nok kommet ud paa Tysk! Hvem er det, der har oversat Dem? Er det godt gjort?

Det sidste Spørgsmaal blev kun fremsat *pro forma*, og Zachris, som lagde an paa Thilda for at faa Lejlighed til at træffe den store Skuespiller i hendes Salon, svarede ogsaa blot paa det første.

— Det er Fru Mager!

— Nej, virkelig, er det hende! (Fru Thilda lod, som hun kendte hende). Hvor bor hun nu?

— I Seelendorff udenfor Berlin.

— Saa maa hun da være flyttet. Naa, saa nu bor hun i ... hvor var det, De sagde?

— I Seelendorff. (Tag Du bare Fru Mager, tænkte han; jeg har allerede faaet mig en bedre Oversætter, som Du ikke skal faa snuset op).

— Seelendorff? Med to E'er?

— Ja, med to E'er!

Fru Thilda skrev op i sin Hukommelse, saa man kunde se paa Øjenlaagene, hvordan det tænkte Blyant arbejdede.

Revisoren nød paa Forhaand sin Hustrus Triumf; han forstod, at hun nu skulde ud paa Tysk, og da vilde hun gøre det af med alle disse Forfattere, som han ringe-agtede. Han bad derfor om at maatte drikke et Glas med Zachris og takkede for hans Elskværdighed.

Doktor Borg, som sad tætved, mumlede nu til Falkenstrøm:

— Du skal se, — en skønne Dag tager Thilda Livet af sin Protokolsekretær ...

— Tager Livet af —?

— Ja, hér sidder vi mellem Mordere og Tyve. De stjæler hverandres Tanker, Adresser, Venner og Personer. Thilda K. er et ærgerrigt Fruentimmer, der ikke er tilfreds med at have et Navn som Forfatterinde, men ogsaa vil gøre et nyt, glimrende Parti, og for at opnaa det, skyr hun intet Middel. Hun sparer paa sin Skønhed ved at holde Manden i Coelibat; men den Dag, hun kaster ham fra sig, beskylder hun ham for at være impotent; alle de unge Mænd optræder som hendes Vidner, det vil sige: bevidner, at hun har sagt eller antydnet noget saadant, og hun har jo Veto. Saa skærer han Halsen over paa sig. Zachris vil være den første til at aflægge falsk Vidnesbyrd, for saadan er han!

Falkenstrøm mumlede til Svar:

— Ja, Du har Ret, vi sidder i en Morderkule. Du véd, at Aspasia, dengang hun samlede paa Mænd, ogsaa fik fat i Grev Max. Hun gik selv omkring og pralede af det. Men da han saa forlod hende, tog hun sine Ord tilbage og gjorde Max til en Løgner, saa han maatte flygte ud af Byen. Siden har hun søgt at dræbe ham i Bladene ved Hjælp af sine skrivende Elskere, og nu i Aften har Stenkåhl placeret dem ved Siden af hinanden — Mordersken og Ofret. Det er smagfuldt, især da Aspasia ved nye Løgne har prøvet paa at odelægge Max' Forlovelse. — Der har jo altid eksisteret Forfaldsperioder; men noget saa gennemraaddent som „Fronden“ hér har næppe nogensinde før været til. Dér sidder Frk. Paj, som elsker unge Kvinder, og som — gennem Redaktør Holgers Marta — søger at faa indsmuglet en lumsk Artikel i Bladet mod Dig. Alle,

der sidder sammen ved dette Bord, er Fjender, som misunder og hader hverandre; det eneste, der holder dem sammen, er Frygten for „Ligaen“s nye Rustninger. Dér sidder Zachris' Jenny og forgifter Professor Kalkbrenner; hun lægger an paa ham, som Du ser, med sine sledske Øjne og sine Nasaltoner; og dér sidder Nyrax og smisker for Kalkbrenners Frue, for at den mest uværdige kan faa Akademiets Understøttelse. Ja — disse Ærgerrighedens Galejslaver, som er smeddet sammen med Interessens Jernbaand, og som kun tænker paa at vinde et Navn paa *Næstens* Bekostning for bag-efter at trampe ham ned!

Prof. Stenkåhl, der havde haft Uheld med sine Drilleforsøg, mistede Interessen for det hele, og da han ikke vilde udsætte sig selv for at blive krompromitteret, tav han, hilste kun nu og da med sit Glas paa en eller anden af Gæsterne, hvorpaa Gæsten svarede med Glasset som en Vagtpost, der bliver løst af. Men Professoren kunde ikke taale Spiritus; han blev nervøs, og man kunde se paa ham, hvor inderligt han ønskede, at der var et Hul i Gulvet, gennem hvilket Bord og Gæster kunde forsvinde. Til sidst kunde han ikke holde en Gaben tilbage, men aabnede et frygteligt Svælg med gyldne Frugter af Cadmium og Guldplomber — som en Alkove, prydet med Vægmalier. Takket være den suggestive Magt, han som routineret Foredragsholder var i Besiddelse af, fik han Auditoriets Medlemmer til — en efter en — at følge sit Eksempel; de havde spist til Middag Kl. 3, før de gik hjemmefra, og da de nu fik serveret hele ti Retter Mad, begyndte der allerede ved sjette Ret en fuldstændig Tortur. Man

vovede ikke at lade en eneste Ret passere forbi; Mister Anjala, som sad ved Siden af Værtinden, maatte finde sig i at modtage en Hjørpe og tre Østers af hendes egen Haand. Han ønskede i dette Øjeblik, at han kunde hekse og lade saavel Fugl som Bløddyr forsvinde i Vestens Opslag; men desværre forstod han sig ikke paa den ædle Heksekunst, skønt han jo tilhørte en troldkyndig Nation. Den eneste Udvej, han saa for sig, var Døden, fremkaldt ved et Slagtilfælde; men da han ikke havde Lyst til at dø i sin fejre Ungdom for en Hjørpes Skyld, søgte han at redde sig ved en galgenhumoristisk Manøvre. Med Dødsrædsel malet i hvert Træk vendte han sig mod Værtinden:

— Naadige Frue! Er det Deres bestemte Vilje at se mig udaande for Deres Fødder, saa ... Holder De virkelig af Dødsfald ved Deres Middagsbord?

Værtinden forstod ikke Kalevalas Sprog, og lige saa lidt var hun i Stand til at gøutere Humor; da hun oven i Købet var optaget af en Konference med Husjomfruen angaaende varme Tallerkener til Aspargesen og havde det ene Øje hvilende paa hende, det andet paa sin Mand, improviserede hun et tredje rudimentært Øje paa Næse-spidsen og tilkastede med *det* Anjala et Blik, mens hun — efter Recepten: „Goddag Fa'r — Økseskaft“ — gav følgende Svar:

— Ja, og med Fru Ärtberg i Titelrollen kommer det til at gaa halvtredsindstyve Gange i Træk ...

Mister Anjala var henrykt over at slippe for at berøre Hjørpen; taknemmelig mod Fru Ärtberg, som han ellers afskyede, udgød han sig i en Strøm af Lovtaaler over hende, mens han forvandlede Hjørpen til Hakke-

mad, idet han gemte Benene under Skindet og Skindet under Benene, saa at Tallerkenen virkelig saa ud, som man havde spist en Hjarpe paa den. Østerterne begravede han under Køkkenmøddingen og satte sluttelig nogle Brødkorper som Bautastene ovenpaa Kæmpegraven.

Mens den syvende Ret, der bestod af Kæmpeasparges, blev fortæret, saa man atter seksten Kranier lude ud over Tallerkenerne; for ikke at faa Smør i Skægget, naar de tykke Rodskud skulde suges, „holdt“ Herrerne „op“ i deres Overskæg og viste samtidig Tænder som arrige Dyr, mens de lod Øjnene fare omkring for at se, om nogen lagde Mærke til, hvor paafaldende de lignede Hunde med et Ben i Flaben.

Ved den ottende Ret, en let Hummerpostej med Gaaselever, var Selskabet hørt op med at tale. Idiotiske Ansigter stirrede i tavs Fortvivlelse efter Vinglassene, og jo mere der blev drukket, desto taabeligere saa Ansigterne ud. Dødsstilhed og Idioti herskede i Salen. Doktor Borg stak et Reb ud i Vestens Spændetamp, og Aspasia begyndte at aabne sit Jernkorset.

Aspasia gik nemlig med Rustning og løkkede Mænd i sin Jernfavn, ganske som det Torturredskab, der kaldes *die Eiserne Jungfrau*.

Zachris' Jenny var døddrukken; men naar hun vilde sige en Uanstændighed, blev hun gjort til Is af den forfærdelige Doktor Borgs Kulde.

Grev Max, der havde faaet en beskeden, ubemærket Plads ved Siden af Revisor K., og som forvekslede denne med Mathematikeren K., underholdt af Høflig-

hedshensyn sin Bordfælle med Mathematik. Hr. K., som troede, at *Greven* var Mathematiker, svarede matematisk, skønt han ikke havde Begreb om Mathematik. Ingen af de to kendte noget til Mathematik, og som Følge heraf tærskede de en Langhalm, der — efterhaanden som Vinrusen steg — syntes begge Parter mere og mere utaalelig og bevirkede, at de kom til at betragte hinanden som Humbugmagere; først Dagen efter blev Misforstaaelsen hævet. Fuldskaaben, der slog ind, blev ved Bourgognen fuldstændig ulidelig, fordi den ikke kunde finde Afløb; til sidst virkede den sveduddrivende, Panderne perlede af Draaber — som kolde Vandkaraffer. Hele Salen dunstede af Sved; og under Damernes Arme fremspirede fugtige Pletter, der voksede ud til Sø- og Landkort.

Falkenstrøm, som var i Stand til at borttrylle en Ret midt paa Tallerkenen og havde en virtuosmæssig Øvelse i at synke hele Bidder ved at gylpe med Struben som en Kalkun, skælvede dog, da Frugterne kom, ti at synke et helt Æble — uden at tygge det — vovede han ikke. At „gøre et Klavérudtog“, som han kaldte det, midt i en Salon, mens han drejede sig paa Hælen, det var han i Stand til, men „at tage Bidsel“ paa ved Bordet, det gik ikke an. Ganske vist ledte han et Øjeblik efter Chokoladedaaen, men betænkte sig, tog Æblet og Nødderne, lagde dem ned i Brystlommen og sagde:

— Det tager jeg med hjem til Børnene!

— Er Hr. Falkenstrøm gift? spurgte Zachris' Jenny.

— Ja, af og til, svarede Falkenstrøm.

Jenny kunde ikke dy sig, men eksploderede i et drukkent Grin.

Den fortvivlede Professor, som sad tør i Munden og med det hvide vendt ud af Øjnene, greb Lejligheden: — Hvad var det for noget morsomt noget, Falkenstrøm sa'e? Lad os engang høre!

Stenkåhl var saa opsat paa at faa nogen til at tale, at han hellere vilde risikere, at der blev sagt en Uanstændighed, end at der slet ingen Ting skulde blive sagt.

— En Vittighed kan ikke gentages, svarede Falkenstrøm.

Under den stupide Stemning, der beherskede Selskabet, virkede Ordet „Vittighed“ som en Raket.

— Aah, lad os høre den! Kære, rare! Lad os høre den! Hr. Falkenstrøm! Aah! — Aah! — Aah! — Søde, kære! — Aah!

Falkenstrøm maatte jo se at faa en Ende paa det; men da han ikke kunde faa sig selv til at gentage Morsomheden, kom han med en ny:

— Naa ja, ja da! Jeg sagde: at mine Koner plejede at synes bedst om mig, naar jeg var en Smule blisset!

Ingen lo, skønt alle vidste, at Falkenstrøm havde været gift tre Gange. Udtrykket var rigtigt nok, men: tre Skilsmisser — tre Tragedier! De fleste af de andre Gæster havde ogsaa haft ægteskabelige Forviklinger, og de Minder, som nu blev vakt, virkede beklemmende. Hagerne bøjedes ind mod Brystet, og Isserne stod i afventende Vinkler, som om man beredte sig paa at modtage Skæbnens Slag fra oven. Desuden havde Ordet „blisset“ skurret i Salen, hvor man havde drukket Champagne og Bourgogne, og endelig havde det røbet den Undergæring, som skjultes paa Bunden af disse

overgærede Fade, der var lige ved at springe i Luften; det havde pillet lidt ved Maskerne og haft omtrent samme Virkning, som om Værten havde løftet sit Glas og tiltalt Gæsterne med et:

— Op med Humøret, I Svinepelse!

Iøvrigt mindede det om Doktor Borgs sømandsmæssige Kommandoraab til Gæsterne, naar han ved en Herremiddag løftede Snapseglasset:

— Kast los! Eller blot: Los!

ANDET KAPITEL.

DER fandtes en blandt de tilstedeværende, som ikke havde drukket noget, og som heller ikke havde spist ret meget, men kun „markeret“ ; det var Thilda K. Hun sad som en Falskspiller og Bondefanger, ædru, klar, lyttende og samlende — nyttige Oplysninger og først og sidst Adresser: Adresser paa Forlæggere, Teaterdirektører og Oversættere. Hun vilde have Navnene paa alle Recensenter, kende alle Menneskers personlige Forhold, vide Besked med alle Redaktions-hemmeligheder; hun vilde have Underretning om, hvem den og den var gift med; ti hun gik Skjortevejen, skønt hun selv var en Kvinde. Men med feminin Charme dækkede hun over sin Graadighed, saa at man kun fandt hende naiv. Havde hun været en Mand, vilde hun have virket kynisk og ikke faaet noget Svar paa sine Spørgsmaal. Da hun endelig havde faaet plyndret Selskabet og puttet alle de tilstedeværendes Forbindelser i sin Lomme, kom hun i Tanker om, at Doktor Borg jo sad uvirksom og ubenyttet. Hun tænkte da først paa at spørge ham om hans Patienter og om, hvilken Sygdom Fru Fjøs led af. Men Doktoren mødte hende med Ispanseret. Saa mente hun — Psykolog som hun jo var —, at det vilde smigre ham, dersom hun appellerede

til hans dybe Indsigt angaaende hendes eget Helbred, det *ingen* Læge endnu havde kunnet blive klog paa. Hun lagde derfor Hovedet paa Siden som en Høne, kiggede Doktoren ind i Pupillerne og fremsmægtede:

— Kære Doktor ...

— Hvad er der i Vejen? afbrød han hende.

— Ja, ser De, Hr. Doktor, det er netop det store Spørgsmaal; *min* Sygdom har endnu ingen Læge kunnet bestemme.

— Hvor Fanden skulde *jeg* da kunne gøre det?

Eet Rap lod hun passere som en vellykket Spøg; med et Surtæblesmil vedblev hun:

— Dersom Doktoren vilde høre paa mig et Øjeblik ...

— Gratiskonsultationer gi'r jeg kun paa Fattigglikniken mellem 12 og 1, som er aaben hver Dag. Men vil De iøvrigt ha' et godt Venneraad, saa se at blive frugtsommelig! Det renser Kroen og borttager Griller.

Thilda vendte sig fra Doktoren og begyndte en helt ny Samtale med Redaktør Holger Borg om et Personskifte indenfor Redaktionen. „De maatte se at faa en anden Literaturanmelder, for ham, de nu havde, kunde de da umuligt beholde.“

Endelig blev den sidste Dessert sat frem, og med Desserten fulgte den lille Steddatter, der fik Plads ved Siden af Professoren, som nu følte sig bevæbnet. Naar han benyttede denne Giftsprøjte, mente han, at han ustraffet og uden selv at blive draget til Ansvar kunde tortere Gæsterne.

Der gik en Rædselsbæven gennem Selskabet; ti nu vidste man, hvad der forestod. Man skulde med sin

Person betale for Middagen hos denne Menneskeæder, der var saa fejj, at han ikke engang vovede at bide selv. Sally var, hvad man kalder, en Satans Unge; hun talte ikke af sig selv, men udspyede Forældrenes Ondskab, som hun havde opsuget i hele sit Væsen. Hun lyttede til Forældrenes Samtaler, var tilstede, naar de skændtes, tog Parti under deres Tvistigheder, gav dem gode Raad, sagde Du til dem, lod sig bestikke, sladrede om Tjenestefolkene — men altsammen paa en saadan Maade, at det voldte Forældrene Glæde og Morskab.

Da den lille Dæmon havde spist og smagt paa Vinen, lod hun sine Blikke glide langs med Bordet for at finde et Offer. Projektørerne standsede ved Mister Anjala, og idet hun søgte i sin Hukommelse, fandt hun en Ondskabsfuldhed.

— Hvad er en falsk Martyr for noget, Farbro'r Anjala? spurgte hun.

Desværre hørte Farbro'r Anjala ikke, hvad der blev sagt, men maatte spørge, hvorved Djæвлеungen fik Lejlighed til at gentage sit Dolkestød. Truffen midt imellem Øjnene fór den robuste Mand saa stærkt sammen, at han tørnede mod Stoleryggen. En kort Latter kvaltes, og Prof. Stenkåhl lod, som han ruskede Sally i Øret; det hørte med til Forestillingen.

Nu kom Turen til Professor Kalkbrenner. Denne Mand havde — ved Skæbnens Ugunst — engang været Stenkåhls Lærer og udnævnt ham til Docent, men var siden kommet i Gæld til sin forhenværende Elev. Der- som dette sidstnævnte ikke havde været Tilfældet, havde han ikke siddet hér, sammen med Folk, af hvilke de fleste havde rakket ham ned i Skrifter og Blade, i Tale

og Sang. Han forsøgte at gøre sig usynlig, men kunde ikke; Dæmonen havde allerede rettet sine smukke Øjne paa ham; langt hellere vilde han have siddet paa Vand og Brød i en Fængselscelle, hvor han kunde have skjult sin Skam; han bandede sig selv, fordi han — af Svaghed for sine utaknemmelige Børn — havde gjort sig til Hund for Stenkåhl; men nu var det for sent! Stenkåhl sad bag den lille Høder og udsendte Pilene, ligesom Loke. Buen var spændt, og Pilen fløj, giftdryppende, fra Stengen; men en usynlig Haand fik den denne Gang til at flyve baglænds, saa at den ogsaa ramte Skytten — og mest ham.

— Hør, Du Kalkbrenner (hun sagde Du til ham, fordi hun havde lagt Mærke til, at han blev ringeagtet og manglede Selvfølelse) ... har Du købt Papa, eller har han solgt sig? Hvilken af Delene var det, Mama?

Doktor Borg løftede sit Glas og sagde:

— Nu siger vi Tak for Mad!

Derpaa rejste han sig, skød Stolen tilbage fra Bordet og gik hen mod Entréen. Ved Entrédøren standsede han og vendte sig om, og idet han spyttede frem for sig, hvæste han: Fy for Satan!

Selskabet rejste sig fra Bordet efter to Timers Tortur, og da var der runde Sidde-Gruber i Stolenes Spansk-rørssæder; Servietterne, krammet sammen af nervøse Hænder og ført til Munden Hundreder af Gange, laa tilbage som sammensnoede Indvolde, som Gangene i visne Hjerter, som Kludedukker, Polichineller; de dannede Ansigter og fortrukne Lemmer, paa samme Maade som en Hovedpude kan antage mærkelige Former efter en søvnløs Nat, eller et hvidt Lommetørklæde efter et

Bal, eller efter en Begravelse med virkelige Taarer. Iøvrigt var Bordet et Glaslager, ti der var dækket med otte Glas pr. Kouvert, en Porcellænsandel, en Skarn-dyngte med Appelsinskaller, Oste- og Brødskorper, Kænehuse, Cigaretter (anden Klasses Tilsagte fik Lov til at ryge), Tændstikker, Aske; Skyllenskaaler, som man havde spyttet i, mindede om Servante. Mødding og Servante!

Nu delte man sig i Smaagrupper og begyndte at bagtale Værten og Værtinden.

Falkenstrøm havde gjort en Pirouet og anbragt Gebisset, som han ikke kunde undvære, naar han skulde tale. Da Zachris just stod ved Siden af ham, tilsængte han ham sin Harme i et eneste Udbrud:

— Det er horribelt!

Zachris, der principielt afholdt sig fra at tale ondt om dem, han for Øjeblikket behøvede, lod, som han ikke forstod.

Popoffski, som stod paa den anden Side af Falkenstrøm, afslørede i en Haandevending Zachris, men uden at denne hørte det:

— Zachris er saadan et Fjols, at han taler godt om alle Mennesker!

Nyrax, Maleren, kom til:

— Har I hørt, at den lille Boghandler er ruineret?

— Er Kilo ruineret?

— Ja ... det er mærkeligt, men sandt.

Den lille Boghandler stod lænet til en Kakkelovn, som han syntes at stive af. Han var ung, men havde et Ansigt, der var fuldt af mørke Skæghaar, og hans Øjne rummede en syg Hunds lidende Udtryk. Naar

han smilte, hvad han som oftest gjorde, saa han ud, som han græd, ti Øjnene blev fugtige, og saa snøftede han. Man kunde ikke tro ham i Stand til at gøre eller tænke noget ondt; han kunde ikke sige Nej, naar et Menneske vilde narre ham; derfor ansaas han for at være enfoldig; han gik altid i en stille Ruelse over indbildte Synder, var maadeholdende i alt, drak kun lidt, røg ikke, førte en ren Luft med sig, hvor han færdedes — ren, som han selv var, baade i Paaklædning og Tale.

Kilo havde haft en Boghandel, som betalte sig godt, men var blevet draget ind i Forlagsvirksomhed af den forfærdelige Zachris, der havde narret ham til at starte et Tidsskrift med det hemmelige Program: „Zachris først!“ Endvidere var han blevet pudset til at udgive Arbejder af Zachris' Venner baade i og udenfor Pressen. Da han saa Ødelæggelsen nærme sig, sad han og stirrede paa den uden at kunne røre en Finger, og han formelig længtes efter Katastrofen.

Han vidste, at Zachris var Skyld i det hele, men stod saaledes under denne Mands Indflydelse, og var desuden af Naturen saa godmodig, at han ikke nænnede at gøre Vilddyret bedrøvet. Han troede nemlig, at en Vampyr kunde blive bedrøvet.

Som han nu stod dér ved den pillelignende Kakkellovn i det røgfyldte Værelse og legede med Spjældsnoren, uden at tiltale nogen og uden selv at blive tiltalt, lignede han en St. Sebastian ved Marterpælen; hver af Gæsterne, som gik forbi, sendte ham — af gammel Uvane — en Pil.

— Har Du i Sinde at hænge Dig?

— Staar Du ved Skampælen? sagde en anden.

Den lille Boghandler svarede kun med et smerteligt Smil, der sagde: Jeg tilgiver Jer, for jeg har selv Tilgivelse behov. Grev Max var den eneste, der ikke var ondskabsfuld imod ham; han sad tavs og betragtede Boghandleren. Tobaksrøgen var nu saa tæt, at det saa ud, som Kilo stod paa et Baal, bagbunden, for at brændes levende. Dersom han selv havde søgt dette herlige Selskab, saa havde han fortjent sin Skæbne; men det var de andre, som havde lokket *ham* — for at faa Lejlighed til at plyndre og saare ham. Han havde et barnligt Sind, og i Kraft af sin teosofiske Livsanskuelse bestræbte han sig for at skabe saa smukt et Kunstværk af sin lille Person, som han formaaede. Han vaagede over sine Tanker og Begæringer, var maadeholdende og besindig, varede sig mod slette Paa-virkninger. Zachris havde engang for længe siden taget hans Kæreste fra ham, men da Kilo ikke anerkendte nogen Ejendomsret i Kærlighed, saa klagede han ikke, skønt han sørgede; han fik Lov til at komme til Zachris og se paa sin Elskede; mere forlangte han ikke. Naar Jenny pinte Zachris, der sad som en Flue paa Naalen, grebes han af Medlidenhed; det var ham umuligt at føle Skadefryd, ti det smertede ham altid at se noget levende lide. Af og til maatte han spille paa Luth for sin Vampyr og høre paa Zachris' Klagesange over den ondskabsfulde Jenny. Kilo sørgede over Jenny og grundede hyppigt over den Kendsgerning, at et slet Menneske kan være smukt. Skønheden var jo et Udtryk for det højeste Gode, og Gud selv maatte være skønnest af alt. Men de gamle Beret-

ninger fortalte jo rigtignok om Dæmoner, der tog Engles Skikkelse paa, og om faldne Engle, der blev styrtet i Dybet for at straffes, men som alligevel beholdt Spor af deres ædle Udspring i en mer end menneskelig Skønhed.

Kilo kunde fra sin Plads ved Kakkelovnen overskue tre Værelser, hvis Døre stod aabne, og se, hvordan den lumske Jenny koglede for Popoffski med sine hidsende Øjekast, i den Hensigt at lære hans fornemme Slægtninge at kende for siden at stjæle dem fra ham. Han stod og betragtede denne nedværdigende Scene og vaandede sig ved Synet — uden Vrede eller Had, mens Grev Max med Deltagelse og Beundring iagttog ham. Max røg og blæste Ringe, der rullede sig op ligesom Garnnøgler eller svang sig rundt som dansende Elverpiger. Han syntes, at han i disse Billeder kunde se sine egne Tanker, sine uudtalte Ord, der beholdt Billedriften i sig og gav Røgen, som var blandet med den levende Luft, Lungerne havde indesluttet, mystiske Former. Det var jo de samme Læber og den samme Tunge, som med suggestiv Kraft dannede Ord, der nu modelerede Røgens let haandterlige Stof, hvis Former var en Slags ufuldbaarne Ord. Røg-Ringen var et udtalt O, med eller uden Udraabstegn; brast denne Ring og snoede sig, blev den et S, men et skrevet S, der bar Spor af Menneskehaand. Af og til saa han kaotiske Figurer: en Stjernetaage af Form som et Æg, Amnion med Allantois, Fosterhinde og Navlestreng; men af dette Koas fremgik senere organiske Former: Øre, Sneglegang, Næsebor. Mens han sad og blæste disse Billeder fra sig, lagde han Mærke til, at en af Ringene sejlede

lige hen mod Boghandleren, men pludselig standsede en halv Alen fra ham, og da han vendte sig om paa Stolen for at vise, at han ikke i nogen ond Hensigt havde sat Røgprojektilet i Bevægelse, saa han i et Spejl, at den lille Mands Person var omgivet af et røgfit Rum, hvor Luften var ren.

— Tænk, han er — uden selv at vide af det — beskyttet mod vor urene Aande, sagde han til sig selv.

Redaktør Holger, Ingeniøren, som havde fulgt Retningen af Grevens Blik, svarede paa Max' udtalte Tanke:

— Ja, der staar jo i Sakuntala, at Lidelsen og Askesen bibringer Egenskaber af højere Art, at den, der gør Bod, ender med at kunne beherske Aandevedenen, saa at endog Magterne frygter ham.

— Og sender en Aspara for at forføre den bodfærdige. Sakuntala blev jo Frugten af en saadan Forbindelse ... Hvad der skete dengang, sker imidlertid endnu den Dag i Dag. Det er Forklaringen paa vore moderne bodfærdiges bekendte Syndefald. Man maa ikke drage Himlen ned paa Jorden.

— Kan lille Kilo ikke reddes?

— Ikke fra økonomisk Ruin, men maaske fra Zachris' Kløer.

— Nej, det tror jeg ikke; det er jo nemlig Jenny, der holder Ofrene, mens Zachris plyndrer dem til Skjorten.

Nu stormede Stenkåhl ind med Aftenbladene, som han havde lukket op for at kigge efter Nyt.

— Se hér! Nu skal I høre! braldrøde han.

— Saa, nu begynder han at fjærte, sagde Holger.

Han tør ikke slippe sine egne Vinde ud, men er dum nok til at tro, at man ikke tager ham det ilde op, naar han aabner for andres Kloakrør.

— Naar det Had, han har samlet over sit Hoved, engang bryder løs, vil han skrumpe ind som en vasket Uldstrømpe ...

— Hør engang! skreg nu Stenkåhl. Kalkbrenner er ude at løbe Spidsrod. Hans Filosofi bliver omtalt hér i Bladet. Det er nydeligt! Har I Lyst til at høre? Ondskabsfuldt, men fortrinlig skrevet!

— Hvilken eksempelløs Raahed! Han er jo en ren Sjover!

Max og Holger rejste sig og listede ud, mens Stenkåhl henrettede sin gamle Lærer.

— Hvordan blev Stenkåhl egentlig Professor? spurgte Max.

— De skillingede sammen til hans Professur. Alting er jo til Fals nu for Tiden, og det er Grossererne, der udnævner Professorer. Vi kaldte altid Stenkåhl for den dumme Stenkåhl; men det er alt for mildt et Udtryk. Han er simpelthen mikrocefal. Kan Du huske dengang, da *han*, som er i Redaktionen af det radikale Blad, hvor man sætter Ordensdekorationer mellem „Blandinger“ og omtaler det svenske Akademi under Rubriken „Fra Højesteret“, endelig selv havde faaet Stjernen og kunde begynde at skele efter Akademiet, saa stod han frem og tog Afsked med Ungdommen og advarede den mod at faa Støv paa Sjælen; ligesom ikke Blikstumpen paa hans egen Frakke var en Haan mod disse Ord, og Forlegenheden for at blive optaget i Akademiet, det han hele sit Liv havde behandlet som en

Korruptionsanstalt, stemplede ham som en Forræder. Det er en nobel Fyr! Han har solgt alle sine Ungdomsvenner og bragt Fjenden deres Hoveder i en Sæk! Og *han* vover at staa og advare Ungdommen (mod at følge hans eget Eksempel!) Han er jo en Byld, en R—Kysser, og jeg foragter mig selv, fordi jeg er kommet hér i Aften. Dersom den finske Badstue var aaben, kunde jeg have Lyst til at gaa derhen for at skrubbe alt det Snavs af, jeg har faaet paa min Sjæl. I Gaar sad det svenske Akademi hér paa de samme Stole, hvor vi nu sidder, og da fik vi vort Fedt. Saadan noget kaldes Forsonlighed, men det er noget ganske andet. Det er Bæstiskhed, Karakterløshed, moralsk Forrykthed. A propos Akademiet ...

Fra Rygeværrelset hørte man nu Stenkåhls Skvadroneren:

— Naa, og Ærkebiskoppen, som er død! Nu er det da forbi med Uddevalleren!*)

— Forbi! Nej, saalænge de har X's Kaffe og Y's Brændevin, saa længe er det ikke forbi med nogen i Uddevalla, svarede Zachris, der engang havde haft en Stilling i Gøteborg.

— Bravo! brølede Stenkåhl, som elskede daarlige Vittigheder. Nu rejste den underdanige Kalkbrenner sig, og idet han lagde et af Ugens Vittighedsblade bort, sagde han:

— Det er i alt Fald sjofelt at tegne Folk af paa den Maade! Stenkåhl tog Bladet, mens Gæsterne klumpede sig sammen for at komme til at se over hans Skulder.

*) Alluderer baade til en berømt Mand fra Udevalla og til en Drik, der sammentages som vore „småa Sorte“.

Ligesom alle andre Bødler frygtede ogsaa Stenkåhl Øksen mest af alt. Ofrene omkring ham hylede af Fryd; ti hér i Vittighedsbladet saa de Bødlen aftegnet — sammen med sin Hustru — og det paa en saadan Maade, at ... Stjernen var der, Stolen (i Akademiet) var der ogsaa, men med Laag paa, og ved Siden af hang Stenkåhls samlede Værker paa et Søm.

Bødlens Kæber, der var indstillet til en Haanlatter, sprang i Baglaas, og Øjnene rullede i Hovedet paa ham; kvalte Ord fik Struben til at bølge — det saa ud, som en Æblestump var bleven siddende fast.

— Dér fik han, hvad *han* havde godt af, sagde Holger. Jeg tager aldrig et Vittighedsblad i min Haand; for dersom jeg ler ad en Fjendes Billede, er jeg sikker paa at finde mit eget paa næste Side.

Imidlertid havde Zachris indset, hvilke økonomiske Muligheder den pinlige Situation indeholdt; med et sikkert Greb gav han Strømmen en anden Retning, tog et Glas Punch, satte sig ved et Bord og fortalte en Anekdote, der ikke havde noget med Stenkåhls Nederlag at gøre. Efter at han paa den Maade havde reddet sin Ven, (og han vidste nok, hvad det var værd), gjorde han sig til Midtpunkt i en Kreds, der foretrak Puncheglassene for en blotstillende „Parforcejagt“ inde hos Damerne. Zachris havde nemlig endnu ikke faaet gjort sig gældende denne Aften; han havde hele Tiden været i Baggrunden. Hver Gang, han havde forsøgt paa at flyde, var han gaaet til Bunds i den fjendtlige Flod. Nu begyndte han, omgivet af Fugt og Varme og i en Kreds af taknemmelige Tilhørere, der glade hilste Befrieren fra al fornuftig Tale, at vokse som en Paddehat,

der buldner ud om Natten, og efter at have nydt tre Glas Punch med en indbyrdes Afstand af to Glas Whisky, konstituerede han Kredsen som et sluttet Selskab — paa samme Maade som man indretter sig i et Separat-værelse paa en Café. Fra Salonen — langt borte — hørte man Frk. Aalesund slide sig igennem sine seksogtyve Stykker af Grieg; man havde altsaa uforstyrret Ro til at passiare i Zachris' Kreds.

Stenkåhl havde, efter at være blevet slaaet paa Panden, søgt at faa sit Humør sat op igen; men ingen gad høre paa ham, skønt han gjorde saa store Bevægelser, at han kom til at feje de falske Antikviteter ned af en Etagére. Endelig sank han om i en polstret Lænestol, hvor han blev siddende som en forneglet Kanon paa sin Lavet. Da han hadede Musik, var der ingen, der brød sig om hans Nærværelse inde i Salonen.

En Virus er farlig, naar den slaar ind; den maa have Afløb i Tale. Zachris var just i Færd med at snakke sin Halvfuldskab af sig, mens han nød sin forlorne Magtfølelse; men Stenkåhl aabnede kun sin Sikkerhedsventil engang imellem i et kvalt Udbrud.

— Hun synger jo, som naar man trækker en Kat i Halen! — Hvad er det, Zachris siger? Niogfirs? Nej, det var tooghalvfems! — Taler I om Karl den Tolvte? Det var et Bæst! — Jo! I Fryxell's Afhandlinger om Sverrigs Historie findes der Breve fra udenrigske Gesandter i Stockholm, i hvilke det antydes, at han holdt af Pager! En er nævnt!

Zachris var imidlertid ikke den, der slap, naar han først havde faaet fat; Navnet „Karl den Tolvte“ havde

ganske vist lagt ham Brak, og han mærkede selv, hvordan han smuldrede hen, da der virkelig fandtes en Del af Tilhørerne, som havde Lyst til at blive hængende ved det større Navn; men saa gjorde han blot en Kortkunst, troldede Kongen bort og fik sig selv frem i Stedet. Dog — som det lille Æsel, han var, kunde han umuligt skræmme Folk; derfor trak han en laant Løvehud over Hovedet og skrød, saa det rungede som Løvebrøl:

— Ja, det var engang, jeg var i Christiania; jeg rejser nemlig til Christiania engang imellem for at besøge mine Venner — dér forstaar man mig nemlig. Ibsen opsøgte mig straks paa Hotellet. Og saa sa'e jeg: Du, Ibsen ...

Den punchedrikkende Kreds betragtede med Ærbødighed den lille Zachris, som buldnede forfærdeligt ud.

— Og saa sa' jeg: Ser Du, Bjørnson ... Og saa sa' Bjørnson: „Zakris har Ret!“

Stenkåhl blev misundelig; for det var netop *hans* Repertoire, Zachris nu spolerede, *hans* Krudt, der blev skudt bort. Da han saa, at Zachris' Succes var fuldstændig, tog han sig sammen, protsede af og gik hen til Ammunitions-kassen for at hente Ammunition. Han fandt den i et Dokumentskab, hvor alle de Breve, han havde modtaget fra berømte Personer, laa gemt. Mærkeligt nok opbevarede han ogsaa de uartige Breve; dem læste han højt, naar han vilde vise, hvilken utaknemmelig Slubbert denne eller hin Berømthed var. I Brevsamlingen fandtes endvidere den enes Bagtalelser af og Klager over den anden, saa naar Stenkåhl vilde sætte ondt mellem to Personer, behøvede han blot at

tage et Brev frem, der var skrevet i dybeste Fortrolighed. For Øjeblikket havde han til Hensigt at slaa to Fluor med ét Smæk: støde Zachris ned og afsløre Normanden.

— Hér skal I høre! skreg han, for nu var det vanskeligt at faa Ørenlyd. Hér skal I høre!

Zachris lugtede straks Luntten og begyndte med en ny Historie — om Zolà, og hvad Zolà havde sagt. Men Stenkåhl talte i Munden paa ham med sin glammende Røst og begyndte at foredrage et Brev fra Ibsen, hvori denne beklagede sig over Zachris' Paatrængenhed.

— Et Menneske, som jeg ikke kender, og hvis Bøger jeg ikke kan holde ud at læse, dukker op, hilser paa mig, som var han en Ungdomsven af mig, beklager mig paa Grund af min sidste Fiasko og tilbyder mig sin Beskyttelse. Han sagde Du til mig — som af Vanvare ... Jeg kastede ham paa Døren!

Nu var Zachris grundig plukket for sine laante Fjer; men da han ogsaa forstod at trolde med Flaben, istemte han selv Skoggerlatteren, og da hans Egenkærlighed gjorde ham uimodtagelig for Fornærmelser, (han stod for højt til at kunne naas af saadanne), greb han Dolken om Kingen og vendte den mod Morderen.

— Det er ganske rigtigt, sagde han, men bagefter gik jeg hen til Bjørnson, der var misundelig paa Ibsen, og ved Middagsbordet sagde Bjørnson akkurat det samme om Stenkåhl.

Stenkåhl var som en Pil henne ved „Krudttønden“, og ved Bogstavet B fandt han et Brev fra Bjørnson, i hvilket den lille Zachris ordentlig blev dukket.

— Hér skal I høre! Hér skal I høre! „Grunden til

at denne Seminarist skriver Bøger, er der ingen, der kender. — Hvis Du kan skaffe mig ham fra Halsen, gi'r jeg Konsulatspørgsmaalet Døden og Djævelen ...“

Zachris var nu klemmt mellem to Skjolde; men han kastede sig til Siden, kom løs og begyndte — med Ryggen dækket — at hvæse og kradse, uden at det dog hjalp ham noget. Da han mærkede, at hans Hær svigtede, ændrede han Taktik, kastede Løvehuden og blev et lille, erbarmeligt Æselsføl, der vakte Medlidenhed. Det var hans virkningsfuldeste Træk: at gøre sig lille og vække Medlidenhed. Saa kom han til at minde om et ufuldbaarent Foster, viste hele sin Ubetydelighed, saa man rørtes og tog ham op paa Armen, fordi han var saa hjælpeløst lille. Men næppe var han kommet derop, før han igen blev frygtelig, og det første, han foretog sig, var at kradse.

De tause i Selskabet, der i Begyndelsen havde følt det som en Lettelse at blive fri for at stille sig selv blot, og som havde nydt det: at overvære to Bødlers gensidige Henrettelse, grebes nu af Skamfølelse, og da de frygtede for, at Dokumentskabet ogsaa skulde blotte deres Mellemværender, saafremt Stenkåhl fik Lov til at fortsætte, rejste de sig, kiggede paa Uret og søgte i Tankerne efter et passende Paaskud til at gaa (hen paa det nærmeste Værtshus).

Men Stenkåhl havde faaet Blod paa Tanden og maatte dræbe en eller anden for at redde sin Ære. Da han ikke var af den Slags, der giver sig af med at bide Sturvildt, udsøgte han sig et Stykke Smaavildt — og fandt Sebastian ved Pælen.

— Naa, lille Kilo, langede han ud, har Du nu Bø-

gerne i Orden, naar Du skal til at fallere, ellers bli'r Du puttet ind!

Nu findes der et Forsyn, som beskytter *sine* og gør dem blinde og døve paa rette Tid og Sted. Boghandleren hørte kun det sidste Par Ord: „puttet ind“, og idet han troede, at der var Tale om Kakkellovnen, gjorde han en uvilkaarlig Bevægelse mod Spjeldet. I det samme læste han i de omkringstaaendes Miner, at han havde hørt forkert; men skræmt af det onskabsfulde Udtryk i Stenkåhls Ansigt, betænkte han sig, just som han var i Færd med at spørge, ændrede Minespil og sagde med Øjnene: Jeg forstaaer nok at goütere en god Spøg paa min Bekostning. Dermed var han reddet, ti Tilskuerne troede, at han baade havde hørt og forstaaet Stenkåhls raa Skæmt, men at han med en vittig Gestus havde afpareret den.

De flygtende Herrer standsedes i Døren af de fremstormende Damer, som ventede en almindelig „Parforcejagt“, men fandt dog en Sidedør og skyndte sig gennem Forstuen for at faa fat i Værtinden og faa sagt Farvel. Alle havde mærkeligt nok samme Paaskud; de vilde hen og høre sidste Numer af Symfoni-Koncerten.

Og saa var de da endelig fri. Gennemborede, sønderrevne, svedige, tilrøgede, fladtrykte, forbitrede, trætte og fortvivlede skruede de sig ned ad de fire Trapper og stod endelig paa Gaden. I to Geledder marcherede Truppen først i Tavshed, indaandende den rene Aftenluft under Stjernerne og friskende Lunger og Sanser.

Men saa brød det løs, Alt, hvad man ikke havde faaet Lejlighed til at komme ud med oppe hos Sten-

kåhls, maatte nu frem. To og to begyndte en Samtale, der udviklede sig fra Sekvensens enkle Tonefald til Fugaens mere sammensatte.

Fugaen blev til flerstemmig Kanon; Motivet var det samme som i forrige Aarhundredes Slutning; men Tonarterne var ny.

— Den plebejiske Whisky kom i 1890; den gjorde Menneskene tungsindige og fortrængte den glade Punch, som kræver Sang og Keglespil. Cyklen og Telefonen øgede Hastigheden og indførte Utaalmodigheden: hurtige Resultater — eller slet ingen! Saa kom det modbydelige, feminine Tennis, hvor det mere kommer an paa at skade sin Modspiller end paa, som i Boldspillet, selv at præstere et godt Kast. Det er lumpent! Og endelig kom Pockerspillet, Kæltringespillet om Penge, der ikke kræver nogen Eftertanke.

— Naar Kvinden — saaledes som nu — har absolut Veto overfor Manden i alle Tvistigheder, saa er Manden værgeløs, og da raader Løgnen i Verden.

— Nej, jeg har aldrig i vore Kredse set en gift Mand være utro, naar Hustruen ikke har tvunget ham til det ...

— Gifte sig? Nej Tak! Holde Selskabsdame til de unge Herrer og selv sidde og tie stille i sit eget Hjem! Der var nylig en ung Mand hjemme hos os, som gjorde min Hustru sin Erklæring i min Nærværelse; jeg troede, han havde friet til hende.

— Skinsygen er Mandens Renlighedssans, der beskytter ham mod, gennem Hustruen, at blive indført i en anden Mands Seksualsfære. En Mand, der ikke er skinsyg, men finder sig i alt, er en Sodomit. Jeg har

set en Mand nyde sin Hustrus Koketteri og elske Husvennerne ...

— *Han* Kvindehader? Han har jo fire Kuld Børn, og tre Skilsmisser bag sig! Det er bare et Skældsord — og altsaa Løgn!

— Det ser ikke godt ud for Gustav Adolf; den gule Brigade svirede hans Kirke op ... og Præsterne undergraver den alt, hvad de kan ...

— Ja, se Svagheden ved denne hér mekaniske Verdensanskuelse laa jo i Mangelen paa Bevægkraft. Jeg kan ikke forestille mig en Bevægelse uden *primus motor* ... De, der ellers ikke troede paa noget *perpetuum mobile*, troede alligevel paa et — i Verdensaltet.

— Babel og Bibel og Hammurabis! Men det beviser jo blot, at Bibelen har Autoritet og Kilder og ikke er bare Paahit! Den er jo endda ældre end man troede. For Resten citerer det gamle Testamente jo selv sine Kilder, saasom Mose Dagbog, Jehovas Kampe (4. Mosebog, 21, 14), Den frommes Bog (Jos. 10, 18) og flere andre. Kileskriften om Syndfloden læste vi om allerede i 70erne. Og alligevel tror vi ikke paa Syndfloden! Skønt jeg, ærlig talt, ikke forstaar, hvorfor Babelskrifterne skal være troværdigere end Bibelskrifterne.

— Dersom I faar indført den almindelige Valgret, saa har I Goodtemplarne og Missionsfolkene i Majoritet ... I véd ikke, hvad I gør! Men at de Konservative kan være bange for Valgretten — det er ubegribeligt!

— Og saa vil de luske et Nationalteater paa os ved Hjælp af et Lotteri! Idéen? Ja, det er den, at de vil være fri for at spille de nationale Forfattere paa det

nationale Tombola-Teater. Sætter aldrig mine Fødder dér! Det bliver Dilettantkomedie!

— Literaturen? Det er bare Efterhæfferi! Noget nyt vokser der ikke paa Brakmarken — kun Spildekorn, der er kommet for sent op.

— Almquist? Skal vi standse ved Tieck, Jean Paul, de la Motte Fouqué og E. T. A. Hoffmann? Nej, vi er kommet længere frem med Zola og Kipling ... Ser Du, det er bare manglende Kundskab til Kilderne at prale med Almquists Originalitet. Det er Røverromaner, han skriver; og hans Skuespil er det bare Pøjt, fordi han ikke har Anelse om, at et Drama spiller i Præsens og direkte Tale. I *Svangrottan* fortæller de jo Stykket inde i Stykket — i indirekte Tale.

— Men hans Musik da?

— Det er noget L—t! Rimeligvis Humbugmageri med finske Folkeviser og Bygdemelodier ... Saadan gaar det, naar Mangelen paa Dannelse og Viden gør Opdagelser. De Folk véd ikke, at Opdagelserne allerede er gamle; men Pøbelens Beundring for Kopier er jo grundmuret; de kender ikke Originalerne! Vi lever i Humbuggens perverse Tidsalder, hvor det gode kaldes ondt, og det ubetydelige kaldes stort. Først naar de tre største af Humbugmagerne, den steriliserede Pasteur, den umusikalske Wagner og den stupide Ibsen, engang er afslørede, kommer Tiden i Lave igen. Hønskolera, *Götterdämmerung* og Nora! Fy for Satan!

— Den materielle Udvikling er gaaet fremad, men Tanke- og Sjælelivet er gaaet tilbage. Der findes næppe et eneste Menneske, som kan føre en logisk Tankerække igennem. Hvis jeg f. Eks. siger, at Manden faktisk har

skabt hele den aandelige og materielle Kultur, saa svares der: Nej; for Rosa Bonheur har malet (daarlige) Malerier og var Medlem af Æreslegionen, George Sand har skrevet (tarvelige) Romaner, og Kowalewski kunde lidt Matematik, som hun havde lært af Weierstrass.

— Har vi da forgæves læst Aristoteles' Logik i Skolen? Zoologerne er bange for ham! Eller er Kvindedyrkelsen *deres* specielle Overtro? Ateisterne var jo nødt til at dyrke *noget*, og saa fik de fat i en kraftig Vildfarelse! ... Kan en Kendsgernings beviste Eksistens være Genstand for Meninger? Man taler om mine Meninger med Hensyn til Kvindesagen. Dersom det er Mandag i Dag, saa er *det* Faktum uafhængigt af Meninger. Mandag — i Dag — følger efter Søndag og gaar forud for Tirsdag! Paa samme Maade som Kvinden i Udviklingsrækken følger *efter* Manden og kommer *foran* Barnet.

— Finnerne skulde rejse en Skampæl for Bjørnson, skulde de — for det var ham, som i russiske Blade op-hidsede Russerne mod Sverrig ...

— Bjørnson? Nordmændene foragter ham saa dybt, at de vilde stryge hans Navn, saafremt de ikke havde Brug for det til Reklame for deres Fiskeboller ... Men nu vil Karoline være Konge i Sverrig — og der er saamænd ogsaa Kællinger nok til at vælge hende ...

— Falk er steget op fra de døde! Har I hørt det?

— Nu har han vel faaet hærdet sit Staal i *Infernos* Bessemerovne ...

— Almquist? Ja, det er Arsenikædernes Gud ...

— At skrive om ingenting, at lave Kunst uden Indhold, det er Kunstindustri! Det er Ornamentik, deko-

rativ Kunst, Juvelererens og Gørtlerens Bestilling. Literaturens Kæmper, Dickens, Balzac, Zola, har aldrig skrevet Digte! Versene tilhører Folkeslagenes Barn-domstid, da de Vilde endogsaa rimede deres Love for at huske dem — og Børn pludrer paa Rim.

— Naturvidenskabernes Forfald begyndte med Naturalismen. Specialisterne var Materialesamlere og gjorde Tjenergerning for Hæckel, der var større end de andre, fordi han alene kunde overskue og ordne.

— Og saa tror de, at de kan beskytte mod Bacille-smitte ved Hjælp af Desinfektion! Hvorledes skal man bære sig ad med at desinficere Atmosfæren, som staar tæt af organisk Slam og Støv? Gør Dig uimodtagelig for Smitten ved at holde Dig stærk og sund; arbejd om Dagen, sov om Natten, vær maadeholdende til daglig! I taler om at drikke! Men det er endnu værre at fraadse, og Tobaksrygning er lige saa stor en Last som Drukken-skab! Den, der har været nikotinforgiftet og haft Dili-rier med Hjertefejl og Søvnløshed, han kan tale med om den Ting. De taler om Liderlighed blandt de ugifte! Men de „Stakler“ har ingen Anledning til at være lider-lige; se derimod hen til de *gifte*, som sidder sløve, stupide og keder sig paa Tomandshaand, og som for at fordrive Kedsomheden gør erotiske Opfindelser. Til sidst foragter de hinanden saa dybt — og væmmes i den Grad ved hinanden —, at de ikke kan holde ud at se hinanden i Øjnene; de sidder idiotiserede, tomme i Hovedet, saa at de ikke kan sige et Ord. Kilden, hvorfra de skulde øse Styrke, har taget deres Kraft; de har jaget efter en imaginær Glæde, der ikke fandtes under-

vejs, fordi den laa i Maalet — Barnet. Tal ikke om det hellige „Ægte“ til mig ...

— Naa, men saa Barnet da — Barnet udenfor Ægteskabet, hvem beskytter *det*?

— Det gør Loven! Loven om Børneopdragelsespligt ... den er mere end tilstrækkelig ...

— Studentereksamen? Der findes ikke en eneste af Censorerne eller Lærerne, som ikke vilde dunpe, dersom Eleverne fik Lov til at eksaminere dem! — Er det retfærdigt, at et helt Lærerkollegium rotter sig sammen mod *en* Dreng, at en hel Samling Specialister forlanger, at *en* Dreng skal kunne staa sig mod dem alle tilsammen? Det er jo urimeligt! Jeg begriber ikke, hvordan noget Menneske kan blive Student, og jeg betragter det som et Under, at jeg selv er blevet det! Det kan aldrig gaa rigtig til! Men de véd formodentlig ikke, hvad de gør. Den hvide Hue, det er bare en Snor — ligesom Løjtnanternes Epauletter og Stjerne ... Samfundet forlanger nu engang saadanne Snore! — Den hvide Hue betyder kun, at man har formuende Forældre, og det er ikke noget, man skal prale af!

— At sidde overskrævs paa et firføddet Dyr, det er blevet til en Kunst: Ridekunsten! Dersom man ikke kan blive andet, saa bli'r man en dygtig Rytter!

— Finnerne siger, at de har Ret til at blive styret efter Forenings- og Sikkerhedsakten af 1789! Vel! Samme Akt stipulerede Enevælden; altsaa har de det nu, som de ønskede det.

— Skaal, Anjala!

— Naar de skriger i Chor: Han skriver jo om sin Hustru! — saa spørger jeg: Skriver han noget godt? —

I saa Fald maa han nemlig ha' Lov til at skrive, selv om hun er aldrig saa hæsliq og ond; ti man forlanger, at han skal skrive smukt om det stygge! Det er Gynolatrien! Men saa snart en Frue begynder at skrive, saa skriver hun de infameste Løgne om sin Mand — og høster Berømmelse. Dér har Du Retfærdigheden og Ligheden, der er den bare Humbug.

— At standse Udvandringen ved Lov? Kunde man dæmme op for Folkevandringen? Tror Du, man ændrer Verdenshistoriens Love i Lovudvalg?

— Fruerne Kowalewski, Curie og flere andre er bare nye Betegnelser for Mandens Artighed mod Kvinden. Artighed som Offer er smuk og rigtig; men kræves den som en Ret, saa har vi Uretfærdigheden.

— Zola blev osset ihjel, Trarieux døde, Bernhard Lazare døde, og derpaa førtes Processen for lukkede Døre. Nu passede den hemmelige Domstol i deres Kram, og ikke et eneste Blad udenfor Frankrig indeholdt Referater, naar Generalerne forsvarede sig. *Justice, vérité, blague!*

— At være liberal eller frisindet — hvad vil det sige? At være *Übermensch*. — Hele Underklassen er liberal; bestaar da Underklassen af lutter Overmennesker, Overklassen af lutter „Undermennesker“? At *demos* er Demokrat, det hører man paa Navnet. Men dersom en Israelit benægter Christi Guddom, er han ikke af den Grund liberal; dersom en Finne er Russerhader, er han ikke af den Grund liberal; dersom en Kvinde er emanciperet, er hun ikke af den Grund liberal; dersom en stemmeberettiget er Valgretsven, er han ikke af den Grund liberal; dersom en Mand, der ikke driver

nogen Handel, er Frihandelsmand, er han ikke af den Grund liberal. Det er ingen Dyd at staa paa sin Fordel; det er kun, som det *skal* være!

— Det Menneske, der slutter Forbund med et Dyr mod sine Medmennesker, burde dø Døden; ti han har Omgang med Dyr, og *crimen bestialitatis* straffes med Døden.

— Politivedtægten for Rigets Stæder forbyder Borgerne at holde Dyr, der ere tilbøjelige til at bryde Hegn, og den forbyder Forurenselse af Fortove og Portrum; men skønt den offentlige Anklager altsaa havde Ret til at forbyde Hundehold i Byerne, vover han ikke at gøre det! Han er bange for Hunde!

— Naar Lovene tie, skulle Stenene raabe!

— De store Riger maa være meget nemme at passe nu til Dags. Monarkerne ligger paa Landet — om Vinteren ved Middelhavet og om Sommeren ved Ishavet. Kunde vi ikke klare os helt uden Monarker? Der regeres pr. Dampyacht — pr. Telefon!

— Strauss' *Leben Jesu* og Goethes *Faust* (første Del!), *Læse-Frugter*, *Gymnasiastvers* og *Søvnøgenger-nætter*, udsat for Slibesten — se, der har vi hele den store Mand!

— Rydbergs *Faust* (første Del), ikke længere Goethes *Faust*!

— Sverrigs Ære ligger ikke i „Skansen“, ikke i Tøjhuset og heller ikke i Riddarholmskirken; Sverrigs Ære ligger i Videnskabernes Akademi, i Rigsbiblioteket, i Nationalmuseet! Gak did, Vandringsmand, se, hvad Sverrig dur til, og lad dit Lands Videnskab, Literatur og Kunst fortælle Dig, at ogsaa *Du* er en Verdensborger!

— Hvorfor skulde han betale for sin fraskilte Hustrus Underhold? Faar hun sig en Elsker, eller gifter hun sig igen, saa maa han sidde dér og betale for andres Kærlighed. Det er jo uretfærdigt, især hvis han paa den Maade ikke kan faa Raad til selv at gifte sig eller holde en Elskerinde!

— I et sterilt Land og en steril Tid nærer man Rædsel for alt, hvad der er produktivt. Kunstnere og Forfattere *er nødt til* at gaa omkring og drive for ikke at vise deres Produktivitet.

— Hvad skal vi med Skolerne? Der bliver jo ikke givet nogen Undervisning i dem! Der bliver bare hørt Lektier, det vil sige: man hører, hvad Drengene har lært sig selv hjemme. Den, der underviser sig selv, er en Autodidakt; følgelig er alle Studenter Autodidakter. Grunden til, at Studenterne foragter Autodidakterne, er blot den, at de ikke foragter sig selv.

TREDJE KAPITEL.

MELLEM Dekadence- eller Forfaldsperiodens Mænd indtog Lars Petter Zachrisson en fremragende Plads. Han havde været med i Aarene omkring 1880 og svunget sig op til Sous-Chef for et eller andet usynligt Parti. Da han i 1884 blev styrtet af „Den nøgne Præsts Broder“, der udnævnte Thilda K. til Chef, trak han sig tilbage med en blodig Næse, men kun for at kravle frem gennem nogle Muldvarpegange, han havde gravet, og af hvilke en udmundede hos Akademiets Sekretær, en anden hos Professor Stenkåhl og en tredje i Bladet *Brödrafolkets Vål*. Han skrev Bøger, men ingen vidste hvorfor. Der fandtes ingen Pathos i dem, intet Had til det løgnagtige, og heller ingen Kærlighed til det store, stærke og sande. Det var farligt dengang at have Anskuelser. Ved Anskuelser forstod man nye Tanker om gamle Ting; gamle Tanker om nye Ting maatte man gerne have, hvoraf ses, at Forbudet mod Anskuelser var noget Humbug. Zachris *havde* imidlertid en Anskuelse, nemlig den: at han *maatte* og *skulde* frem, og for at realisere dette sit Livs hemmelige Program skyede han intet Middel. Vanskeligheden bestod kun i at skjule sine Kort.

Han var en literær Jobber, der dannede Aktieselskaber til gensidig Beundring, spekulerede i Berømt-heder og stiftede Syndikater for at lave Storheder, ved

hvis Hjælp han selv kunde svinge sig i Vejret. Han foretog Forretningsrejser i Reklamens Tjeneste, havde Agenturer i alle Ender af Landet, dannede en Forening for Eksport til Tyskland, var selv Korrespondent til danske, norske og finske Blade, samt Medarbejder ved den stockholmske Avis *Brödrafolkets* (ikke Brödrafol-kens) *Väl*, literaturkyndig Raadgiver ved to Teatre, det svenske Akademis Stipendiat, Forlagsboghandler Kilos Sekretær, Secessionisternes haandgangne Mand; desuden havde han en Finger med i Spillet ved Stockholms Uni-versitet, uden at man kunde afgøre, om det var Tommel- eller Lillefingeren, var Forfatterforeningens og Journalist-klubbens Beskytter, Medstifter af Selskaberne „Odin og Freja“, ja, viste sig endogsaa ved Hove! Denne 80'ernes usle Menneske-type! Smidig som en Aal og uimodtage-lig for Fornærmelser gled han ind overalt. Lukkede man Gadedøren for ham, fandt han Vej gennem Køkken-vinduet, og blev han kastet paa Porten, krøb han ned gennem Skorstenen. Kort sagt: han manglede Ambition, hvad der lovede godt for hans Fremtid.

Men han havde ogsaa andre Egenskaber, den For-ræder, som gjorde ham til Tidens Mand. Han respek-terede alle Meninger, selv de ravgaleste; han dadlede aldrig noget Menneske, der havde handlet slet, men forsvarede alle Slyngler og undskyldte deres Fejl. — „Jeg kan ikke taale at høre, at man taler ilde om nogen,“ sagde han. Det vilde med andre Ord sige: „Væk med Næsen fra mine Papirer, Godtfolk!“

Hans prøvede Taktik bestod i at tilbyde Tjenester. Derved fik han Lejlighed til at binde Folks Hænder og

til at grave deres Pund i Jorden, hvorfra han atter med Profit kunde hente det frem, naar som helst han ønskede. Der fandtes næppe noget Menneske, som han ikke uanmodet havde gjort en eller anden Tjeneste, og naar han siden brød med vedkommende, havde han altid én Skyldner mere. Da kom det store Øjeblik, hvor han kunde sige: „Et utaknemmeligt Menneske er den tunge Byrde, Jorden bærer.“

Sit rette Felt havde han dog i Bladet, det var en Frugt, falden fra Dekadencetidens Kundskabens Træ. Redaktøren, der mellem Venner kaldtes „den personificerede Løgn“, gjorde Indtryk af at have sit Ansigt omme i Nakken og at eje Hundreder af Hænder, som han lod fylde fra alle Verdenshjørner. For Resten syntes hele Manden at være bagvendt, og han elskede alt, hvad der stank af Raaddenskab. Der var dem, der paastod, at man burde holde hans Blad frem foran et Spejl for at faa den rigtige Mening ud af det, der stod. Hvis man f. Eks. saa en Notits om gode Bankaktier, saa kunde man være sikker paa, at de i Virkeligheden var bedævede og skulde praktiseres bort. Afslørede Bladet endelig engang noget Humbug, saa regnede det straks ned med Dementier, der optoges mod Betaling, hvorpaa Redaktøren bad om Undskyldning for Fejltagelsen. „Det hele beroede paa en Misforstaaelse.“

Redaktionssekretæren var sin Mesters Jævnbyrdige. Smartman hed han. Det var en storstilet Fyr, i sin Slags; født til at herske, resolut og vindende af Væsen, trængte han ind overalt: i Banker, Aktieselskaber og Fabrikker, og selv om han ogsaa havde nogle Rifter i Skindet, naar han kom ud, bragte han dog altid Stor-

mønt med. Han havde besluttet, at Bladet skulde være et Millionforetagende, og at Sverrig skulde regeres fra dets Kontor; det havde Filialer over hele Landet, indvirkede paa alle Rigsdagsvalg, besatte Amtsraadspladser, skyldsatte Kommuner, anlagde Jernveje, (som Staten overtog), ødelagde Fabrikker og arrangerede Strejker. Smartman kunde forvandle alt til nationale Spørgsmaal, selv det mest private. Hans Specialitet var dog at skabe store Mænd, vel at mærke ikke *mod* Opinionen, men *med* den. Fandtes der blot et Frø, vandede han det, saa at det nok skulde gro. I denne Ingeniørernes Tidsalder maatte Sverrig ogsaa have et stort Navn indenfor denne Branche, og Smartman fremtryllede derfor en Edison, en svensk Edison, der antog saadanne Dimensioner, at der kunde grundes et Million-Aktieselskab paa hans Navn. Efter at Nordenskiöld var gaaet ud af Sagaen, manglede Sverrig en betydelig Opdagelsesrejsende; men Smartman fabrikerede en, der var saa stor, at han magelig kunde staa Maal med Stanley, skønt Svenskeren kun havde berejst kortlagte Lande og omhyggeligt havde taget sig i Agt for større Vanddrag. Saa var det en stor Kemiker, Sverrig trængte til. Smartman lavede en i en Haandevending og udnævnte ham til „vor Berzelius“, ihvorvel Kemikeren kun var en middelmaadig Fysiker, der ikke kunde Spor af Kemi. I Løbet af kort Tid blev han epokegørende, skønt han kun bestemte kendte Stoffers kendte Sammensætning. Det var Humbuggens Guldalder, og den idiotiserede Nation fandt sig i alt, hvad man vilde byde den. Sluttelig skulde Nationen ogsaa have den største Kvinde, og saa tog Smartman det største Fæ, han kunde finde: Klude-

samlersken, der havde rapset paa alle Slagmarker og alle Møddinger. Han sagde: Bliv! og hun blev!

Denne Mand — Redaktionssekretæren —, der vovede at gøre sig skyldig i alle de Handler, Zachris var for fejt til at begaa, omfattedes af Zachris med Kærlighed og Beundring. Zachris nød hans Forbrydelser, som om han havde begaaet dem i egen Person, men var sluppet for Ansvaret. Ifølge sin Natur var det ham ikke muligt at leve i og ved sig selv, dels fordi hans Jeg altid havde været spinkelt, og dels fordi han senere hen i Livet havde mistet den Smule, der var — eller rettere: tusket den bort paa Lykkens Marked.

Det var en Vintereftermiddag, og Zachris sad hjemme i det lille, uanselige Hus udenfor Staden, som han beboede. Huset hed *Villa Albano*, ti Ejeren var af den Slags Folk, der forgylder sig selv og sine Omgivelser. Straks, naar man kom ind i Forstuen, blev man modtaget af et gøende Misfoster, en kinesisk Hun-Dogg, som stank. Hundens Gøen overdøvede baade Gæstens „God Dag“ og Værtens „Velkommen“, og eftersom begge maatte skrive op for at gøre sig forstaaelige, lød det som Larmen i en Snask, naar Huset fik Besøg. Man traadte ind i Lejligheden, rød i Ansigtet og forstemt over at være blevet modtaget af Gøen og Skraalen. Tjenestepigen, der fik ens Overfrakke i Forvaring, var naturligvis et Faktotum, (som stjal), og som nu havde tjent dette Herskab paa tredje Aar. Dagligstuen afspejlede med sin umetodiske Møblering en forvirret Hjernes Indre. Værelset, der oprindeligt var begavet med alle Muligheder for at blive indtagende, skæmmedes af sin fornuftstridige Udstyrelse. Paa én Gang Daglig-

stue, Bibliotek, Arbejdsværelse, Røge-, Drikke- og Gæsteværelse lignede det en Stue under Flytning eller Hovedrengøring. Den lille Gulvflade optoges af en uhyre Chaiselongue, som stod halvt opredt og derved tilstrækkeligt viste, at den blev benyttet som aaben Alkove; Skrivebordet var en Kontorpult, Skænken et gammelt, uhyggeligt Bondeskab i Almuestil, som rummede Flasker, der ledte Tanken hen paa Smugpimper; endvidere fandtes der et lille Skænkebord; en Silde- maage agerede Havørn, to Boghylder agerede Bibliotek, en Gibsbuste af den grinende Voltaire agerede Kunstværk. Væggene var dækket af Malerier med Dedikationer: Kvittringer for lige saa mange Reklamer, der ved passende Lejligheder havde set Dagens Lys. Og Kamingesimsen var overfyldt med Fotografier af alle Samtidens store Forfattere, baade inden- og udenlandske. Saadan var Rammen omkring Værten. Hans eget Portræt, der viste Zachris siddende ved sit Skrivebord, var malet i Olje af den store X. X. og taget saa forsigtigt bagfra, at man ikke fik Ansigtet at se, hvorved al Diskussion om Lighed var udelukket.

Naar ens Øje havde mærket sig, hvad der ellers fandtes i Værelset, standsede det ved en stor Servante. Var man saa næsvis at spørge Værten om Grunden til, at dette mærkelige Møbel var anbragt i Dagligstuen, fik man altid til Svar: at Stuen benyttedes som Gæsteværelse, naar Huset modtog udenlandske Forfattere, der var paa Rejse; Zachris ledsagede denne Meddelelse med en Bevægelse mod Kamingesimsen, og man troede da at se Zola og Bjørnson benytte den brunmalede Servante. Servanten syntes udelukkende at staa der for at frem-

kalde Spørgsmaalet med Svaret: „De store Digtere“.

Naar man saa den lille Forfatter i disse Omgivelser, følte man straks det forløjede i hele Sceneriet, og Zachris' frastødende, ubetydelige Skikkelse blev endnu mindre ved Modsætningen. Det forekom en saa usandsynligt, at man havde en Digter for sig; naar han aabnede Samtalen med et pralende: „Jeg har faaet Brev fra Ibsen i Dag,“ havde man Lyst til uden videre at afbryde med et: Det er nok Løgn! Hele Møblementet saa ud, som det var rapset sammen. Det ene Stykke passede ikke til det andet; men Forklaringen herpaa var — ifølge Zachris —, at han havde faaet Møblerne som Hædersgaver. Hædersgaver var de imidlertid ikke, og stjaalne var de heller ikke; men hvert Møbel havde sin Historie, og en Historie kan, som bekendt, fortælles paa flere Maader.

Endvidere hørte der jo naturligvis en Værtinde til Villaen — en Værtinde, som kunde præsidere i Dagligstuen og synge ved Klaveret. Zachris havde været gift én Gang før, men Ægteskabet var blevet opløst paa Grund af visse Forviklinger; Hustruen havde skejet ud, men alligevel faaet Lov til at beholde Retten over deres eneste Barn, en Søn, som af Moderen var blevet sendt til Amerika. Derefter havde Zachris giftet sig med Kilos Kæreste, en lille Malerinde af Tidens almindelige Slags, som uden nogle Forstudier var rejst til Paris, hvor hun havde indmeldt sig i Calorossis Malerskole og nogle Gange besøgt hans Atelier; dette var tilstrækkeligt til, at hun kunde kalde sig Kunstnerinde, indtræde i Kunstnernes Kreds og uden Anstød leve disse Menne-skers frie Liv. Saa let var det dengang for en ung Pige

at blive Kunstnerinde! Under det falske Martyriums Flag sejlede hun frem. Hver Gang hun søgte et Stipendium uden at faa det, hed det straks: „Vi stakkels Kvinder!“ Et eneste Maleri havde hun, hjulpen af en mandlig Ven, faaet færdigt og ind-intrigeret paa den frie Udstilling. Derefter var hun et Navn, for ikke at sige en lille Storhed. Siden malede hun aldrig noget, lagde sig derimod efter Kilo og slog fra ham en Saltomortale over til Zachris, hvis Magt hun overvurderede uden at beundre hans Talent. Hun var begavet med en vis elegant Skønhed i Forbindelse med Bohémens utvungne Optræden. Alle, som kom i Huset, fik Lov til at se paa hende — men ikke gratis; de maatte betale for Nydelsen med Blomster, Tjenester, Reklamer, Naturydelser, ja, endogsaa med rede Penge. Noget Komplot eksisterede der ikke mellem Ægtefolkene; men der syntes at raade en fuldstændig Overensstemmelse mellem dem i Hovedsagen, saaledes at Gæsterne eller Vennerne altid paa en eller anden Maade fandt sig afblanket, om end under saa smagfulde Former, at de stadig glemte, hvor ilde de var blevet behandlet. Zachris forsøgte af og til at gøre Oprør, men blev hvergang underkuet.

Det hændte saaledes en Dag, at han fandt et ukendt Guldur hos sin Hustru.

— Hvor har Du faaet det fra? Hvor har Du faaet det fra? hvæste han.

— Jeg bad Ville om at maatte faa det, og saa fik jeg det.

— Var han ædru, da han gav Dig det?

— Vel var han ædru!

— Saa kunde han vel ikke være bekendt at sige nej! Men hvis han nu angrer det?

— Hvad kommer det Dig ved?

— Det sætter en Plet paa min Ære, naar Du til-lader Dig en tvetydig Handling.

— Men ikke paa min!

— Nej, men paa min.

Zachris' Jenny var en frigjort Kvinde og altsaa en Furie mod sin Mand. Da hun havde faaet kigget ham i Kortene og opdaget, at han ikke var saa agtet og mægtig, som hun i sin Tid troede, besluttede hun at give ham Løbepas. Men det var ikke saa let. Zachris klyngede sig til hende, sugede sig fast, tiggede om at maatte blive, indløste sit Hoved med dets Vægt i Guld.

Og da til sidst intet andet hjælp, snød han sig til at gøre hende frugtsommelig. Jenny vilde nemlig ikke have Børn, havde derfor taget et Løfte af Zachris i saa Henseende; men dette Løfte brød han nu, idet han løj for hende — og saa var hun i Fælden. Jenny be-tragtede det som en Niddingsdaad, at Zachris havde opfyldt sin ægteskabelige Pligt, og i samfulde ni uende-lige Maaneder maatte han hver Dag gaa og se paa Medusas Hoved. Han søgte at blødgøre hende ved Hjælp af Blomster, Fingerringe og Champagne, men mellem Fredsslutningerne hvinede Svøben. Lille Kilo, Jennys forhenværende Fæstemand, agerede Fredsstifter og Mægler, men brugtes ogsaa som Svøbe. Jenny, der havde beholdt de smukke Ringe, han i Forlovelsestiden havde foræret hende, begyndte nu at gaa med dem. Kilo læste højt for hende, bragte hende Romaner, spillede

paa Luth — smaa, melankolske, spanske Melodier fra Maurernes Tid.

Zachris var næsten i Stand til at vække Medlidenhed, naar han sad som stum Tilhører, mens Jenny aabenhjertigt beklagede sig overfor Kilo.

En Scene mellem de tre kunde f. Eks. tage sig ud paa følgende Maade:

— Ja, sagde Jenny, jeg var et Fæ, at jeg ikke tog Dig, Kilo. Det havde rigtignok været noget andet. Men skulde Zachris dø engang, saa véd Du, hvor Du har mig!

Zachris tyggede en femtenøres Hirschsprung, der syntes at være for stor til ham, lo humoristisk med Overskægget, men græd Whisky med Øjnene.

Kilo lod, som han ikke hørte, hvad der blev sagt — spillede blot, og læste.

Jenny fortsatte, tro mod sit Kald som Furie:

— Jeg gaar med dine Ringe, Kilo, for Du var min første Kærlighed, og Du bli'r ogsaa min eneste! — Sig mig engang — hvad har Du givet for denne Rubin?

— Saadan noget siger man ikke, svarede Kilo genert.

— Med Dig vilde jeg gerne ha' haft Børn, men ikke med denne hér Slubbert! Tænk, at gaa omkring med en Unge, som den Okse er Fa'r til. Jeg kunde have Lyst til at drukne den, for den kommer vel til Verden med Briller, Hængemave og en femtenøres Cigar i Mundvigen.

Zachris havde nu tygget saa længe paa sin Hirschsprung, at hans Læber var svulmet op, blevet tørre og brune af Sovs og Tobaksblade. Han saa ikke hyggelig

ud, ti han sad og funderede paa en ny Hævn: han vilde blive ved med at narre hende i Svangerskab.

Som Kunstmalerinde havde Jenny aldrig haft nogen Fremtid, og dog maatte Zachris hver Dag høre, at han havde ødelagt hendes Fremtid. Endelig kom Barnet; men da havde Zachris mistet al Medlidenhed og nød af Hjertet Hustruens Pinsler.

Han stod i Stuen ved Siden af Sovekammeret, og naar hun skreg, lød det ikke som Skrig af Smerte, men af Arrigskab, af Raseri over, at nogen vovede at gøre hende Fortræd. Det, ingen anden havde vovet, det vovede nu den lille Skifting, som skulde fødes. Hæsligt var Barnet, og Moderen vilde ikke se det. Men da Drengen var bleven lidt større, behandlede hun ham med spøgefuld Ringeagt, saa at han udviklede sig til Humorist. I Toaarsalderen kunde han bande og drikke „Punch“, havde bortkastet Titlerne „Fa'r“ og „Mo'r“ og interviewede Forældrene med „Hør Du dér“. Han modtog Gæsterne med Ukvemsord, lyttede til Forældrenes Samtaler og røbede alle deres Hemmeligheder. Men han tiggede ogsaa Penge af Husets Gæster og forvarede disse Penge i en Sparebøsse.

To Aar efter begik Zachris en ny Niddingsdaad og avlede et Barn, en Søn, som blev uddannet til stum Person og Satiriker af sin ældre Broder, der pryglede ham, mens han endnu laa i Vuggen.

Selvforgyldereren Zachris adlede Børnene straks ved deres Fødsel og spaaede dem en straalende Fremtid. De var Prinser og Universalgenier. De kunde alting, gjorde Opfindelser paa Elektricitetens Omraade, digtede, malede, modellerede, spillede Komædie; men lære at

læse rent, skrive og regne kunde de ikke; gaa i Skole gad de heller ikke, og naar de ikke *vilde*, saa var der ikke noget at stille op. Det var moderne Aander.

Moderen opdrog dem til en Slags Fox-Terriers, som hun pudsede paa Faderen. Dette kunde ske paa mange forskellige Maader; men den mest virkningsfulde bestod i at lære Drengene nogle Spørgsmaal, som de ved Middagsbordet kunde sætte Faderen til Vægs med. Moderen fandt i Konversationsleksikon'et en berømt Mands Fødsels- og Dødsaar, og disse Tal proppede hun saa i Drengene. Ved Suppen fandt hun Emnet frem, anstillede sig uvidende og bad Faderen om Oplysning, og naar han da ikke kendte Aarstallet, blev Drengene — som andre Jagthunde — sluppet løs paa ham; dermed var han leveret. Denne uskyldige Leg kaldtes at „ærgre den Gamle“. Men „den Gamle“ følte sig smigret over at have sat Vidunderbørn i Verden og brugte nu paa sin Side Drengene til at pudse paa fremmede. Al den Ondskab, den smukke Jenny havde rendyrket hos Zachris, og som han ikke vovede at bringe til Anvendelse overfor sin Herskerinde, brækkede han ud over sine Venner, idet han skød Skylden og Ansaret fra sig over paa sine to Støvere, der jo var uansvarlige, fordi de ikke vidste, hvad de sagde eller gjorde.

FJERDE KAPITEL.

ZACHRIS, denne lille, grimme, ubetydelige Mand, vilde ikke være kommet til at spille nogen Rolle, dersom han ikke havde haft nogle frygtelige, underjordiske Egenskaber, der hjalp ham under Kampen for Tilværelsen. Han ejede et uhyre Tomrum og var i Stand til at modtage ubegrænsede Mængder af Fyld. Han fortærede Mennesker, aad deres Færdigheder, mæskede sig med deres Talenter, havde en egen Evne til at trænge ind i andres Liv og pløje med andres Kalve, hvorved han kom til at forveksle sin egen Person med andres. Læste han en god Bog, troede han, at han selv havde skrevet den, digtede straks Magen til den, skønt naturligvis med Forandringer hist og her, nedsatte sin Mester paa en elskværdig Maade, tilintetgjorde sit Forbillede, saa at man fik Indtryk af, at Zachris var visere end den vise. I den Kunst var han en Mester. Men han kunde ogsaa „trolde med Flaben“. Naar en eller anden i et Selskab sagde en Dybsindighed, greb Zachris straks Tanken, idet han selvfølgelig ødelagde den ved at fortælle en Anekdote, som bortledte Opmærksomheden, og naar Samtalen var forbi, sad man saa dér med Zachris' Anekdote i Halsen og havde glemt Dybsindigheden. Ønskede nogen at beklage sig over sin Vanskæbne, saa hørte Zachris gerne paa vedkommende, men brugte kun den andens Sorg som Paaskud

til at præsentere sin egen, naturligvis større; og Enden paa det blev, at Zachris selv modtog den Trøst, som man havde ventet, at han skulde give. Han benyttede alt, hvad der blev sagt, til sin egen Fordel — som en Garnende, der kunde hjælpe ham til at faa Orden i sit eget Fed. — Intet kunde vokse og trives i hans Nærhed, ti han rykkede de groende Frø op og aad dem. Derved forvandlede han det mest spirituelle Selskab til en Samling af stumme Æsler, der ikke vidste, hvad de skulde sige. Men netop af den Grund fik Zachris den urigtige Forestilling, at alle andre end han selv var dumme, og i sin Blindhed saa han ikke, hvordan man lo ad ham. Han mente, at Tausheden var ensbetydende med Underkastelse, og den, der bøjede sig for ham, elskede han, kaldte ham sin „kære Ven“, beskyttede ham, tilbød ham Tjenester.

— Hér er vi jo imellem lutter Venner, plejede han at sige, uvidende om, at han ikke ejede en eneste Ven.

Man kom sammen hos ham som paa et Værtshus, hvor man tilfældigvis traf hinanden; men Zachris troede om sig selv, at han var Høvding og kunde „fylke Mænd“. Han svævede i den Vildfarelse, at han holdt literær Salon, mens Sandheden var, at hans Hus kun var en Klub, hvor man ikke blev smidt ud Kl. 12.

Dog — man tilgav Zachris meget, fordi han skulde leve i Jennys Helvede; og skønt man vel vidste, at den Taalmodighed, hvormed han fandt sig i alt, hvad hun bød ham, ikke var nogen Dyd, men kun en ren og skær Nødvendighed, saa nærede man dog en vis Medlidenhed med ham, der ikke var langt fra Medynk. Grunden til Zachris' Taalmodighed var den, at han var

bange for at miste sin Furie; gik hun fra ham, sad han jo nemlig tilbage med Skammen, og denne kunde han — grænseløstanfængelig, som han var — ikke holde ud at bære. I Hast at finde en anden Hustru, dersom Jenny forlod ham, vilde ikke blive ham saa let en Sag. Jenny blev — dels af medfødt Ladhed, og dels fordi hun og hendes Mand havde visse Hemmeligheder tilsammen, som muligvis var af en saadan Natur, at Ægtefællerne ikke — uden Fare for begge Parter — kunde bryde med hinanden.

Zachris var en Polyp, der kunde strække flere Fangarme ud paa én Gang; den længste af dem sad til Stadighed fastsuget paa Falkenstrøm. Denne Mand var den betydeligste af dem, der tilhørte Zachris' Kreds. Flot, sorgløs, uafhængig, ubekymret om Ære og social Anseelse var han slaaet igennem udelukkende ved Hjælp af sit Talent. Zachris havde først søgt at kvæle ham mellem Puder, men da dette mislykkedes, besluttede han at beskytte ham. I Beskyttelsen laa der dog i det mindste en digtet Overlegenhed, som til at begynde med skræmte Falkenstrøm bort og fik ham til at gemme sig med sin Hustru paa en Bondegård, han havde arvet. Uden at bede om Lov eller i Forvejen meddele noget herom slog Zachris sig imidlertid ned i en Gaard lige ved Siden af, dukkede pludselig op og lod behagelig overrasket over at se, at Vennen „ogsaa“ boede dér.

Falkenstrøm havde Lyst til at flygte, men Zachris var allerede krøbet ind i hans Hustrus Sind, naturligvis kun som Ven, ti Don Juan-Fordringer kunde han

ikke stille. Fruen blev indtaget i ham, og det kunde ikke nytte, at Falkenstrøm advarede hende.

— Aa, han er saa rar! sagde hun. *Han* taler altid godt om Dig, men Du taler altid ondt om ham; det er, fordi han er bedre end Du.

Zachris trængte sig ind i Ægteparret Falkenstrøms Liv som en Ræv i en Høsegaard, og han benyttede den velkendte Fremgangsmaade: at laane Fruen Bøger, Bøger efter hans Smag, i hvilke alt det stod trykt, som han ikke selv vovede at sige. Der stod, at alle Ægtemænd var nogle Tyranner, og at alle Kvinder var Engle og Martyrer; der stod alle disse Løgne, som i en pervers Tidsalder er blevet udklækket af reducerede Mænd. Følgen blev, at Falkenstrøm kom til at sidde i en Hvepserede, der beherskedes af Zachris — gennem Fru Falkenstrøm.

Midt paa Sommeren løb Falkenstrøm fra det hele, hvorpaa Zachris flyttede ind i hans Hus, spiste hans Mad, malkede hans Køer, høstede hans Sæd, kørte med hans Heste og — fremfor alt — pløjede med hans Kalv, saa at hans Ægteskab blev opløst.

Det var imidlertid en Del Aar siden, at dette var sket, og imens havde Forholdene forandret sig: Falkenstrøm, hvis Livserfaring havde ført ham til „*Die grosse Verachtung*“, blev nu bestandig søgt af Zachris, og den afbrudte Omgang genoptoges. Naar Falkenstrøms Venner spurgte ham om, hvordan han kunde holde ud at omgaas med Zachris, svarede han: Dersom jeg vilde være kræsen, hvem skulde jeg saa komme sammen med? Zachris er jo dog et Menneske.

Falkenstrøms væsentligste Grund til at komme i

Zachris' Hus var den, at han dér traf Jenny ... og en Del andre Mennesker, som han havde Lyst til at tale med. Overfor Jenny var han altid den artige og opvartende Kavaller. Zachris vovede ikke at vise sin Skinsyge, ti han frygtede mest af alt for at blive latterlig, og desuden var han saa egenkærlig, at han tilegnede sig den Hyldest, der blev ofret hans Hustru. —

Det var altsaa en Vinteraften kort efter Professor Stenkåhls sidste Genganger-Diner. Der skulde være en privat Generalforsamling hos Lars Petter Zachrisson, ved hvilken det nye Trykkeri- og Bladaktieselskab *Sverige* skulde debatteres. Nævnte Aktieselskab var startet af Smartman, og Meningen med det var ganske simpelt den: at regere Sverrig fra Stockholm, at dræbe hele Provinspressen ved Hjælp af Filial-Blade samt at beherske Amtsraads- og Rigsdagsvalgene. Man kunde ikke kalde det Svindleri, ti Smartmans af Festmiddage og Soupéer glødende Hjerne troede virkelig paa Foretagendet. Man gik ud fra, at den idiotiserede Nation, som havde mistet sin Modstandskraft, kun længtes efter at blive regeret, og mente, at naar Folk kun læste *et* Blad, der altid havde samme Farve, saa vilde til sidst alle komme til at tænke ens — dersom det: tankeløst at opfylde andres Meninger overhovedet kunde kaldes at tænke.

Foretagendet var kommet i Gang, men mislykkedes; Provinsen havde rejst sig mod Stockholm og mod dette Forsøg paa Enevælde. De faa Mennesker, der abonnerede paa den nye Avis, mærkede lidt efter lidt, at de levede i en Drømmeverden, hvor alting var bagvendt, forfalsket og forgiftet. De mærkede det ikke saa meget

paa det, der stod i Bladet, som paa det, der *ikke* stod. Doktor Borg f. Eks., der syntes om alt, hvad der var storslaaet, havde tegnet nogle Aktier og desuden abonneret paa Bladet. Men saa hændte det efter nogen Tids Forløb, at han en Dag mødte sin Ven David paa Gaden, kom i Tanker om, hvilket Gny der før havde staaet om denne Mand i Rigsdagen, slog en Klo i ham og spurgte:

— Naa, hvordan gaar det? Sidder Du ikke længere i andet Kammer?

— Jo, vist gør jeg saa!

— Saa er det da mærkeligt, at man aldrig hører dit Navn; har Du faaet Mundkurv paa?

— Har Du ikke læst om mit store Valgretsforslag og om mine to Interpellationer?

— Nej, jeg ser aldrig dit Navn i vort Blad.

— Nej, det vil jeg gerne tro, for i dit Blad er jeg blevet boykottet, fordi jeg ikke vilde modtage de Folks Kandidatur.

— Mærkeligt!

Straks efter mødte Doktor Borg sin Ven Maleren og spurgte ham:

— Har Du lukket din Malerskole?

— Jeg? Nej, hvorfor spørger Du om det?

— Jeg ser aldrig, at den bliver omtalt i vort Blad.

— I *det* Blad — nej! Det har ikke engang villet optage mine Annoncer, siden jeg nægtede at forære det bedste af mine Malerier til et Lotteri til Fordel for Hæren.

— Mærkeligt!

Doktoren traf den store Forlagsboghandler paa en Café:

— Har De holdt op med at udgive Bøger?

— Nej, hvorfor? Vi har nylig udgivet det store Pragtværk *Norrländ*.

— Da har jeg aldrig set en eneste Bog, udkommet paa Deres Forlag, blive omtalt eller recenseret i vort Blad.

— I *Deres Blad*! Nej, det har De Ret i. Der er ingen af vore Bøger blevet anmeldt, siden vi nægtede at betale 3000 Kroner for en af Smartmans forfaldne Veksler.

— Er Smartman saadan en Karl?

— *Om* han er! Han ta'r Fødevarer, Klæder, Kvinder, Fester og Juveler uden Betaling og lover til Gengæld at reklamere i Bladet; men det kunde nu være, hvad det vilde, for det er Forretning — eller Udveksling af Tjenester! Værre er det, at han ogsaa la'r sig købe til at nedrakke Konkurrenter ...

— Jasaa, jasaa! Staar det til paa *den* Maade, saa maa vi ha' ryddet op!

Doktoren abonnerede straks paa et andet Blad og fik derved at se, at han levede i en helt anden Verden end den, han havde ment at leve i, at der fandtes Mennesker af højt Værd, som arbejdede og virkede, men som *han* ikke havde hørt noget om. Han havde indaaundet Løgn og faaet Synet forvendt. Da besluttede han at skaffe Beviser tilveje mod Smartman ved at samle dennes Korrespondance, og han arbejdede i det skjulte, til han havde faaet fremskaffet en Materiale-samling af sønderknusende Vægt. —

Denne Aften sad nu Kilo inde hos Fru Jenny, Fal-

kenstrøm hos Zachris, alle ventede de paa, at Aktieselskabets Bestyrelse skulde komme.

Zachris, der imødesaa en Storm og ikke havde rent Brød i Posen, benyttede Falkenstrøm som Kraftkilde — som en Trappestige, ved hvis Hjælp han kunde svinge sig op til en Selvfølelse, der ellers vilde have ladet ham i Stikken.

Falkenstrøm, der var en granvoksen Mand, sad dybt nede i Fjersersofaen, der af Drengene brugtes som Vippe; Zachris holdt sig, tro mod sin Sædvane, oprejst, stod paa Gulvet eller marcherede frem og tilbage. Den elektriske Lampes grønne Kuppel afspejledes i hans Brillen og dannede to bevægelige, grønne Pletter, som skjulte Øjnene. Manden syntes at være født med Brillen, ti ingen havde nogensinde set hans Blik; men Grunden kunde jo ogsaa være den, at de unaturligt store Øjne, der lignede to halvt udrugede Andæg, altid var blodsprængte af Whisky og gule af Tobak og Raseri. Naar Zachris engang imellem pudsede Brilleglassene, bøjede han Hovedet for at blive fri for at vise Sjælens Spejl. Der var dem, der prøvede paa at forklare den ubetydelige Fyrs Indflydelse paa Mennesker ved, at han hypnotiserede dem med sine Brillen og sin Tunge, samt ved, at han forstod at indgyde Tillid med sin Dialekt, der var en Pickles af Dalar-, Jönköping- og Skeningemaal.

I dette Øjeblik saa det virkelig ud, som han gav en hypnotisk Séance; men Falkenstrøm hørte ikke, hvad han sagde. Han var i Færd med at udarbejde Planen til det sidste Kapitel i sin nye Roman, mens Zachris — uden selv at ane det — stod Model for ham.

Zachris havde begyndt med „Løvehuden“ paa, det vil sige: skildret sit første (og sidste) Møde med Mau-passant.

— Og saa sa' jeg: *Mon cher ami* ...

Falkenstrøm, der havde hørt Historien over en halv Snes Gange, turde ikke se paa de grønne Brilleglas af Frygt for at falde i Søvn; han rettede derfor sit Blik mod den talendes Urkæde, der hængte ned fra Maven som en Lodsnor og med sin vertikale Linje røbede baade Mavens fremspringende Karnap og Benenes skæve Stilling til Horisontalplanet. Zachris skyllede nu Struben med et nyt Glas Whisky, fulgt af Tagdryp fra Moustacherne, der skjulte Munden saa fuldstændigt, at man ikke skulde tro, der var Tænder i den. Det var lige saa umuligt at se denne Mands Tænder som hans Øjne; derfor lignede han ogsaa et Spøgelse-Dyr. Hele hans Minespil udførtes ved Hjælp af Næseborene, som han kunde bevæge efter Behag, og som var lige saa store som paa et Foster; snart udspyede de Røg, og snart mimrede de som Næsen paa en Flagermus eller en Kanin. Han kunde gøre Kunster med sine Næsebor, le med dem, saa de hoppede, græde med dem, saa at man saa, hvorledes Taarerne dybt inde flød gennem underjordiske Render, være vred med dem, foragte med dem, haane, hvæse ...

— Ser Du, vedblev han, Aktieselskabet *er* sikkert; kun lige for Øjeblikket er det truet; men der er jo langt imellem Trusel og Slag. Derfor maa vi ta' fat, alle Mand, og Du, der er saa nær knyttet til Bladet, maa ogsaa tegne *dit* Bidrag.

— Hvad skal jeg tegne? Mit Navn er ikke to Øre værd!

— Nej, det *er* ikke noget værd, men det kan blive det. Glem ikke, at Bladet betalte Dig det usædvanlig høje Honorar af 3000 Kr. for den Feuilleton, der slog Dig op!

— Jeg vil ikke tegne mig for 20,000 Kr., som jeg ikke ejer.

— Kære Ven! Du véd meget godt, hvor Du kan ta' dem!

— Du mener: i Kaffehandlernes Ring! Men det vil jeg ikke, for det er Pengeafpresning.

— Ja, saa kan jeg fortælle Dig, at Du er færdig ved Bladet.

— Altsaa er det sandt, at alle Medarbejderne er blevet anmodet om at skaffe Aktier, saafremt de vil beholde deres Pladser?

— Ja, vist er det sandt; og jeg kan ikke forstaa, hvad urigtigt Du finder i det. Véd Du da ikke, at man i alle Forretninger søger at binde Medarbejdernes eller Medhjælpernes Interesse ved at gøre dem til Parthavere i Forretningen, enten paa den Maade, at de faar Del i Overskuddet, eller ved, at man lader dem sætte Penge ind?

(„Nu trolder han med Flaben,“ sagde Falkenstrøm til sig selv og begyndte i Tankerne at udregne, hvor mange Ark hans næste Roman vilde komme til at indeholde, for paa den Maade at gøre sig haard mod Trolderiet).

— Men, vedblev Zachris, Du forstaar ikke den Tid,

Du lever i, og desuden er Du et utaknemmeligt Menneske.

Med disse Ord rørte han ved Falkenstrøms ømme Punkt: han kunde nemlig ikke taale at blive beskyldt for at være utaknemmelig. Han maatte indrømme, at Bladet havde betalt ham godt og desuden bidraget til at gøre ham kendt, at Zachris havde gjort ham visse materielle Tjenester, som han ikke kunde have gjort sig selv — fordi han ikke gad komme i Berøring med Omverdenen og sine Medmennesker. Derfor begyndte han nu at skrumpe ind, mens Zachris antog Kæmpe-dimensioner. Alligevel vilde han ikke give sig.

Døren stod aaben til Spisestuen, hvor Jenny og Kilo sad ved Bordet. Alt imens Zachris gav Scenen med Falkenstrøm tilbedste, fulgte han deres Samtale med stor Opmærksomhed. Falkenstrøm gjorde sig døv og talte Bindene i Goethes samlede Værker, som stod paa Boghylden. Men da Zachris bemærkede dette, begyndte han at blive mere nærgaaende i sit Angreb.

— Du skal for Resten ta' Dig lidt i Agt, for din Stilling er ikke saa grundmuret, som Du tror; der findes dem, der mener, at Du er blevet overvurderet, og som haaber paa, at Du snart vil blive anbragt paa din rette Plads ... Forstaar Du?

Falkenstrøm svarede adspredt:

— Undskyld, er Hempels Udgave virkelig ikke paa mere end fire og halvtreds Bind?

Zachris spankede omkring og fnyste, slog den knyttede Næve i Bordet og sparkede til en Rullestol, som fløj tilbage fra Væggen.

Da rejste Jenny sig, vel vidende, hvad Klokken nu

var slaaet, traadte ind i Værelset, anbragte sig med en skødesløs Bevægelse paa Puffen, vinkede et Velkommen med Foden og viste sin Strømpe, idet hun spurgte Falkenstrøm om, hvor han skulde bo næste Sommer.

Strømpen virkede. Falkenstrøm blødgjordes af de sorte Øjnes Ild og den godmodige Tone, der blev anslaaet, og imens plukkede Zachris Offeret. Falkenstrøm tog Papiret og skrev sit Navn paa det med en ligegyldig Mine, som om 20,000 Kr. ikke var mere end en Pris Tobak for ham.

Dersom han havde vidst, at han med denne sin Underskrift reddede *Villa Albano* for Zachris, da havde han aldrig mere sat sine Ben i dette Hus, hvor han hovedsagelig kom for at vise sin Taknemmelighed over modtagne Tjenester.

FEMTE KAPITEL.

X
NU hørte man Hunden gø ude i Forstuen, og et Øjeblik efter traadte Redaktør „Løgnroth“, (som han kaldtes), ind, fulgt af Smartman. Løgnroth var ikke tiltalende at skue. Han var gaaet i Frø som Salat en tør Sommer og bar Selleriens blege Farve. Begavet med en god Forstand havde han valgt Journalistvejen for at blive Millionær. I Begyndelsen havde han haft Lidenskaber og Anskuelser, men idet han bøjede sig for Folkestemningerne, en efter en, saa han sig en skønne Dag i Spidsen for et Løgneblad, hvor alle Pøbelaksioner blev forsvaret, skønt han selv var uenig i dem alle. Han passede Regnskaberne og lod Smartman og Zachris redigere; og de redigerede ogsaa, saa at Løgnroth til sidst ikke kunde holde ud at læse sit eget Blad. Alt, hvad der i denne uvederhæftige Tid fandtes af dumt og falskt, blev fremstillet som den soleklarest Sandhed, og Medarbejderne, der var blevet puttet ind af Kapitalisterne, udgjorde en straalende Samling Kvæghoveder. Som Literaturkritiker fungerede saaledes Professor Stenkåhl, der foretrak Lovisa Petterkvist for Emanuel Svedenborg og satte Thilda K. over Runeberg. Teaterrecensenten forstod ikke Maeterlinck, men ophøjede Lars Petter Zachrissons grinagtige Farce „Han vil ikke la' sin Datter gifte sig“ til Prototype for det nationale Lystspil — og saa videre ...

Løgnroth ophørte med at læse sit eget Løgneblad, der var ved at faa ham til at kaste op, og abonnerede i Stedet for paa *Posttidningen* for dog i det mindste at kunne læse det udenrigske Nyt. Zachris beherskede han gennem Smartman, Falkenstrøm gennem Zachris. Han var en klog Karl. Millionen havde han allerede set vinke, men nu var den paa Vej til at ryge i Lyset. Hensigten med denne Generalforsamling var at finde nogle Ofre, der kunde paatage sig Risikoen; siden skulde Smartman ved Hjælp af dertil passende Fif afhænde Provinsfilialerne.

Løgnroth gled ind og aalede sig lydløst frem mellem Stole, Skænk og Servante. Da han foragtede alles Anskuelse, undgik han saavidt muligt Meningsudvekslinger, svarede forbeholdent og erklærede én Gang for alle, at en formfuld Optræden i hans Øjne var det ypperste, der overhovedet var til. Som alle andre falske Mennesker hadede ogsaa han Brutalitæt, det er udlagt: at man sagde, hvad man mente, og af den Grund blev han kun i et Selskab, til Oprigtigheden begyndte at gøre sig gældende; han gled lige indenfor Døren, havde altid en frelsende Droske i Beredskab, var stedse høflig, korrekt, tilknappet — lige op til Hagen.

Da han, ved at træde ind i Stuen, saa, at Forsamlingen ikke var fuldtallig, følte han sig skuffet, men beherskede straks denne Følelse; han holdt mest af at komme sidst, saa at man kunde skride til Forhandlerne uden Ophold; alle private Meddelelser var ham ubehagelige. Lykken stor ham imidlertid denne Gang bi; ti den ældste af Zachris' Sønner,

kaldet Brunte, kom nu ogsaa ind. Drengen, der havde været ude paa en Skitur og derfor gik med Snesokker, kastede sig i Sofaen ved Siden af Falkenstrøm. Skønt Løgnroth hadede Brunte, tog han dog til Takke med ham som Friholt, da han ventede Tørn, og ledte ham ind i en Samtale om Sport, i hvilken snart hele Selskabet deltog. Brunte førte det store Ord; men Zachris fandt intet upassende heri, lukkede tværtimod ogsaa Pirre, den yngste af Sønnerne, ind, og da denne straks tog Plads i Sofaen paa Falkenstrøms Frakke og halvvejs paa hans Skød, maatte Gæsten rømme sin Plads. Drengene havde nu indtaget Hæderspladsen, og Zachris begyndte en lille „Parforcejagt“ med efterfølgende Nedslagtning. Professor Stenkåhl meddelte pr. Telefon, at han var forhindret i at komme. Faktotum'et viste sig i Døren for at gøre Familiebilledet fuldstændigt; hendes Nejen var lovlig dyb og tydede paa en ualmindelig Veghed i Knæene. Da Svarene paa nogle Spørgsmaal, Aftensbordet vedrørende, som hun havde stillet, forekom hende temmelig lange, sank hun om i en polstret Lænestol, og derfra blev saa Underhandlingerne fortsat.

Nu hørtes der en rædselsfuld Larm ude i Forstuen. Den kinesiske Dog styrtede løs paa en eller anden og gæde i vilden Sky, men ravede i næste Øjeblik tilbage gennem Korridoren, tudende efter et Spark, den havde faaet af Doktor Borg, som skreg op for at blive hørt af Smartman, der havde gemt sig bag Kakkelovnen.

— Skal Du sparke min Hund? hilste Zachris med kun maadelig undertrykt Forbitrelse.

— Ja, egentlig var det jo Dig, jeg skulde ha' sparket, fordi din Hund bed mig; men da Du ikke var tilstede, fik den uskyldige Sparket. Gid det maa bekomme den vel!

Doktoren traadte nu ind i Værelset, hvor Situationen straks stod ham klar, hilste paa Fruen og satte sig derpaa i Sofaen, ovenpaa begge Drengene, mens han løftede sine Frakkeskøder højt i Vejret. Pirre reddede sig ved Flugt; men da Brunte paa Trods blev siddende, tog Doktoren ham i Øret og fik ham i en Haandvending skaffet til Side.

— Skal vi saa aabne Generalforsamlingen? begyndte han. Men vil ikke først alle uvedkommende ha' den Godhed at fjerne sig!

Drengene blev jaget ud, Faktotum'et ravede samme Vej; men Jenny blev tilbage.

— Jeg sætter megen Pris paa dit Selskab, Jenny, sagde Doktoren, men Aktieselskabets Forretninger er ikke offentlige endnu.

— Jeg har ingen Hemmeligheder for min Hustru, faldt Zachris ind, og hér har vi ikke noget „Dukke-hjem“.

— Nej, men vi andre har Hemmeligheder for din Hustru, svarede Doktoren.

Jenny forlod Værelset med en Nora-Mine, mens Zachris, der tænkte paa sin Villa, bed Harmen i sig.

I det samme krøb „den nøgne Præsts Broder“ ind. Han havde en egen Evne til at gaa gennem lukkede Døre, og da han frygtede for et Sammenstød med Doggen, var han gaaet op ad Køkkentrappen. Han skulde

referere ved Generalforsamlingen og give Rapporten den rette Farvetone.

Doktor Borg satte sig som Præsident mellem Servanten og Skænken:

— Kan vi saa aabne Forhandlingerne? — Vel! Jeg vil da straks begynde med Hovedsagen. Ved at studere Bladets Regnskaber har jeg opdaget følgende tilsyneladende uforklarlige Kendsgerning: Dividenden, der for to Aar siden beløb sig til 60 pCt., er nu sunket ned til seks, mens Redaktørens og Redaktionssekretærens Indkomster samtidig er steget til 100,000 Kroner. Er der nogen, der kan forklare, hvordan *det* hænger sammen?

Troldkarlen Zachris var der øjeblikkelig med et Svar:

— Det er meget let at forklare! Redaktøren og Redaktionssekretæren spekulerer paa egen Haand, hvad der jo ikke vedkommer os.

— Rigtig! bemærkede Doktoren, de spekulerer — men det er rigtignok paa en Maade, som netop i aller-højeste Grad vedkommer os. Bladets Tekst bestaar nemlig udelukkende af betalte Annoncer; endogsaa det udenrigske Nyt — de udenlandske løgnagtige Telegrammer — bliver der betalt for; hele Børslisten er falsk, Kursnoteringerne er falske, Literaturanmeldelserne og Teaterrecensionerne er forfalskede, men hvad der dog navnlig gi'r Mønt, det er Neddysningerne; raadne Processer bliver dysset ned, og det samme gælder med Hensyn til Underslæb i Embedskontorerne og uretfærdige Forfremmelser. Aktiesvindel befordres, Rigsdagskandidaturer købes, og hele Redaktionen lever

gratis hos Hôtelværterne, samt ta'r Møbler og Klæder paa Kredit uden at behøve at betale ... kort sagt: vi sidder i Bestyrelsen af et Slyngel-Aktieselskab, som jeg hermed anmelder min Udtrædelse af.

— Bevis! Bevis! skreg Zachris.

— Hér er Beviserne! svarede Doktoren og lagde en Pakke Breve paa Bordet.

Zachris tog Brevene og kiggede paa dem.

— Denne Brevsamling, der er skrevet af Løgnoth og Smartman, tilbyder en Dame Redaktionen til Indløsning for 30,000 Kroner.

— Det er Løgn, skreg Zachris. Det hér har Løgnoth og Smartman ikke skrevet, det er ikke deres Haandskrifter.

— Nej, meget rigtig, for det er vidnefaste Kopier.

Som bekendt var det jo Zachris' Styrke at forsvare enhver skiden Sag, og han begyndte derfor ogsaa nu at plædere:

— Man bør dække over sin Næstes Fejl, forstaa alt i den bedste Mening, ikke være en daarlig Kammerat, som gør en Myg til en Elefant; det hér Brev handler jo f. Eks. kun om nogle Flasker Vin paa en Restauration; maaske var det Værten lige saa magtpaaliggende at faa gjort Reklame for sine Varer ...

— Godt! Men saa denne Skuespillerindes pantsatte Juveler ...

— Det kan jo være Løgn, svarede Zachris.

— Nej, det kan ikke være Løgn, eftersom det er sandt, sagde Doktoren; men jeg har ikke Lyst til at sidde blandt Herrer, der ikke kan skelne Løgn fra Sandhed; derfor siger jeg Farvel!

— Du vil altsaa svigte de Liberales Sag?

— Aa, I liberale Royalister, liberale Bureaukrater, liberale Chauvinister! Liberale Falsknere, det er det, I er, derfor gaar jeg nu til Socialisterne; *det* er Fremtidens Folk, mens *I* tilhører den svundne Tid, det Smuds, der ligger bag os! I skal faa Lov til at raadne paa Roden, da I ikke kan holde til at blive rusket op, og Øksen er for god til Jer; et Reb havde I fortjent — I, som har forfalsket Opinionen, forgiftet Brøndene og opflasket en Slægt med Løgn og Bedrageri. I kalder mig konservativ, fordi jeg ikke er Sodomit, fordi jeg er Republikaner, fordi jeg er Verdensborger, fordi jeg elsker Retfærdigheden og bekæmper Partiskhed, Vold og Kæltringestreger. Betragt mig herefter som Eders aabenlyse Fjende; jeg skal behandle Jer som Tyveknægte og Mordere.

— Hør, kære Ven, begyndte Zachris — gennem Næseborene, din eksalterede Maade at behandle Forretningsspørgsmaal paa røber en Sygelighed, som kræver skaansom, men hurtig Behandling; jeg vil derfor raade Dig til at søge en Læge ...

I samme Nu blev begge Zachris' Brilleglas formørket af noget, der godt kunde være en Sky, ti dette noget bredte sig og udgød en Støvregn over Isse og Kinder. Men inden Zachris havde faaet tørret sig af, var Doktoren borte. Løgnroths og Smartmans Ansigter, der havde tegnet sig som to uformelige Pletter mod Tapetet, antog nu atter menneskelige Træk, og Forsamlingen rejste sig som én Mand, pustede ud, skyllede Struberne med Whisky og besluttede paa staaende Fod, at Smartman skulde foretage en Missions-

rejse gennem Sverrig og frelse Aktieselskabet for Undergang.

Det blev bevist Falkenstrøm og Kilo, at Doktoren havde overdrevet — „man vidste jo, hvordan han var“ — og derpaa aabnedes Dørene ind til Spisestuen.

Frue Jenny lykønskede Aktieselskabet til at være blevet befriet fra Doktorens Tyranni; „den nøgne Præsts Broder“ improviserede en Artikel om Mødet, og derpaa gjorde man sig i største Samdrægtighed rede til at spise til Aften.

— En Bid Brød i al Tarvelighed! bød Værtinden.

Tak Skæbne! Der var ikke noget Smør. Man lo, og Faktotum'et blev kaldt ind. Lovisa traadte ind med Blikket rettet mod Loftfrisen, saa at alt for meget af det Hvide i Øjnene saas. Fru Jenny opdagede straks, at Lovisa befandt sig i sidste Kvarter og puffede derfor til Zachris, som straks — i en patriarkalsk Tone — bad om Undskyldning:

— Hun er gammel, den Stakkel, og træt af Dagens Møje! — Lovisa, hvor er Smørret henne?

— Nej, har jeg virkelig glemt Smørret, Herre, udbrød Lovisa og sjøkkede ud.

Man lo igen, og Zachris skænkede i Snapseglassene. Men Lovisa kom ikke tilbage.

Da blev Fruen utaalmodig og ringede. Kokkepigen stak Hovedet ind og hvæste:

— Lovisa er syg; hvad er det?

— Smørret! Smørret!

— Jeg køber ikke ind; jeg laver bare Mad, for jeg bliver jo ikke betroet til at gaa i Byen ... men den anden Tyvemalene, *hun* bliver betroet til det!

Zachris sprang ud i Køkkenet og kom tilbage igen:

— Den Stakkel, hun er blevet daarlig; jeg maa derfor bede d'Hrr. undskyldte ... vi har ikke noget Smør i Huset!

Smartman, der var kræsen og i ét Blik havde overskuet den tarvelige Opdækning, greb nu Situationen og talte Visdommens Ord:

— Hør engang, I gode Venner! Ved vort Blad er det Skik, at Redaktionen holder et lille Kalas, naar den har haft Generalforsamling; jeg ta'r mig derfor den Frihed at indbyde vor Vært og Værtinde til en fordringsløs Souper paa Hôtellet.

Løgnroth nikkede bifaldende, og derefter brød man op, som om man hele Tiden havde været enige om den Ting.

— Stakkels Lovisa!

— Hun er gaaet hen og blevet daarlig.

— Jeg tror, hun var fuld!

— Og saa stjæler hun som en Ravn.

En halv Time efter sad Selskabet om et straalende Aftensbord paa Hôtellet. Der var ikke noget Fedteri! Bare kræve ind! Aktieselskabet betaler!

Zachris bestilte: en Portion friske Trøfler, à la serviette: 30 Kr., en Flaske Chateau Lafitte: 16 Kr., seks Flasker: 100 Kr., Cigarer til 3 Kr. Stk.

Det blev Midnat. Smartman spillede Klaver, og Jenny sang — som en Skorstensfejer paa Randen af en Skorstenspipe; Zachris dansede solo, Løgnroth og Falkenstrøm havde trukket Kilo med til et Spil Pocker. Snart sad alle ved Pockerbordet, hvor der betaltes med Papirslapper.

Morgenens kom, og man maatte bryde op. Smartman ringede efter Regningen; men man vilde ikke skilles endnu. Zachris rekvirerede seks Flasker Champagne. Der var ingen Grund til at lægge Fingrene imellem!

Jenny lod Korkpropperne springe; det var hendes specielle Fornøjelse. Løgnroth holdt en Tale, og Smartman indflettede Bemærkninger, Zachris takkede paa egne og Hustrus Vegne for den vellykkede Aften. Falkenstrøm sad og bed Jenny i Armen, mens Kilo saa ud gennem Vinduet. Sluttelig stoppede Zachris et Bundt Cigarer til 75 Kroner i Lommen og erklærede:

— Nu mener jeg, at det kan være tilstrækkeligt, for nu er jeg fuld!

Regningen blev saltet og gik derefter op til 500 Kroner.

Der blev ringet paa Jomfruen; Smartman vilde addere Kolonnerne og verificere Regningen; men Zachris erklærede, at man ikke burde være saa smaalig blandt Gentlemen.

Da foldede Smartman paa en betydningsfuld Maade Regningen sammen, skød den tilligemed Drikkepengene over til Jomfruen og sagde:

— I Morgen kan De bringe den dér op til *Brödras folkets* Kasserer.

Men Jomfruen foldede Regningen ud igen og svarede:

— Værten forlanger kontant Betaling.

— Jeg tror, han er gal! sagde Smartman. Hent Værten!

— Han er gaaet i Seng, men har givet Ordre til,

at vi ikke maatte lade Herrerne gaa, før Regningen var betalt.

— Og dersom vi alligevel ikke betaler?

— Saa kalder vi paa Værten og telefonerer efter Politiet.

Alle Hænder — undtagen Zachris' — søgte til Brystlommerne. Men der fandtes ikke en eneste Tegnebøg, der indeholdt noget nævneværdigt!

Jenny rejste sig grædende. Løgnroth bandede, Smartman for omkring, Zachris' Aasyn blev mørkt; for han var den eneste, der havde Penge nok til at betale Regningen med, og alle de andre vidste det.

— Det er jo ligegyldigt, hvem der betaler, naar bare vi faar betalt, sagde Smartman flot. Pung Du ud, Zachris! Du véd jo, at Du faar Beløbet igen!

Zachris knurrede:

— Det er sjofelt!

Jenny rasede:

— Gør det ikke! Du faar aldrig mere dine Penge at se!

Der blev Kævl; Løgnroth blev hed i Kammen og udslyngede Røg og Luer, men Zachris slukkede.

— Det er en H—s Maade: at lade Gæsterne betale!

— Gæsterne! Det var os, som besøgte Jer; men da I ikke engang havde en Smule Smørrebrød, saa maatte vi gaa hérhen! Og selv om ogsaa din lille Filister en enkelt Gang skulde komme til at betale Gildet, saa var det vel ikke for meget. Du véd ellers nok at ta' Dig betalt — baade én og to Gange; Du skrabede gerne til Dig med alle Fire, dersom Du bare kunde komme til det!

— Hvad F—n er det, Du siger! Du, der har rapset alle Bladets indirekte Indkomster! Ja, Borg havde ikke saa helt Uret i Aftes, da han kaldte Jer nogle Banditer ...

— Hør nu engang, svarede Løgnroth med en Mine, som blev han i det samme løst fra et generende Taushedsløfte. Dengang Du fik 4000 Kr. for at skaffe mig Falkenstrøms Feuilleton, saa fik *han* kun 3000 Kr. for Feuilletonen. Hører Du *det*, Falkenstrøm: Zachris fik 4000 Kr. for dit Arbejde, mens Du kun fik 3000!

Zachris tog Brillerne af og tørrede Glassene; Falkenstrøm blegnede, men Jenny var straks henne hos ham for at fortrylle ham med sine Nasaltoner, idet hun talte om noget andet —

Da tog Zachris Regningen for at betale; men nu vilde han nok lægge Kolonnerne sammen.

— Ta'r I 30 Kr. for Trøflerne?

— Ja, saa meget koster de, svarede Jomfruen.

„Den nøgne Præsts Broder“, som alene for sin Part havde ædt en hel Terrin Gaaselever og drukket en Liter Chambertin, havde skudt en Kandelaber hen foran sig og sov nu paa Stolen, hvor han sad, i liflig Ro; han vidste nemlig, at ikke et eneste Menneske vilde finde paa at forlange af *ham*, at *han* skulde betale. Da han i Drømme hørte Trøfler for 30 Kr. blive nævnt, vaagnede han op og saa i ét Blik, hvorledes Zachris vaadede sig under Regningens Byrde.

— Koster Cigarerne 3 Kroner Stk.?

— Ja, det er ekstrafrin Habana.

Zachris stak Haanden i Lommen og halede det

Bundt frem, som han før havde stoppet ned, lagde det tilbage i Kassen og sagde:

— Hermed stryger jeg 75 Kroner!

— Har Du ogsaa i Sinde at gi' Trøflerne fra Dig, saa maa Du hellere gaa ud i Gaarden, udbrød Smartman.

— Det var en hyggelig Souper, hvæste Jenny. Fy, saadan nogle Sjufter! Nu gaar *jeg*; kom, Falx!

— Han skal faa Pengene tilbage i Morgen, trøstede Løgnroth.

— *Jer* faar han aldrig en Øre af! var Jennys sidste Ord i Forstuedøren.

— Regningen var stor, men „Fejlregningen“ var dog større, sagde Falkenstrøm til Jenny. Disse Herrer havde bildt sig ind at skulle faa det hele gratis. Nu dræber de Værten i deres Blad og ødelægger hans Forretning!

Jenny stod afgjort paa Retfærdighedens Side og delte Falkenstrøms misbilligende Mening om en saadan Fremgangsmaade.

SJETTE KAPITEL.

JENNY havde dækket i Salon'en til to Personer. Det lille Bord var stillet foran Kaminen, ti det var meget koldt. En hvid Azalea prydede Bordet, hvor den — med sine snehvide Blomster imellem de mørke Blade — stod som en Brud mellem Ansjoser og Ost, spanske Løg og salt Oksetunge. Ovnildens flakkende Lys lagde et rosenrødt Skær over de hvide Blomsterkalke, der syntes at skælve af Modbydelighed for den gennemtrængende Madlugt.

Jenny gik i sin Morgenkjole med en Rose i Brystet. Det var hendes Fødselsdag, men hvilken i Rækken vidste kun hun selv. Af og til saa hun sig i det store Pillespejl, der viste hele hendes Figur, og som i Dag var mere oprigtigt end ellers. Hofterne var blevet bredere, den forhen saa fine Barm svulmede ud over Korsettet, Skuldrene var vokset og dannede omme paa Ryggen en tyngende Byrde.

De runde Kinder hængte ned over Kraven og angav med deres Ramme af Fedt Grænserne for det forud saa lille Ansigt. Men naar hun kastede Hovedet tilbage, blev Halsens Dæller borte, og det lille Ansigt, hun før havde haft, traadte frem — den unge Pige kom atter til Syne. Derfor indøvede Jenny denne Bevægelse foran Spejlet og motiverede den med en kort Latter, ledsaget af en Sænkning af Øjenlaagene, mens

Blikket brændte i et lille Glimt. Dog — en Skygge paa Overlæben, man før næppe havde lagt Mærke til, var nu blevet saa tæt, at to smaa Moustacher, der saa ud, som de var tegnet med en brændt Korkprop, truede med at ødelægge de yndefulde Bølgelinjers Spil omkring Munden ved at danne en ret Linje over denne. Lorgnetten laa gemt i Bordskuffen, men kom for en Dag, naar hun sad ved Klaveret, og ingen kunde se hendes Ansigt, fordi hun vendte Ryggen til Tilskuerne.

— Ni og tyve Aar for Verden, fire og tredive for mig selv — og Spejlet! tænkte Jenny og rankede sig for at blive smal. Men denne Manøvre medførte den Ubehagelighed, at Brystet traadte for stærkt frem, og Kinderne faldt ned paa Halsen. Kampen mod Alderdommen var begyndt — denne fortvivlede Kamp, hvis Resultat var givet — sikkert, uundgaaeligt.

Nu hørte man Falkenstrøm ude i Entréen; han blev lukket ind af Faktotum'et og stod kort efter i Salon'en, mere lig en død end en levende — nybarberet og netop kommen fra Badet, men med brystne Øjne, som et Kadaver, og bævende over hele Kroppen af en let Feberskælven.

Jenny blev helt forskrækket.

— Verherre bevares, hvor Du ser ud! Hvor har Du været henne i Nat?

— Det kan Du vel nok selv regne ud.

— Fy, at Du vil være saadan et Svin!

— Og det siger Du, som er gift!

— Er *Du* ikke gift?

— Nej, jeg er ugift, som Du véd.

— Lad Dig da skille!

— Jeg er ogsaa ved det. Venter bare paa, at Børnene skal vokse fra mig, saa at Smerten kan blive mindre paa begge Sider.

— Du burde i al Fald gratulere mig — og Tak skal Du ha' for Azaleaen!

— Hvad skulde jeg ønske Dig til Lykke med? At Du nu har lagt den forfærdelige Ungdom bag Dig?

— Er Du uforskammet?

— Eller at Du er kommet Afslutningen nærmere?

— Snarere det!

— Ja, Livet er et Helvede.

— Sæt Dig nu hen til Kakkelovnen; jeg har dækket til os to.

— Os to? Hvor er Lars Petter da henne?

— Han er optaget og be'r os ta' til Takke med hinandens Selskab.

— Saa—aa? Ja, for Lars Petters Skyld kunde det være det samme; men det er Synd for dit gode Navn og Rygte! Ja, ja, det er alligevel noget værd ...

— Mit Rygte! Du bilder Dig da aldrig noget ind?

— Nej, det véd Du jo godt; men det er Synd, at Tjenestefolkene skal ha' det at snakke om.

— Jeg har ikke nogen Plet paa mit Rygte ...

— Det véd jeg; men just derfor er det Synd, at Du skal faa det ufortjent ... I kalder mig fordomsfuld og konservativ; men engang bliver det *Jer*, der faar Uret; I synes, at alting kan gaa an; men det kan det nu ikke.

— Du er vel heller ikke nogen Don Juan!

— Nej, det véd Du ogsaa! Men jeg er øm over mit Rygte og vil ikke være Syndebuk. — Jeg har

aldrig forført nogen Kvinde — hverken Frue eller Pige ...

— Ikke?

— Nej! — dersom en Kvinde, gift eller ugift, kommer op paa en Ungkarls Værelse og byder sig til, saa er det hende selv, der bær' Skylden. Gaar hun ubønhørt to Gange, men bønhørt den tredje, saa har den stakkels Ungkarl opfyldt Ærens Love.

— Skal vi nu ikke sætte os til Bordet i Stedet for at snakke?

De satte sig ned. Spisningen gik det trevent med; men til Gengæld blev der drukket saa meget desto mere. Der var intet, som hindrede Falkenstrøm i at nyde Varmen, Vinen og den livlige Konversation.

— Hvorledes staar det til hjemme? spurgte Jenny.

— Forfærdeligt! Aldeles forfærdeligt! Jeg tror, jeg er i Helvede! Fattigdom, Vanære ...

— Er hun der endnu?

— Ja, Veninden er der endnu! Men jeg begynder at frygte for, at hun er ved at kaste sine Øjne paa min Datter ... Tænk engang!

— Ogsaa det? — Og saa at det altid skal være et norsk Fruentimmer!

— Ja, der kommer Spedalskhed fra det sorte Nattelands ... "Ja, vi elske dette Landet", som hader os, og som sender os sin Pest paa Halsen under alle mulige Former! Siden de har ophævet Prostitutionen i Christiania, kommer der lues med alle Sildeskonnerter til Sverrigs Havne. Véd Du, hvorfor de har ophævet Prostitutionen derovre?

— Næ!

— Fordi de var ved at faa alle deres Fruer og Døtre gjort til prostituerede.

— Nej fy!

Det hørte til Jennys Ejendommeligheder at elske Ørefigener; hun var naturligvis Tilhænger af Prostitutionens Ophævelse; men at høre den modsatte Mening fremsat virkede paa hende som et Rap med en Stok — eller som et Ørefigen, og det ruskede hende op af hendes Sløvhedstilstand.

Falkenstrøm var ved andres Skyld kommen ned i Skarnet, og for at kunne kravle ud af det igen, var han nødt til at rode i det. Han led som en fordømt og var heller ikke langt fra at betragte sig selv som en saadan. Han drømte stadig om skønne Digte, men fik kun Livets hæslige Sider at se. Forsøgte flere Gange at omdigte Virkelighedens Rædsler til noget fagert, men blev da foragtet af sine Kolleger, der kaldte ham en Forgylder. Indrømmede ogsaa for sig selv, at det var Falskneri at fremstille Usselheden med lysende Farver.

— Nej, ser Du, Jenny, man skal være et Svin for at kunne ha' det godt hér i Livet. Tænk Dig engang: jeg sov i Nat i *den* Lejlighed, hvor jeg boede første Gang, jeg var nygift. Nygift! Hjem! Hustru, Børn! Det er noget Møg, det hele! Er det nu ikke bedre at sige det rent ud til sine Medmennesker, for at de kan vide, hvad de har at rette sig efter? — Tænk Dig — den samme Lejlighed! Og der er nu Bordel! Jeg kan ikke nægte, at jeg følte en vild Glæde ved at spytte paa det forbigangne — det, jeg engang gik og troede paa, men som senere viste sig at være

det bare intet. Jeg levede jo selv i Skarnet uden at vide af det, gik sorgløs omkring, trofast og enfoldig ...

— Men sig mig nu engang, Falx, havde Du ikke selv nogen Skyld?

— Jo vist saa! Den bestjaalne plejer jo engang imellem at faa Skyld for at være for godtroende, og saa gaar Tyven fri! Er man derimod ikke godtroende, bliver man beskyldt for at være mistænksom; hvordan man end bærer sig ad, er det galt!

Nu hørte man Maja rumstere i Værelset ved Siden af. Jenny rejste sig og lukkede Døren.

Men Falkenstrøm aabnede den igen.

— Ingen lukkede Døre! sagde han, kort og bestemt.

Jenny havde Lyst til at blive vred, men gad ikke, for hun vilde ha' det hyggeligt. Af samme Grund undlod hun som oftest at modsige Anskuelser, hun ikke selv delte; denne tilsyneladende Medgørighed gav hende Skin af at være affabel og oplyst — altsaa behagelig at konversere —, hvad hun i Virkeligheden slet ikke var.

Falkenstrøm sukkede, som skulde han opgive Aanden.

— Ja, Du sukker, men tænk saa paa mig!

(Man skulde altid tænke paa hende først, naar man led).

— Hvad skader Dig?

— Kan Du ikke se paa mig, at jeg holder Fødselsdag?

Falkenstrøm kastede et Blik paa Jennys Skikkelse, og i hans ubevogtede og ubeherskede Ansigt kunde Jenny læse Sandheden. Hellere sige det selv, tænkte hun, og

dreven af en Trang til at være Numer een paa alle Punkter, at være den interessanteste, den, der bar paa den største Lidelse, skjulte den farligste Hemmelighed, besluttede hun at begaa Selvmord. Det var Lyst til at skryde, Begær efter at fange hele Interessen, den store Medlidenhed, i hvis Glans *hans* Sorger skulde blegne.

— Jeg er det ulykkeligste Menneske paa Jorden! Men det tror Du nok ikke.

Falkenstrøm, der havde belavet sig paa at give sine egne Bekymringer Luft, saa ligegyldig og vantro ud.

— Nej, Du tror det ikke! Men vil Du gi' mig din Haand paa ikke at røbe min Hemmelighed, saa skal Du faa den at vide — *Du alene!* Gi' mig din Haand!

Falkenstrøm rakte hende sin Haand, rede til at sluge noget saa sjældent som en Kvindes Hemmelighed.

— Ser Du, om fem Aar er jeg en gammel Kone.

— Sniksnak!

— Saa fylder jeg 40 Aar!

— Er Du mere end 29?

— Jeg er 35! — Om fem Aar — er jeg — en gammel Kone!

I dette Øjeblik, da hun sank sammen i Smerte, saa han virkelig den gamle Kone — med Moustacher, Lorgnet, rund Ryg og gyngende Hfter. Han vilde gerne være behagelig og protestere; men Protesten vendte sig i hans Mund og blev til et:

— Stakkels Jenny!

Nu havde hun jo ganske vist appelleret til hans Medlidenhed, men ikke i den Form; hun blev derfor harmfuld og maatte eksplodere.

— Ja, og saa at tænke sig, at jeg har kastet min

Ungdom bort til saadan en Usselryg! Men det aller-
værste — véd Du, hvad *det* er? Det er, at den Skurk
gaar og venter paa — ja, længtes efter —, at jeg skal
blive gammel og grim, for at han saa kan lade mig sejle
min egen Sø. Tro mig — om fem Aar vil han ikke
gaa med mig paa Gaden for ikke at blive nødt til at
skamme sig over mig.

Falkenstrøm, der ønskede at trøste hende, vilde drage
en Parallel med sine egne Sorger og vise hende, at de
dog var større end hendes; men hun vilde ikke høre
Tale om dem — dels fordi de indeholdt en Anklage
mod en Kvinde, og dels fordi de slettede Interessen for
hendes egne. Hun skyndte sig derfor tilbage til sit
Udgangspunkt; men da Falkenstrøms Intermezzo havde
bragt hende ned paa Jorden, lød det Spørgsmaal, hun
nu stillede ham for til det yderste at forskrække ham
med Hensyn til Følgerne af hendes farlige Hemmelighed,
temmelig prosaisk:

— Er det strafbart at bruge en falsk Døbeattest? *)

Falkenstrøm, der var irriteret over at være blevet
standset i sine Udgydelser, svarede:

— En Mand vilde komme i Tugthuset for det, men et
Fruentimmer ta'r man det ikke saa nøje med; I er jo
utilregnelige! Selve den finsktalende Korvaleskio
brugte falsk Døbeattest; hun var født 1850, men skrev
selv 1853.

— Skam Dig noget!

— Nej, et helt Kvindefængsel kunde saamænd ikke

*) Dette er nogenlunde Oversættelsen af det svenske Ord „prästbetyg“, der
betegner et Legimationsbevis, indeholdende Fødsels- Døbe- og flere andre
Attester.

rumme alle de Damer, der ikke vil være deres Fødselsaar bekendt.

— Véd Du for Resten, hvor gammel Thilda K. er? Eller Fru P., eller Fru R. ...

Rimeligvis havde Jenny læst en vis Tilfredsstillelse i Falkenstrøms Ansigt og set, hvorledes han allerede grundede over Maaden, hvorpaa han bedst kunde bruge den farlige Hemmelighed mod hende; ti efter at have kvalt en gul Chartreuse, fortonede hun hurtigt hele Spørgsmaalet:

— For Resten, hvad gør det, naar bare man ældes med Ynde og kan bære sine Aar med Smag. Er jeg vel saa gammel?

Hun kastede Hovedet tilbage og sænkede Øjenlaagene over de sorte Ildsluer.

— Du skal ikke brænde dine Kul for min Skyld, Jenny, for det er ingen Nytte til. Jeg vil gerne komme ved dit Hof; men jeg har ingen Lyst til at blive indregistreret blandt dine ulykkelige Tilbedere ...

— Det er Zachris, og ikke mig, der indregistrerer Jer. Han gaar omkring og praler med Jer, regner alle dem op, der har brændt Fingrene paa hans Ildsted ... Han er den mest egenkærlige Nar, der findes, og han bilder sig virkelig ind, at det er for *hans* Skyld, jeg er ham tro; men det er kun for min egen Skyld, for Børnenes og Hjemmets. Og kan Du saa tænke Dig, det lille Skidt prøver paa at spille Don Juan og tror, at han kan gøre mig skinsyg. Han har nylig i en Bog skildret sin Forelskelse i hende, Skuespillerinden, Du véd, og fremstillet det som en Forelskelse fra *hendes*

Side, skønt hun bare gjorde Nar ad ham og smigrede ham for at blive godt omtalt i Bladet.

Nu hørte man Lyden af en Dør, der knirkede, og Jenny rejste sig:

— Saadan en Sjuft! Tror jeg ikke, han har staaet og lyttet!

— Er Zachris da hjemme?

— Det maa han vel saa være!

I næste Øjeblik viste den omtalte sig virkelig i Dagligstuedøren, med et ubeskriveligt Udtryk i Ansigtet.

Mod Jenny vovede han ikke at give sine Følelser Luft, og heller ikke overfor Falkenstrøm var han i Stand til at røbe sin Sindsstemning; den uforklarlige Sympati, der binder falske Venner til hinanden, hindrer altid et endeligt Opgør, og skønt disse to ofte havde afsløret hinandens Falskhed, var „Venskabet“ dog aldrig blevet brudt. Falkenstrøm havde ofte længtes efter en Eksplosion; men Zachris havde altid bøjet af.

Denne Gang syntes dog Jordskælvet at være uundgaaeligt; Zachris havde med sin Indbydelse ment en almindelig Frokost i Spisestuen og ikke en tête-à-tête i Salon'en, som var hans egen Opfindelse. Han følte det, som var der blevet rørt ved hans Ægteseng. Men da Krudtet fængede, fløj Kuglen ikke lige ud — men til Siden. Hans Forbitrelse vendte sig mod sagesløs Person, og da han — til alt Held — havde overrasket Faktotum'et med Hovedet inde i Skænken, brød nu Uvejret løs mod hende i en Byge af Veklager, som Jenny og Falkenstrøm istemte.

Emnet blev æltet og tygget, saa længe der var en

Draabe Saft i det; derpaa blev det spyttet ud, men stoppet ind igen, og til sidst skyllede man det ned med en Formiddags-Whisky, der havde den sædvanlige Virkning.

Venskabets Bølger gik højt. Zachris følte sig som en elsket og agtet Ægtemand, og hans Øjne græd af sig selv, mens Munden smilte.

— Mine kære Venner ... (med langt æ).

For at blive endnu mere elskværdig gjorde han sig lille, talte om nogle Fiaskoer, han havde haft, afholdt sig fra at prale og nævnede ikke et eneste berømt Navn, men tilstod aabent og ærligt, at han ingenting var, og at han hverken attraaede Hæder eller Udødelighed. — „Han vidste paa en Prik, hvad han dueede til.“

Alt dette klædte ham saa godt, at Jenny nappede ham i Overskægget og sagde, at han i alt Fald var en rar Dængse. Falkenstrøm glemte, at Zachris havde snydt ham for en Masse Penge. Der var saa varmt og godt i Værelset, og det var saa behageligt at sidde dér, fri og ledig, midt paa Formiddagen, mens alle andre Menesker arbejdede. Man følte sig som Undtagelsesmenesker. I sin Nydelseslyst blev man af et sikkert Instinkt ført til at undgaa farlige Samtaleemner, som kunde forstyrre Freden. Man var principielt enige i alle Spørgsmaal — gik simpelthen ud fra, at man var det —, og eftersom man havde fælles Fjender, saa slagtede man nu disse foran Ilden, flaaede dem og brændte dem levende.

Vinterdagens Skumring begyndte imidlertid at knuge, og Jenny rullede derfor Persiennerne ned og tændte det

elektriske Lys. Saa blev Humøret atter livligere, og nye Stemninger fødtes — rent bortset fra, at man tog sig bedre ud i denne Belysning.

— Saaledes skulde Livet altid være! udbrød Jenny. Hvorfor er det ikke ogsaa det?

Rimeligvis maa en eller anden usynlig have hørt dette naive Udbrud af en Kvinde, der vilde have, at hele Livet skulde være en Fest — en Fest uden Tømmermænd og Hovedpine —, ti i samme Øjeblik kom Lovisa ind med et Brev til Herren.

Zachris rejste sig op, gik ind i den anden Stue og læste Brevet, som han derefter krammede sammen, atter — under skrattende Larm — bredte ud og sluttelig kastede i Papirkurven. Med blodsprængte Øjne og strittende Haar viste han sig nu i Døren:

— Tænk Jer, udbrød han, denne nederdrægtige Hanna Paj ...

— Sig ikke noget ondt om Hanna! afbrød Jennny.

— Nej, det er hende, der siger noget ondt! skreg Zachris. Og det endda om et dødt Menneske! Véd I, hvad hun skriver? Hun sender mig et Brev fra min nylig afdøde Broder, Anders, som han havde skrevet til hende en Gang, han var vred paa mig.

— Naa?

— Og i dette Brev erklærer han — naturligvis kun under Paavirkning af sin foreløbige Forbitrelse — at jeg er et uhæderligt Menneske. Det er noget, Anders har sagt i Overilelse, og som han i alt Fald tog tilbage, inden han døde. Men *hun*! At ødelægge mit Minde om den døde, sætte Splid mellem Brødre! Det er en Niddingsdaad! Ikke sandt?

Falkenstrøm stemte straks i med, for han hadede Hanna Paj og elskede ikke den døde, men kunde for den Sags Skyld med lige saa stor Sindsro have erklæret sig for den stik modsatte Opfattelse, dersom Freden havde været afhængig deraf; det hele interesserede ham nemlig ikke Spor.

Jenny kunde derimod ikke skjule sin Sympati for en Fjende af Zachris; hun følte sig altid mere sikker, naar Manden fik en Uven —, og søgte at slaa det hele hen som en „Misforstaaelse“.

— Hvad er det for en Misforstaaelse? hvæste Zachris.

— Hanna er alt for rar til at kunne ha' ment det ilde, indvendte Jenny.

— Naa, hun er rar! Hun, som pisker om med sin Jordemodertaske fuld af Løgn og Sladder! Som under Menneskekærlighedens Maske besøger syge for at forgifte dem, som skaber Splid og Tvedragt i Familjerne ... En Djævel er hun!

— Vær nu rolig, Lars Petter ...

— Rolig! Skal jeg være rolig, naar hun kaster en Skygge paa min afdøde Broder, *min* Broder ...

Zachris' Hang til at forgyldte sine Omgivelser, og først og fremmest sin Familie, var jo noksom bekendt; den hedenfarne Anders havde ellers været en ganske almindelig dødelig, men nu maatte han kanoniseres; Zachris havde altid „holdt paa ham“ — naturligvis først og fremmest fordi han bar det berømmelige Navn Zachrisson. Men for Resten havde det ikke altid været saa let, da salig Anders ingen Sinde havde været at formaa til at beundre Broderens literære Arbejder.

Saasnart Zachris havde faaet Færten af, at Jenny stod paa Fjendens Side, trak han sig tilbage. Han gik op paa sit Værelse paa Kvisten for at skrive et dundrende Brev til Hanna, men bad først Hustruen og Vennen om ikke at genere sig, men kun at vente paa ham, til han kom ned igen.

SYVENDE KAPITEL.

JENNY og Falkenstrøm blev siddende, skønt Stemmningen var spoleret.

— Han maa sikkert hade mig grænseløst, sagde Falkenstrøm.

— Ja, med Skyldnerens frygtelige Had.

— Skylder han mig noget? spurgte Falkenstrøm.

Jenny søgte at læse den utydelige Depeche; men da hun ikke kunde, gav hun den sin egen Udtydning. Hvad Zachris' Pengetransaktioner angik, vilde hun lade, som hun intet vidste; hun profiterede jo selv af dem.

— Ja, han rapser jo dine Idéer fra Dig! Det véd da Gud og Hvermand.

— Han kan ikke stjæle mine Idéer ...

Nu var der jo noget andet, han kunde stjæle; men det var ikke værd at komme ind paa *det*; derfor gjorde Jenny en Bevægelse med Munden, som skulde erstatte det nye Samtale-Emne, hun ikke kunde finde.

Der blev trykkende stille. Begge stirrede op mod Loftet for at hente Hjælp, og virkelig kom Hjælpen ogsaa déroppefra.

En Lyd som af Brændesavning eller Halen med Trosser trængte ned fra Kvisten.

— Nu sover det Kræ! udbrød Jenny.

— Sover han?

— Javist gør han det!

— Det lyder jo som Dødsrallen, eller som naar Svinene sover. Det var da grimt! — Men det minder mig for Resten om — jeg var engang gift med et Kvinde-menneske, som snorkede. Hun vidste det ikke selv; hun var ung og smuk ... Nuvel! jeg oplyste hende paa en venligt skæmtende Maade om Sagen, men saa kom hun til at hade mig. Og siden vovede hun aldrig at lægge sig til at sove, men holdt sig vaagen hele Natten igennem. Søvnløshedens Kvaler gjorde hende endnu mere forrykt ...

— Var hun da ogsaa forrykt i Forvejen?

— Ja, naturligvis. Men nu voksede hendes Had saa stærkt, at det endte med, at hun tog Livet af mig.

— Tog hun Livet af Dig?

— Ja — hun dræbte min Ære og min Fred! Det er livsfarligt at komme under Vejr med en Dames Hemmeligheder ...

Jenny blev sort i alle Ansigtets Fordybninger, og Falkenstrøm forstod da, at hun maatte have en Hemmelighed, som hun mistænkte ham for at kende. Men han kendte ikke nogen Hemmelighed; naar han var i Selskab med andre, søgte han aldrig at udforske eller studere, gav sig kun umiddelbart hen i Samværets Glæder og tog sig følgerig i Agt for at støde. Men i dette Øjeblik følte han det, som var der Djævelskab med i Spillet: alt, hvad han sagde, var dumt eller saarende. Han gjorde derfor en Kraftanstrængelse som for at vaagne og rejste sig for at gaa; men Jenny holdt ham tilbage og gjorde med Tømmelfingeren en Bevægelse mod Loftet ...

— Jeg har ofte spekuleret paa, om han mon virkelig

sover, eller om han kun lader, som han gør det ... Undertiden tror jeg, at han er Bugtaler og staar paa Trappen og lur, samtidig med at han laver dette hér Spektakel oppe i sit Værelse.

— Det var da uhyggeligt! Men hvorfor skulde han lure?

— Fordi han nærer Mistillid til Dig; Du er den eneste, han rigtig for Alvor er skinsyg paa, og saa har han jo ogsaa en daarlig Samvittighed ... Han var jo med til at ødelægge dit første Ægteskab ...

— Ja, det véd jeg; men sig mig engang: har han ikke ogsaa pillet ved mit sidste?

— Nej, svarede Jenny — men saa heftigt, at man hørte, hun løj.

— Ja, saa kan han ha' det saa godt, svarede Falkenstrøm, idet han ligesom replicerede til et bekræftende Svar fra Jenny og oversatte hendes Løgn.

I det samme hørtes der Hundeglam ude i Gaarden.

— Nu faar vi fremmede! raabte Jenny, der stod ved Vinduet og kiggede ud mellem Persiennens Spaaner.

— Kan Du gætte hvem?

— Hanna Paj, naturligvis. Hendes Frækhed kender vi jo nok. Hun kommer for at bringe en Forklaring og faa en Slags Fredsslutning i Stand, under hvilken hun kan franarre Fjenden hans Vaaben — og lidt til.

— Det er virkelig den stiveste ...

— Sørgeklædt som sædvanlig ... hun sørger over Menneskeheden, der ikke forstaar hende ... Rød Næse i blaåt Felt, Flaben som et Suspensorium — hvad jeg vilde sige: som en Respirator ...

— Vi skal drille hende ...

— Det gør hun ellers godt nok selv, navnlig naar hun har drukket Portvin ... Først praler og smigrer hun, derefter bider hun, og naar hun har bidt, saa kærtegner hun ... Det, hun har paastaet i Forsætningen, ta'r hun tilbage i Eftersætningen; hun vil nemlig nødig skilles fra nogen i Vrede, og desuden løser Spriten Tungebaandet og gør det slapt ... Det er saadan en Slags Diarré-Mave, der sidder i Hovedet paa hende — ligesom paa Krebsene ...

— Du er forfærdelig ...

Frøken Paj traadte ind, kastede sig til Jennys Bryst og bad om Forladelse for, at hun trængte ind.

Falkenstrøm syntes, at Hanna tøvede noget vel længe ved Venindens forholdsvis unge Barm, og at hendes Kys var lovlig sværmeriske. Ganske vist var hun bekendt for at beundre kvindelig Skønhed — men det var naturligtvis en Følge af hendes højt udviklede Skønheds-sans.

— Er Lars Petter ikke hjemme? Jasaa, han hviler sig, eller er i Færd med at arbejde oppe paa sit Værelse, ja, ja, saa vil vi ikke forstyrre ham; saa vil vi endelig ikke forstyrre ham; jeg maa ogsaa altid være ene, naar jeg skriver — jeg *maa* være alene, absolut alene; jeg forstaar ham saa godt, men han forstaar ikke mig; dersom han havde forstaaet mit sidste Brev — naa, han misforstod det? —, ja, saa maa jeg ha' Lov til at sige Dig, kære, lille Jenny — næ se, der er jo Karl Gustaf, jeg la' ikke Mærke til Dig, God Aften — hvad det var, jeg vilde sige, kære, lille Jenny ... jeg vilde bare fortælle Dig, at min Hensigt var god, jeg elsker Sandhed og Klarhed, og jeg vilde, at alt skulde

være klart mellem disse to Brødre, som jeg begge har holdt lige meget af; ser Du: Anders' Livsgerning var, hvordan skal jeg udtrykke mig, men Du forstaar jo nok, hvad jeg mener ... den var ikke af nogen overordentlig Betydning — nej Tak, jeg vil ikke drikke noget! — ser Du, Anders var et usædvanligt Menneske, det vil jeg ikke nægte, og navnlig var hans Optræden til Gunst for Kvindespørgsmaalet storartet — ja, den *var* stor — artet — men hele hans Stilling var jo ogsaa — hm! Nej, hvad ser jeg! Du har faaet nye Gardiner — ikke saa ilde ... men, lille Ven, man maa passe paa ikke at overvurdere — *ti* ... der eksisterer ikke noget saa farligt som at operere med falske Værdier ... jeg tror, jeg lægger Hatten et Øjeblik, her er saa skrækkelig varmt — og — e, Lars Petter har en Tilbøjelighed ... en Tilbøjelighed til ... hvad har Du givet pr. Alen? — hos K. M. naturligvis ... I — midlertid ... Lars Petter bør ikke være vred paa mig, for vi to har alligevel saa mange fælles Interesser, vi har staaet sammen i Kampen, og undertiden har vi ogsaa kæmpet med hinanden indbyrdes — men skal vi nu ikke tale om noget andet og betragte den Sag som ordnet, er den ikke i Orden? ... Jo, Tak, en lille Draabe Portvin — bare ... en ... lille ... Draabe — saadan. Tak! Men det var for Resten ikke det, jeg vilde tale om, det var om *Dig*, lille Jenny ... Har Du noget imod at bringe en Smule Adspredelse ind i dit ensformige, arbejdsomme Liv, Du herser jo med din Mands Hus fra Morgen til Aften, og Du har aldrig Tid til at tænke paa noget andet — kunde ... Du ... ikke ... ha' Lyst til ... at slutte Dig sammen med nogle unge Fruer, som har Interesse for Livsspørgs-

maal, og — bare som en Smule Adspredelse, aandelig Vækkelse — gaa med til mine Formiddags-Forelæsninger ...

— Skulde jeg maaske gaa fra Børn og Hjem, min Mand vil jeg nu slet ikke tale om ... brød Jenny til sidst sin nødtvungne Taushed. Nej, ellers Tak!

— Nej, hør nu lidt — Du skal naturligvis ikke forsmømme dit Hus, paa ingen Maade, men Du bør ogsaa tænke paa din Sjæl ...

— Er Du blevet indremissionsk, Hanna?

— Du maa ikke afbryde mig, for saa kan jeg ikke tale, nej, jeg er ikke blevet indremissionsk, jeg har ingen anden Religion end Menneskeheden, jeg dyrker kun — Menneskeheden ...

— Det var ogsaa noget at dyrke! faldt nu Falkenstrøm ind. Vi véd nok, hvad for nogle Svinebæster, vi er!

Da slap Frk. Paj's Spærhage, og med et Grin, der truede med at sprænge begge hendes Kinder, udbrast hun:

— Ja, Du har saamænd Ret i det, vi er allesammen nogle Sv—in ...

Men hurtigt fik hun atter trukket Smilebaandene og de øvrige Ansigts-Remme i Lave, og idet hun kneb Munden sammen om det samstemmende Grin, vendte hun tilbage til Menneskeheden.

— Det maa nu for Resten være, som det vil, min kære Karl Gustaf, jeg betragter det som min Pligt at arbejde for Menneskeheden, men sig mig engang: har I hørt, at den lille Fru T. har maattet lægge sig ind paa en Klinik for sine Nerver?

— Saa for Pokker! Hun ogsaa!

— Hvorfor ta'r Du Dig *det* saa nær?

— Jo, fordi I altid gør en gift Kones Nervøsitet til en Anklage mod Manden. Jeg véd nok, hvad I mener; men det er ikke rigtigt. Vil Du nu høre følgende Ræsonnement — og indrømme dets Holdbarhed? Evnen til at ta' imod er jo ubegrænset — ikke sandt? Man kan modtage saa meget, det skal være; men Evnen til at gi' er begrænset. Forstaar Du det?

Frk. Paj gabede og saa ud, som hun læste over paa det næste, hun skulde sige; hun svarede aldrig paa nogen Tiltale.

— Den umættelige Kvinde — *femina insatiabilis* — burde altid være frugtsommelig, for saa var hun ikke nervøs; men frugtsommelig er netop det, hun ikke vil være. Lægerne skulde ordinere hende et Barn i Stedet for Sanatorium og Skilsmisse.

— Hør, fortsatte Frk. Paj adspredt, synes I ikke, at de unge Piger, der gaar i Huset og hjælper Fruen, faar for lille en Løn; burde det Spørgsmaal ikke drages frem?

— Paa ingen Maade! Man ta'r imod dem af Naade og Barmhjertighed, fordi de tigger om at faa saadan en Plads. „De vil være der, naar bare de maa faa Kosten, bare de kan faa noget at bestille,“ siger de. Og saa indskrænker man sig, afstaar et Soveværelse — ta'r dem i Huset, skønt man slet ikke havde Brug for dem. Hvad har de da at beklage sig over? Er Kost og Logis ikke Betaling? Du er et Fæ, Hanna! Alle Mennesker har det vanskeligt, og som Følge heraf har Kvinderne det ogsaa vanskeligt; det er Sagen.

— Hør, oprigtig alt, jeg tror, at der er nogen, som

snorker déroppe, er det Lars Petter? Det er altsaa *det*, han kalder at arbejde; men nu maa jeg af Sted, det er vist Jennys Fødselsdag i Dag, og jeg skulde jo egentlig ha' haft en Blomst med mig; det var da en smuk Azalea, den har Du nok faaet af Karl Gustaf, han er altid saa høflig mod Kvinderne ... ja, ja, lille Børn, Lykke til og god Fornøjelse; mens Katten er ude ... Adjø, lille Jenny, Farvel Karl Gustaf, skal jeg lukke Døren, naa ikke? Ja, ha' det godt!

Hun gik med en onskabsfuld, drukken Fnisen.

— Koblerske! sagde Falkenstrøm.

— Ti Du bare stille!

Oven over deres Hoveder lød der en Knagen, ledsaget af en styg Hoste.

— Zachris er vaagnet; nu er han hyggelig.

— Ja, han er altid hyggelig — i den Betydning af Ordet, Du nu bruger ...

— Hvorfor omgaas Du egentlig med ham? Kan Du sige mig det?

— Fordi jeg ikke fik Lov til at omgaas med nogen anden, dersom jeg brød med ham. Du kender hans sataniske Maade at isolere Folk paa; han udspreder det Rygte, at man helst vil være ene; derpaa stjæler han alle ens Venner, skaffer en Fjender i Stedet, sønderriver ens Forbindelser — ganske som Hanna Paj ... Hele hans Omgang bestaar af udskrevne Matroser, der bliver indkaldt for at gøre Tjeneste — — iøvrigt véd Du jo nok, at det er for *din* Skyld, man kommer ...

Denne Slutning smagte, og da Falkenstrøm gerne vilde gøre en pæn Sortie, inden den omtalte Ægteemand traadte ind, sagde han Farvel og gik.

Da Zachris kom ned, saa han forfærdelig ud; Næsen var sunket ind og laa som en Kartoffel, der nylig var blevet lagt i Furerne omkring Overskægget. Al den Ondskab, han gemte, syntes at være brændt sammen til Sprængstoffer, mens han sov, og da han fandt Jenny alene, gik han paa uden at genere sig.

— Hvad Satan er det for en Manér: at arrangere Kokotte-Souper inde i Salon'en, saa at jeg skal gaa omkring og være til Grin for Pigerne? Jeg bød ham herhen, fordi jeg ikke kunde være bekendt at la' være — men jeg mente til en Frokost i Spisestuen! — For Resten er Du for gammel nu til at kokettere med de unge Herrer. Efter hvad jeg har hørt af din egen Mund, er Du jo 34 Aar, og saa skal man ældes med Ynde ...

— Er jeg for gammel? De Ord skal Du komme til at betale dyrere, end Du ventet ...

— Der var en fremmed her før, jeg hørte en Stemme! Hvem var det?

— Det var Hanna ...

— Og hende ta'r Du imod; Du ta'r imod mine Fjender i mit eget Hus! Det er nydeligt!

— Det var Dig, hun søgte; men naar man ikke maa ha' Lov til at vække Dig ...

Uden at svare huggede Zachris, som sædvanlig, den knyttede Haand i Bordet, saa Glassene dansede.

— Sjovert! sagde Jenny og satte sig ned med det faste Forsæt at opsøge Hanna Paj, tegne sig til hendes Forelæsninger — og saa lidt efter lidt vinde Friheden.

I Dag havde hun følt, at hendes Ungdom var forbi; men hun vilde vinde den tilbage, holde paa den.

— Tænk! Saadan en Fyr har jeg ofret min Ungdom ..., begyndte hun.

— Mig eller en anden, det er jo ligegyldigt, én skulde jo ha' den, og naar Du saa valgte *mig* ...

— Det gjorde jeg heller ikke; men for Resten er det ikke for sent endnu at vælge om. Jeg kan nok se paa Dig, at Du tænker paa at gøre mig frugtsommelig igen for at kunne holde mig fast; men det skal blive Løgn!

— Har Du ogsaa i Sinde at gaa fra dine Børn?

— Dine Lømler, som Du har skaffet mig paa Halsen! Du véd, at jeg hader dem, fordi de er avlet under Løgn og Bedrag ... Det er et Par Døgenikter og Bøllefrø, som Du er ved at opdrage til Tugthuskandidater ... Jeg forbander den Stund, jeg fødte dem ... og den Stund, jeg mødte *Dig* paa min Vej!

Hér brast hun i Graad, og Zachris, hvis Vrede havde holdt Smerten tilbage, begyndte ogsaa at græde. Fortvivlede og uden at kunne trøste hinanden, sad de i hver sin Krog af Værelset.

OTTENDE KAPITEL.

K RIGEN var brudt ud. Først angreb Zachris Hanna Paj med en hel Krønike, og derpaa svarede hun med at lokke Jenny hjemmefra, til „Forelæsningerne“, der altid sluttede med Portvin, saa at Jenny kom halvfuld og gnaven tilbage. Af og til blev hun borte hele Dagen, fordi en eller anden af Fruerne havde indbudt hende til Middag. Følgen blev, at alt i Huset gik, som det bedst kunde, og at Børnene vanrøgtedes.

Indholdet af disse Forelæsninger var et *mixtum compositum* af det sidste Tidsskrifts-Numer, den sidste Bog og den sidste Passiar paa Caféen. Men hvad enten de handlede om den sextinske Madonna, om Japan og Kina eller om Husmandsbevægelsen, lyste den samme Tendens ud af dem alle: Kvindens Frigørelse fra Mandens Overherredømme — eller med renere Ord: Mandens Detronisering og Underkastelse under Kvinden. Det naturlige og fornuftige i Arbejdets Deling mellem de to Køn blev overset, og under Løgnbannerets Devise: „Hævn over Manden“ drog Furierne frem. Ja, Hævn over Manden, som har skabt hele Kulturen, Agerbruget, Handelen, Industrien, Kunsten og Videnskaben; Hævn over Manden, som har delt sit Brød med Kvinden, beskyttet hende og hendes Børn, draget Omsorg for hende efter Fortjeneste — og som oftest over Fortjeneste! En systematisk Hævn over Velgøreren! Hvorledes denne

sataniske Bevægelse kunde vinde Tilhængere? Jo, Tiden var pervers og dyrkede Løgnen, Kvindens oprindelige onde Natur, der hidtil var holdt i Tømme, blev sluppet løs, og man fik det Syn at se: at Mænd greb til Vaaben mod deres eget Køn, i mange Tilfælde forledt af medfødt Agtelse for Moder og Ægtefælle, undertiden ogsaa vildledt af en bestemt Kvindes charmerende Indflydelse — aller hyppigst dog af Lyst til at hævn sig paa en eller anden Mand. Det var en nem Maade at blive Ridder paa — uden Sværds slag —, og det var en sikker Vej til Kvindens Gunst.

Men Kvindespørgsmaalets Kærnepunkt — hvilket imidlertid blev behandlet som en Ordens-Hemmelse — var dog Læren om den frie Kærlighed — ikke saaledes at forstaa, at Forholdet mellem Kønnene skulde være uafhængigt af Lov, men saaledes, at Manden ikke længere skulde have Ret til at fordr Trøskab af sin Hustru. Manden skulde være det lovmæssige Skærmbælt for sin Kones Prostitution, og Vielsen skulde have til Formaal at fri Kvinden for Politiopsynet. Mandens Formue og Indkomster skulde være fælles for begge, mens Kvindens Formue og Indkomster skulde være hendes private Ejendom. Dette var jo Livegenskabets Indførelse i Ægteskabet — under Kvindens Overherredømme. At Børn af tvivlsom Oprindelse blev smuglet ind i Familjerne og skrevet paa Mandens Regning, hørte med til Konsekvenserne. Selvfølgelig fik den Mand, der var nødt til at opføde og opdrage saadan en Gøgeunge, sit hele Følelsesliv forfalsket; men hvorfor skulde vel den raa Kvinde, der manglede hvert Fnug af Begreb om Ret

og Uret, afholde sig fra at begaa en ubodelig Misgerning!

Den raa og dumme Hanna Paj optraadte som Koblerske overfor Fruerne. Ofte raadede hun dem til at skilles fra deres Mænd, naar et bedre Parti tilbød sig; men endnu oftere gav hun dem Anvisning paa en *Liaison*, som hun saa beskyttede. Hele hendes Moral — for Kvinder, vel at mærke — kunde udtrykkes i denne Sætning: Gør, hvad Du har Lyst til, saa handler Du rigtigt! Føler Du en Drift, saa tilfredsstil den, „paa det at Du maa vorde et helt og sandt Menneske!“

Zachris, der var bange for alle farlige Spørgsmaal, undgik altid Kvindespørgsmaalet, skønt hans egen bedrøvelige Fortid egentlig burde have stillet ham forrest i Kampen mod Furierne.

Han havde nemlig engang været gift med en lille Choristinde, hvis Næsebor havde bedaaret ham. I dette Ægteskab havde han faaet en Søn, som han elskede til Afguderi. Men efter Barnets Fødsel erklærede Fruen, at hun ikke vilde have flere Børn, og dermed begyndte pludselig et Ægteskabs-Coelibat for Manden. Han syntes jo nok, det var haardt at skulle holde Hus og Hustru og saa alligevel være ugift; men for Barnets og Ægtefællens Skyld led han i Taalmodighed, og Sønnens Kærlighed erstattede ham, hvad han ellers havde mistet.

Da Barnet var to Aar gammelt — i Engle-Alderen — hændte der noget ganske uventet, som vendte op og ned paa hele Zachris' Liv. Hans Kone blev frugt-sommelig uden Mandens paaviselige Mellekomst. Sagen kunde ikke bortræsonneres, og Zachris forlangte derfor Skilsmisse „paa Grund af Uoverensstemmelser“,

men anholdt om at maatte faa Lov til at beholde Barnet. Moderen rejste nu en Hær af Mandens Fjender for at rive Barnet til sig. Striden førtes meget skarpt, og da Faderen sejrede, fandt Hustruen ingen anden Udvej end at dræbe ham. Hun fortalte ham, uden at blues, at Drengen ikke var *hans*.

Zachris troede først, at det var den sædvanlige Månøvre, en Kvinde bruger, naar hun vil myrde en Mand; men da Hustruen saa navngav Faderen, bekræftedes en Del ældre Mistanker, og han syntes pludselig at læse de kendte Træk i Barnets Ansigt.

Dermed burde Sagen have været til Ende, ti Moderen rejste sin Vej med Drengen; men Fadernes Følelser kunde ikke saadan pludselig dræbes. Han gik og sørgede sig en Sygdom til. Hele hans Tilværelse var blevet stillet paa Hovedet; han var tvunget til stadig at elske det, han hadede; hans Følelsesliv var blevet forgiftet i sin Kilde, og han kunde aldrig mindes Barnet uden at se de to andre — hende og ham — sammen. Det var alle Helvedes Kvaler, han led, og han kunde ikke engang beklage sig, for saa var han blevet latterlig. Det eneste, han i sit Liv havde behandlet med helligt Alvor, var lattervækkende; hvad skulde saa alt det andet være? Naar de andre lo, græd han i Løn, saa han var ved at blive blind. Og dog kunde hans indre Øje ikke slippe det forfærdelige Syn: den lille, blonde Engel mellem de to mørke Djævl.

Tilslidst blev hans Øjne tørre; men da han gik ud af Kampen, ejede han en Verdensanskuelse, saa trøstesløst kynisk, at han ikke engang vovede at udtale den, men anlagde en godmodig Maske. Alligevel

gennemskuede hans Medmennesker ham; de følte Hadet og Foragten bag den paatagne Velvilje og Tjenstvilighed.

Saa traf han Jenny, hvis Sjæl mødte hans i et fælles Syn paa Livet og Menneskene. Deres lykkeligste Øjeblikke havde de, naar de, hjemkomne fra et Selskab, kunde sidde sammen og afklæde deres Bekendte. Da fejrede de Heksesabbather, skønt de Dagen efter skammede sig, saa at de ikke formaaede at se hinanden i Øjnene. Og naar de saaledes gensidig havde blottet sig, da nærede de Frygt og Afsky for hinanden. Dog — de havde jo mødt hinanden i det onde, derfor maatte de blive ved med at avle ondt og forgøre hinanden.

Revolteret af Furien Hanna, begyndte den 30-aarige Kvinde at ville „leve“, som hun kaldte det, inden Livet løb fra hende. Hendes selvpaalagte Coelibat fremkaldte smaa Sværmerier for Studenter, Søkadetter — ja, endogsaa Skoledrenge. Hun havde Mani for alt, hvad der var ungt, og kunde ikke skjule sine Følelser, men stillede dem paa en fuldstændig naiv Maade til Skue. Man kunde følge hendes Blikke, naar de — i et Selskab — gled langs med Konturerne af en Ynglings Legeme, og hun havde faaet den modbydelige Vane: at vejre med Næseborene, som kvindelige Sodomiter plejer at gøre.

Men Zachris havde Øjnene med sig. Han saa nok, hvor det bar hen, og nærede kun et eneste Haab: at hun snart vilde blive fed og gammel. Det ønskede han saa heftigt, at man næsten kunde opfatte det, som bad han mørke, ukendte Magter hidføre Hustruens

Undergang. Naar han saa hende — i Smug — lægge Kjolens Linning ud, saa gik han ud i Skoven og brølede af Latter. Han narrede hende til at drikke Punch og gav hende Vin til Middagsmaden, bare for at faa hende fed. Det var, som fedede han en Kalv til Slagtning.

Men da hun saa pludselig begyndte at tage sig i Agt, opgive Aftensmaaltidet og drikke Eddike, ønskede han Livet af hende.

Efter at Frk. Paj havde dræbt Broderens Minde, syntes Zachris, at han havde mistet ham anden Gang, og han sørgede over ham paany, men anderledes end før. Denne Broder, Vennen, som aldrig havde svigtet, hvor galt det end gik, og som han havde kysset, da han laa paa Dødslejet — kysset paa Munden, „som dengang de var smaa“ — han steg nu op af Graven og brød med Zachris, bagtalte ham, kaldte ham et uhæderligt Menneske. Og Zachris kunde ikke forsvare sig, ti det vilde være at gøre den alt kanoniserede til Løgner. Han havde benyttet den døde som Autoritet og paaberaabt sig ham i vanskelige Tilfælde; nu maatte han tie med hans Navn, aldrig omtale ham — kort sagt: dræbe ham, som man „dræber“ et Gældsbevis, naar det er kommet bort.

Undertiden — i ensomme Stunder, i søvnløse Nætter, tilbragt i det Værelse, der nu mere end nogensinde før var et Ungkarleværelse — fik dog Eventyret en anden Belysning. Den døde Broder var steget op af Graven for at dømme ham. Det var den døde, der havde brudt med sin Broder, brudt Staven over ham, fordi han var en uhæderlig Mand. Da begyndte Zachris at reagere som under en Saarfeber, hvor Kuglen

skal drives ud af Betændelsen. Alle Mennesker var jo uuhæderlige i denne Tid; Kampen for Tilværelsen tvang en til at benytte sig af alle Midler; Skurken var den stærkeste, og han sejrede til sidst; de naive var de svageste og maatte bukke under; man maatte ta', hvad der tilbød sig, og den, som ikke passede paa ...

Alligevel — det kunde ikke bortræsonneres, at Broderen havde talt fra den anden Side Graven, og han var jo en Autoritet, fordi Zachris selv havde gjort ham til det.

Da maatte Zachris tie, og da han ikke kunde blive vred paa den døde, lod han sin Forbitrelse ramme Hanna Paj, aabnede et Hævntog mod hende, som hun paa sin Side besvarede med at revoltere Jenny. Denne Manøvre lykkedes en Tid; men det varede ikke længe, før Jennys Farten om fra Salon til Forelæsning, og fra Forelæsning til Café, begyndte at tage paa hende. Ganske vist tabte hun en Del Fedt; men til Gengæld fik hun ogsaa et aldrende Udseende og blev dertil saa nervøs, at hun maatte søge en Læge. Han ordinerede stærkere Diæt og paalagde hende, for Nattesøvnens Skyld, at indføre Aftensmaaltidet igen. Da hun mærkede den dejlige Ro, som fulgte efter Maaltiderne, opgav hun helt og holdent Askesen, samt alle Tanker om Ungdom og Skønhed og trak sig helt tilbage fra Selskaberne og Cafélivet. Hun blev siddende i sit Hjem som i et Sneglehus, spiste, drak og sov, og modtog kun den lille Kreds, der bestod af Kilo, Falkenstrøm og nogle andre Beundrere. Undertiden lagde hun Mærke til, hvor forfærdeligt hendes Korpulence

tiltog, og da græd hun af Arrigskab, rasede mod Zachris, som havde ødelagt hendes Ungdom.

— Nu sidder Du og nyder dit Værk, Usling! Nu har Du mig i Fælden, tror Du!

Og i sin Forbitrelse greb hun til Glasset, hele Dagen. Hendes fordums Venlighed mod Hofkavalererne antog efterhaanden en hjerteligere Karakter og skulde nu forestille Søsterlighed. Hun hilste dem i Zachris' Nærværelse med Omfavnelser og Kys — først paa Kinderne, siden paa Munden.

Zachris gik omkring med sin Femtenøres i Mundvigen og Hænderne i Bukselommerne og nød virkelig, som Jenny paastod, den Sejr, han havde vundet ved Taalmodighed. Stundom kunde han jo nok sørge over Skønhedens Forgængelighed; men han trøstede sig straks med, at han og hans Hustru nu var lige grimme, og at de følgelig passede til hinanden.

Ødelæggelsesværket skred rask fremad; efter et Aars Forløb var den fine, franske, lille, luftige Jenny en rødblisset Matrone. Men ikke nok hermed: hele Typen var bleven en simplere — deklasseret kunde man kalde den; ti Kunstnerdamen saa nu ud som en Kvinde af Folket — et Fruentimmer fra Fattiggaden, fra Snasken. Hendes Øjnes Glans forsvandt, Haaret graanede, og hendes kønne Stemme blev rusten af Nattevaagen, Sproget blev tarveligere, Bevægelserne skamløse. Da hun holdt op med at græde, blev hun udelukkende kynisk.

Zachris nød og led paa samme Tid — ønskede egentlig bare Livet af hende. Liget havde han ganske

vist allerede, men det skulde jo ogsaa begraves — og ikke gaa omkring og være i Vejen.

Hofkavallererne begyndte at udeblive fra Indbydelserne, der havde afløst Glansperiodens tjenstlige Tilsigelser. Den trofaste, fromme Kilo, der ikke kunde holde ud at se sin Ungdoms eneste Kærlighed synke ned i Dyndet, trak sig sørgende tilbage.

Sluttelig sad de to Ægtefolk ene tilbage. Pisket sammen af Isoleringen, maatte de tage til Takke med hinandens Selskab. Ved Whiskyglasset udgød de sig over de tidligere Venners Usselhed. Derpaa opførte de smaa Scener for hinanden, smigrede hinanden:

— Du er alligevel den bedste, Zachris!

— Elskede! svarede han med et Tonefald fra Forlovelsestiden.

Og saa dukkede de ned i det forbigangne og spillede forelskede, og hun maatte synge de Sange for ham, som hun havde sunget i gamle Dage.

Da tog han Champagne frem, tændte Kandelabrene, læste gamle Digte, han havde skrevet til hende, lagde sig paa Knæ og kyssede hendes Fod.

Men disse Forestillinger kunde jo ikke gives hver Aften; af og til blev Kortene taget frem, og saa førtes der et andet Sprog, vældige Skænderier kunde bryde løs, ledsaget af Ørefigener. Efter saadanne Optrin græd de begge, men gik ikke ud af Værelset — blev siddende som i en Skammekrog paa hver sin Stol.

— Det er Synd for os, klagede Zachris engang efter saadan en Cyklon.

Løvrigt var Zachris, efter at de havde opgjort deres Regnskab, fra Debetsiden gledet over paa Kreditsiden

og vaagnet af sin Kærlighedsrus. Han havde opfundet et Forsvarssystem: at kvitte Post mod Post. Naar Jenny saaledes fremdrog sin ødelagde Ungdom, svarede han:

— Din Ungdom? Du var jo ikke ung, saa der var jo heller ikke noget at ødelægge; men *Du* har ødelagt *mit* Talent, berøvet mig Ære og Anseelse ...

Saa svarede Jenny, at han saamænd ikke havde haft noget Talent, der kunde ta' Skade, og at han altid havde været en æreløs Karl.

I Timevis kunde de sidde og piske hinanden, til de henimod Dag faldt om paa deres Senge, ofte uden at klæde sig af.

Drengene, der hyppigt overværede disse Scener, var saa fortrolige med Elendigheder og dertil saa ufølsomme af Naturen, at de enten sov eller spottede. Undertiden tog de Parti, eller blev bestukne til at gøre det; de blev sendt ud paa Røvertog til Familjer, Forældrene kendte, og dér opførte de sig som Gentlemen, kastede sig i Sofaerne, svinede til og sladrede om Scener, de havde været Vidne til hjemme; navnlig det sidste var deres Specialitet. Følgen blev, at de blev jaget paa Porten. Naar de saa kom hjem til Moderen og fortalte, hvad Familjens Venner havde sagt, saa fik stakkels Jenny Moderglædens Revers at se. Saa erfarede hun, hvad det vilde sige at lide for andre. Drengene var blevet opdraget til Jagthunde, og nu forfulgte de deres egne Forældre. Naar Faderen var aftegnet i et Vittighedsblad, saa købte Drengene det straks og tog det med hjem for at „ærgre den Gamle“. Fik han en ondsksfuld Anmeldelse, læste hans Sønner

den højt. Alt, hvad de hørte af ondt udenfor Hjemmet, serverede de for Forældrene.

Naar Moderen tænkte paa deres Fremtid — paa, at de intet vilde lære og intet vilde tage sig for, grebes hun af Rædsel; og da Modet til at gaa det imøde, som hun frygtede mest af alt, svigtede hende, saa begyndte hun at ønske sig Døden. Hun kunde jo i Forvejen beregne, hvordan hendes Dreng vilde udarte — skulde maaske faa dem at se som Sjøvere eller noget endnu værre ... disse Sportssnobber, der allerede gik paa Værtshus og glanede efter Pigebørn. Saa længe de var smaa, havde hun brugt dem som Smykker til at pynte sig med, som Billeder, der kunde illustrere hendes Moder-Ære; og nu skulde de kun bringe hende Skam. De kunde ikke lære deres Lektier, var drilske og storsnude, saa at de flere Gange maatte skifte Skole. Men i Stedet for at afbryde deres Studier og sende dem ud i det praktiske Liv, opfandt Forældrene Nødløgne for at redde Skinnet. Drengene havde et svagt Bryst, blev der paastaet, og da Fyrene opdagede denne Retrætemulighed, skulkede de hele Aaret igennem. Saa maatte Jenny have dem hjemme, og naar hun ikke kunde holde deres Spektakler ud, laaste hun sig inde paa et Kvistkammer, hvor hun drak og sov.

Men om Aftenen, naar Drengene var kommet i Seng, vilde hun have Fest, og Zachris maatte da komponere Orgier.

Da hans Opfindsomhed til sidst slap op, kom Tilfældet ham til Hjælp. Han havde faaet noget Morfin for en Tandbyld og dermed opdaget en Kilde til Fryd,

som endogsaa overgik Vinens Gudegave. Han meddelte sin Kontubernal denne Opdagelse, og da Kvinden først havde faaet Smag paa den forbudne Frugt, blev den hende ganske uundværlig.

Nu gik det rask ned ad Bakke. Zachris, der af Naturen led af Lyvesyge, begyndte herefter „at lyve som en Morfinist“, det vil sige: at gøre alt, hvad der var fordelagtigt, til Virkelighed. Han løj sig Fordele til, løj sig fra Ubehag, løj for at hævne sig.

Men Morfinen medførte ogsaa andre Ødelæggelser, idet den løste alle de Baand, der hidtil havde værnet, hvad Naturen har stemplet som utilladeligt. Zachris' første Ægteskab, der indtil dette Tidspunkt havde været begravet i Glemsel, begyndte Jenny at trække frem, drevet af en pervers Nysgerrighed. Hun vendte ofte tilbage til Emnet, vilde vide, hvorledes alt var gaaet til, krævede Detaljer, der oprørte hende — men paa en ejendommelig Maade. Og da Zachris saa, hvilket Indtryk alt dette gjorde paa Jenny, fandt ogsaa *han* Morskab i at komme tilbage til Emnet.

Den vilde Sanselighed, som lyste ud af Hustruens Ansigt, opildnede ham og bragte Dyret frem.

Men Jenny kom tiere og tiere tilbage til „den første“, og Zachris var nu sunket saa dybt, at han med tydelige Ord skildrede den Vision, der havde forfulgt ham under hele den første Skilsmissetid ...

Ægtefællerne sad som Regel indelukket paa et af Kvistværelserne, efter at de havde mistet alle menneskelige Interesser og kun levede som Aber i Bur.

NIENDE KAPITEL.

EN Novembermorgen Klokken ni sad Falkenstrøm paa en Bænk i den mest afsidesliggende Allé i Hummelgården. Bag ham stod nogle sorte Graner, endnu sortere end sædvanlig under den tunge Vinterhimmel. Alle Mandens Ansigtstræk var ligesom udviskede; Snereflekserne nedefra forvandlede hans Ansigt til en eneste hvid Plet med nogle Gruber i. Han var ubarberet og uvadsket og havde glemt at forny Haarfarven, saa Tindingerne lyste hvidt; Støvlerne var ubørstede og Klæderne krøllede; alt tydede paa, at han havde sovet paaklædt udenfor sit Hjem.

Han stirrede sløvt frem for sig, fuld af Smerte og Fortvivelse.

Det begyndte at sne: et Mylder af uldne Flager sejlede ned og lagde sig ovenpaa hinanden. Falkenstrøm mærkede det ikke, men blev siddende stille, uimodtagelig for Kulden og Fugtigheden. Da han endelig vaagnede op af sin Sløvhedstilstand, var han helt inde-sneet, saa at han maatte drage Fødderne ud af en Drive; derved rutschede Sneen ned af hans Hat og Frakke, som af et Tag i Dagmildningen. Han rejste sig for at gaa, men — lammet af Ubeslutsomhed — vendte han sig først til alle Sider — og satte sig saa sluttelig ned igen.

Han anede i Virkeligheden ikke, hvor han skulde

gaa hen, kunde ikke tænke sig noget Sted, havde intet Maal, ingen Interesse for Livet, som kunde sætte ham i Bevægelse.

Sneen faldt tættere og tættere, og han lod den dække sig, idet han nu følte en bevidst Nydelse derved. Han og hans Minder begravedes i noget rent og hvidt, og saa blev han usynlig for alle dem, der gik forbi; mange var det for Resten ikke.

Pludselig følte han en Haand paa sin Skulder —

— Hvad — er det ikke Falkenstrøm?

Falkenstrøm løftede Blikket og saa Smartman foran sig.

— Hvorfor sidder Du dog hér? Naa, jeg kan jo for den Sags Skyld nok gætte det! Men følg nu med mig! Saa skal vi først hen og ta' os et Bad, derefter skal vi snakke sammen, siden skal vi handle, og endelig skal vi spise Frokost.

Paa den Maade var det, den praktiske Smartman bar sig ad. Han tog Tilværelsen i Kraven og forærede de andre Verdensgaaderne — elskede vanskelige Situationer for at faa Lejlighed til at prøve sine Kræfter. Men en naturlig Godmodighed ledte ham ogsaa ind paa Barmhjertighedens Vej, og navnlig holdt han af at beskytte disse Digttere, som ikke selv kunde bakse med Livet — ikke mindst fordi han selv nød dette: at beskytte.

Falkenstrøm lod sig slæbe med, som Jernbanevogne lader sig slæbe af et Lokomotiv, og saa snart de havde faaet fat paa en Slæde, kørte de ud til en afsides liggende Bydel, hvor der fandtes en Badeanstalt, som ikke var særlig besøgt. Smartman havde en utrolig

Evne til at kombinere Velgørenhed med egne Interesser; uden at være nogen Blodsuger, kunde han bruge alle Mennesker, selv de ringeste, til sin Fordel ... og samtidig til deres egen. Tre Gange steg han ud af Slæden undervejs — dels for at telefonere og dels for at tale med nogen, men hvert Ophold varede kun to Minutter. Da de standsede udenfor Badeanstalten, som laa inde i en Have, kom en Herre og en Dame ud derinde fra. Smartman vendte Ryggen til, og da de to havde passeret, sagde han til Falkenstrøm:

— Saa tidligt paa Morgen! Det var mærkeligt!

— Var det ikke Fru X? spurgte Falkenstrøm umistænksomt.

— Jo, men det var ikke Hr. X.

— Hvad bestiller de da hér?

— De bader naturligvis — i Familjebad! Men det rager jo ikke os. Kom nu!

Efter at have taget et Bad i Koldtvandsbassinet, fandt Falkenstrøm rent Linned i Værelset ved Siden af — og desuden Krave med Flip, Manchetter og Lomme-tørklæde. Paa Bordet fandt han et Glas Marienbadersalt, et Glas iskold Mælk og et Æble.

Smartman kom ind og gav Anvisninger som en Læge. Derpaa førte han Patienten ned i Barberstuen, og mens Falkenstrøm blev raget, gik han selv engang imellem til Telefonen. Da han sidste Gang kom tilbage, var Falkenstrøm som et helt nyt Menneske. Udenfor Døren holdt en lukket Slæde.

— Sæt Dig nu derhén i Hjørnet, sagde Smartman. Du skal forsøge at blunde og ikke tale, prøve paa at lade være med at tænke paa noget. Selv om Du

ikke falder rigtig i Søvn, vil Du dog i Løbet af ti Minutter være fuldstændig restitueret. Det er en Kur, jeg selv har fundet paa. — Se saa! Nu læser jeg nogle Breve, og imens siger jeg ikke et Ord til Dig.

Et Kvarters Tid efter standsede Slæden inde i Staden foran et propert Hus i et lille Stræde.

— Hvor er vi henne? spurgte Falkenstrøm, som troede, at han i det samme var vaagnet efter en lang Nattesøvn.

— Vi er hjemme hos mig.

Smartman havde flere Lejligheder, ikke i nogen ond Hensigt, men kun for sine vidtløftige Forretningers Skyld, som han maatte passe paa ikke at sammenblande.

Paa første Sal fandtes et lille, tarveligt Værelse med Skrivebord, Brevskab og Telefoner, Servante og Sofa. Hér trak Smartman sig tilbage, naar han vilde meditere, hvile ud eller modtage private Besøg, dog kun af de udvalgte.

— Naa, er Du saa kommet til Hægterne igen? begyndte han.

— Fuldstændig! Jeg synes, jeg har sovet en hel Nat, ja, jeg drømte endogsaa ...

— Altsaa til Sagen! — Din Skilsmisse er begyndt?

— Ja!

— Hvad er der da hændet?

— Der er hændet det, at jeg ved at djævelsk Tilfælde har faaet at vide, at „Damen“ er kommet tilbage og har slaaet sig ned i mine Børns Hjem.

— Godt! Hun maa herut! — Hvor er hun kommet fra?

— Fra Berlin!

— Berlin? Var hun alene?

— Nej, hun var i Selskab med en bekendt Tri-bade fra Hopfenblüthen.

— Ej se! Saa har Du da endelig været heldig engang! Sikken et Svineheld!

— Kalder Du *det* ...

— Vent et Øjeblik! ... Jeg var i Rydberg i Gaar Aftes. Dér fortalte Overkellneren mig om to mærkelige Damer, som havde drukket sig fulde paa deres Værelse og opført sig saadan, at de maatte smides ud ... Lad os se — nu skal jeg telefonere!

Telefonen arbejdede.

— Hvad hed Damen? ... Ja saa, det passer! Javel! Javel! — Takker! Ja, det var ikke andet! Tak!

Vendt mod Falkenstrøm sagde han derpaa:

— Nu skal vi hen til Løgnroth! Han er ikke elsket, forstaar Du, men han er frygtet — og han har fine Forbindelser, endogsaa højt op. Proces vil vi naturligvis ikke ha', hverken for Børnenes eller for Kvindens Skyld ... vi vil bare koncentrere os om ét Punkt: se at faa Damen ud af Hjemmet. Lad os, som sagt, gaa til Løgnroth!

Falkenstrøm blev betænkelig.

— Løgnroth tror ikke paa, hvad jeg siger, fordi jeg er Digter, og — fordi han selv er en Løgner, en negativ Løgner, der ganske vist ikke altid siger noget, der er usandt, men som dog frækt benægter en Kendsgerning, naar den er besværlig ...

— I dette Tilfælde tror han ikke paa, hvad Du siger — meget rigtigt; men han har hørt tre fuldgode

Vidner fortælle det samme, og han har desuden Interesse af at hjælpe Dig. Sagen er den: han vil vinde Dig, indrullere Dig ...

— Hvilken Brug har han for mig?

— Du *er* noget! Et Talent er altid mer eller mindre en Stormagt. — Du tror ikke jeg har Ret ...

— Jeg?

— Ja, har Du ikke lagt Mærke til, hvordan Løgnroth har søgt at erobre Dig gennem Zachris? Han elsker Zachris af en eller anden ukendt Aarsag, maaske fordi de er Aandsfrænder, og han hader Dig; derfor skal Du tvinges ned under Zachris. Af samme Grund har han altid villet presse Dig til at beundre Zachris, dukke Dig ned under *ham*, som han har hævet paa *din* Bekostning. Har Du ikke lagt Mærke til, at Zachris' Navn aldrig forekommer i Bladet, uden at dit Navn bliver nævnet ved Siden af? Og dengang Løgnroth skaffede Dig det hér Stipendium, saa gav han en Tredjedel af det til Zachris ...

— Naa, hængte det sammen paa *den* Maade! Jeg syntes nok, at Pengene var saa udrøje ...

— Saadan forholdt det sig! Og Løgnroth siger altid, at Du er misundelig paa Zachris.

— Hvad har da Zachris, som jeg kunde misunde ham? Talent er det vel ikke?

— Jo, det mener Løgnroth; fordi han selv er lille, holder han mest af de smaa — men frem for alt holder han dog af sit Blad; det er hans Trone og hans Hær. Du har ikke villet bøje Dig — derfor skal Du knækkes og gøres ringere end den ringeste.

— Det er interessant at høre dette! Jeg har altid

haft en Fornemmelse af, at Løgnroth, figurlig talt, vilde bedrive Utugt med mig ved Hjælp af Zachris; derfor har jeg undgaaet ham. Skal jeg da nu tvinges til at søge ham?

— Tænk paa dine Børn!

— Ja, dem tænker jeg ogsaa paa — og kun paa *dem*!

— Lad os saa gaa!

De gik.

— Men, genoptog Smartman Samtalen, Du maa finde Dig i at tilbringe en halv Times Tid paa egen Haand, mens jeg forbereder Sagen. Du kan gaa og spadserere hér — inde i Byen, mellem Broerne — men ikke ind paa noget Værtshus! Forstaar Du?

— Vær Du bare rolig!

Derpaa skiltes de.

Falkenstrøm gik op mellem Bakkerne og kom til Tyska Kyrkan, saa paa gamle Portaler, glemte Nutiden og følgelig ogsaa sine Sorger. Han vandrede gennem gamle og trange Gader, kiggede ind ad Butiksvinduer, læste Aarstal, mindedes sin Ungdom, da han løb med Korrektur til de smaa Trykkerier, der fandtes hér. Fængsledes af et historisk Minde: Göran Perssons, Erik XIVs, Kristian Tyrans ... Stortorvet og Storkyrkan slettede det nuværende saa fuldstændig, at han næsten glad vandrede ned ad Storkyrkobrinken med den gemytlige Gustaf Vasa og det lyse Riddarhus foran sig.

Lokket af et Butiksvindue gik han bort fra Brinken og begav sig ind i en Tværgade, hvor en stor, lukket Vogn holdt. Klemte inde mellem den og Muren, begyndte

han at betragte et gammeldags udseende Hus. Et stort, udstaaende Skilt stak frem fra det modsatte Hjørne, og en Bødkers Emblemer skjulte et Par af Vinduerne i det Hus, der havde tildraget sig hans Opmærksomhed. Men just disse Vinduer vilde han, *maatte* han, se, uden selv at vide hvorfor. Han gik derfor nogle Skridt frem, og nu saa han, bag Kuskens Skindkrave, — sine to Børn i det ene af Vinduerne.

De følte med Fingrene paa Ruden, som havde de Lyst til at „flyve“ ud gennem den, ligesom et Par Smaafugle i Fangenskab, der — under deres Flagren — tørrer mod det gennemsigtige Ukendte.

Falkenstrøm kom til at skælve over hele Kroppen, og for at skaane Børnene for Gensynet skjulte han sig bag Vognen. Men idet han flyttede sig, blev det andet Vindue synligt; og bag dette Vindue stod — det forfærdeligste, han nogensinde havde set i menneskelig Skikkelse: en Kvinde, rødhaaret og med svulne Øjne, en Mund, som en Flænge, skaaret med en Ragekniv, Læber, der altid syntes blodige og som bibragte ham den Forestilling, at hun sugede Blod. Denne Kvinde havde engang tilstaaet ham sin Kærlighed, og da han viste hende tilbage, havde hun fattet Had til *ham*, samtidig med, at hun havde kastet sin perverse, indeklemte Kærlighed paa *hans Hustru*. Derpaa havde begge Blodsugerne erklæret ham Krig, og Vampyren havde skilt ham fra hans Børn. Naar han nu saa dette afskyelige Ansigt med dets grønblege Farve, der mindede om en druknet, og tænkte paa, at *hun*, Uhyret, fik Lov til at være i samme Værelse som hans Børn, dem, han ikke selv fik

Lov til at komme sammen med, og naar han videre overvejede, hvilken Fare de smaa var udsat for, saa gik han ganske rolig tværs over Gaden med den faste Beslutning at slaa Kvindfolket til Krøbling med sin Stok; et deraf følgende Sagsanlæg kunde muligvis føre til, at hun blev fjernet, selv om ogsaa Overfaldet skulde koste *ham* nogle Maaneders Fængsel.

I et Par Spring var han oppe ad Trappen og inde i Stuen, uden at have banket paa.

Vampyren, der havde set ham og troede, at han kom for at tage Børnene med sig, laaste Døren ind til Barnekammeret og stillede sig selv i Teaterpositur foran Døren. I næste Øjeblik saas et blodigrødt Kors over hendes Ansigt. Stokken, der var af Spanskrør, havde ramt i to Slag, der mødtes over Næsen og tegnede deres Striber fra Øje til Kæbeben.

Damens Skrig kvægede blot hans Sjæl; han følte det som en Overføring af sin egen uendelige Smerte, som en Befrielse fra egne Lidelser derved, at en anden havde taget dem fra ham; men da han hørte Børnenes Rædselsjamren hinsides Døren, flygtede han som en Morder.

Nede paa Gaden blev han atter fuldstændig rolig, og idet han kom i Tanker om, at han jo skulde tale med Løgnroth, gik han lige hen til Redaktionskontoret, noget bleg, men med faste Skridt.

Oppe i Redaktionslokalerne blev han modtaget af Smartman, der saa noget tvetydig ud.

- Sagen er blevet forplumret, sagde Smartman.
- Hvorledes det?
- Ja, det faar Du nok at vide.

Løgnroth sad, mod Forventning, fornem, indesluttet, ligegyldig.

— Sid ned, bød han og markerede en lavet Gaben. Falkenstrøm tog Plads.

— Ja, ser Du, begyndte Løgnroth, Smartman har allerede for nogle Dage siden fortalt om dit Ærinde — — og — jeg havde allerede truffet mine Forholdsregler — — henvendt mig til Myndighederne, naturligvis kun privat. Man var heller ikke utilbøjelig til at hjælpe dine Børn — — var endogsaa stemt for at gøre visse overordentlige judicielle Skridt — — men vi blev staaende ved, at Du skulde ta' Børnene og rejse langt bort med dem — samt overfor Myndighederne forpligte Dig til ikke at gøre noget for, at de kunde komme tilbage til Moderen igen ... Imidlertid — alt dette under Forudsætning af, at dine Paastande var rigtige, og at Du ikke lod Dig lede af andre Motiver end Omhu for Dine Børn. — Bi nu lidt! — Siden er der indtruffet noget nyt. — Din Hustru har været her.

— Naa —?

— Ja, og hun har søgt at overbevise mig om, at Du var forelsket i Damen, som ikke vilde vide af Dig at sige, og at Du i Skinsyge har søgt at hævne Dig paa denne Maade.

— Men hvad tror saa Du?

— Tja, hvad skal man tro?

— Det vil sige, Du tror paa Løgneren. Nu skal jeg imidlertid fortælle Dig, hvordan det hele hænger sammen — paa Ære og Samvittighed, ved mine Børns Liv! Troede jeg paa Gud, vilde jeg sværge ved hans hellige

Navn! — Min Hustru var den første, der røbede Damens Tilbøjelighed for mig, og jeg følte mig kun besmittet af den. Vi — min Hustru og jeg — smilte ad hendes Daarskab; men saa kastede Damen sin Kærlighed paa min Hustru ... og nu blev den besvaret. Dér har Du hele Sagen!

— Har Du Vidner?

— I Gaar havde jeg; men Du véd selv, hvordan det er med Vidner; naar de bliver draget frem, véd de hverken det ene eller det andet, eller *vil* ikke vide noget ...

— I saa Fald er der intet at stille op.

— Saa gaar jeg selv til Myndighederne.

— Det skulde Du ikke gøre! *Hun* har nemlig været der i Forvejen!

— Og saa —?

— Ja, naar man har en charmant Fruentimmer for sig, og ...

— Saa skyder jeg Damen!

— Ja, gør Du det! Men Du gør det bare ikke alligevel.

Falkenstrøm rejste sig op, rev sig i Haaret og udbrød i Bespottelser:

— At Tyvene havde deres egen Gud, har jeg nok læst; men nu tror jeg, at Sodomiterne ogsaa har *deres*!

Dermed gik han.

I Forværelset sad Professor Stenkåhl og læste i Statskalenderen, ventende paa at komme ind til Redaktøren.

— Nej, se ...

Han blev tilsyneladende (ikke øjensynligt) glad over

at træffe Falkenstrøm og spurgte ham om, hvor han skulde hen.

— Til Politiet! svarede Falkenstrøm, som for Øjeblikket befandt sig i en naiv Stemning. Ordet „Politi“ fik Stenkåhls ustadige Følelser til at stivne, og han rullede sig sammen som et vaadt Aaleskind foran Ild.

Dette tirrede Falkenstrøm, og han besluttede at rulle ham op igen.

— Du kender vist Frk. X.?

— Ja, jeg er i Familje med hende.

— Nej, virkelig! ... Maaske Du da kunde faa hendes Slægtninge til at kalde hende tilbage ...

— Hvorfor skulde jeg det?

— Kan Du ikke gætte det? Du véd jo, at hun er en Tribade.

— Nej, det véd jeg ikke noget om ...

— Ja, men *jeg* véd det, og det er Grund nok til, at jeg ønsker hende fjernet fra mine Børns Hiem! *Jeg* behøver ikke dit Vidnesbyrd ...

Stenkåhl trak Næsen til sig ...

— Hør, Du skulde ikke gaa til Yderligheder ... følg mit Raad, faa fat i Hanna Paj; hun kan bringe Sagen i Orden med det gode.

Dette blev sagt i en saa troværdig Tone, at Falkenstrøm fik et Tilbagefald af Naivitet og med et Haandslag takkede for Raadet; derpaa gik han ud for at træffe Smartman, der ventede paa ham.

Smartman sad og skrev en Artikel, kiggede op til venstre og spurgte adspredt:

— Hvad ønsker Du?

— Det var om — mine Børn.

— Det har jeg ikke Tid til!

Smartmans rummelige Hjerter var skrumpet ind og havde glemt hele Historien. Men Falkenstrøm forstod ikke:

— Hvad gik der af Løgnroth i Dag?

— Han var træt af Dit Renderi ... og forøvrigt syntes han bare, at det var morsomt at se Dig paa Redaktionskontoret, hvor Du havde svoret: aldrig at sætte dine Ben mere!

Da forstod Falkenstrøm; men han vilde fravriste Smartman et godt Raad, inden han gik:

— Synes Du, at jeg skulde gaa hen til Hanna Paj?

— Jeg vil sk—e Hanna Paj et Stykke! Gaa, hvor Fanden Du vil!

— Skulde vi ikke spise Frokost sammen?

— Frokost? Den spiste jeg, mens Du badede!

— Men Du lovede at følge med mig hen til Politiet.

— Gjorde jeg? Saa maa jeg ha' været fuld! Farvel med Dig! Nu skal jeg skrive. Eet Raad skal Du dog faa: rør ikke mere ved denne Sag! „Disse Herrer“ træffer Du nemlig i alle Samfundslag — selv dér, hvor Du mindst skulde tro det. De udgør et Frimurerlav og er Kosmopoliter. De har hjemme over hele Jorden, kender hinanden allesammen, har Klubber i Paris, London, Berlin og Wien. Rør ikke ved dem, for saa bli'r Du boykottet! Hvordan Du skal bære Dig ad med at kende saadan en — — — Jo, dersom Du i et Selskab begynder at tale om dette Emne og udtrykker Dig misbilligende, saa svarer straks den trufne med „Smaapiger“. Sagen er nemlig den: hvis nogen rører ved dem, saa beskylder de ham altid for Sædelighedsfor-

brydelser mod Mindreaarige. De har jo ogsaa beskyldt Dig, skønt hun var en fuldvoksen Pige, der laa i med Gaardskarlene. — Søg Du blot Hanna Paj; hun holder af at beskytte, og dersom hun kan faa Lov til at binde Hænderne paa Dig med en Tjeneste, saa hjælper hun Dig gerne — blot for at faa Lejlighed til at binde Dig —

Audiensen var til Ende, og Falkenstrøm greb nu det sidste Halmstraa — Hanna Paj.

Med noget tøvende Skridt vandrede han op ad Johannis — tøvende, fordi han i Dag havde set, hvor ustadigt alting var. Intet var til at stole paa; Kærlighed og Had, Sorg og Glæde, Passioner og Interesser, alt var frønnet, flydende.

Naar han overvejede Mulighederne for at vinde Hanna Paj, regnede han mest med hendes Had til Zachris. Hun var nemlig i Færd med at samle Tropper imod ham, isolere ham og faa ham knækket. Falkenstrøm var et godt Kort; for Øjeblikket havde hun altsaa Brug for ham. Men ved næste Frontforandring vilde hun kaste ham til Side, det vidste han. Disse „Ærgerighedens Galeyslaver“, der spillede om indbildte Kroner og Sceptre, spillede, som man spiller Whist: Makkere mod Makkere; men under næste Omgang byttede de Pladser, og Modstanderne fandt hinanden. Snart Venner, snart Fjender — og saa Venner igen! Krigsførelsen var iøvrigt heller ikke den nobleste; alle Midler var tilladt: forsætlige Løgne, falske Breve, troløse Venskabsforsikringer. Falkenstrøm ringede imidlertid paa Dørklokken og blev lukket ind. Ligesom alle, der øver Veltalenhedens Kunst, talte Frk. Paj grumme gerne — og om alle mulige Emner; hun gav formelig Kon-

sultationer og holdt Klinik, hvor enhver kunde faa Lov til at berette om sine intimeste Hemmeligheder — dem Hanna siden benyttede til at fremme sine egne Planer med. Da hun kendte alles Hemmeligheder, syntes hun næsten alvidende, kunde skille to Ægtefolk ved en Hentydning, bryde Venskaber ved et Ord og dertil altid selv holde en Hær paa Benene, som — naar der var Brug for det — kunde sætte en Artikel om hende i Bladene.

Hun var saa nogenlunde paa det rene med Falkenstrøms Ærinde, men havde endnu ikke fattet nogen Beslutning om, hvis Parti hun vilde tage.

— Sæt Dig ned, kære Karl Gustaf; vi traf nok hinanden sidste Gang hos Zachris, ja, der ser jo noget broget ud dér i Huset, men I andre kender ikke Grunden, der er nemlig ogsaa en Hemmelighed i *det* Ægteskab, ligesom i alle andre, og — den — kender — *I* — ikke!

For ikke at faa et Sammenstød lige straks, vilde Falkenstrøm ikke fortælle, at han kendte baade Zachris' og Jennys Hemmeligheder, men lod, som han ingenting vidste.

— Forøvrigt, fortsatte Hanna, er deres Ægteskab jo temmelig lykkeligt. Zachris er ingen smuk Mand, og Jenny er noget til Aars; men der hersker Sympati imellem dem, og det er det vigtigste. Sig mig, hvad var det egentlig, Du vilde mig? Ja, jeg véd det jo for Resten nok i Forvejen, det er om at faa den her Dame fjernet. Du er skinsyg paa et Fruentimmer, det er ret originalt.

Derpaa lo hun som en Furie. Men da hun saa

Falkenstrøms Ansigt lyse af Harme over hendes Kynisme, slog hun straks om, klappede ham paa Skulderen og sagde i en deltagende Tone:

— Stakkels Ven, det er svært for Dig, og Du holder af dine Børn. Men vær Du bare rolig, Børnene lider ingen Nød, jeg har selv set, at de er velklædte og renvaskede, og de synes at være flinke i Skolen.

— Ja, svarede Falkenstrøm, alt det véd jeg ogsaa; men Spørgsmaalet drejer sig ikke om Føde og Klæder, men om den Fare, de løber ved at ha' en pervers Kvinde boende sammen med deres Moder. Hun *er* pervers, jeg har læst Kærlighedsbreve fra hende til min Hustru, og min Hustru har tilstaaet overfor mig, at hun ogsaa elskede *Damen*. Forøvrigt véd Du ogsaa godt, at min Hustru har overgramset sine Veninder ...

— Hør, parerede Hanna, der ikke holdt af at faa rene Ord for Pengene, men „elskede, hvad der var fint,“ hør, hvor gammel er egentlig *Damen*?

— Toogtyve Aar.

— Ser hun godt ud?

— I mine Øjne er hun saa hæslig, at jeg næsten faar Medlidenhed med hende ...

— Jasaa, jasaa ... Man har for Resten fortalt mig, at Du er brutal ...

— Det er jeg ogsaa mod alle lumske Personer; jeg ta'r ikke mod Giftbægeret uden at spytte, og Slinger kvaser jeg Hjernen paa; den, der lyver mig op i mine aabne Øjne, slaar jeg ...

— Det skulde Du ikke gøre.

— Ja, mine Fejl dem kender vi, og det er ikke dem, vi staar hér for at rette; vi skal se at faa frelst et Par

Børn fra Elendigheden; de fortjener Medlidenhed — skønt de tilfældigvis kun er *mine*!

— Hvad kan jeg gøre? Du véd jo, hvor forfulgt og forhaanet jeg er; optraadte jeg nu som Dydens Forsvarer, blev jeg bare latterlig. Iøvrigt forstaar jeg næsten ikke, hvad det er, Du taler om; hvad mener Du med perverse Damer, findes der saadan nogle?

— Ja vist gør der saa. Du kan træffe dem paa Gaderne: sædvanligvis en lang, mørk og en lille, blond — eller omvendt...

— Det er ganske uskyldigt, Du ta'r fejl ...

— Naa, men dersom nu en Kvinde blotter en anden Kvindes Legeme ...

— Det kan være af Skønhedsbegær ... jeg vil ikke nægte, at jeg selv gerne ser et smukt Kvindelegeme, og gerne kysser en ung Pige ...

Nu mærkede Falkenstrøm, hvad Klokken var slaaet, og at der ikke var noget at tabe hér; derfor undte han sig den Fornøjelse at lade staa til:

— Jeg synes nok, jeg har hørt noget i den Retning.

Hanna aabnede Gabet, der var garneret med Hesteskosøm, og det saa ud, som hun vilde bide ham; men mens hun i Taushed gjorde nogle Tyggebevægelser, fór lynsnare Overvejelser hende gennem Hovedet, angaaende hvilket Standpunkt hun nu skulde indtage; for at vinde Tid svarede hun som sædvanlig med et Spørgsmaal:

— Har Du været hos Stenkåhl?

— Nej, men jeg har truffet ham.

— Naa —!

— Ja, han lignede sig selv. Ligesom Du faar ogsaa

han alle sine Meninger gennem Passioner og Interesser; for Øjeblikket tænker han med Tarmene, som Du tænker med Galdeblæren. — Men sig mig nu engang: hvorfor staar Du altid paa Urettens Side? Hvorfor er Du altid rede til at forsvare Sletheden?

— Véd Du, hvad der er ret?

— I dette Tilfælde — ja! Kan det overhovedet betvivles?

— Men véd Du da ikke, at alle Mennesker er forskellige — nogle er skabt paa en, andre paa en anden Maade? Véd Du ikke, at alle er bestemt for Lykken, og at Lykken kun bestaar i at faa Lov til at vokse frit, udfolde alle sine Blade, hvor takkede de end er; at Saligheden bestaar i at være fri for Baand og Tryk ...

— Saadan sagde Almquist ogsaa om Havresuppen.

— Almquist? Vover Du at nævne dette Navn? Vover Du at nærme Dig denne store Aand med Fordring paa at forstaa ham? — Nej, Du har aldrig forstaaet ham, kun den, der har faaet en Engels hvide Kys paa Panden, kan nærme sig ham.

— Ja, den sorte Engels hvide Arsenikkys! Men nu skal Du have Tak for dit Tyndtølsræberi, gamle Hanna! Et Æsel er Du, og under den Æselsfest, som nu har varet i de sidste ti Aar, har alle Æsler samlet sig omkring Dig; naar Du skryder, falder de paa Knæ, ganske som ved Blåkullafesten, hvor Heksene kysser Bukken i Enden. Nu kender jeg Dig; Du var lidt vanskelig at blive klog paa, ogsaa jeg har et Øjeblik været duperet, fordi Du var en Kvinde ...

Telefonen ringede. Hanna rejste sig, lykkelig over at blive fri for at svare — ti at svare var det værste, hun

kendte — og med en Mine, som vilde hun sige: jeg skulde nok ha' givet Dig Svar paa Tiltale, dersom denne ærgerlige Afbrydelse ikke var kommet. Hun kunde nemlig ogsaa lyve med sit Minespil.

Falkenstrøm hørte Zachris' snadrende Stemme, og for at vise sig taktfuld, gik han ind i Værelset ved Siden af.

Efter to Minutters Forløb saas Hanna i Døren; nu var hun fornem og nedladende, som om hun var kommen i Besiddelse af en for Falkenstrøm skæbnesvanger Meddelelse, der var i Stand til at knuse ham. Men Falkenstrøm holdt ikke af Kunstpauser eller opsatte Henrettelser, derfor tog han Tyren ved Hornene:

— Naa, hvad sagde saa min Ven Zachris?

— Din Ven?

— Ja, véd Du ikke, at vi altid har været falske Venner ... Han ta'r vel Damernes Parti?

— De forurettedes! Du har slaaet en Kvinde!

— Det var for det første ingen Kvinde — det var en L—r!

— Ikke desto mindre søger Politiet efter Dig.

— Og Zachris, som er en intim Ven af Detektiven, hjælper til! Ja han har jo alle Dage staaet paa Forbrydelsens og Forbryderens Parti og derfor elsket Politiet. Han har nylig skrevet en Roman til Forsvar for den nederdrægtigste Forbrydelse, der er begaaet i Sverrig. Stenkåhl og Bjørnson udtrykte deres Bifald, hvad enten det nu var, fordi de havde Brug for Zachris til et eller andet, eller fordi de følte en hemmelig Sympati ned Forbryderen. Noble Karle! — Naa, Farvel! Nu gaar jeg selv til Politiet og betaler 30 Kroner

i Bøde for „blodigt Saar“; det var det ærligt værd. Maatte blot denne Biomstændighed ikke bortlede Opmærksomheden fra Hovedsagen: mine Børns Frelse fra et Sodomit-Hjem!

— Fra din smudsige Fantasi, mener Du!

— Rigtigt! Der er det andet Kendetegn, som jeg glemte før. To bestemte Kendetegn røber Homoseksualisten: „Smaapiger“ og „smudsig Fantasi“! Nu har jeg Dig!

Han gik hastigt ud af Værelset og ned ad Trappen; men da han stod paa Gaden, vidste han ikke, hvor han skulde gaa hen.

Han saa sig om efter noget, der kunde give ham en Impuls, efter et orienterende Ansigt, et Skilt, som bar et Navn, der kunde give en Tilknytning til et eller andet. I det samme kom en Mælkevogn med nogle store Bogstaver bag paa Ruffet forbi; han læste i Skyndingen: Henrik Borg; men der stod Henriksborg Mejeri. Top! — Henrik Borg, Lægen, der turde maaske være Manden, der just for Øjeblikket var Brug for!

Falkenstrøm vinkede ad en Drosche og kørte hen til Doktor Borg.

Doktoren sad ved sit Mikroskop, da Falkenstrøm traadte ind.

Denne havde egentlig opgivet alt Haab med Hensyn til sit Ærinde og ønskede nu kun at faa Lov til at tale med et fornuftigt Menneske, at hente Mod og Glemsel.

— Hvad søger Du, Vandringsmand? spurgte Doktoren.

— Et Menneske!

— *Ecce homo!* — Tag Plads!

— Hvad ser Du efter i Mikroskopet?

— Jeg ser efter Fremtiden, der synes mig truende. Naturen har gjort Oprør, og Slægten er ved at udrydde sig selv; ti Guderne har slaaet den med Blindhed. Du véd, jeg var engang Kvindelæge, men mistede mine Patienter, fordi jeg ikke vilde støtte Uretfærdigheden. Nu har jeg faaet en ny, ejendommelig Praksis, som vist aldrig har eksisteret før ... I denne djævelske Strid mellem Kønnene, som for Øjeblikket raser, har Kvinderne fundet en bestemt Maade at dræbe deres Mænd paa, hvorfor jeg har været nødsaget til at opfinde et tilsvarende Redningsmiddel. Det er modbydeligt; men hvorfor skal en Mand lade sig myrde af bare Høflighed? — Der kommer Ægtemænd herop til mig med Revolveren i Lommen. Deres Fruer har beskyldt dem for, at de ikke var rigtige Mænd, skønt de har haft Børn sammen. Hvad skal man nu sige til det? Det er jo en *contradictio in adjecto*, for en Mand, som har Børn sammen med en Kvinde, maa jo være en Mand. Mændenes Svar er dette: Naar Du paastaar, at jeg ikke er nogen Mand, saa er dit Barn altsaa en H—unge og Du selv en H—kvinde. — Det er ganske logisk; men Kvinde-mennesket fatter det naturligvis ikke — bliver bare ved med sit. Da nu Kønslivet stadigvæk er fuldt af Hemmeligheder, bliver Manden fortvivlet og søger en Læge. Og Lægen kan jo ikke gøre andet end at „se ad“ — i Mikroskopet. En saadan Undersøgelse giver fuldt Bevis, men det er knapt nok, at det hjælper! — Véd Du nu, hvad der ligger bag ved alt dette? Jo, ser Du: dengang

Kvinden gjorde Oprør mod Naturen og vilde være jævnbyrdig med Manden, saa opdagede hun, at *han* havde større momentan Kønsnydelse end hun, hvorfor hun blev misundelig. Hun kunde ikke forstaa, at Kvinden i Moderglæden har faaet rigelig Erstatning; hun vilde være Mandens Lige! Og saa begyndte dette Felttog, som har ruineret saa mange af vore Venner. Da *de*, drevet af en uforstandig Ædelmodighed, søgte at gi' af deres eget, kom de ind paa noget taabeligt, der førte deres egen Ødelæggelse med sig. Manden, som den aktive, er varm, mens Kvinden, som den passive, er flegmatisk — og *skal* være det, for at kunne modtage. Manden, som den positive, er den, der bestemmer, Kvinden, som den negative, har faaet Evnen til at tilpasse sig. Hun har derfor ingen Ret til at kritisere! Det er jo dog Haanden, som bestemmer Handskens Numer, og ikke Handsken, som skal sige til Haanden: Du er for stor — eller: Du er for lille. Men nu har Handskerne gjort Oprør ... Jeg har nylig læst i et medicinsk Tidsskrift, at den Kvinde, der fordrer Mandens Lyst, er pervers; Kvinden har blot Ret til at kræve sit eget Køns: Svangerskabet; den Kvinde, der forlanger mere, er født til Bordellet. — Men nu er det blevet fuldstændig bagvendt her i Verden; ti de fleste Hustruer klager over, at deres Mænd er for varme! Kan man anklage Ilden, fordi den er varm? Det er Vanvid! — Du kan fra din Ungdomstid huske, hvilken Afsky Pige-børnene nærede for flegmatiske Herrer -- og det var sundt; ti en flegmatisk Herre er kvindelig, eftersom Flegma er Kvindens Natur. Og nu beklager de sig over de flammende! Naar Zeus lykkeliggjorde en dødelig

Kvinde, slog han ned som et Lyn! Jeg elsker at tænke mig Undfangelsen som et Tordenslag, og ikke som et Arbejde, som et Kys, og ikke som Massage, som Fuglenes luftige Leg, naar de flager forbi, og ikke som Frøernes Dagsværk i Dyndet. Men de er blevet Padder, de fordums Fugle, og Livet er blevet en Sump, der vækker Lede.

Doktoren pillede ved Mikroskopet og fortsatte:

— For Resten er der nu et nyt Mord i Farvandet! Thilda K. har fundet en falsk Prins og vil være Prinsesse, men maa først gøre det af med sin nuværende Mand. Hun har derfor forlangt Skilsmisse og beskyldt Manden for — Kulde, Forsømmelse af de ægteskabelige Pligter ... og alt det. Nu véd jeg imidlertid, at det er *hende*, der er kold, og for *hans* Manddom har jeg fuldt Bevis hér! Men dette Bevis kan jo ikke fremlægges paa Dommerbordet — altsaa maa han dø. Véd Du, hvem der er Fruens Forsvarer?

— Zachris, naturligvis!

— Ja — denne Forbrydelseernes og Lasternes Ridder ...

— Formodentlig skyder Thildas Mand sig.

— Hvorfor gifter han sig ikke hellere snarest mulig med en ung — meget ung — Pige og skaffer sig et Barn? Det vilde være en Oprejsning, en nobel Hævn.

— Ja, ser Du — vor Ven er nu engang ikke født med Røvtænder; han føler det som sin Pligt at blive bidt, at lide uforskyldt, at gaa til Grunde.

— Er han Teosof?

— Nej! — Men à propos: véd Du, at Max og Kilo

studerer Teosofi, og at de bor i en Slags Kloster paa Siklæen, som Max har arvet efter en Faster?

— Et Kloster?

— Ja, saadan kalder de det selv! Og dér har de aabnet et Fristed for trætte Mænd — der er ingen Kvinder! —

Falkenstrøms Ansigt lysnede, og han lyttede begærligt. Doktoren blev ved:

— Et Asyl, om man saa vil, hvor Bekendte og Bekendtes Bekendte kan faa Lov til at opholde sig, hvile ud og samle nye Kræfter til at fortsætte Striden med ude i Livet. Det er naturligvis konfessionsløst, men alligevel med et Anstrøg af Religiositet uden bestemte Former. Jeg har nylig sendt et Par Mennesker derhen, som min Veterinærvidenskab ikke bed paa!

— Priset være den Stund, jeg mødte en Mælkevogn paa Gaden, og held mig, at jeg er traadt over din Tærskel! Hvad hedder Klosteret?

— Stedet hedder ...

Doktoren hviskede Falkenstrøm et Navn i Øret.

— Det skal være hemmeligt, forstaar Du! — sagde han. Gaa i Fred, hils Brødrene og sig dem, at var jeg ikke hér, saa vilde jeg være hos dem!

TIENDE KAPITEL.

PAA Siklaøens Bjergaas — med Udsigt over Stockholm, Djurgården, Värtan og Segelleden — laa en lille, firlænget Stenbygning med højt Tag og Kvistvinduer. Den lignede en skaansk (frankisk) Bondegård; men solidt bygget, som den var, af Kampesten, med hvidt Puds og Sandstensindfatninger, kunde den ogsaa godt antages for et Kloster, især da den bar en Tagrytter med Klokke.

De tre af Længerne var uden Indgangsdøre; men paa den fjerde aabnede der sig en Indkørselsport, flankeret af Portnerbolig med Dørklokke og Brevkasse.

Bygningens ældste Historie var ukendt; i det 18. Aarhundrede havde den først været benyttet som Svovlsyrefabrik, derefter som Kakkellovns- og til sidst som Tapetfabrik. Portnerboligen vendte mod Syd, altsaa ind mod Land, og op til *den* førte en Allé med to Stenmure, der hegnede en Have. Den nordre Længe vendte ud mod Søen, men var opført paa Randen af Bjerget, der løftede sig næsten lodret og saaledes afskar Vejen ned til Stranden.

De fire Sider af Kvadratet indesluttede en Gaard, omdannet til Have, hvor en Fontæne plaskede midt i et Kors af to hinanden skærende Løvgange, der bestod af klatrende Espaliervækster. Mod Gaarden havde Længerne Verandaer af Træ, der skulde minde om Klostre-

nes Korsgange, og som om Vinteren blev lukket ved Hjælp af Vinduer og Glasdøre.

Dette usalgbare Hus, liggende ved en vild, ukendt Kløft, vanskeligt tilgængeligt paa Grund af stejle Bjerger og sumpede Dale, havde Grev Max arvet efter en Faster, og Huset med dets mange Værelser var fuldt møbleret — i alle mulige Stilarter, af hvilke dog ingen var yngre end fra 1840. Kakkelvnsfabrikanten havde efterladt sit Spor i Form af en udsøgt Samling Kakkelvne, der gav hver af Stuerne et bestemt Præg. Ogsaa Tapetmageren havde givet *sit* Bidrag — i Form af Tapeter; ikke to af Værelserne havde det samme Tapet. Men om Svovlsyretilvirkningen fandtes der ikke andre Mindelser end et stort Køkken med en Arne under Kappe og med en Blæsebælg, hvortil siden var føjet et langt Køkkenbord under Vinduet — et Bord med smaa Trefødder, Sandbade, Spritlamper og Pander, nogle Kolber, Retorter, Digler og Kemikalier.

Husets tarvelige, næsten værdiløse, Indre havde Grev Max ordnet saaledes, at hver Genstand, der fandtes, passede til sit bestemte Sted; ved Hjælp af de billigste, farvede Bomuldsstoffer havde han stemt Tapet, Kakkelvne og Møbler sammen. Hvert af Værelserne lignede et Digt — fuldendt i Art, Form og Farve. Køkkenlamper af den tarveligste Slags, anbragt enten under Loftet eller paa Væggene — som Lampetter — havde Max dekoreret med japansk Papir, saa at man ikke anede de simple Former, der var blevet skjult for en Pris af 1 Kr. 50 Øre. Fandtes der et alt for frastødende, tørt og prosaisk Værelse, var dette blevet

mildnet af en Potteplante i Vinduet, der heller ikke hér forfejlede sin Virkning, men spredte Hygge omkring sig.

De mange Værelser, der alle stod i Forbindelse med hinanden, men dog ogsaa kunde isoleres, opvarmedes af to store Jernkakkellovne; ved Hjælp af Ventililer kunde man efter Behov lukke Varme op i Kvistværelserne, der nu ved Vintertid stod tomme. Eftersom Gulvfladerne kun var smaa, og der desuden var lavt til Loftet, viste det sig at være let at opvarme Rummene; og da Tobaksrøgning ikke indgik i Husets Vaner, var Luften altid ren.

Den i forrige Kapitel omtalte Vinteraften sad Grev Max og Kilo ene sammen i Biblioteket, som var blevet dannet af de to Mænds Bogsamlinger, lagt til hinanden, og desuden af en Del Literatur, Grev Max havde arvet. Der var et helt Værelse fuldt — Alléer og Løvhytter af Papir. Alle Leksika og Haandbøger laa fremme paa et langt Bord; Faglitteraturen var ordnet saaledes, at hvert Fag havde sin Plads; men en hel Vægfuld stod uordnet og kaldtes „Jagtgebetet“. Dér fandtes alle mulige Sager mellem hinanden: Bøger af blandet Indhold, Subskriptionsværker, købt paa Auktioner, delvis uopskaarne, Brochuresamlinger, løse Blade, Plancher. Man kunde gøre Opdagelser paa dette „Jagtgebet“, og det, som i Dag syntes værdiløst, kunde i Morgen være af den største Vigtighed; det kom an paa, hvilket Emne man behandlede. Naar man var færdig med at afsøge dette Felt, kunde man bagefter foretage en ny Jagtudflugt; ti oppe paa Kvisten fandtes der Sække med Reservestof.

Paa nogle Konsoller stod der smaa, billige Buster af Emersons „Menneskehedens seks Repræsentanter“ : Filosofen Plato, Mystikeren Svedenborg, Skeptikeren Montaigne, Digteren Shakspeare, Realisten Napoleon, Forfatteren Goethe. Husets Beboere havde flere Gange tænkt paa at forøge dette Repræsentantantal, men foreløbig opsat det.

I dette Bibliotek holdtes Kollokvierne og Dialogerne, og man følte sig tryk derinde; ti man behøvede ikke at tvistes om en Kendsgerning eller en Datum, da man straks kunde skaffe Oplysning om Spørgsmaalet ved at „slaa op“ i Haandbøgerne.

Max talte, og Kilo lyttede:

— Græd ikke over Tidens Ondskab, Broder! Du, som en Teosof, bør vide, at hver Periode har *sin* Opgave. Det Tidsrum, der nu er ved at afsluttes, har været det materielle Fremskridts, Industriens og Økonomiens; er det da saa underligt, at det intellektuelle Niveau maatte synke, mens det sanselige steg?

— Men en saadan Tilbagegang ...

— Man er jo nødt til at være et Barn af sin Tid, man kan ikke undgaa det; men man skal ogsaa vokse og udvikle sig. De, der standser, bliver overkørt! Endogsaa Vildfarelserne har *deres* Opgave — nemlig den: at korrigere Sandheden; hver Vildfarelse rummer *noget* rigtigt. Glem ikke Jacob Boehmes udødelige. Alt indeholder baade ja og nej, eller Platons: Alt fødes af sin egen Modsætning. Du har jo set, hvorledes 90erne har været en Syntesernes og Kompromis'ernes Tid, i hvilken man begyndte at lære af hinanden. Bebrejd ikke de unge Hedninger deres Fremstormen!

De har kun taget Arv efter deres Fædre, og den store Kirkefader Viktor Rydberg var deres Profet, skønt han nu maa bekæmpe sine egne Disciple. Det var ham, der lærte os at elske Julian den Frafaldne og hade Christus. Nu sidder vi og undrer os over, at vi engang kunde have Lyst til at bortbytte Christi fine og ædle Kultus af det usynlige med Grækernes uhyggelige Kultus. Man skulde have taget Profeten paa Ordet, ført Teorien ud i Praksis. Tænk Dig Kirkeaaet med Præster og Kapellaner drive hundrede Okser ind i Jakobskirken, slagte disse Offerdyr og bestænke Alteret med deres Blod! Forestil Dig Kirkehyrden med Næverne i Dyrenes Indvolde for at spaa om de kommende Ting: om naar denne Konge skal dø, om Bønderne vil faa Misvækst ... og lignende, som bagefter skal staa at læse i næste Aars Almanak! Ja, saadan var Julians Religion, den, der skulde fortrænge Christendommen, og som fokyndtes af 60ernes Idealister. Det var jo Idioti! Det var Rationalisme, der havde faaet sit Navn af *ratio*: Fornuft, fordi Rationalisterne savnede baade Fornuft og almindelig Menneskeforstand ...

Nu hørte man Tagrytterens Klokke ringe, hvilket betød, at der var kommet en fremmed til Klosteret.

— Hvem tror Du, det kan være?

— Det er Falkenstrøm, svarede Kilo uden at betænke sig. Jeg har ventet ham i de sidste to Dage; han har lidt meget; jeg har haft det paa Fornemmelsen.

— Han skal være os velkommen; men han faar kun Lov til at komme ind hér, hvis han er ædru.

— Det ser Portneren Petrus efter! men er han

i Sjælenød, saa bør Du gaa ud i Venteværelset og tale med ham.

I det samme viste Petrus sig i Døren. Det var en rigtig Gamling, hvidhaaret og hvidskægget; han gik med Krykker og saa ud som en Hundredaarig, skønt han kun var 70 Aar gammel.

— Falkenstrøm er her, meldte han.

— Han er velkommen, men ...

— Han er gaaet hertil paa sine Fødder og har faret vild mellem Bjergene ... Nu er han ved at bade; siden skal han faa nogle rene Klæder og et Par Filtsko; en Kop varm Mælk skal han ogsaa faa ...

— Lad ham hvile en halv Times Tid! sagde Grev Max. Derefter kan han gaa ind i mit Værelse, hvis han da er ...

— Ja, han er ædru, men opreven af Sjælekval — taler om Politi og alt muligt andet i samme Aanddrag ...

— Gaa Du nu blot, gamle, og luk ham ind i mit Værelse om en halv Time! Men nød ham til først at lægge sig 15 Minutter paa en Sofa, og sæt ham saa ind i „Husets Vaner“, at han ikke skal forstyrre vor Fred med sin Knurren.

— Og mens vi nu venter, Kilo, skal jeg oplæse min sidste Dialog, som Du har bedt om at maatte høre, og som skal trykkes i vore Klosterskrifter, naar den Tid kommer.

Kilo satte sig tilrette i Lænestolen og „slukkede Øjnene“ for bedre at kunne høre og forstaa.

I Aaret 1872 sad jeg en Vinteraften ude paa en Ø i Havbrynet og hørte en gammel Bekendt af mig, en Jæger og Æggesamler, fortælle om noget, der engang var hændet ham. Han havde som Yngling paa en af sine Spadsereture opdaget en Spætterede i en Asp, og da han netop manglede et Æg af denne Fugl i sin Samling, grebes han nu af en heftig Attraa efter at faa fat i disse. Men Træet var af samme Slags som det med den forbudne Frugt; det voksede indenfor et Stakit, bag hvilket der laa en Villa, og i Villaen boede der en Familje, som Æggesamleren formodentlig har haft noget udestaaende med, i alt Fald faldt det ham ikke ind at bede om Tilladelse til at klatre op i Træet. Æggene *maatte* han imidlertid have; derfor gik han en mørk Aften hen til Træet med en Sav for at fælde det ...

(Hér blev Situationen spændende, og jeg husker endnu det smertelige Udtryk, som bredte sig over Ansigtet paa Fortælleren, der sad i den sorte Skindsofa med et Søkort og to Bøsser paa Væggen over sit Hoved ...)

Nuvel! Pludselig bliver Villaens Dør revet op, Lys strømmer ud, og Ejeren griber den unge Mand, idet han raaber paa „Tyve“. „Forbryderen“ bliver taget med ind i Huset og forhørt. Han søger at forsvare sig med, at han kun vilde have fat i Fuglereden, men Villaejeren, der ikke kunde begribe, hvilken Fornøjelse man kunde have af at faa fat paa en Fuglerede, troede, at Fyren løj og talte om Politi. Situationen var paa sit højeste, da „Forbryderen“ nævner sit Navn. Dermed var Fortryllesen brudt; ti hans Fader var en anset

og temmelig indflydelsesrig Person. Den unge Mand blev „sat paa fri Fod“ igen, og saa var den Sag forbi.

Tyve Aar efter sad jeg i det samme Værelse, overfor den samme Jæger, og opfriskede Ungdomserindringer. Pludselig begyndte jeg at tale om denne hér Fuglehistorie. Jægeren saa først forbavset paa mig og spurgte mig derefter, hvor jeg havde faaet den Historie fra.

— Fra Dig selv! svarede jeg.

Han benægtede det. Da troede jeg næsten, at han spøjte, ti han behøvede jo ikke at lyve, da der ikke var noget ydmygende eller ærerørigt i dette Ynglinge-Eventyr. Men efter at jeg paa hans Opfordring havde fortalt Historien med alle Enkeltheder, paastod han vedblivende, at han ikke kunde huske noget om den Sag.

Siden den Tid har jeg mange Gange grundet over, om han mon simpelthen løj, da han fremkom med sin Benægtelse; det kunde jo nemlig tænkes, at Historien hang sammen med noget ydmygende, som han havde udeladt første Gang, han refererede Begivenheden for mig, og som han nu skammede sig over. At hans Hukommelse skulde have svigtet ham, er utænkeligt, da pinlige Situationer plejer at have en utrolig Evne til at bide sig fast. Man kan fjerne dem for en Tid; men de kommer igen — som Pletter paa en Frakke. (Maaske tager jeg dog fejl!) Under tiden har jeg tænkt mig, at han muligvis har læst Historien eller hørt den af en anden, og saa overført den paa sig selv — hin lange Vinteraften — for at være interessant; i saa Fald kunde Grunden til, at han spillede

forbavset, sidst jeg talte med ham, være den, at han skammede sig over at have løjet for tyve Aar siden. Min egen Hukommelse kan jeg trygt lide paa i dette Tilfælde; ti Historien blev saa levende, saa malende fortalt, at jeg, der var Forfatter, saa det hele for mig dengang. Endelig har jeg gættet paa, at jeg maaske har været den første, han fortalte Historien til, og at denne Udladning da har befriet ham saa grundigt for det pinlige Indtryk, at dette fuldstændig er blevet slettet af hans Hukommelse.

Følgende Hændelse fra mit eget Liv tjener til at belyse den Kendsgerning, at man kan tilintetgøre et Indtryk saa totalt, at det ikke længere eksisterer.

I Begyndelsen af 80erne sad jeg engang sammen med nogle gamle Skolekammerater og gravede i den svundne Tid. Vi var nu alle ude i Livet, gifte Mænd og havde en vis Position.

— Du kan sommetider være nederdrægtig uheldig, sagde en af mine Kammerater, henvendt til mig.

— Ja, har *Du* ogsaa lagt Mærke til det? (Det var min egen lagttagelse, som jeg gerne hørte bekræftet).

— Ja, svarede han, kan Du ikke huske (og saa begyndte han at fortælle en Historie fra Skolen, passeret omkring 1860; men jeg huskede ikke det fjerneste af den).

Følgende skal været hændet. Det var den sidste Dag i Skoleaaret, sidste Time, og Læreren — den ellers saa frygtelige — var blid. Der laa en Fredens og Forsoningens Stemning over Klassen, og Timen gik med Diskussion om Omflytning og Vidnesbyrd, saa Lektierne blev ikke hørt. Klokken slog. Læreren beklagede,

at han ikke kunde faa Tid til at eksaminere os, men han stolede paa, at vi *havde* læst. Der var blevet forklaret os et eller andet, saa Bøgerne laa opslaaet. Ved Befalingen „Luk Bøgerne“ skal jeg, ifølge Meddeleren, have ytret min Glæde over at have undgaaet Faren — og udstødt et Lettelsens Suk, som opfattedes af den aarvaagne Lærer og straks blev forstaaet. Et satanisk Smil fløj over hans frygtindgydende Aasyn, og med en Klapperslanges Blik omfattede han min tolvaarige Person; derpaa kommanderede han: „Luk Bøgerne op!“ og udslyngede saa mit Navn, hvilket betød, at jeg skulde høres. Da jeg ikke kunde et Ord, fik jeg Prygl.

Denne Begivenhed havde ikke efterladt noget Spor i min Erindring, og heller ikke Fortælleren kunde vække noget Minde til Live. Men da jeg syntes, at Historien passede godt sammen med mine andre Oplevelser, plejede jeg siden at fortælle den selv, naar jeg vilde vise, hvor uheldig jeg kunde være.

Formodentlig har jeg, dengang det omtalte skete, været saaledes inde i Julestemningen, at denne brat paakommende Episode ikke kunde finde nogen Plads. Der var fuldt optaget af Julegaverne og Ferien med de deraf følgende Glæder, jeg var allerede kommet ud over Skoletimen og Lektierne — havde faaet det ubehagelige bag mig. Dersom jeg ikke havde haft Brug for Meddelerens Historie til min Samling, saa havde jeg benægtet dens Realitet; ti den savnede Virkelighed for mig.

Nu — efter 40 Aars Forløb —, da jeg har set saa mange Fejltagelser og Misforstaaelser, har jeg be-

gyndt at tænke paa, om Meddeleren mon ikke har forvekslet mig med en anden. Dersom han har gjort *det*, saa bliver Sagen endnu mere interessant, ti da har jeg spundet andres Garn ind i mit eget Livs Væv — hvad man jo for Retten ikke saa sjældent gør.

Intet er mere usikkert end Paastande og Vidnesbyrd — ikke fordi Menneskene med Vilje lyver, men fordi alt er saa mangelfuldt: vore Sanser, vor Opfattelsesevne, vort Erindringsorgan.

Mine Forældre omgikkes meget med en vis Enkefrue og hendes Søn. Jeg hørte ofte den gamle Dame tale om sin afdøde Mand og skildre ham som den kendte Ejer af en eller anden berømt Café. Skønt jeg aldrig havde set ham, hørte jeg ham, som sagt, hyppigt omtale, og da jeg engang fik hans store Restaurationslokale med de pompejanske Malerier, Laurbærtræerne, de prismefunklende Lamper og syngende Kanarifugle at se, fik jeg meget høje Tanker om ham. Dog — Mindet blegnede, Sønnen voksede op, og min Interesse samlede sig nu om *ham*. Han var Landmand, men kom tit ind ti Byen, var altid alvorlig og havde altid Misvækst og andre Bekymringer, endogsaa Processer. Tyve Aar gammel var jeg engang ude at besøge ham. Mens vi om Natten sad og talte sammen, lod Manden blandt andet følgende parenthetiske Ytring falde: ... „Ja, ser Du, min Fader var jo Bonde ...“ I det samme erindrede jeg, hvad jeg som Barn havde hørt om Café-ejeren, og jeg afbrød ham med Spørgsmaalet: „Var din Fader da ikke ...“ Jeg husker, at han svarede lidt affejende, ti han var midt i en længere Historie —

men i alt Fald svarede han benægtende. Efter den Dag tilintetgjorde jeg min Barndoms Billede af Café-ejeren, idet jeg mente, at jeg — som lille — havde gjort mig skyldig i en Forveksling eller en Fejltagelse. Derpaa forsvandt Landmanden fra min Horisont, mit eget Liv gav mig mere end nok at tænke paa, saa jeg fik ikke Tid til at gruble over andres; men hvergang Manden dukkede frem i min Erindring, forestillede jeg mig ham altid som Bondesønnen.

Efter 25 Aars Forløb sidder jeg saa en skønne Dag sammen med en nær Slægtning; vi passiarer om, hvordan det er gaaet vore fælles Ungdomsbekendte. Til sidst kom vi ogsaa til at tale om Filip X.

— Ja, hans Fader ejede jo Vinterhaven, siger min Slægtning.

— Hvad for noget? Var hans Fader ikke Bonde?

— Næ! Hvor har Du faaet den Idé fra?

— Fra ham selv.

— Umuligt! Jeg kendte hans Fader personlig!

Da vi begge var oplyste Mennesker, geraadede vi ikke i Skænderi; jeg sad bare forbavset over et interessant Faktum, som jeg endnu ikke har kunnet forklare. Men efter den Tid blev min Ven igen Zweizeri-Ejerens Søn, og Bondesønnen gled ud af min Bevidsthed, hvor han dog havde levet i 25 Aar.

Forholder det sig nu mon saadan, at jeg hin Nat har hørt forkert — eller har Faderen muligvis først været Bonde og bagefter Cafévært? I og for sig er dette jo ligegyldigt; men at jeg i 25 Aar kunde gaa og lyve uden at vide af det, er, mener jeg, nok i Stand til at opfordre en til Forsigtighed.

Den, der tror alt, hvad Folk siger, kaldes naiv. Engang i Foraaret 1870, da en af mine Studenterkammerater kom op paa mit fattige Værelse for at tage Afsked med mig, var jeg naiv. Den unge Mand fortalte mig, at han — paa Grund af Fattigdom — havde maattet afbryde sine Studier, og at han nu havde taget Plads hos en Vintapper i Uddevalla. Vintapperen var i Byen, og nu skulde han følge med *ham* hjem og begynde med det samme. Da jeg selv stod i Begreb med at rejse ud paa Landet, til Sol og Hav, forestillede jeg mig Vennens frygtelige Skæbne — hans Indespærring i et underjordisk Rum — saa levende, at jeg besluttede at frelse ham. Han var nemlig en ualmindelig fremragende Sanger med udpræget scenisk Talent, og jeg mente, at han havde Lykken i sin Haand. Jeg foreslog ham da først at gaa til Teatret, men han sagde, at det kunde han ikke, da hans Moder afskyede Teatret — og desuden havde han givet Vintapperen sit Ord; dertil kom, at han for Tiden var syg og ikke kunde synge. Saa foreslog jeg ham at rejse med mig ud paa Landet, for at han i Sommerens Løb kunde synge sig op; jeg skulde nok skaffe ham Pengene.

Derved blev det, skønt han først gjorde en Del Modforestillinger; jeg skaffede 100 Kroner, og min Ven kom paa Landet.

Ud paa Høsten blomstrede han af Sundhed og Mod. En Dag laante han mit bedste Tøj, rejste ind til Byen for at holde Sangprøve og kom tilbage med et udmærket Engagement. Nuvel, det at kunne hjælpe et Menneske er misundelsesværdigt og sin egen Løn; jeg talte derfor aldrig om den Gæld, min Ven var kommet i til mig;

jeg nød selv Understøttelse og forlangte ingen Tak; men da jeg stod som Kautionist, modtog jeg nu og da mindre behagelige Paamindelser fra den rige Mand, jeg havde laant de 100 Kr. af.

Der gik et Par Aar, og min Ven var blevet en berømt Sanger. Jeg derimod havde det meget vanskeligt. Et Foraar kom han op paa mit Kvistværrelse og fandt mig da i samme fortvivlede Stilling som den, han selv engang havde været i. Han vilde hjælpe mig til at komme ud paa Landet og i den Anledning bede en rig Kammerat om et Laan.

Han gik til den rige og bad om 25 (!) Kroner, men fik et Afslag. Jeg maatte blive i Byen, og min Ven rejste, dog først efter at have budt mig med til en Del Soupéer.

Hidtil var alt forløbet normalt, almenmenneskeligt og i min egen Bohémegenre. Men nu begynder det abnorme.

Tre Aar efter omgikkes jeg en pæn Familie, der havde Interesse for Kunst. Jeg ledte ofte Samtalen hen paa den berømte Sanger, naturligvis uden at røbe, hvordan han i sin Tid havde været stillet, og kaldte ham min Ven — maaske ikke uden en hemmelig Stolthed over at have givet ham den første Haandsrækning.

En Dag træffer Fruen i Huset Sangeren ved et Bryllup, og næste Gang jeg taler med hende, strømmer hun over af Lovtaler over *ham*, mens hun samtidig er mørk og forbeholden, næsten mistænksom, overfor *mig*.

Til sidst kan hun ikke længere tie.

— De kalder denne Mand Deres Ven; men han taler ikke fordelagtigt om Dem.

— Naa ja, svarer jeg med let Skepsis, saadan er jo Livet!

Dermed ophørte vor Samtale om Sangeren. Fem Aar efter nøder jeg imidlertid samme Frue til at fortælle mig, hvad Sangeren havde sagt om mig.

Og nu kommer det uforklarlige:

Sangeren skulde engang have reddet mig ud af nogle fortvivlede Forhold, og jeg skulde have belønnet denne hans venskabelige Opofrelse med sort Utaknemmelighed!

Jeg var da nødt til at meddele, hvorledes Sagen forholdt sig, men saa, at jeg ikke blev troet.

Nu spørger jeg mig selv: er det muligt, at en Kendsgerning i Aarenes Løb kan blive til sin egen Modsætning i et Menneskes Erindring, uden at vedkommende selv véd af det?

Endvidere ræsonnerer jeg saaledes: følte Sangeren sin Forpligtelse overfor mig trykkende, skønt jeg aldrig hentydede til den, saa havde det simpleste jo dog været, at han havde betalt Gælden. Men den nævnte han aldrig, lige saa lidt som jeg selv; jeg var jo imidlertid Kautionsist; men da jeg efter 20 Aars Forløb vilde betale Pengene tilbage, blev Beløbet mig eftergivet.

Sluttelig skal jeg kun sige et Par Ord om Vintapperen.

Tredive Aar efter sidder jeg paa en Café med en Ungdomsven af Sangeren og mig. Vi talte om Sangeren, der nu var formuende, Ridder etc., og jeg mindede om Historien med Vintapperen, som, jeg troede, min Ven kendte.

— Vintapperen? siger han. Hvad er det for noget?

Jeg fortæller det.

— Det har været noget, han har bildt Dig ind, svarer min Ven, for jeg kom netop meget sammen med ham i den Tid, og han har aldrig nævnt et Ord til mig om nogen Vintapper.

— Ja, saadan er Livet, saadan er Menneskene — og følgelig ogsaa vi selv!

Nu er Sangeren død! Fred over hans Minde! Livet har kvittet mellem ham og mig.

Men for at forsvare mig selv har jeg nu fortalt Vintapper-Historien saa mange Gange, at den maaske kommer ind i Sangerens Biografi, og han har formodentlig fortalt Historien om min sorte Utaknemmelighed saa tit, at *den* kommer ind i *min* Biografi!

Saadan kan det gaa!

*

*

*

Falkenstrøm havde badet foran et Risbaal i det Rum, man tidligere havde brugt til at bage i; derefter havde han faaet rent Linned og tørre Klæder paa; nu laa han og hvilede sig paa en Sofa, da Grev Max traadte ind. Max vidste af Erfaring, at Menneskene slæber deres Bekymrings Atmosfære med sig, og at denne bliver hængende i et Værelse som daarlig Lugt; af den Grund opsøgte han sin Gæst i Bagerummet. Der skulde Falkenstrøm faa Lov til at tale ud, og bagefter skulde hans Elendighed kastes bort sammen med Badevand.

Max satte sig ved Siden af den „syge“ og anmodede ham om at fortælle.

Falkenstrøm sprang op og berettede hele sin Lidel-seshistorie med alle Detaljer. Han imødegik Indven-dinger, holdt en Forsvarstale, bandede over de usle Mennesker, der tager Forbryderens Parti mod den for-urettede. Skummet stod ham til sidst om Munden. Men endelig blev han tør i Halsen, og en let Hæshed slørede Røsten.

Grev Max hørte efter, viste sig deltagende, anbragte nu og da et Spørgsmaal, drog nye Synspunkter frem, lod „Patienten“ gentage visse Partier af sin Meddelelse, for at faa Byldens Indhold rigtig klemmt ud. Grevens Ansigt afspejlede alle den ulykkeliges Lidelser, og han syntes formelig at krympe sammen foran denne Hadets Ild. Men mod Beretningens Indhold, der var ham mod-bydeligt, gjorde han sig haard, ti han vilde ikke have det indført i sine Tanker, derfor vedblev han at aflede Strømmen med, hvad han kaldte, sin Jordledning. Han havde nemlig i de sidste Aar begyndt at opdrage sig selv, foretage aandelige Øvelser, gøre sjælelig Gymna-stik — og derved tilegnet sig visse Færdigheder, som almindelige Mennesker kalder overnaturlige. Alle hæs-lige Erindringer havde han opereret bort; og for ikke at blive et Bytte for den første, den bedstes Paavirk-ninger, holdt han aandelig Diæt.

Den, der daglig læser et og samme Blad, faar til sidst Bladets Redaktion med alle dens Anskuelser og Smpatier smuglet ind i sig, bliver et blot og bart Me-dium for Redaktionen. Det trykte Ords Magt er stor; derfor lod Max Portneren læse Bladet hver Morgen og bagefter fortælle, hvilke betydningsfulde Ting der var sket ude i Verden. Vittighedsblade taaltes ikke i Huset.

Max vilde nemlig ikke udsætte sig for at blive lavsindet og tilbøjelig til at glæde sig over Ondskabsfuldheder. Han læste aldrig nogen Bog, blot fordi den blev stukket ham i Haanden, men kiggede først i den. Fandt han den raa eller pjattet, brændte han den, for at ikke andre skulde faa fat i den. Han modtog ikke alle Besøg og besvarede ikke alle Breve. Blev han udsat for Had fra en eller anden, afbrød han Kontakten med vedkommende, aabnede ikke hans Breve og ophørte med at læse hans Bøger. — saafremt det var en Forfatter. Han nævnte heller aldrig hans Navn; ti han vidste nok, hvad et Personnavn var for et elektrisk Batteri; kort sagt: han slettede ham af sin Erindring.

— Man skal aldrig hade et Menneske, sagde han; det er kun at forstærke Fjendens Strømme ved Hjælp af Induktion. Skær Traadene over! Da kan han ikke naa Dig — eller skaf Dig en Jordledning, saa gaar hans Lynstraale ned i Marken.

Under Falkenstrøms lange Redegørelse havde Max optaget al dennes Elendighed i sig, afledt en Del af den og givet noget af den tilbage — ligesom filtreret den saa længe, at der — da Falkenstrøm endelig tav — ikke var ret meget af hans Sorg igen. Han var nu saa træt, at han bad om at maatte faa Lov til at komme i Seng.

Efter at han af Petrus var blevet indviet i „Husets Vaner“, førtes han ogsaa straks til sit Værelse, hvor han faldt i Søvn.

ELLEVTE KAPITEL.

NÆSTE Dags Formiddag sad Kilo, Max og Falkenstrøm i Biblioteket, samtalende om helt andre Ting; Falkenstrøm syntes at være befriet for sit Onde. Han havde glemt det. Max talte:

— Denne Idé med et Kloster sporer man først hos Huysmans. Som vi alle erindrer, begyndte han som en Discipel af Zola, hvis Genre han udviklede *nedad*, idet han gravede gennem Muldjorden og naaede Undergrunden, Gruset og Stinkleret. Da blev han led ved det hele — ved sig selv og Verden. Men han vilde alligevel endnu længere ned for at se, hvad der fandtes under Gruset. Og han begyndte at forske i det skjulte uden egentlig Tro paa, at Forhængen gemte noget. Da mødte han personificerede Kræfter med en fast Vilje, begyndte en Kamp, blev slaaet og søgte Bod. Men i Stedet for at grundlægge et konfessionsløst Kloster, gik han straks til La Trappe, det strængeste af alle katolske Klostre, underkastede sig Pønitensen, skriftede og fik Absolution. Derpaa flakkede han en Tid omkring, kæmpende med sin Tvivl, til han sluttelig tog Munke dragten hos Benediktinerne i Solesmes. Men just som han var kommet ind og havde faaet sat sig paa Stolen, brast den. Republiken lukkede Klostrene — det vil sige: aabnede dem —, og dermed var den Saga ude.

— Var Huysmans troende?

— Baade ja og nej! Da han er kommet hen til Trappisterne, spørger han sig selv: „Hvad har jeg egentlig hér at gøre? Hvem er det, der har drevet mig hid?“ Hans Samvittighed er ikke saa trykket, han angrer ganske vist — men med Reservation, væmmes mere ved Livets Banalitet end ved sin Synd, og er paa Grund af sin fine Dannelse fremmed for sin Samtid. Mens han sidder i Klosterhaven og venter paa at skulle skrifte, røger han en Cigaret og tænker et Øjeblik paa at løbe fra det hele — men kan ikke. Han gaar ind og skrifter, gør sit Regnskab op; og mens *det* staar paa, føler han noget stort, som kan kaldes religiøst.

— Hvad vil det sige?

— Hvad Religion er? Lad os prøve at give nogle Definitioner! Jeg siger: Religionen er *Anschluss mit Jenseits*, paa vort Sprog: Tilknytning til det transcendentale — Kontakt med Kraftkilden ...

— Men hvad er saa Tro? spurgte Falkenstrøm.

— Tror Du ikke selv?

— Nej!

— Deri ta'r Du fejl! Ti det, Du véd, det tror Du. Du tror, at det er Tirsdag i Dag, fordi Du véd det. Altsaa tror Du under visse Omstændigheder. Men hvoraf véd Du nu, at det er Tirsdag i Dag? Det staar i Almanaken, vil Du svare. Men der staar ikke noget i Almanaken om, at i Dag er i Dag. — Jeg havde engang en Ven, der røg Opium og sov 36 Timer i Træk. Da han vaagnede, havde han glemt baade Tid og Sted. Hans Ur var gaaet i Staa, og for at faa at vide, hvad det var for en Dag, maatte han se efter i Almanaken. Der stod jo alle Aarets Dage, ogsaa denne bestemte

Dag; men der stod ikke, hvilken Dag der var i Dag. Hvorledes skal man nu faa Rede paa det? Ved at spørge de andre. Men de andre spørger jo en selv eller hinanden indbyrdes; altsaa er det noget konventionelt, noget, Astronomerne har bestemt, og som vi maa antage paa Tro og Love, da vi ikke kan kontrollere det. For Resten er det ikke Tirsdag i Amerika i Dag, men Mandag. Deraf ser Du, hvor relativ og upaalidelig selv din Viden er. Altsaa — Du tror, hvad Du véd; men véd Du nu ogsaa det, Du tror. Ja naturligvis, eftersom Du tror, hvad Du véd ...

— Det er et Tankeeksperiment — —

— Ja, netop, vi anstiller „Tankeprøver“, søger at faa at vide, hvor langt man kan trænge ind i det ukendte med sin Tanke. Og vi har opdaget, at Tænkningen er sunket lige saa dybt som alt det andet dekadente. Du véd, at man i Reguladetri — ved Hjælp af tre bekendte — kan finde den fjerde ubekendte; og dersom jeg opstiller den matematiske Syllogisme paa en rigtig Maade, drager rigtige Konsekvenser ved at regne rigtigt, saa er jeg — naar Regnestykket er færdigt — sikker paa virkelig at have fundet den ubekendte, X. Men har Du tre eller endnu flere sikre Præmisser og søger — ud af dem — at drage en logisk Konklusion, saa standser Du ofte foran Følgeslutningen, fordi Du er fejsk nok til at frygte Dagens Opinion. Vil I høre, hvorledes jeg har anstillet et Eksperiment for at udforske, om der findes noget sandt i den gamle, saa usandsynlige, Antagelse af Jertegn — eller Optræden af Naturfænomener, der følges af Hændelser, som indvirker paa Menneskers

Skæbne? Dersom I vil høre paa mig i fem Minutter, kan vi bagefter diskutere.

Grev Max læste derpaa følgende Dialog „Om Jer-tegn“.

— Har Du nogensinde set en Luftspejling i Stockholm?

— Luftspejling? Man ser ikke Luftspejlinger i Byerne; det er kun i Ørkenerne, paa Sletterne og ude paa Havet.

— Du mener altsaa, at man kunde kalde det noget højest usædvanligt, dersom man fik en Luftspejling at se over Stockholm?

— Det vilde være et rent Under.

— Der findes ikke noget, som hedder Undere, eller hvad mener Du med det Ord?

— Hvad der strider mod Naturlovene, er et Under.

— Vel! Men for at vide, hvad der strider mod Naturlovene, maa man kende alle Naturlove. Kan man nu paastaa, at man gør *det*?

— Nej, sikkert ikke.

— Du har Ret, ti Naturlovene modsiger ofte baade hinanden indbyrdes og sig selv. Fysiken lærer f. Eks., at Lyden forplanter sig lettere gennem faste Legemer end gennem Luften. Saaledes gaar en Lydbølge $10\frac{1}{2}$ Gang lettere gennem Støbejern end gennem Luft; og dog hejser man Jerntæppet op for at høre bedre under en Symfonikoncert, og man lukker ikke Døren ind til et Værelse, hvor der musiceres, men aabner den tværtimod. Altsaa forplanter faste Legemer ogsaa Lyden *daarliger* end Luften. Denne selvmodsigende Kendsgerning viser, at vi ikke kender Naturlovene, og altsaa

ikke véd, hvad der strider imod dem. Følgelig véd vi heller ikke, hvad der er Undere, og hvad der ikke er Undere, og vi gjorde derfor bedst i ikke at tale om Undere. Vil Du nu give mig et andet Navn paa det tænkte Fænomen: en Luftspejling over Stockholm?

— Jeg vilde kalde det uforklarligt!

— Godt! Vi kalder det altsaa uforklarligt. Og Du giver mig jo Ret i, at det vilde være lige saa uforklarligt, dersom Luftspejlingen viste sig over Paris?

— Ja, akkurat!

— Vel! Natten til den 15. December 1869 saa man imidlertid i Paris Tuilerierne, Louvre, Place de la Concorde, Raadhuset og flere andre offentlige Bygninger paa den noget skyede Himmel, men det hele var vendt op og ned —; dette skete under fuldt Maanelys.

— Det er absolut uforklarligt! Kan det ikke have været en Hallucination?

— Nej, ti Fænomenet blev iagttaget af mange, og det findes afbildet i Flammarions lærde Værk om Atmosfæren.

— Det var mærkeligt! Du sagde, at det var i 1869?

— Ja, Aaret før Krigen og Kommunen!

— Naturligvis maa det have været en Luftspejling?

— Javel, en Luftspejling i Skyerne, og følgelig ikke noget Underværk — men dog noget uforklarligt, da Skyerne ikke plejer at optræde som Spejle, men snarere optræder som Skærme. Men vi gaar videre. — Du vil nok indrømme, at Ildkugler eller Bolider, Meteorstene, meget sjældent falder ned i Stockholm! Kan Du huske, at der er faldet nogen?

— Nej, jeg husker ikke nogen.

— Tror Du, at de falder hyppigere i Madrid?

— Nej, det tror jeg ikke.

— Det var altsaa en højst usædvanlig Tildragelse, da en Ildkugle sprang over Madrid den 10. Februar 1896 og afstedkom en saadan Panik, at Mennesker styrtede ud af Husene og trampede hinanden ihjel, mens mange mistede Forstanden.

— Ja, nu husker jeg det! Det var kort før Krigen paa Cuba og Filippinerne. Det har naturligvis været en Meteorsten.

— Naturligvis! Jeg har nylig faaet Analysen: Nikkel og Jern, et magnesiumholdigt Silikat med noget Chrom og saa videre — — —

— Den indeholdt, saa vidt jeg husker, omtrent lige saa meget Magnesium som den Bolide, der faldt ned udenfor Borgå den 12. Marts 1899 ...

— Netop 90aars-Dagen efter Landdagen i Borgå — og just mens Finnerne var i Færd med at bringe deres anden Petition til Zaren i Stand ...

— Vent lidt: dette skete den 12. Marts, og Landdagen i Borgå var den ...

— Den 22. og 27. Marts, gammel Stil; men det bli'r henved den 12., ny Stil*). Du ser altsaa, at Meteorstenene opererer med astronomisk Nøjagtighed og regner Tiden efter Stjernerne, ikke efter Kejsere og Paver.

— Men hvad faar Du ud af alt det? Du tror dog vel ikke paa Jertegn?

— Jeg? Nej bevares vel! Jeg vilde bare konstatere Tilværelsen af uforklarlige Fakta; det mest uforklarlige

*) Forf. er hér kommen til at forveksle gammel og ny Stil.

af dem alle er dog Dreyfus-Cyklonen i Paris den 10. September 1896. Jeg kalder den saaledes, fordi Dreyfus fik sin Dom forkyndt i Rennes den 10. September tre Aar efter.

— Saa kunde Du lige saa godt kalde den Kejserindens Cyklon, ti Kejserinden af Østerrig blev myrdet den 10. September 1898 ...

— Medens hendes Søster, Hertuginen af Alençon, Aaret i Forvejen var omkommet ved Bazarbranden, der synes at have været et Brændoffer af det gamle Frankrigs adelige Familjer ... Den ikke okkulte *Vossische Zeitung* skriver følgende: — „En Cyklon er et i Paris aldrig forhen iagttaget Fænomen. Denne opstod ved Saint-Sulpice-Pladsen, jog gennem Paris fra Sydvest til Nordøst og endte i Sygehuset Saint-Louis' Haver ... Paa dens Vej oprykkedes Træer med Rode, Lygtepæle knækkedes, Skorstene fejedes bort, Tage løsnedes, tunge Omnibus'er kastedes omkuld, Droscher med Hest samt Kusk og øvrige kørende Personer løftedes op fra Jorden og slyngedes 120 Meter gennem Luften. Paa Seinefloden tørnede Skibene sammen, og tre knustes — deriblandt Kuldamperen *La Revanche*. I Domhuset styrtede Sainte-Chapelles Stillads ned, og Senatet maatte afbryde sit Møde, fordi Vinduer og Døre blev løftet af deres Hængsler. I Politipræfektoret blev et Skilderhus ført gennem Luften, og den vagthavende Soldat befandt sig pludselig — med samt sit Gevær — i den anden Ende af en Korridor, uden at vide, hvorledes det var gaaet til. En Dommer, der var i Færd med at holde et Foredrag, saa et Vindue springe op og et stort Træ flyve ind i Salen med Rødder og det hele; dette skete paa 2. Sal.“

Til Sammenligning anfører jeg følgende Beretning i *Frankfurter-Zeitung*: „Stærkest rasede Uvejret langs Seinefloden, hvor Domhuset blev ilde tilredt ... Næsten som ved et Under slap en Medarbejder ved *Courrier de Paris* fra Døden; han kom nemlig forbi Hospitalet Saint-Louis i samme Øjeblik, et Jernstakit af mindst 50 Meters Længde styrtede ned fra Muren.“ Alt i alt en højst usædvanlig Cyklon — en Cyklon, som man nok kunde kalde symbolsk, ikke sandt?

— Saa kan Du ogsaa anføre, at Lynet slog ned i Brest den 9. Juni 1899 — og det i den Semafor, som skulde signalisere Fartøjet *Sfax*, der befandt sig i rum Sø med Dreyfus om Bord.

— Ja, hvorfor ikke! At Lyn slaar ned, Meteorstene falder, og Cykloner raser, det har jo altsammen meget naturlige Aarsager. Men at de nævnte Begivenheder indtraf just paa de og de bestemte Tidspunkter, det synes at have haft dybere Aarsager. Du véd, at en Handling eller en Hændelse kan have flere Aarsager.

— Ganske vist!

— Vel! Følgende hændte mig nylig paa min Morgentur. Jeg gik langs Sydstranden af Djurgårdsbrunns-Vigen, da jeg pludselig hørte Lyden af en stærk Tæppebankning ovre fra Nordstranden. Jeg saa derover imod for at finde Aarsagen til denne Lyd og opdagede da en Sejlbaad, som laa ved Broen og slog med sine Sejl. Eftersom Baaden kun var lille, forbausedes jeg over den stærke Lyd; men mit Blik gled forbi Baaden op ad en Bakke — og se, deroppe bankede de nogle store Gulvtæpper. Lyden havde altsaa to Aarsager, en nærmere og en fjernere, og den fjerneste Aarsag var kraftigst — eller rettere: selve Aarsagen —, skønt den var skjult af den

nærmere Aarsag: Sejlet, der ogsaa deltog i Frembringelsen af Lyden. Ja, ser Du — saaledes er det; lader vi vort Blik glide længere ud og søge bag det nærmeste, saa finder vi det fjernere. Altsaa: selv om Boliden i Borgå til nærmeste Aarsag har haft et sprængt Himmellegeme — der muligvis har tilhørt Leoniderne —, saa kan den godt have haft en anden Aarsag til at falde just dengang, den faldt. Og hvorfor den just faldt paa *det* bestemte Tidspunkt, det er det uforklarlige. Du kalder det maaske et Tilfælde; men Tilfældet er blindt, ulogisk; dersom Boliden var falden paa en ligegyldig Dag i Januar, saa kunde man have kaldt det et Tilfælde; men nu var der Logik i det, og hvor der er Logik til Stede, der hører jo Tilfældet op. Naar Kausalsammenhængen ses, har man Lov til at tale om Aarsag og Følge. Dyret ser ogsaa, men fatter ikke, hvad der ligger til Grund for Begivenhederne. Dersom Du satte et Pattedyr op paa Observatoriets Kuppel og lod det betragte Novembersværmen, vilde det se en Mængde lysende Striber, men aldrig kunne lære at udregne Sværmens Bane eller finde Grunden til, at den viste sig. Rimeligvis vilde det blive bange for det usædvanlige og løbe sin Vej, for Dyr er overtroiske — det vil sige: frygter, hvad der ligger bag Fænomenerne. Paa samme Maade gaar det iøvrigt med de fleste Mennesker i vor Tid, de løber deres Vej og vover ikke at se bag Tæppet; de véd nok, at der findes noget eller nogen bag det, men vil ikke se dette eller denne; han *maa* ikke være der.

— Tror Du nu ikke, at Fantasien spiller en Rolle i alt det?

— Jo sikkert, Fantasien spiller altid en Rolle, og Du bør gøre Dig klart, hvad Fantasi betyder, før Du tankeløst bruger dette Ord i nedsættende Betydning. For det første er jo Fantasien Evnen til at forestille sig noget; dernæst er den selve Forestillingen. Naar Du erindrer et eller andet, saa er det ikke Tingen selv, Du erindrer, men Forestillingen om Tingen. Erindringen, denne Gudegave, opererer altsaa med Fantasier; tal derfor godt om Fantasien — og ikke nedsættende! Ellers gør Du Dig skyldig i Bespottelse. Et fantasiløst Menneske har en daarlig Hukommelse og mangler Evnen til at danne sig Billeder (Fantasier) af fjerne Genstande; derfor er et fantasiløst Menneske ubrugbart til alle vigtige Hverv, baade offentlige og private. Et fantasiløst Menneske kan ikke kombinere to Forestillinger, som ikke staar i øjensynlig Forbindelse med hinanden; han kaldes derfor bornert eller indskrænket; han ser nok Sejlet, der slaar, men ikke Tæpperne, der bankes; han ser Boliden og Magnesiumsilikatet, men ikke Landdagen i Borgå, og dersom nogen gør ham opmærksom paa denne, saa strammer det i hans Hjerne, og Mundvigerne trækker sig hen imod hans Øren. *Det* er Bondegrinet! Bondegrinets Filosofi lyder som følger: Den latterlige Latter over det, man ikke forstaar.

— Du tror altsaa paa Undere?

— Blev vi ikke enige om før, at et Under er, hvad der strider mod Naturlovene? Nu er jo imidlertid Naturlovene i det hele og store ukendte — hvorefter følger, at vi ikke kan stemple noget som overnaturligt, selv om vi er nødt til at indrømme, at det uforklarlige, det saakaldte Under, eksisterer.

Jernet forplanter Lyden $10\frac{1}{2}$ Gang lettere end Luftten; derfor er det et Under, at vi hører Musikken tydeligere uden end med Jerntæppe. Altsaa tror vi i dette Tilfælde paa et Under. Man kan ikke beskytte sig mod Luftens Baciller og Svampesporer ved at stryge Sublimat paa Fingrene; men Lægerne tror, at man kan; følgelig tror de paa et Under. Ingen tænkende Kemiker tror paa Grundstoffernes Uopløselighed, men Monsieur Curie tror, at Radium er et Grundstof. Et Grundstof er et Stof, der ikke kan overgaa i et andet Grundstof; altsaa kan Radium ikke blive Helium. Men nu *kan* Radium blive Helium, hvilket altsaa er et Under, som Monsieur Curie tror paa.

At et Stykke Papir er modtageligt for Lys, vil jo sige, at det ejer Evnen til at gengive og fæstne et Billede, eller at det er saadan beskaffent, at der kan fotograferes paa det. Nu er imidlertid Albumin-Sølv-Papir modtageligt for Lys, men der kan alligevel ikke fotograferes, kun kopieres, paa det. Det er et hidtil uforklaret Under. Røntgenstraalerne er ogsaa et Under, ti de gaar gennem uigennemsigtige Legemer, og uigennemsigtige Legemer lader ellers ikke Lyset „slippe ind“. Heraf ses, at vi tror paa Undere, skønt vi tror, at vi ikke gør det — eller med andre Ord: at vor Tænkning staar saa lavt, at vi ikke véd, hvad vi tror, eller hvad vi ikke tror. Men naar vi ikke engang er klare over *det*, saa bør vi ikke gabe saa højt op, og de, der ikke kan tænke, bør være tause som Graven, til de har lært at tænke. Dog — der fordres Mod til at tænke, og den menneskelige Fejghed er Tidens mest karakteristiske Træk. Den, der tror paa en Gud — eller paa Guderne

— *er nødt til* at tro paa Undere; men han tør ikke alligevel. Gud ophæver ikke Naturlovene, naar han gør et „Under“; han bruger kun Naturlovene til at realisere sine Planer med. At en Bolid falder, er jo ikke noget Under; den falder med den Acceleration og i den Retning, paa den Tid og det Sted, den *skal* falde. Hvori bestaar da Underet? — Ser Du, hvorledes vi har indviklet os i Selvmodsigelser ved at benytte gamle betydningsløse Ord som Under, Overtro og Fantasier? Hvad er det for en Dyreklasse, der er bekendt for at udtale Ord, hvis Betydning den ikke selv forstaar?

— Det er Papegøjernes store Familje.

— Ja, Du har Ret! Og saaledes gaar det altid, naar Dyrene forsøger paa at tale. — Lad mig nu slutte med en mere tidssvarende Definition af Ordet Overtro. Filosofen kalder det Overtro, naar man tror paa sine Fantasier — eller forveksler dem med Virkeligheden. Fantasier var jo vore Forestillinger om Tingene. Derksom Du forestiller Dig en fraværende Person, saa indfører Du ikke ham selv i Din Hjerne, men Du tilfantaserer Dig et indre Billede af ham. Har det nogensinde hændet Dig, at Du har forvekslet dette indre Billede med Personen selv?

— Nej, jeg har aldrig haft Hallucinationer.

— Jeg ikke heller! Nuvel! Vi har altsaa ikke forvekslet vore Fantasier med Virkeligheden — følgelig er vi ikke overtroiske. Men nu spørger jeg: har vi troet paa vore Fantasier?

— Du mener: paa deres Realitet?

— Javel! Men naar Fantasier er et Spejlbillede af en Virkelighed, saa har man jo ogsaa Ret til

at tro paa, at det virkelig er en Realitet, Fantasien gengiver. Dersom Du ser et Billede af din Kakkelovn i et Spejl, saa tvivler Du jo ikke paa, at Kakkelovnen findes i Nærheden, og deri handler Du ret. Ti et Lysbillede er en Realitet, eftersom Lyset er noget reelt, der kan opfattes af vore Sanser; vor Fantasis Spejl-billeder ejer altsaa ogsaa Virkelighed, eftersom de opfattes af vore indre Sanser, uden hvis Hjælp vore ydre Sanser ikke kunde fungere. Er det ikke rigtigt? Hvis Kirurgen bortopererer dit Øje, saa kan Du ikke se; men Øjet ser, — det vil sige: gengiver Billeder. Tager Kirurgen ogsaa det andet Øje bort, saa kan Du alligevel vedblive med at se dine indre Billeder af Yderverdenen ... Det viser sig altsaa, at Filosofernes Definition af Overtro ikke passer paa os og Borgå-Boliden; ti vi har hverken forvekslet Meteorstenen med vore Fantasier om den ... se, nu er vi igen stødt paa Grund; men saadan gaar det altid, naar man vil kløve Haar eller opløse Begreber. —

— Hvorledes vil Du definere Overtro?

— Det er det indskrænkede Menneskes „Frygt for det ukendte“, som lammer hans Dømmekraft, saa at han ikke kan se Aarsagssammenhængen mellem en Naturbegivenhed og en historisk Tildragelse. Det er — kort sagt — det samme som Enfold; det er Pattedyrets Maaben paa Leoniderne; det er den vildes Mangel paa Evne til at kunne forklare, se en Kausalforbindelse; det er den nærsynedes Skavank: ikke at kunne opdage, hvad der er langt borte; det er Hedningens Ufuldkommenhed, der hindrer ham i at hæve sig til en personlig Gud og faar ham til at tro, at *alt* er Gud: Stene og

Mos, Stokfisk og Mandriller; det er den ufilosofiske Filosof's Seen med det udtagne Øje uden Medvirkning af den indre Sans. Hér staar nu Menneskeheden uden at se noget med sine seende Øjne og med den onde Samvittigheds overtroiske Frygt for det, der er bag Forhænge. Sygdommen hedder Teofobi eller Frygt for Gud, hvilket ikke er det samme som Guds frygt.

— Du synes altsaa at tro paa Jertegn?

— Lad os først definere Begrebet Jertegn! Paa det fysiske Plan er det et Jertegn, naar Barometret falder: det spaa — eller forudsiger — Regn. Altsaa kan man spaa — eller forudsige — paa det fysiske Plan, ikke sandt?

— Jo, ganske rigtigt!

— Men saa maa man jo ogsaa à fortiori kunne spaa paa det psykiske Plan, som ligger højere?

— Det ser ud til at være logisk sluttet!

— Vel! Hermed er da Spaadomskunsten i og for sig anerkendt som baade mulig og eksisterende. Derksom vi ser, at Himlen er usædvanlig rød ved Solnedgang, saa faar vi Blæst. Har Maanen en Ring, faar vi Nedbør.

— Og dersom det regner med Blod, faar vi Krig?

— Det har vist aldrig regnet med Blod; derimod er et kosmisk Støv af rød Jernoxyd og Afsondringer fra Sommerfuglen Veanessa undertiden blevet antaget for Blod. De Mennesker, der med blodige Tanker har taget Varsel heraf, har sikkert ikke taget fejl.

— Du tror altsaa paa Jertegn?

— Ja, paa Forudsigelser, Varsler og Advarsler er

jeg nødt til at tro; derimod tror jeg ikke paa Troidkarle eller Spaakællinger!

— Men dog altsaa paa Jertegn?

— Ja, paa den Slags Jertegn, man *faar*, ikke paa den Slags, man *forlanger*. Nu véd Du det! Taler Du nu om dette paa din egen Maade, saa lyder det dumt; men da maa Du selv staa inde for Dumheden. *Male cum recitas, tuus est!* — Men vi har for Resten haft Jertegn meget nærmere inde paa Livet af os; vi havde Jordrystelsen i Sverrig-Norge, og vi havde Orkanen, lige før Konsulatspørgsmaalet og Unionsopløsningen kom paa Tale. Jordrystelsen fandt Sted den 23. Oktober 1904, og dens Virkninger i Christiania og Stockholm dem kender vi. Orkanen den 29. Januar 1905 er maaske endnu mere symbolsk, ti den bebudedes af Bjergskredet paa Norges Vestkyst; selv rev den Taget af Akerhus' Fæstning og af det kongelige Slot i Christiania; derfra gik den til Stockholm og rev Taget af en af Bygningerne i Sveagardens Kaserne ...

— Skal vi nu ikke slutte?

— Jo, opsætte! Saa kan I tænke over Sagen. — — — — —

Falkenstrøm tog Ordet, men først efter nogen Tøven:

— Ja, hvad skal man sige til det? Dreyfus-Cyklonen passer jo i alle Enkeltheder. Men Borgå-Boliden, hvad betyder den?

— En Advarsel, en Prøvelse, eller — et Himmelsbrev med to trøstende Ord: Taalmodighed og Haab! — Fremtiden vil vise det!

— Men paa den Maade bliver der jo vendt op og ned paa hele Astronominen, paa Keplers Love ...

— Nej, hvorfor *det*? Kan Ekstra-Kometer ikke optræde, fordi Planeterne gaar deres lovbudne Gang? Og Kepler, hvad véd Du for Resten om ham? Hans tre Love bestaar, men han skrev foruden dem „*Mysterium cosmographicum*“, hvori han opfatter Jorden som en Slags levende Væsen, der aander — under Formen: Ebbe og Flod.

— Men Newton har udregnet ...

— Newton og Kepler var begge fromme Mænd; Newton har endogsaa udlagt Johannes' Aabenbaring ... Forøvrigt kunde Keplers Love meget godt være rigtige som Observation, mens andre og højere Love samtidig herskede. Fordi Kvadraterne af to Planeters saakaldte Omløbstid forholder sig til hinanden som Kuberne af de samme to Planeters saakaldte Afstande fra Solen, behøver jo hverken Omløbet at være et Omløb eller Afstanden at være en Afstand. I Kemien gælder om trent den samme Lov. De fleste Metaller's Atomvægt er Vægtfyldens Kvadrat, men Metalloidernes Atomvægt er Vægtfyldens Kubus. Hér synes Forholdet at være omvendt proportionalt; jo større, desto mindre. Atomvægten er nemlig ingen Vægt (Tyngde), men en Attraktionskraft, der lyder Newtons Gravitationslov; de kemiske Stoffer lyder imidlertid samtidig andre Love: Avo-gadros, Mariottis og flere andre. — Det, der sker, naar Kviksølv forbinder sig med Svovl for at danne den røde Cinnober, er et Mysterium, som foreløbig trodser baade vore Sanser og vor Fornuft. Kviksølvet opgiver sine Egenskaber som Metal, og Svovlet mister sine Egenskaber som Harpiks; hvad der — efter Forbindelsen —

foreligger, er et rødt, homogent Farvestof. Det er et Under! — Men skal vi nu ikke hellere tale om dine Sager, Falkenstrøm?

— Mine Sager? — Hvad er der at tale om *dem*? Enten bliver jeg stævnet, eller ogsaa bliver jeg ikke stævnet; i førstnævnte Tilfælde sender jeg en Advokat, og dermed er *det* forbi.

— Du bliver ikke stævnet — jeg har faaet Telefonmeddelelse om det i Dag. Lad os altsaa tale om noget andet.

— Ja, lad os tale om noget andet — eller gaa ud i Skoven!

— Lad os gaa ud i Skoven!

TOLVTE KAPITEL.

DET var Juleaftens Dag. Zachris og Jenny var vaagnet Klokken elleve — i daarligt Humør.

— Har Du købt Juletræ? spurgte Zachris.

— Jeg? Nej, det skal Du virkelig gøre; jeg er syg og har ikke Kræfter til noget — det véd Du jo godt!

— Skal jeg ogsaa passe Huset?

— Naturligvis — naar jeg ikke kan; for Resten burde Du under alle Omstændigheder gøre det, og dersom der var Retfærdighed til, skulde Du ogsaa ha' Lov til at føde Børnene!

— Dér har vi de Pajske Forelæsninger!

— Ti Du bare stille! Hanna er meget større Forfatterinde end Du er Forfatter!

— Jeg vil be' Dig lægge Mærke til, at *jeg* skriver Literatur; men *hun* skriver kun *om* Literatur ...

— Du skriver noget Møg ...

— Og *hun* skriver *om* noget Møg ... Forøvrigt har Du slet ingen Forestilling om, *hvem* jeg i Virkeligheden er! Se engang efter i den tyske Forlagskatalog! Dér bliver min Stil sammenlignet med Goethes ...

— Det har Du naturligvis skrevet selv — eller faaet en anden til at skrive! Staar der Goethe?

Nu knaldede et Ørefigen. Jennys Kinder havde udviklet sig saa forbløffende, at de ligefrem indbød til Haandgribeligheder. Hun var efterhaanden bleven vant

til den Slags Kærtegn; de ruskede hende op af Morfinsdøsen og fremkalde Anfald af Graad, som lindrede.

For at undgaa Følgerne af sin Handling gik Zachris ned i Værelserne underneden. De var ikke gjort i Stand; men det lagde han ikke Mærke til.

— Hvor er Drengene henne? spurgte han Kokkepigen.

— De er ude paa Søen, naturligvis.

— Paa Søen?

Ganske vist var det behageligt at være af med dem; men til en Juleaften hørte der jo Børn; de dekorerede og dannede Baggrund; selv havde han mistet enhver Forestilling om Festens Betydning og Karakter. Han satte sig ved Vinduet og stirrede ud; se gjorde han aldrig, saa det var haabløst at spørge ham om, hvordan Vejret var. Han anede aldrig, om Solen skinnede, eller om det var skyet, om et Landskab var smukt eller hæsligt — denne store Jagttager og Naturskildrer! I Dag skinnede Solen over rosenrød Sne med svagt blaanende Skygger; Dompapperne plukkede Rønnebær udenfor Vinduet, og stilfærdige, morgenduelige, glade Mennesker kom fra Toget, bærende paa Juletræer og Pakker. Disse smaa, borgerlige Mennesker, der levede deres Liv under Pligter og Kampe, uden Begreb om, at de nedstammede fra en Abe, og uden den Tanke, at deres Døtre engang skulde kastreres for at kunne blive Postmestre og Professorer, — de syntes i dette Øjeblik den fortvivlede en Slags Guldaldermennesker, der endnu var i Stand til at nyde en uskyldig Glæde; han betragtede de forbiilendes klare, rolige Øjne, Børnenes straalende Ansigter, og noget, der lignede Savn, maaske Anger og Skam-

følelse, anslog en Akkord paa hans overspændte Nerver, der dog straks igen blev slappe og begyndte at snurre. For at komme ud af Stemningen tog han den tyske Forlagskatalog og læste. Jo, der stod virkelig Ordet Goethe. Og der stod, at Lars Petter Zachrisson var Høvding for den nye literære Skole i Sverrig, som havde holdt sit Indtog i 80erne. Denne Tyveknægt, som under 70ernes Gennembrud havde hilst Arvid Falk som sin Lærer og Mester, havde nu — med samt sin Klike — ædt sig ind under Mesterens Hud og tilintetgjort hans Navn og hans Værk.

Goethe! Højere kunde han ikke komme!

Han rejste sig, fyldt af en Rus; hans lille, klodsede Krop svulmede som Frøens, da den vilde være Okse, og idet han gik forbi Goethes samlede Værker paa Boghylden, tænkte han virkelig: *Faust!* Haah! Den er forældet; men der kan skrives en ny! Jeg har for ikke ret længe siden set den paa *Svenska Teatern*; det var et Udstyrsstykke!

Hans næste Tanke var: Denne Kritik, oversat og indrykket i Bladet som Reklame, vil blive en kærkommen Julegave for Akademiet!

Zachris havde nemlig for nylig været ude efter Akademiets Stipendium; men da hans Bestræbelser ikke var lykkedes for ham, skønt han som Betaling havde udleveret alle sine Venners Hoveder paa et Sølvfad, var han gaaet over til Oppositionen og slog nu bag ud.

Dog — der ventede ham selv en Julegave, han ikke havde drømt om.

Han satte sig igen ved Vinduet og bemærkede da, at Menneskestrømmen fra Stationen var standset; kun

en enkelt rejsende var der endnu at se — en Mand, som skred hen ad Vejen paa en underlig, vuggende Maade, som red han i Smaatrav; denne Gang forekom Zachris bekendt.

Den rejsende kom nærmere og viste sig nu at være en ung Mand — eller en opløben Yngling —, der aabenbart var ukendt dér paa Egnen og søgte efter sit Bestemmelsessted. Han kiggede op ad alle Villaerne for at finde den rette.

Zachris fik en ubehagelig, uklar Fornemmelse af noget foruroligende. Han rejste sig og gik ind i Salon'en, kastede sig dér i en Lænestol og saa hen mod Vinduet, men kunde ikke se Landskabet udenfor, da Stolen var for lav. Han havde faaet Hjertebanken og sad som fastnaglet. Pillespejlet viste ham hans eget Billede; men det fyldte ham med Rædsel; ti han kunde ikke se sine Øjne, kun Brillernes ovale Glas, der farvedes grønne af Reflekserne fra en Lampeskærm. Han saa nu selv, at han var en Spøgelseabe, hvilket gjorde et saa meget desto stærkere Indtryk paa ham, som han engang havde faaet Ordet slynget efter sig i Teatrets Parket. Nu først forstod han dets Betydning. Han vendte sig bort fra Spejlet og om mod Vinduet. Og da saa han — et Ansigt, trykket mod Ruden og indfattet af to Hænder, som værnede Øjnene mod Glassets Reflekser.

Dette Ansigt mindede ham om en, der var død — om en Operasanger, der var kommet hos ham under hans første Ægteskab; det viste de samme raa og grusomme Træk ...

Nu var Ansigtet borte; men det ringede paa Dørklokken.

Grebet af en ond Anelse sprang Zachris hen til Køkkendøren og skreg: Luk ikke op!

Derpaa gik han atter ind i Stuerne, mens Klokken blev ved med at kime. Den ringede, som om den havde Rettigheder og ikke vilde tie, før den havde faaet sat sin Vilje igennem. Zachris tænkte et Øjeblik paa at løbe op til Jenny, men — Virkningerne af et Ørefigen plejede jo at strække sig over et Par Timer!

Der blev stille nogle Sekunder; saa hørt der Skridt i Dagligstuen. — Den fremmede var gaaet ind ad den uafsaasede Køkkendør!

Zachris, der var blevet greben af en saadan panisk Skræk, at al hans medfødte Frækhed havde forladt ham, krøb ind i Garderoben.

Straks efter hørte han to Stemmer tale:

— Jo, han er hjemme, for jeg saa ham gennem Vinduet.

— Naa, ja, sæt Dem saa ned! Saa kommer han vel straks!

Den fremmede, Spøgelset, der var steget op af Graven, undersøgte først alle Stuerne og satte sig derpaa ved Garderobedøren.

Zachris svedte og bandede sin Fejghed. Hvorledes skulde han nu bære sig ad med at komme frem uden at blive latterlig? Det værste Øjeblik i hans Liv ventede paa ham, og han vilde gerne have det hurtigt overstaet, men kunde jo dog ikke gøre sin Entré i Stuen fra en Garderobe.

Hinsides Døren hørte han den fremmede hoste og

flytte Fødderne. Selv var han kommet til at vikle sig ind i nogle Kjoler; med den ene Fod stod han ovenpaa en Lakstøvle, med den anden ovenpaa en Tøffel, hvad der gjorde hele hans Figur skæv.

Derude sad hans Søn, som alligevel ikke var hans Søn — Vidnesbyrdet om en Forbrydelse, der var større end alle andre, fordi den fortsattes gennem Evigheder og aldrig fik Ende. Denne paatrængende Slubbert derude havde engang været et lille Englebarn, som Zachris havde baaret paa sine Arme, da det var sygt; det havde været hans eneste Udødelighed, eftersom han ikke troede paa nogen anden. Men saa havde han opdaget sin Fejltagelse. Dog — i Begyndelsen havde han ikke villet fæste Lid til den sørgelige Sandhed; saa længe som muligt havde han prøvet paa at bilde sig selv ind, at Hustruen havde løjet for at faa Lov til at beholde Barnet. Siden havde han glemt; men nu var Visheden der.

Der hørtes en Lyd paa Trappen, og idet han tænkte, at det var Jenny, som kom ned, blev han tvungen til at tage en rask Beslutning; han rev Døren op, traadte ugenert ud i Stuen og slog ned paa den fremmede som et Lyn:

— Gaa ind i mit Værelse! Der kan vi tale sammen!

Det hele skete saa hurtigt, at den fremmede ikke fik Tid til at tænke paa Garderobedøren eller noget som helst andet.

— Hvad vil De mig? spurgte Zachris.

— *De?* Kender Du mig ikke igen?

Den fremmede satte ved disse Ord en Mine op, som bød han paa en behagelig Overraskelse til Jule

gave; men dette bragte Zachris' Raseri ud over alle Grænser.

— Jo, jeg kender Dem nok — men jeg *vil* ikke kende Dem! Gaa De hen til Deres værdige Moder, og bliv *mig* fra Livet! Jeg har nu en ny Familie og derfor ogsaa nye Pligter!

— Er *jeg* da ikke din Søn?

Det var just det Spørgsmaal, Zachris ikke kunde besvare uden at blotte sin egen Skændsel. Tvungen til at lade det ubesvaret, eksploderede han, greb den lange Bengel i Kraven og søgte at trække ham hen mod Døren:

— Skrub af! Herut!

Nu hørte han Jennys Fodtrin paa Trappen.

— Vent bare lidt, sagde den unge Amerikaner, som syntes at være en durkdreven Fyr. Jeg gaar, hvis jeg vil; men jeg har i Sinde at vaage over mine Rettigheder ...

— Du har ikke haft noget Krav at stille til mig, siden Du var femten Aar, — og nu er Du atten! Din Arvepart skal Du faa, naar jeg er død, hvis der er noget at arve ...

— Du vil dog vel ikke kaste *mig* paa Gaden, ligesom Du gjorde ved *min* Moder?

— Det er Løgn! Jeg har ikke kastet din Moder paa Gaden; men det rager for Resten ikke Dig! Dér — tag den!

— En Femmer Juleaften! Fy for Satan!

Jenny var nu ganske nær; Fyrens sidste Uforskammedhed havde berøvet Zachris hvert Spor af Sentimen-

talitet; han puffede ham derfor ud af Døren og laasede denne efter ham.

Egentlig var det ham en Lettelse, at Knægten var saadan, som han havde vist sig at være; en dannet og blødhjertet ung Mand, der trofast havde bevaret Faderen i sin Erindring, kunde han ikke have kastet paa Døren Juleaften.

Med et langt Suk satte han sig ned igen, som vilde han overgive sig til den evige Hvile. Det var dog det værste, han nogensinde havde oplevet. Denne vandrede Skændsel med et Ansigt, alle kendte, og med *hans* Navn som Stempel, denne falske Slægtsbetegnelse, denne Konkubinage med en Mand — og det oven i Købet en død Mand. Det var selve Helvede! Udenfor Byporten laa der et Skelet i en Grav, og med dette Kadaver havde han — Zachris — et levende Væsen. Dette Skelet havde givet ham Trællelænker paa. Deres *fælles* Søn skulde have Ret til at bære Zachris' Navn og til at arve ham, og Opinionen skulde ogsaa nok tvinge Zachris til at forsørge ham. Sønnen var født i *hans* Ægteskab; derfor kunde han ikke blive fri for ham. Det var den skæbnesvangre Følge af en Hustrus Ægteskabsbrud — noget, der snart behandledes som en Leg. Det var Hanna Pajs Teorier, der doceredes for unge Fruer og kønsløse Mænd; det var Alfonsernes Lovforslag om uægte Børns Arveret!

Jenny traadte ind i Værelset. En uforklarlig Magt drev de to fortvivlede Ægtefæller mod hinanden; de maatte være i samme Stue — for at kævles med hinanden og piske hinanden.

— Hvem var det, der var herinde? spurgte Jenny og vejrede med Næseborene.

— Der var ikke nogen!

— Du lyver, naturligvis!

De sad nu paa hver sin Stol: sløve, med bortraad nede Viljer.

— Har Du saa købt et Juletræ? spurgte Jenny.

— Næ! Var det ikke Dig, der skulde gøre det?

— Nej, det var jo Dig!

— Men Du sa' ...

— Hvor skal man faa et Juletræ fra? Skulde man virkelig være nødt til at ta' til Byen i den Anledning?

— Ja, hvorfor ikke?

— Der er saa langt til Byen, og saa skal man købe Billet ... og saa udsætter man sig for at komme for sent til Toget. Og er man saa endelig kommen ind i en Kupé, saa maa man sidde dér og se de Idioter ind i Øjnene ... næ, det kan jeg ikke faa mig selv til!

— Hvordan skal vi da bære os ad med at faa et Træ?

De var lige sløve begge to, og det mindste Ønske fremkaldte straks Vanskeligheder, som voksede til Bjerger.

— Vi maa jo paa en eller anden Maade skaffe et Træ, genoptog Jenny Spørgsmaalet. Du er ogsaa saa ugidelig, at ...

— Men Du da!

Jenny faldt atter sammen:

— Det skal jo ogsaa pyntes! Hvem skal saa gøre det?

Zachris sad og tænkte paa noget helt andet, lagde Planer og regnede ud:

— Lad Maja telefonere efter et Juletræ, svarer han.

— Maja? Tror Du ikke, at hun har andet at bestille? De har for Resten heller ikke Telefon paa Torvet!

— Naa ja, saa skal *jeg* rejse ind til Byen! afbrød Zachris.

— Du? Skal Du rejse bort fra os Juleaften? Saa gaar Du bare derinde og spiser Frokost og kommer fuld hjem og lægger Dig til at sove! — Har Du købt Julegaver?

— Næ, vi skal ikke ha' nogen Julegaver i Aar ...

— Ikke? Hvem har sagt *det*?

— Det har Du!

— Det er Løgn!

— Vi skulde heller ikke ha' noget Juletræ, blev der sagt — fordi det var saa gammeldags!

— Men nu *vil* jeg ha' et Juletræ! Forstaar Du?

— Ja, hvor skal jeg faa et fra?

De blev ved med det ulykkelige Juletræ — ikke for Juletræets Skyld, men for at faa Lejlighed til at sidde og mørbanke hinanden med Ord. Deres Samliv var under Ensomhedens Udskejelser blevet blot og bart Kønsliv. Deres Personer havde faaet en uimodstaaelig Trang til at agere og reagere mod hinanden, og i Pauserne brugte de Samtalerne som Surrogat. I Stedet for at piske hinanden med Ris, skældte de hinanden ud!

Som de nu sad saaledes, begge vendt mod Lyset, saa de pludselig et Ansigt paa Vinduesruden. Det var

den fremmedes Ansigt, hvis Grusomhed og Raahed nu var tilsat med Kynisme. Ansigtet rakte Tunge, og der blev trommet paa Ruden.

Zachris betragtede kun Jennys Træk. Først udtrykte de Tvivl om, hvorvidt hendes Øjne ikke bedrog hende, derefter en svag Genkendelse, til sidst Dødsens Angest. Hun sprang op som en Feder og syntes at have fattet en Beslutning. Hurtig ilede hun op paa Kvistværelset og begyndte at rydde op.

Zachris forsøgte nu at analysere hendes Optræden.

Sønnen kunde hun umulig have kendt, eftersom hun aldrig havde set ham før, og han ikke lignede sin „Fader“. Havde hun da maaske kendt Opera-sangeren? Haft noget med ham at gøre? Eller troede hun, at den døde havde vist sig for dem? Hvis han sprugte hende selv, vilde hun jo bare lyve, saa han vilde aldrig kunne faa at vide, hvordan det virkelig forholdt sig. Han slog derfor en Streg over det hele, tog sin Overfrakke paa og gik hen til Stationen for at køre ind til Byen — uden noget bestemt Ærinde.

Da Jenny var kommet op paa sit Værelse, stoppede hun nogle Klæder og noget Linned i en Haandkoffert, tog en Dosis Morfin og gik derpaa til Telefonen — standsede lidt ved Hanna Pajs Numer, som hun nøje indprentede sig for ikke at sige det forkert. — Men hvad skulde hun nu give til Grund? Ansigtet paa Ruden duede ikke til at komme frem med; det skulde tværtimod skjules under noget andet; det tilhørte nemlig Sjælens Hemmeligheder, dem man ikke kan røbe, fordi

en ejendommelig Blufærdighed holder Vagt ved Underbevidsthedens Tærskel.

Lussingen derimod — den var god nok; den var en moderne Skilsmissegrund; den kunde ikke tilgives; naar man havde slaaet en Kvinde, spurgte Dommeren aldrig efter Motivet.

Hun ringede, fik fat paa Hanna Paj og udgød en Strøm af Ord:

— Frels mig! Han har slaaet mig! „Jeg kan ikke blive i hans Hus!

— Har han slaaet Dig? Saa maa Du straks gaa Din Vej! Kom hér ind til mig med det næste Tog! Jeg har tre Værelser, og Du skal faa det bedste ...

— Men mine Børn?

— Tag blot dem med; bagefter kan vi sætte dem i Pleje! — Kommer Du saa?

Jenny havde haft mest Lyst til at komme til at bo i et Pensionat med Konversationsværelse, unge, uerfarne Herrer — helst Studenter eller Kadetter — „men det kan jo altid komme“, tænke hun, idet hun søgte at erindre, hvordan Hannas tredje Værelse saa ud. Telefonen pressede paa:

— Kommer Du saa? Hos *mig* skal Du ikke lide nogen Nød, men finde et aabent Hjerte og en aaben Haand; endogsaa Juletræ skal Du faa!

Jenny følte det, som vilde alt blive godt, naar kun Bekymringen for Juletræet, der hele Formiddagen havde plaget hende, forsvandt. Hun svarede derfor: Jeg kommer!

— Velkommen! var Svaret. Saa ringede det af.

Hannas hastige Beslutning var ikke dikteret af Vel-

vilje mod Jenny, men af Had til Zachris. Denne havde nemlig nægtet at tegne sig til en Fest for Hanna. Nu skulde han faa en Juleaften, han ikke vilde glemme i Hast; nu skulde han faa at vide, hvad en Hustru var værd, og hvad en Kvinde formaaede.

Da Jenny kom ned, spurgte hun Maja, hvor Drengene var henne.

— De er ude paa Søen.

— Aa, saadan nogle forbandede Unger ogsaa! ud brød Jenny. Se at faa fat paa dem!

— Rejser Fruen til Byen?

— Ja, vi skal derind og holde Jul.

— Nej da! Saa kan jeg maaske faa fri saa længe?

Jenny betænkte sig et Øjeblik; saa svarede hun: Det kan Du godt, Maja! Men husk at laase Dørene, naar Du gaar!

Lidt efter kom Drengene stormende ind med den modbydelige Hund i Hælene. De havde ikke været ude paa Søen, men henne paa Stationen, og dér havde de købt alle Bladenes Julenumre.

— Se hér, Mor! Hér skal Du se den Gamle! raabte Brunte og foldede et af Bladene ud, hvor Faderen var afbildet.

— Klæd Jer om, Drenge, vi skal ind til Byen og holde Jul!

— Hurra! Det var Sjøv!

Mens Drengene klædte sig om, samlede Moderen en Del Kostbarheder sammen, lidt Sølvtøj af Servicet, alle sine Smykker, noget Linned — med mere.

Da Zachris var kommet ud paa Perronen, saa han nøje efter, om den fremmede var med Toget. Men da han ikke saa noget til ham, satte han sig til at læse Morgenbladene.

Toget gik, og Zachris blev ved med at læse. Det var, som om selve Fanden havde skrevet Aviserne i Dag. Zachris' værste Fjender blev rost endogsaa for deres daarlige Bøger, Falkenstrøm blev kaldt „vor største Naturskildrer“. Denne Titel havde Zachris usurperet, skønt han aldrig havde set Naturen.

Men saa kom der noget rentud djævelsk. Fra Australien meddeltes der om en Ægtemand, hvis Hustru havde født et Barn, Manden ikke var Fader til; Manden søgte om Skilsmisse, men fik ikke denne bevilget. Da myrdede han Hustruen og Barnet — en Juleaften —, og saa blev han hængt. — En Juleaften? Hvorfor just en Juleaften?

Da Zachris kiggede paa Avertissementerne, faldt hans Blik paa et Ord, der var trykt med store Bogstaver: Advarsel! Herved bekendtgøres det, at vor Prokurist L. P. Zachrisson ikke længere har Ret til at underskrive med Firmaets Navn ...

— Tænk, han hed ogsaa L. P.!

Zachris følte sig tung i Sindet og saa op fra Bladet; da mødtes han af to Øjne og et modbydeligt Smil. Atter den fremmede, den forhenværende Engel: *deres* Søn ...

Han skiftede Plads og begyndte igen at læse. Blandt Avertissementerne stod: „Jenny (med fede Bogstaver) bedes møde paa sædvanligt Sted“.

Zachris rejste sig og gik ud paa Platformen for at grunde over de mærkværdige Blade:

— Selv om jeg nu ogsaa har faaet lidt for megen Morfin, hvordan kan *det* saa indvirke paa Redaktionerne?

Han stod med Ryggen til sin Kupé: men i Vinduet lige foran ham saa han et Ansigt afspejlet i det buede Glas — stadig det samme Ansigt!

Han søgte at blunde; men da saa han Ansigtet, tegnet med Ild paa blodrød Grund. Han gik ind i Kupéen ved Siden af og satte sig. I det samme rejste „den nøgne Præsts Broder“ sig henne i Baggrunden, og med den frommeste Mine af Verden traadte han Zachris i Møde, glad over at se et Menneske, han kendte, og rakte godmodigt sin store, vante klædte Haand frem.

Men Zachris var ikke i Humør til at nedlade sig til en Bladneger; han hilste derfor tørt og affejende „G'Dag!“ — hvorpaa han vendte sig om mod Vinduet og skød Ryggen ud som en Bastion mod den paatrængende, der — saaret i sine forsonlige Julefølelser — sjokkede tilbage til det Hjørne, hvorfra han var kommet.

Zachris, der ellers ikke var nogen Kostforagter, og som tidlig havde lært, at ingen er for ringe til at kunne bruges, havde givet efter for en pludselig Impuls, og bagefter var han ikke langt fra at nære Højagtelse for sig selv, fordi han havde vovet at støde den ikke helt ufarlige Provinsprofet. Han havde nemlig ment at læse en vis Skadefryd i „Profetens“ Ansigt, og af det Blik, den fornærmede havde rettet mod den anden Waggon, set, at han var klar over, hvem det var, der sad derinde.

Hver den, der kendte denne Hemmelighed, havde

jo en Kølle i sin Haand, som han kunde slaa Zachris til Jorden med. Zachris befandt sig i den mest uholdbare Situation, et Menneske kunde komme i; værgeløs var han — ubevæbnet, et Bytte for den første den bedste, en fredløs!

Endelig holdt Toget; Maalet var naaet. Zachris blev staaende og læste en Plakat, for at den fremmede kunde faa Tid til at gaa først gennem Udgangen; men den fremmede standsede ved en anden Plakat og spærrede saaledes Vejen. Dér stod de begge som for at vente Livet af hinanden; begge frøs om Fødderne, men ingen af dem vilde være den første til at gaa. Zachris kiggede efter en anden Udgang, og da han endelig troede at have fundet en, kravlede han med megen Møje og Besvær over Skinnerne, bugtede sig frem mellem rangerende Godsvogne og Lokomotiver og naaede endelig Godsmagasinet; men dér blev han standset af en Stationskarl, som høfligt viste ham samme Vej tilbage — over Skinnerne. Han snublede over et Sporskifteapparat, fik Hatten paa Sned og Brillerne ned over Moustacherne, og da han kom tilbage til Peronen, hilste den fremmede, der havde ventet paa samme Sted, med en ironisk Latter.

Zachris styrtede nu ud gennem Stationsbygningen og fordybede sig i Stadens Gyder og Stræder. Men da han standsede ved et Butiksvindue, saa han den fremmede staa og se ind ad et andet Vindue.

En flygtig Tanke om Selvmord steg op i Zachris; dog — denne høje Tanke afløstes straks af en mere banal: Operakällarn! Dér havde den fremmede ikke Raad til at gaa hen, dér var Zachris som hjemme, dér

havde han haft sine lykkeligste Øjeblikke, dér traf han altid sine Venner.

Da han var kommet ind i Forværelset og havde faaet Overfrakken af, saa han straks, at Løgnroth og Smartman sad henne ved Vinduet, og at Borg sad alene ved et Bord. Hér behøver man da ikke at være ene, tænkte Zachris, og idet han greb en Stol, slog han sig ned ved Siden af Smartman. Men denne værgede af med Al-buen:

— Gaa din Vej! Vi har private Ting at tale om hér!

Zachris slog et Slag ud gennem Salen, fuldstændig overrumplet og fladtrykt. For at dække over Fiaskoen, nærmede han sig Doktor Borg og spurgte temmelig ydmygt:

— Maa jeg ha' Lov til at sidde ned?

— Ja, men ikke hér! Jeg venter Selskab.

Det var første Gang, Zachris' Selvskrevenhed ikke blev respekteret. I sin vanvittige Blindhed havde han stedse hidtil betragtet sig som selskreven Deltager i et hvilket som helst Selskab. Han havde aldrig bedt om Forlov, kun bæret med sin Person. Nu stod han midt i Salen og saa sig om efter et ledigt Bord. Ensom, udstødt, forkastet, gjorde han en ynkelig Figur; men han saa i den Grad gemen og selvforskyldt ud, at han umuligt kunde vække Medlidenhed. Pludselig opdagede han langt borte et lille, uoptaget Bord. Krydsende sig frem mellem Mennesker, han ikke kendte, og som hovedsagentlig bestod af tilrejste Herrer og Damer, skubbede han til Stole uden at bede om Undskyldning og modtog Grovheder, som han var for indbildsk til

at ville forstaa. Men da han til sidst passerede et Selskab af veritable Ædedolke, hørte han følgende Dialog:

— Er *det* ham?

— Han ser jo ud som en Skarnæder!

Derpaa fulgte en dundrende Haanlatter, der virkede paa Zachris, som et Vindstød paa en Sejlbaad, han krængede over og tumlede saa videre, til han endelig stod ved det ledige Bord. Men i samme Øjeblik blev dette optaget af Provinsprofeten, som han havde truffet i Toget.

Zachris stod nu som en Supplikant foran den forsmaaede; men hans utrolige Evne til at glemme Fornærmelser, (han selv havde gjort sig skyldig i), hjalp ham ogsaa nu til at „glemme“; med en flot Bevægelse indbød han Vennen til at dele Bordet med sig, idet han lod, som om det var ham selv, der havde bestilt det.

Den fromme Mand („Profeten“) var glad over at træffe en Bekendt Juleaften, og han begyndte derfor uden videre paa en Samtale. I sin Egenskab af Journalist var han desuden vant til at blive fornærmet og behandlet *en canaille*, og da han — i Kraft af sin Haandtering — selv var nødt til at være troløs, tilgav han gerne hvem som helst, bare han kunde hugge en Nyhed. Zachris var imidlertid ikke den, der gav; han fandt det absolut saligere at tage, og for at blive fri for at give noget, svarede han altid med Spørgsmaal. Han var saa forfaren i Spørgekunsten, at han — dækket af den spørgende Form, der gjorde ham uansvarlig — kunde fremkomme med de farligste Paastande, de mest ærerørige Beskyldninger.

— Er det sandt, begyndte han, at Smartman og Løgnroth er ruinerede?

— Nej, Vorherre bevares, det har jeg da ikke hørt noget om. (Dér har vi en Nyhed!)

— Ja, jeg véd heller ikke — jeg spørger blot! Du maa ikke lave nogen Notits, din Gavtyv! Citerer Du mig, saa nægter jeg at ha' sagt noget.

— Men dersom det nu er sandt, er *Du* saa salveret?

— Hvad har *jeg* med *deres* Sager at bestille?

— Ja, *jeg* spørger jo ogsaa blot, svarede den fromme og trak Næsen til sig.

— Jeg lever saa isoleret og hører aldrig noget, svarede Zachris, der, ligesom „Profeten“, begyndte at blive bange. Tænk Dig — først nu, et Par Aar efter at Smartman er bleven skilt fra sin Kone, faar jeg det at vide.

— Er Smartman bleven skilt fra sin Kone?

— Nej, vidste Du virkelig ikke *det*? Og saa sidder Du hér og plukker mig. Han havde jo en Elskerinde, der ejede hele hans værdifulde Korrespondance, som hun tilbød Redaktionen at indløse for 30,000 Kr. Det har Du jo selv skrevet om!

— Har *jeg*?

— Ja, i alt Fald har jeg læst det i dine Stockholmer-Breve — eller maaske jeg ta'r fejl; ja, nu husker jeg ... det stod i „Brevkassen“! Naa, lige meget ... Skaal og glædelig Jul, som man siger, skønt Fanden véd, hvad glædeligt der er ved Julen! En spildt Arbejdsdag og nogle Udgifter — det er det hele!

Nu var Zachris i sit Es; han havde faaet fat paa en Tilhører, som han kunde „sludre sine Tømmermænd

fra sig paa". Og da Vinen kom ind, strømmede Ordene fra ham; dog ingen farlige Hemmeligheder, ingen Indrømmelser, ingen ydmygende Bekendelser undslap der ham. Tilhørerens Person var ham uendelig ligegyldig; det var bare to Øren, to Kloakrør, han hældte sit Spildevand ud i. Han saa ikke paa Mandens Ansigt, men paa hans Halstørklæde, og mens Rusen steg, glemte han i Skumringen, hvem det var, han talte med. „Profeten“ hed Harald; men Zachris kaldte ham snart Alfred og snart Axel, hyppigst dog „min kære Ven“ — hvilken sidste Betegnelse var et Udtryk for hans Tilfredshed med Maden og Vinen.

Dog — Harald, den fromme, havde en uheldig Egenskab som Selskabsmand: naar han ikke faldt i Søvn ved Bourgognen, saa blev han overfaldet af daarligt Humør og Sandhedskærlighed. Denne Aften var han tilfældigvis nylig staaet op, og som Følge heraf ikke søvnig; ellers forstod den Lurifaks at lade Folk snakke sig i Søvn; han brugte dem — uden at de anede det — som Sovepulver. I Dag havde han ikke Lyst til at agere Kloakrør, og desuden begyndte han at ræbe den hér Fornærmelse i Toget op. Han mærkede nok, at Zachris talte for at slippe for at komme ind paa noget, som trykkede ham. Men da Zachris til sidst begyndte at kalde sin Ven for Pelle, saa mistede denne Taalmodigheden og skred til Angreb:

— Hør, sig mig engang, hvad var det, der skete før henne ved Løgnroths Bord? Det tog sig saa uvenskabeligt ud.

— Ja, det var netop det, jeg vilde spørge Dig om. Hvad er der i Vejen? Vil de mon af med mig?

— Næ, men de er bange for Dig!

— Bange?

— Ja, for dit Navn. Du har mistet din Popularitet.

— Har jeg?

— Ja, jeg kunde næsten fristes til at kalde Dig en død Mand. De har rost Dig ihjel! — Det hér sidste med Goethe, det var Dødsstødet. Vi ha'de i 70erne en Digter ...

— Pyh — i 70erne!

(Zachris vilde aldrig høre Tale om 70erne! Litteraturen begyndte for ham med 80erne — og med 80erne endte den ogsaa).

Men Harald løftede Stemmen og blev ved:

— ... en Digter i 70erne, som — ved Hjælp af Veksler — organiserede hele Pressen i sin Favør.

Zachris lod, som han havde en Ordre at give Kellneren; men Harald blev ved:

— For at hævne sig paa ham, roste de ham ihjel. Publikum blev nemlig til sidst ækel ved alle de Laurbær, vendte Ryggen til den store Mand og spyttede. Saadan er det ogsaa gaaet med Dig. Dit Navn er udslidt, der er ikke flere Superlativer at finde. Du var Sverrigs strøste Naturskildrer, Du havde grundlagt det nationale Lystspil, Du lod Dig interviewe i „Le Figaro“ (*Le*) som Høvding for det moderne Gennembruds Mænd, Du herskede suverænt over Stockholms Teatre — til sidst blev Du udnævnt til Goethe. Har Du set Julebladet, hvor Du staar sammen med din „Schiller“ — Digteren Grønlund — og trykker ham noget, der skal forestille en Femmer i Haanden? Dette Monument er oprejst

foran det nye Nationalteater, som Du skal være Direktør for, naar Du har faaet Vasaordenen.

Zachris bestilte Whisky. Han havde Lyst til at rejse sig og gaa; men Frygten for at være ene holdt ham tilbage. Der var saa varmt og behageligt herinde, tipas halvmørkt for hans lidt malpropre Frakke, og desuden lugtede der af god Mad og Snaps. Derfor gjorde han sig døv, skyllede en Whisky ned og ledte saa efter et Emne, der kunde give Samtalen en anden Retning. Han saa sig omkring og fandt i Folkemylderet et Ansigt, der lignede Boghandler Kilo's, men som alligevel ikke kunde være hans; Kilo gik nemlig aldrig paa Værtshus.

Klostret! Der havde han Emnet.

Zachris pintes af en uafsladelig Frygt for, at noget nyt skulde dukke frem i Verden og i Literaturen, saa at han og hans 80ere skulde komme til at gaa omkring som nogle aflægs Kameler, og han ræddedes for Sammenslutninger. Det var ham, som fik han Meddelelse om en Sammensværgelse, der truede hans eget Liv, naar han hørte, at en ny Kreds var blevet dannet. Han forsøgte da altid at trænge ind i Kredsen for at sprænge den inde fra; og hvor han slap ind, dér blev det op-højede straks trukket ned i Pløret, det uegennyttige egennyttigt, det skønne hæsligt. Saa snart han hørte Tale om Klostret, lavede han en Vittighed om det; men da Falkenstrøm blev Medlem, blev han betænkelig, søgte at smigre sig ind, tilbød sin Beskyttelse og sin Tjeneste — men blev bestemt afvist. Grev Max afskyede ham som en modbydelig Lugt, og Kilo frygtede ham som selve det onde Princip.

Nu vilde han føle sig for hos Harald for at faa at vide, hvordan *han* stillede sig til Klosterspørgsmaalet.

— Har Du hørt om Kilo's Drankerasyl syd for Byen?

— Ja, til min store Morskab!

Han bed altsaa paa.

— Falkenstrøm skal nok allerede være færdig med sit Kursus; man siger, at de spiser Æbler og læser i Bibelen derovre!

— Og saa har de en forhenværende Tugthus-fange til Portner. Den gamle Slubbet, der tidligere har drukket saadan, at han har brækket baade Arme og Ben, skal nok have været en smuggimpende Baptist.

— Og saa det bedste af det hele: Revisor K. sidder i Bagerummet og laver Guld!

— Kors bevares! laver han Guld!

Zachris følte sig forpligtet til at le, hvilket han udførte paa den Maade, at han rystede Maven og Næsen.

— Men de er ikke ufarlige, grinte Harald. Kilo er Teosof og har et Parti bag sig — ja, et stort Parti ...

Zachris, der ikke holdt af Partier, hvæste:

— Asch!

— Og Max er Martinist og skriver i Parisernes Tidsskrift, som udkommer over hele Verden ...

En satanisk Lyst til at skræmme Zachris overfaldt Harald:

— Du ved jo nok, at de Folk nu findes over hele Jorden, at man træffer dem overalt — ligesom Jesuiterne i gamle Dage —, og at deres Indflydelse ved Bladene, de lovgivende Forsamlinger, Universiteterne snart sagt er uberegnelig.

Zachris blev bange; ti det nye, han havde set true, var altsaa allerede kommet — og det uden hans Hjælp, uden hans Beskyttelse. Det var en alvorlig Sag.

Er det virkelig sandt? Er Du vis paa, at det forholder sig saadan? Men Kilo er jo da ikke saa farlig en Størrelse!

— Kilo foretog grundige Studier til sin Eksamen, og siden har han stadig hængt over Bøgerne. Han har offentliggjort en Artikel i det sidste Numer af „*Revue des deux Mondes*“ ...

— I ... i ... „*Revue* ...“

Ordene blev siddende i Halsen paa Zachris, og Sveden randt. Men Harald lod Pisen smælde:

— Og de har skam fine Bekendtskaber der oppe paa Bjerget, kan Du tro! Der kommer en Prins ...

— En ... en — ja, undskyld, men jeg maa hen og ringe hjem ... et Øjeblik ...

Telefonen var altid Zachris' Udvej, naar han vilde flygte fra en ubehagelig Samtale, og hvad der gavnede andre, holdt han aldrig af at høre Tale om.

Da han kom tilbage fra Telefonen, var han lidt bleg om Næsen.

— Mærkeligt! — mumlede han — der var ikke et Menneske hjemme, ikke engang gamle Maja! — Hvad var det for en Prins, Du talte om?

Harald indtraadte nu i sin Fuldskabs tredje Stadium; det fromme Murmeldyr blev paatrængende:

— Ja, sagde han, det kan ikke hjælpe, at Du fisker efter ham, for han vil ikke omgaas Dig!

Zachris parerede og faldt ud igen:

— Men det er jo noget Humbug med deres Okkultisme og Teosofi!

— Nej, det er en højere udviklet Hypnotisme og Suggestion. Har Du ikke læst de udmærkede Afhandlinger om Okkultisme, som Karl du Prel har skrevet i *Zukunft* i Løbet af Halvfemserne?

— *Zukunft*? Har Harden opdaget *dem*?

— „Fremtiden“ synes at være gaaet Dig forbi, min kære Zachris, og Du er blevet tilbage. Du lever endnu i 80erne, skønt vi dog er kommet ind i et helt nyt Aarhundrede.

— Du Prel?

— Ja, du Prel har ved Hjælp af vor Tids videnskabelige Viden forklaret alt det, som Du og dine Ignoranter kalder Overtro, Hekse, Trolddom, Spøgelser — alt er fuldt tilfredsstillende forklaret.

Zachris skrumpede ind, frøs og var lige ved at kvæles.

Da fik Harald Øje paa en ny Svøbe, og med en Lumskhed, man ikke skulde have tiltroet ham, greb han den:

— Vend Dig om til højre, saa skal Du se noget!

Uvilkaarligt adlød Zachris. Og da han saa den fremmede sidde ved et af Bordene, bøjede han sit Hoved ned mod Brystet.

Han vidste ikke, hvad Harald havde ment — om han overhovedet havde ment noget, og da han ikke vilde blotte sig selv, blev han siddende taus; men han frygtede ogsaa Stilheden; derfor henkastede han følgende Spørgsmaal:

— Kan Du se, om Doktor Borg sidder derhenne endnu?

— Han har lige i dette Øjeblik rejst sig for at gaa.

— Er han alene?

— Ja, han har været alene hele Tiden.

Det var et nyt Rap over Zachris' Rygstykker: Doktoren havde altsaa løjet, da han foregav, at han ventede Selskab. Han havde blot ikke villet sidde sammen med Zachris!

— Se engang Thilda K. dérhenne — med sin nye Mand!

— Nej, jeg vil ikke! Jeg maa hjem nu, for jeg aner, at der er noget galt paafærde.

Zachris rejste sig med Besvær og krydsede ud af Salen. Han saa mange af sine Bekendte, men kun paa Ryggen, og han fik det Indtryk, at de ikke vilde hilse paa ham.

Pisket, afsløret, færdig følte han sig, mens han vaklede gennem Gaderne.

Paa Norrbro for en Sporvogn forbi, og i den mente han at se gamle Maja, hvilket forekom ham ganske urimeligt.

Paa Skeppsbroen kom en Droske rullende, og i den sad begge hans Sønner; men de saa ham ikke. Dette syntes han, var mærkeligere end alt andet, han havde oplevet.

I Waggon'en traf han Politiasistenten, der plejede at fylde ham med Løgnehistorier. Men den ellers saa blide og underdanige Mand var i Dag umedgørlig.

Zachris vilde have noget at vide om Falkenstrøm og hans Proces, og han længtes efter at høre noget ondt om Klosterfolkene; i Tillid til Assistentens Imødekom

menhed, der plejede at ytre sig som Ulyst til Sammenstød, begyndte han lumsk:

— Naa — og Processen mod Falkenstrøm!

— Den er hævet.

— Hvad mener Du egentlig om det?

— Det glæder mig! Falkenstrøm er et honnet Menneske, og Kvindfolkene var noget Skab!

— Jasaa, jasaa! Mener Du det!

— Ja, det mener alle, der ikke har en Skrue løs. Du er vist lidt hen ved en Side i Dag, Zachris! Sæt Hatten ordentlig paa Hovedet, ellers tror Konduktøren, at Du er fuld!

Aldrig før var Zachris blevet tiltalt paa den Maade af den lille Politimand; derfor blev han nu højst ubehagelig berørt, idet han mente, at det var et Udtryk for den ny Opinion, der blæste *imod* ham.

Han satte sig hen i et Hjørne og faldt i Søvn.

TRETTEDE KAPITEL.

DET var Juleaften i Klostret. I Biblioteket sad Grev Max, Kilo, Falkenstrøm og Revisoren. Man holdt Tankeøvelser, og Kilo var for Øjeblikket i Færd med at oplæse sin første Dialog, der lød, som følger:

— Hvad er Sandhed?

— Lad os engang overveje dette Spørgsmaal! Et usandfærdigt Udsagn er et Udsagn, der ikke er i Overensstemmelse med Virkeligheden; altsaa er et sandfærdigt Udsagn saaledes beskaffent, at det *er* i Overensstemmelse med Virkeligheden. I mere enkle Tilfælde kan man erkyndige sig om det virkelige Forhold ved Hjælp af Sanserne. Dersom det regner udenfor, og Du paastaar, at det ikke regner, saa taler Du usandt. Et Blik gennem Ruden vil let vise, hvordan Sagen i Virkeligheden forholder sig; paastaar Du stadig, efter at have set Regnen, at det ikke regner, da er Du en bevidst Løgner. Hvis Du derimod har et svagt Syn, og Regnen er fin, saa kan det hænde, at Du bliver en ubevidst Løgner. Paastaar Du, at det er den 2. Maj i Dag, og baade vor Kalender og vort Blad bekræfter dette Udsagn, saa er dette jo sandfærdigt — dog ikke absolut sandfærdigt, ti i Rusland er det den 12. Maj efter gammel Stil*). Men da ingen af os er Russere,

*) Se Fodnoten S. 166

saa har vi underforstaaet ny Stil, og skulde nogen af os have underforstaaet gammel Stil eller henvise til Rusland, saa kalder vi dette Haarkløveri eller Sofisteri. En Kendsgerning af simplere Art er uafhængig af Meninger. At et Barn ikke er et fuldvoksnet Menneske, er et Faktum, (skønt der findes Vidunderbørn), og uafhængigt af Meninger. Dersom der er lagt Indførsels-told paa Silke, saa er dette en Kendsgerning, for hvilken man er nødt til at bøje sig, og som er uafhængig af alle Meninger om Toldens Berettigelse. Et Faktums Berettigelse eller Natur kan diskuteres; men Kendsgerningen selv er uafhængig af Meninger.

Det er en Kendsgerning, at Kvinden er skabt til at føde og passe Børn. At George Sand har skrevet Romaner, er en anden Kendsgerning, der ikke ophæver den første; begge Kendsgerninger er sande og uafhængige af Meninger.

Er Talen derimod om Værdien af Wagners Musik, saa kan der fremsættes forskellige Meninger, ti da foreligger der en sammensat Kendsgerning.

Først maa man spørge: hvilken Musik af Wagner mener De? — *Den flyvende Hollænder* er smuk Musik; men den er heller ikke særlig wagnersk; i den er Komponisten endnu stærkt paavirket af Meyerbeer. *Lohengrin* er kedelig og tør; ti skønt Svanemotivet har fem smukke Takter, gentages disse saa ofte, at man mærker Komponistens Mangel paa Opfindsomhed. Ledemotivet er ikke noget nyt, for Gouvernøren i *Don Juan* havde allerede sit Ledemotiv, der krakteriserede ham. *Mestersangerne* er hæslig, banal, barok og — for Resten kun Epigonmusik; men Operaen bæres af Hans Sachs' Popu-

laritet — og af Oppositionspatos, rettet mod det forældede, der vil herske og undertrykke; Teksten træder frem i Forgrunden og virker ved sit Emne, men netop heri finder Wagnerianerne et Forsvar for deres Mester og en Anledning til at haane hans Modstandere. Hvad nu Wagners nye Opfindelser indenfor og Udvikling af Harmonierne angaar, saa er der hverken Tale om Opfindelser eller Udvikling. Overfloden af Basuner og andet Messing, der overdøver Sangeren, er en Raahed og en Smagløshed, som kun kan oprøre et musikalsk Temperament; det er Janitscharmusik, anvendelig paa Eksercerpladsen, men ikke noget Akkompagnement til lyriske, erotisk inderlige Stemninger. Hvad Harmonierne angaar, saa er de enten gode, gamle, enkle, konventionelle, eller hæslige og stridende mod al Musiks Natur. Der findes i Naturen noget, der er utilladeligt. I det gamle Testamente er det forbudt at pløje med en Okse og et Æsel i samme Spand, bl. a. fordi Æslet er et perverst Dyr; det er ogsaa forbudt at saa Korn i Vin gaarden — eller overhovedet at saa Planter af ulige Art paa samme Sted, fordi det er imod Planternes Natur og kan foraarsage slette Krydsninger. Wagner lader Toner parre sig „mod Naturen“; derfor virker hans Musik paa et ufordærvet Sind som noget uhyggeligt, naturstridigt, usundt, forstyrret. Og denne Lobescowse af hinanden fjendtlige Toner synes ofte at være blandet sammen paa maa og faa, onskabsfuldt, i Overmod, af Herskelyst, af Mangel paa Smag og Skønhedssans — kort sagt: den synes komponeret af en umusikalsk Kapelmester, der har haft Lyst til at dirigere sin egen Musik.

Hvem er det nu, der er Wagnerianere? Og hvorledes bliver man Wagnerianer?

Alle Tyskere er Wagnerianere, fordi Wagner har lovprist den tyske Nation; først efter den fransk-tyske Krig oplevede han sin Glansperiode. Til at begynde med kunde Franskmændene — af rent naturlige Aarsager — ikke blive Wagnerianere, ti Franskmændene elsker Vellyst, men elsker derimod ikke Tyskland. Men da de 30,000 Tyskere, som er bosat i Paris, havde tvunget Wagner frem og sikret hans Succes, saa fulgte de yngre Franskmænd med, dels af Oppositionslyst mod de ældre, og dels fordi de var for svage til at modstaa Suggestionens kolossale Tryk. De læste Dag ud og Dag ind, at det var moderne at beundre Wagner, gammeldags ikke at forstaa ham. Saaledes blev Wagners Mesterskab et Axiom, og dersom en eller anden ikke syntes om Wagner, saa erklærede man, at vedkommende ikke „forstod“ ham. Ganske paa samme Maade, som en Hunds Ejer paastaar, at man „er bange for“ hans Hund, naar man afskyer den!

I al Almindelighed træffer man Wagnerdyrkere blandt umusikalske Mennesker. Naar et ubetydeligt, intetsigende Menneske ikke kan blive noget betydeligt, saa siger han, at han er Wagnerianer; dermed har han adlet sig selv, ti saa er han jo dog altid *noget*. Men dersom *Du* saa erklærer, at *Du* ogsaa er Wagnerianer, saa bliver *Du* hans Discipel. Han er Wagnerianer, og *Du* er ogsaa Wagnerianer. Derpaa opdager han, at *Du* ikke er nogen ægte Wagnerianer, fordi *Du* ikke forstaar den haarrejsende *Götterdämmerung*, og saa er han straks din Overmand, mens *Du* ligger under — hvilket for-

ham var det væsentlige. Har Du oven i Købet blot hørt Wagner blive spillet i Berlin eller München, saa duer Du slet ikke; Du skal have hørt ham i Bayreuth, skønt han spilles bedst i Berlin.

I dette Tilfælde synes det altsaa at være vanskeligere at finde Sandheden frem, eftersom Meningerne om Wagnermusikens Værdi er bygget paa saa komplicerede Motiver som: subjektiv Herskelyst, raadende Interesser og Passioner, Nationalitet, Forfængelighed. Anderledes forholder det sig derimod, naar man vil bestemme Kvindens Værdi i Rækken af Skabninger. Dér kan Løsningen foregaa ved Hjælp af Mathematik, og naar man har løst Problemet, saa kan man erfaringsmæssigt bevise, at man har løst det rigtigt. Det kan løses, naar man anvender en Sætning af Euklid, som handler om det gyldne Snit: den mindre (Barnet) forholder sig til den større (Kvinden), som den større (Kvinden) forholder sig til det hele (Manden) — eller: $a : b = b : (a + b)$, hvilket, udtrykt med Tal, giver: $2 : 3 = 3 : (2 + 3)$; $\frac{2}{3} = \frac{3}{5}$.

Dersom man hertil svarer, at Kvindens Værdi (3) er variabel, og at Kvinden gennem Udvikling kan naa Manden, saa er man ogsaa i Stand til ad matematisk Vej at bevise denne Paastands Uholdbarhed.

Mandens (A) Hastighed er i dette Øjeblik 5 og Kvindens (B) 3. Nu spørges der: naar vil B naa A? Svar: aldrig, — saafremt A bibeholder sin Begyndelseshastighed. At han gør dette, viser Erfaringen, ti alle Nydannelser paa alle Omraader i vor store Tid er sket ved Hjælp af højt udviklede Mænd, og det skønt Kvinden i de to sidste Menneskealdre har faaet samme Opdra-

gelse som Manden. At Kvinden ikke kan lade sig overbevise af dette Ræsonnement, kommer af, at hendes Forstand er mangelfuld. Mandens medfødte Høflighed mod Kvindekønnet bidrager ogsaa til at holde Kvinden i denne Tilstand af Selvbedrag. Han sætter hende jo altid tilsyneladende over sig selv, i det han hos hende beundrer den eneste Evne, han mangler: den, at kunne føde Børn; men selv ejer han den betydeligere Evne: at kunne *avle* Børn, det vil sige: give dem aktuel Tilværelse.

I det daglige Liv er Menneskene meget tilbøjelige til at beskyldte hinanden for at være Løgnere, hvilket kan have forskellige Grunde. Der findes nemlig almindelige Vildfarelser, som efterhaanden er blevet gjort til Aksiomer, det vil sige, Sandheder, der er saa selvindlysende, at de hverken kan eller skal bevises. Der findes Klasseløgne. Saaledes anser Underklassen altid Overklassen for at bestaa af Tyranner og ubarmhjertige Blodsugere, mens Overklassen paa sin Side altid tror, at Underklassen bestaar af slette, umoralske, tyvagtige og løgnagtige Mennesker. Der findes nationale Løgne. Finnerne f. Eks. anser nu for Tiden, (men ansaa ikke for ti Aar siden), de godmodige Russere for at være Skurke og Menneskeædere, mens Russerne anser Finnerne for at være falske, lumske, utilgængelige og hævnerrige. Finland, der har været i Ruslands Besiddelse siden 1810 — (Sverrig har siden den Tid begrædt sit tabte Finland) —, maa jo, som erobret Land, styres af en Gouvernør. Nu kan denne Gouvernør have hvilket Navn, han vil, altid bliver det fra et *nomen proprium* forandret til et Fællesnavn, der betyder: Bøddel. Pøbelen mener

altid med Bobrikoff en Bøddel — lige meget, hvor elskværdig Bobrikoff end er. Det er Pøbelaksiom! Derfor kan Pøbelen skrive følgende: „Professor W. hylder Bobrikoff“, og være sikker paa at blive forstaaet af Pøbelen, der fortolker Ordene saaledes: „Professor W. hylder en Skurk; altsaa er Professor W. selv en Skurk.“ At bevise, at Generalgouvernøren over Finland virkelig er en Skurk, det er efter Pøbels Mening overflødigt. Det er tilstrækkeligt, at han har udvist oprørske Under-saatter, trodset Landets Love og været sin Herre en tro Tjener.

Samtidig har man i „vort frie Land“ fængslet to fremragende politiske Personer for nogle uoverlagte Ord, og i den frisindede Ret, der dømte dem, sad Mænd, som begræd det finske Folks Trældom under Rusland. Hos disse Mænd synes Frihedsbegæret som saadant ikke at have været saa stort, naar Talen var om deres egne Landsmænd, og deres Frihedskærlighed med Hensyn til Finnerne kan kaldes Snobberi, Fejghed for Opinionen og lignende.

At arbejde for en Sag, man misbilliger, altsaa *mod* sin Overbevisning, er løgnagtigt; Lysten til at komme i Spidsen for en Bevægelse eller til at gøre sig vigtig er noget, der ofte forvirrer Sandheden for et Menneske.

Men der findes ogsaa forhenværende Sandheder, som ikke længere er sande. Filip var for ti Aar siden nødt til at gaa paa Akkord med sine Kreditorer. Hans Fjender kaldte det Fallit (Cession); men *bonis cedere* betyder jo at afstaa, hvad man ejer, til Kreditorerne; den, der faar sluttet Akkord, afstaar ikke sin Ejendom og har følgelig ikke spillet Fallit. Fjenderne fordrejer altsaa

Sandheden. Nuvel! Syv Aar efter havde Filip ikke blot betalt de 60 p. Ct., Akkorden bestemte, men ogsaa de resterende 40 p. Ct. Men da han undlod at meddele det til sine Fjender, vedbliver disse den Dag i Dag at kalde ham en Fallent, der ikke har betalt sin Gæld. At han ikke havde betalt sin Gæld, var sandt for ti Aar siden, men nu er det Løgn, eftersom han *har* betalt den.

Der findes ustyrligt subjektive Mennesker, hvis Tanker kun kan løbe ad Skinner, ligesom en Sporvogn. De er ikke i Stand til at bøje af, naar de møder nogen, eller svinge ned ad en Sidegade. Den Slags Mennesker vil altid komme til at karambolere med deres Venner, faa dem gjort til Løgnere, dukke dem; de tager ikke imod Ræson, hører ikke efter Modforestillinger, gaar uforfærdet paa med krum Hals.

Filip, der skulde have Bryllup, købte sine Møbler hos den store Levi, som har de bedste Varer. Hans Ven, Andreas, besøger ham, ser paa Møblerne og siger:

— Ja, de hér Møbler ser jo ganske godt ud; men
— Filip — Du skulde nu alligevel ha' købt dem hos Levi ...

— Jeg *har* jo købt dem hos Levi ...

— For ser Du: Levi faar sine Ting direkte fra Paris ...

— Jeg *har* jo købt dem hos ...

— Og naar man nu for Tiden sætter Bo, skal man ikke købe noget, der er gammeldags. Det hér Møblement er fra 70erne og ser ud, som det var købt hos en Marschandiser ... Nej, Du skulde ha' købt dine Møbler hos Levi!

— Jeg *har* jo købt dem hos ...

— Ser Du: *l'art nouveau* — det er en ny, en absolut ny Stil.

— Det hér er *l'art nouveau* ...

— Men Du har altid holdt af, hvad der var gammelt ...

— Det hér er *l'art* ...

— Du skulde ha' set min Salon ...

— Jeg har set den ...

— Hvorfor kom Du ikke sidste Gang, jeg indbød Dig? Jeg bor paa Strandvejen ...

— Jeg var jo ude hos Dig ...

— Jeg véd nok, at det ikke er let at faa trukket Dig ud af din Hule ...; men til mig, synes jeg dog, Du kunde komme! Vi, som har saa mange fælles Interesser ... og saa kan Du træffe Harald Äppelsvan ude hos mig ...

— Jeg har truffet Äppelsvan ude hos Dig, paa Strandvejen ...

— Han har Talent, kan Du være vis paa; men Du kender ham jo ikke ...

— Jeg har kendt ham i de sidste ti Aar og er *Du* med ham ...

— Det er det prægtigste Menneske, jeg kender! Du skulde bare læse hans sidste Bog ...

— Jeg har læst hans sidste Bog ... saa meget desto mere som ...

— Det er en Bog, kan Du tro — stor Kunst, brede Linjer ...

— Jeg har anmeldt hans Bog i Bladet *Brödrafolkets Väl* ...

— Jeg sætter den over alt andet i den moderne Literatur ... Der er et Kapitel ...

Nu træder Filipps unge Hustru ind. Andreas kaster sig straks over hende, gør hende til *sin* fortrolige og til *Mandens* afgjorte Modstander, voldtager hendes Følelser og kører derpaa, fuld af overbærende Medlidenhed, ind paa sine Skinner med hende i sit Seletøj:

— Hør Laura, hvorfor har Du ikke faaet Filip til at købe Møblerne hos Levi ...

Laura vil ikke være uhøflig, og da Andreas viser sig deltagende, bliver hans Stemme saa sympatisk, at han faar Lov til at fortsætte, mens Filip maa sidde taus, fordi han ikke vil gøre Laura ked af det.

Andreas misbruger begges Elskværdighed og fortsætter med Laura som medskyldig:

— Dersom Filip saa *mit* Salonmøblement, vilde han brænde det hér Juks; men han vil jo aldrig besøge mig. Jeg talte før om, at jeg bor paa Strandvejen, og at Filip kunde gøre Äppelsvans Bekendtskab ude hos mig og faa Lov til at laane hans sidste Bog. Det er en Bog, kan Du tro ...

— Jeg *har* læst den, indskyder Laura for at faa Kontakt.

Men Andreas spiller døv og hører ikke, hvad hun siger.

— Det er den betydeligste Bog, der nogensinde er skrevet, og det er netop en Bog for *Dig*, Laura. Der er et Kapitel ...

Pigen melder, at Bordet er dækket.

— — — — —
Der findes Mennesker, som lyver sig selv paa —

og det at flere Grunde. Da vi alle har gjort det, bruger jeg Ordet „Vi“ i det følgende.

Vi føler os smaa i et storpralende Selskab og puster os derfor op ved at gøre os til Hovedpersoner i et eller andet tvetydigt Eventyr, i Nødstilfælde i en Forbrydelse.

Vi vil trøste et uheldigt Menneske og paadigter os hans Uheld for at lette ham Byrden. Men nu ligger den Fare nær, at den trøstede er en Løgnhals, som ogsaa har løjet sig selv paa; da kan et helt Virvar af Løgne filtre sig ind i hinanden.

Filip er ikke mørkeræd af Naturen, og Andreas ikke heller; men medens Andreas fortæller en Spøgelse-historie for et Selskab af Damer, faar Filip af Damernes Smil det Indtryk, at Andreas er mørkeræd. For at hjælpe ham kaster Filip et Redningsbælte ud.

— Jeg vovede ikke at gaa ene op ad Trappen til Kvisten, selv om jeg havde en Lygte i Haanden.

Andreas, der har en god Hukommelse for andres Svagheder, ved hvis Hjælp han kan svinge sig selv i Vejret, spidser Øren.

Et Par Timer efter, da Gæsterne har talt sig læns og er tomme som Ærtebælge, griber Filip ned i sin store Pose og trækker en Heltedaad frem, som han engang skal have udført, da han mødte en løs Hest i en mørk Skov. Historien vinder Bifald, og Andreas, der føler sig som den underlegne, vil kravle op paa den andens Ryg, dækker Filips Heltedaad med en Plamag og sabler ham ned med hans egen Sabel:

— Det kan jeg ikke tro om Dig, der er saa mørkeræd, at Du ikke tør gaa op ad Loftstrappen, selv om Du har en Lygte i Haanden!

Filip, der i Virkeligheden slet ikke er mørkeræd, bliver nu for Fremtiden ved med at være det i Andreas' og det øvrige Selskabs Øjne, fordi han løj sig selv paa. Endnu mere udviklede Tilfælde kan der tænkes.

Det er endogsaa sket, at en Løgn paa Grund af uforudsete Omstændigheder er blevet til en Sandhed. Lille Saul har fortalt den Løgn, at hans fjollede Skuespil skulde opføres paa Teatret; denne Løgn har han brugt, naar han skulde laane Penge, og nu gaar han om med en daarlig Samvittighed. Men saa bliver Stykket virkelig spillet, Krøniken bliver sand, og lille Saul har saa godt som ikke løjet. Den Gang var han heldig!

Og saa al den Løgn, der i god Tro læres i Skolerne og ved Universiteterne! Alle de forældede Teorier og Hypoteser, som engang i Fremtiden vil blive betegnet som Vantro, Overtro og Vildfarelser! Det Menneske, der aner den kommende Sandhed og vaagner op og ser sig omgivet af Løgne og tvinges til at indaande Løgn, han gribes af Fortvivelse og Raseri og er ved at kvæles. Løgn i Liv og i Lære, Løgn i Omgang, i Venskab og Kærlighed, Løgn i Lovgivning, Forvaltning og Regering, i Politik og Religion!

Sandheden er som en Gletscher, der umærkeligt bevæger sig, forvandles fra Sne til Is, smelter til Vand og bliver til Is igen, alt mens den stadig fornyes af Sne, ren som Sandheden — Sne, der kommer fra de høje Bjerge; men naar den er gledet et Stykke fremad — og nedad —, da bliver den smudsig som Løgnen og strømmer bort.

Ja, Kilo, begyndte Max, vi lever i Vildfarelsernes

Verden og i Sofisternes Tidsalder, hvor Sokrates, Tænkeren, maa tømme Giftbægeret. Men I Teosofer har jo en anden Forklaring af Løgnens evige Bestaaen.

— Du tænker paa, at Brama lod sig forføre af Maja til at avle. Det var Himlens Syndefald, for hvilket vi nu maa bøde. Men det guddommelige Urstofs Berøring med Jordstoffet frembragte kun en Fantomverden af Halvhed og Uvirkelighed. Derfor har Plato Ret, naar han anser vore Idéer om Tingene for at være det sande og virkelige, mens Tingene selv kun er skematiske Skyggebilder, subjektive Opfattelser af Urbillederne. Schopenhauer har udtrykt det bedre end nogen anden med disse Ord: Materien mangler Virkelighed. Derfor er vor Tids Materialister saa langt borte fra Sandheden, at de tværtimod holder paa dens diametrale Modsætning. I ser jo, hvorledes disse fortvivlede Mennesker driver om uden noget Ror; de vandrer i Mørke og støder sig, roder som Trøffelsvin med Næsen i Jorden, vender Ryggen til Urbillederne og ser kun efter Skyggebilderne. Derfor dyrker de Maja, Jordaanden, Kvinden; og eftersom de ikke vil tjene Gud i Kærlighed, maa de slave hos Omfale i Had.

— Du har Ret! Men disse Materialister har ogsaa dræbt selve Materien, samtidig med at de har dræbt sig selv. Man kan ikke disputere med dem om Sjælens Udødelighed, som de fornægter. Det er jo muligt, at deres Sjæle skal dø — eller tilintetgøres —, naar de føler det saaledes. Maaske har de begaaet aandeligt Selvmord. — Dersom I tillader det, vil jeg læse min sidste Dialog om Materien som levende Væsen.

Han læste derpaa følgende:

Man kommer hjem efter en kort Rejse og genfinder sit Værelse, som man har længtes efter. Naar man træder ind i det, møder det en med en fremmed Stemning. Der er ikke blevet flyttet om paa noget, der har ikke været holdt Rengøring, der er ikke blevet skuret, og dog er Værelset forandret. Noget koldt og tomt slaar en i Møde; Stuen svarer ikke til det Billede, man under sin Fraværelse har dannet sig af den, og man føler ogsaa sin egen Person fremmed i disse Omgivelser — en Fornemmelse, der skifter saa hurtigt med den første, at man ikke véd, hvori Forandringen bestaar, om det er Værelset eller en selv, der er blevet forandret.

Har man derimod ikke været bortrejst, men tilbragt Natten ved en Fest, og kommer man saa hjem om Morgenens, efter at Solen er staaet op, saa faar man et andet Indtryk af Værelset. Selv om man har været i godt Selskab, moret sig paa en uskyldig Maade eller lært noget nyt, er Gensynet med Værelset ligefrem uhyggeligt. Den urørte Seng med de hvide Svædduge staar som en Anklage; man føler det, som er der blevet begaaet en Forbrydelse — maaske en Forbrydelse mod Naturens Love; den hellige Søvn, som fornyer og genføder, er krænket i sin Hellighed; det er mere end en forsømt Pligt, der tynger en; man fornemmer det, som er man gaaet Glip af noget uerstatteligt; men samtidig skammer man sig — saa at man ønsker at blive tilintetgjort, eller at tilintetgøre sig selv. Maaske har man forsømt noget, som man ikke véd, hvad er — et Møde i Drømme, der kunde have

forøget ens Viden, ja, man følere det, som har man ladet nogen vente paa sig, og vente forgæves; kan hænde, er det nu denne ukendtes Smerte, man lider under.

Man møder sine Tjenestefolk, der har udsovet, og ser deres klare Øjne, finder dem som rolige, samlede Væsener efter en gennemsovet Nat, og man skammer sig endnu mere; man ydmyger sig selv og misunder den ringe Arbejderske, der i dette Øjeblik er en selv overlegen. Ser man sit Ansigt i Spejlet, kan man ikke kende det igen; Øjnene er blodsprængte, og Pupillerne flakker som Fosfor i Lufttræk. Der sidder Reflekser tilbage af de Personer, man har talt med i Nattens Løb — ja, man kan endogsaa være fuldstændig ommaskeret, hvis man har været sammen med en stærk Personlighed, efter hvis Ansigt man Timer igennem har indstillet sit eget Ansigt.

En ukendt Forbrydelse er blevet begaaet, og man er angst for at blive opdaget; man venter sig en Dag fuld af Ulykker, og lægger man Mærke til det, skal man ogsaa nok erfare, at Dagen vil blive ubehagelig. Der staar noget ærgerligt i Morgenavisen, man modtager et daarligt Brev, maaske Meddelelsen om en Ulykke. Ens egen Skyldsfølelse er saa stærk, at man denne Dag finder sig i alt; man drikker daarlig Kaffe uden at kny, man lader sig ydmyge uden at protestere, og man gør sit Arbejde med en Fortvivlelsens Iver for ligesom at gøre et eller andet godt igen.

Jeg kender en ung Mand, som, da han ved Solopgang kom hjem og blev modtaget af sin Kanariefugls glade Morgensang, trak sin Revolver og skød Fuglen.

Længe efter, da han søgte at gøre Rede for sine Indtryk, erklærede han, at han først havde tænkt at skyde sig selv — uden iøvrigt at have begaaet noget som helst slet i Nattens Løb; endnu længere frem i Tiden huskede han, at Fuglen ligesom havde repræsenteret hans egen onde Samvittighed, som han vilde dræbe. Da han vaagnede op ad Formiddagen, græd han ved Synet af den døde Fugl, men kunde ikke angre sin Gerning. „Noget *maatte* dø!“ Mer kunde han ikke sige.

(Det minder om Rabbinernes Forklaring af det gamle Testaments Ofre, især af Sonofret (chattat) med Blods Udgydelse).

Man kan ogsaa være saa længe borte fra sit Hjem, og i saa hæslig en Anledning, at man flyr det med Rædsel og ikke tør vende tilbage. Men kommer man saa endelig hjem, mødes man af noget ukendt, der har taget Værelset i Besiddelse, og som trænger en selv ud; der sidder et usynligt Væsen i Sofaen, og dette Væsen er iklædt ens egen Skikkelse, men ser truende ud; det er ens bedre Jeg, der har udsondret sig, og som nu med Foragt og Bebrejdelser jager den nedværdigede Tvillingbroder bort. Dog — man kan ogsaa træffe fremmede Væsener, slette Produkter af ens egen Person, som i det forladte, tomme Værelse har paataget sig Former, der ser ud, som de var levende; men den Slags Væsener er det ikke godt at møde, ti det er Ørkenernes, Brandtomternes, Ruinernes, Stilhedens og Tomhedens Børn.

Den, der lejer en Lejlighed, som han skal møblere, gaar omkring og digter med skabende Fantasi. Han

projicerer sit Indre udad i Former og Farver. Og naar han endelig har faaet det hele i Stand, saa kan baade han selv og andre, der har Øjne i Hovedet, se, hvordan han ser ud indvendig. Hjemfører han derpaa en Ægtemage, og fødes der et Barn, saa skabes der et helligt Sted, og dette hedder et Hjem. De tre — Manden, Hustruen og Barnet — ejer det ikke i Fællesskab og heller ikke saaledes, at hver af dem ejer en Tredjedel, men saadan, at hver af dem ejer det hele, uden at de dog kan afstaa noget af det, de ejer; der findes heller ikke nogen Regnemaade, som kan udrede Forholdet. Delingsregning er uanvendelig hér, ti Hjemmet er ikke noget Aktieselskab. Det er Familjens uudgrundelige Hemmelighed, det er Treenighedens Problem. Derfor — naar Hjemmet opløses, saa bliver der Forvirring i Universet, og hele Naturen raaber: „Ve!“

Hjemmet er saa følsomt, at selv Flytningen af et Møbel medfører en Forstyrrelse, en magnetisk Forstyrrelse i Samlivet. Endogsaa Møblerne faar Luner og kræver en plejende Haand. Saa længe der hersker Kærlighed og Orden, skinner de som lyse Smil. Spisebordets Plade bør være blank som et Skjold; ti det gør Huset Ære; men saa snart den første Ring efter et uaftørret Glas ses paa den, saa skal man tage sig iagt; snart vil der følge flere efter, og en skønne Dag har man kun en Værtshusbuffet at samles ved, naar man vil fejre det daglige Brød, Arbejdets Løn og Hvilens bedste Stunder.

Kommer der Had og Kiv i Huset, saa osrer Hængelampen, saa brænder Ilden saa ujævnt, at man ikke

tør lukke Kakkellovnens Spjæld, saa bliver Messingen mørk og Klaveret forstemt, og Uret giver sig til at slaa paa urette Tider. Stueuret er saa følsomt som et levende Væsen; det udmaaler Tiden og dikker 60 Gange i Minuttet, ligesom Menneskets Hjerter; det indstiller sig efter dit Hjerter og Sind, og det hersker over Husets Orden. Det har sat sig i Rapport til de kosmiske Kræfter, og dets Hjul har lige saa mange Tænder, som Stjernerne behøver Timer til at skride hen over Jorden, som Solen behøver Minutter til at bevæge sig en Grad. Uret staar i Forbindelse med Verdensaltet og Evigheden, men ogsaa med Menneskehjertet og Timeligheden.

Kommer der Had i Huset, kan Uret godt faa i Sinde at slaa rent meningsløst, eller det kan gaa i Staa midt i Ugen, hvad der spaaer ilde; det kan finde paa at knurre og støje mellem Slagene, mens det kun giver et Suk fem Minutter, før det skal slaa, og det kan give sig til at slaa tretten Slag, hvilket betyder et Varsel. Stueuret hænger over Klaveret, og det elsker Takt, Rytm og Harmoni; naar det hører skøn Musik, passer det paa ikke at forstyrre, og det kan da slaa saa diskret, som om det med Vilje beherskede sig; men naar det hører hæslig, umusikalsk Musik, saa kan det give sig til at slaa midt i et Pianissimo, og det paa en saa udfordrende Maade, at man skulde tro, det var et fornuftigt Væsen. Hører det noget af Beethoven, da kan det hænde, at dets lille Hammer begynder at spille med paa en vis Tone i Bassen; Uret kan ikke holde sig taus, men vil være med i Jubelen og Sorgen.

Klaveret er Urets Ven og Frænde, men endnu mere ømtfindtligt og vanskeligt end Uret. Det er „kræsent“ med Hensyn til Mennesker, baade med Hensyn til dem, der spiller, og med Hensyn til dem, der hører til. Det taaler ikke haarde Hænder, og det gør sig baade døvt og stumt under den slettes Fingre. I visse Tilhøreres Nærværelse bliver det forstemt, fordi det ikke kan lide disse Mennesker; det føler nemlig paa sig selv, hvem der holder af Musik, og hvem der ikke holder af Musik. Naar en blød og ren Haand berører Tangenterne, kan Klaveret synge og græde, og naar det er i rigtig godt Humør, efteraber det alle mulige andre Instrumenter. En svag Haand, ledet af en stærk Sjæl, kan faa det til at buldre som Torden; det er ikke den grove Haand, som frembringer den stærkeste Lyd.

Der findes Klaverstemmere, som forstemmer et Klaver. Strængene er som sædvanlig skruet op i Normaltone, ingen Forandringerne er foretaget; men Instrumentet vil ikke give den rette Klang; det lider af Beklemthed, en fremmed Haand har grebet ind og forstyrret alle de Stemninger, som har aflagret sig under Ejerens eller Ejerindens Hænder, i Sorg og Glæde, i gode og onde Dage. Klaveret har mistet noget; man kan ikke forklare, hvordan det er gaaet til — men saadan forholder det sig. Nogen Tid efter er det indspillet igen; dets Akumulator er ladet med fysisk Kraft, det haarde Træ, der engang var en levende Organisme, har samlet dine Følelser og giver dem nu forstærket tilbage. Paa samme Maade gaar det til med de gamle Violiner; hverken Træets Alder eller Instrumentets Konstruktion skaber Violinen; den skal i Aar-

hundreder have hvilet mod et Menneskes Brystkasse, mod et Strubehoved — være baaret paa en Arm, kærtegnet af en Haand. Den skal have været med til at opdrage Violinister, fra Barndommens første taarevædede Skalaer til Kunstnerens Triumf med rungende Bifald for aabent Tæppe; den skal have siddet i et Kapel og givet Mesterværker. Den samme Violin vilde under andre Forhold, i Bondens Lo eller paa Markedspladsen, ikke være blevet noget udmærket Instrument. Derfor kan man ikke lave en Cremoneser; men man kan opelske den, give den en Historie, Traditioner. Da bliver den en Personlighed, faar noget af et levende Væsens Egenskaber, bliver gjort menneskelig, aandelig; Hestehaarene og Faaretarmene mister deres dyriske, Træffbrene deres plantelige Natur; Violinens Legeme bliver et Menneskebryst, en Lunge, en Strube, og naar den synger, da høres Røster fra Seklernes Dyb. Maaske *det* er Hemmeligheden ved de store Kunstværker fra gamle Dage? Kan hændes, at et saadant Maleri ikke i sig selv er saa meget værd; men naar Generationer har staaet i Beundring foran det, saa har disse Tusinder virket befrugtende — ja, maaske endogsaa udklækkende dette Embryo; Tiden og Menneskene har givet Patinaen.

Naar man om Sommeren rejser paa Landet og imens lader en Gartner passe sine Potteplanter, saa skulde man jo vente at finde disse frodigere, naar man kommer tilbage, eftersom de i hele tre Maaneder har vokset under en Fagmands plejende Haand. Men saadan forholder det sig ikke. De har tværtimod tabt sig, ser elendige ud, og det skönt de er blevet passet bedre

end sædvanlig! Maaske de har lidt, fordi de savnede Husbonden eller Madmoderen; maaske de er hentæret paa Grund af Længsel efter Hjemmet, det Sted, hvor de er vant til at være, den omhyggelige Haand, de talendes Røster, Musikken, Børnenes Pludren. Ja, hvorfor ikke? De er jo ogsaa levende Væsener, som fødes, elsker, vokser, forplanter sig og dør! De er jo skabt ligesom Dyrenes Legemer og har de samme Cellevæv. Deres Bastfibre er i et og alt Magen til de „glatte“ Muskelfibre; deres langstrakte Kar ligner Arterier, deres gennembrudte Kar ser ud som Vener; deres Sirør er analoge med de højest udviklede Nerver; undertiden er de forsynet med Lymfekar, og Rødderne bærer Tarmtrevler; Snittet gennem en Valnøddeskal ligner fuldstændig Snittet gennem en Knogle. Frugtknuden er jo en Livmoder med Æggestok, og Blomsterstøvet er Sperma. Hvori bestaar da Forskellen? Deri, at Planterne reagerer langsommere end Dyrene; derfor er de ogsaa vanskelige at studere. En afskaaren rød Rose blegner ikke af Sorg, og en hvid Rose rødmer ikke af Vrede; men er der Had i Huset, saa sygner de begge hen, inden Sol gaar ned. Rosen smiler og straalер hos forlovede og nygifte, saa længe Kærligheden raader, kan endogsaa taale Tobaksrøg og daarligt Vand — naar bare der er Kærlighed; men sniger Hadet sig frem, da bliver den røde Rose sort, og den hvide gulner. Under et slet Menneskes Røgt trives hverken Roser eller andre Blomster. Der findes Mennesker, som ikke kan udstaa Blomster, men piner dem, giver dem for lidt Vand, saa de er nær ved at dø, og først i sidste Øjeblik redder dem fra at visne. Den

Slags Folk er som Regel Dyrevenner, der stjæler de bedste Mundfulde fra Børnene for at kaste dem for Hundene.

Tulipanerne er et lystigt Folkefærd, som elsker Lys, Glæde og Musik. Dersom man spiller for dem, saa skoggerler de og strækker sig ud over Vasens Rand, som vilde de ogsaa være med; i et glad Lag kan de vaage en hel Nat med vidaabne Munde, som vilde de drikke Vindunsterne; men naar Lampen bliver slukket, saa lukker de sig, skrukker sammen, ligesom Fugleunger, og sover til helt op ad Formiddagen. Har de faaet for megen Vin og Tobak, saa er de utilpas Dagen efter; men de retter sig igen, saa snart de har faaet sovet ud. De er gode Venner med Paaske- og Pinse-liljerne og befinder sig vel i Glas sammen med dem. Rosen derimod taaler ingen anden Blomst i sin Nærhed; den bryder sig kun om Mennesket, og en af-skaaren Rose kan holde sig frisk en halv Dag ved en elskende Kvindes Bryst, ja, endogsaa vedblive med at vokse, og folde sig ud.

Der findes en temmelig ny, men almindelig kendt Stueplante ved Navn Aspidistra. Det er en japane-sisk Lilje, skummel og grim, med usynlige Blomster, der sidder helt nede ved Jorden. Paa andre Planter kommer Blomsterne frem paa Bladstilkens øverste Spids for at kunne række op mod Lyset. Men Aspidi-straens Blomster skyder frem af Roden, og der er derfor noget underjordisk i deres Natur; de ser ud, som de var klippet ud af Kød. Planten er usympatetisk, fordi den hader Lyset; men den har én god Egenskab: den er taalmodig; den finder sig i Mørke og Støv, Røg

og Mados. Mad synes den at elske; derfor findes den i alle Knejer og paa Viktualiehandlernes Diske. En Aspidistra stod i fem Aar paa et Skab i et halvmørkt Værelse.

— Blomstrer den Plante aldrig? sjurgte Ejeren engang sin Tjener, som passede den.

— Jo, den har blomstret fem Gange i disse fem Aar.

Dette smygende, hemmelighedsfulde faar Aspidistraen til at ligne en Kryptogam; dens Blade kan bevæge sig som Reptilier: sno sig i Luften, gøre sig skæve, bugte sig; de er irgrønne, undertiden rustne, til andre Tider hvidstribede. Aspidistraen er ikke noget godt Væsen; men den har, som sagt, én Fortjeneste: den taaler alt for at have den Glæde at leve.

To Fønikspalmer kom under en stormfuld Periode ind i et Hus; de skulde blot udfylde den Plads, to andre Fønikspalmer havde optaget. De saa noget kuede ud, men var ellers kraftige, omend maaske nok noget forvredne. I de to Aar, Stormen rasede, stod de i Stampe og skød ingen nye Blade; de gamle Blade blev træede og hvasse som Torne; naar man kom dem nær, stak man sig. Palmerne havde en egen Evne til at staa i Vejen alle Steder; derfor blev de kastet hid og did; men overalt, hvor de kom, strittede de i Vejret som et Par Jernris. Endelig begyndte den ene af dem at visne, Orme og Svamp angreb den, og saa døde den.

Da Stormen endelig var forbi, og der igen var blevet roligt i Huset, forstod Ejeren, at den tilbageblevne Palme maatte have en større Potte og nogen ny

Jord, dersom den skulde kunne reddes. Han tog derfor den stakkels Fange op af den gamle Potte; og da han nu saa, hvorledes de hvide Rødder, der næsten laa uden Jord, havde filtret sig ind i hinanden og snoet sig sammen som i Tarmslyng, saa begreb han, hvad Planten havde lidt, og hvordan den anden Palme var blevet pint ihjel. Nu fik den levende Palme Lov til at strække sig saa meget, den vilde, og den sorte, fløjelsbløde Muld lagde sig lægende og nærende om de blottede Indvolde. Som den Fugl Fønixs steg Fønixpalmen op af sin Aske, begyndte at vokse, skød Blade ud af Hjertet, spilede de store, grønne Svinæfjer ud til Flugt. Jernriset blev atter grønt og lyst, med bløde Smaablade, og det syntes at nyde Livet. Men den, der kan nyde, kan sagtens ogsaa lide; derfor skal man ikke pine Planterne.

Ved at se efter i Almanaken, fandt Palmens Ejer, at den Dag, Omplantningen havde fundet Sted, bar et elsket Væsens skønne Navn. Og han sagde til sig selv: Jeg har løsladt en Fange paa din Dag, min elskede, for din Velfærds, din Befrielses Skyld! Og for *min*!

Men der var ogsaa en anden Palme, en lille Viftepalme fra Øen Bourbon. Den fik sin Plads i et solgyl-dent Værelse, ovenpaa et Skab ved Fodenden af en Seng. Morgen og Aften strakte den sine Hænder velsignende ud, og da Huset blev velsignet med et lille Barn, fik Palmen et nyt, friskt Blad. Det kom frem som en sammenslaet Vifte, men foldede sig hurtigt ud og blev som en Haand, der strakte sig ud over Vuggen, beskyttende, tilvinkende Fred. Dog — Livet, det urolige Liv, ejer ingen Fred, og det lille Barn, der

ikke kunde trives under Ufred, saa ud til at ville gaa sin Vej igen.

Palmen, som elskede Barnet, havde det ikke længere godt i det solfyldte Værelse, men rejste sig op af Jorden, saa Rødderne blottedes; den krøb op af Potten, som vilde den flygte, og det hjalp ikke, at man pressede Jorden sammen om dens Fødder; den *vilde* op af Jorden, bort — langt bort! Og da det lille Barn gik sin Vej igen, sørgede Palmen hele Sørgeaaaret igennem, kom til at se gammel og grim ud, blev sat ud i Køkkenet og døde dér, uden at nogen spurgte om, hvad der var blevet af den.

*

*

*

Falkenstrøm, der, efter fjorten Dages stille Liv blandt Mænd af en ren Vandel, havde gjort sit Regnskab op og var begyndt paa sin Selvopdragelse under Max' personlige Indflydelse, bad nu om at maatte foredrage sin første Dialog, der egentlig var en Tvekamp med ham selv og indeholdt en Bekendelse.

— Mine Venner! begyndte han, der har i al den Tid, jeg har været Forfatter, hersket en Misforstaaelse mellem mig og mine Læsere. De har nemlig troet, at det kun var dem, jeg tugtede, naar jeg reagerede mod min egen Slethed. For at kunne skabe mine Værker har jeg ofret min Biografi, min Person. Jeg har nemlig tidlig følt det, som mit Liv var sat i Scene for mig, for at jeg kunde faa Lejlighed til at se det fra alle Sider. Dette har forsonet mig med Ulykkerne

og lært mig at betragte mig selv paa en objektiv Maade. Naar jeg nu i min lille Afhandling angriber de irreligiøse, saa indbefatter jeg blandt de anbrebne mig selv — ja, tænker egentlig først og fremmest paa mig selv. — Maa jeg begynde?

— Begynd!

Den første Efteraarsmorgen man kommer ud og ser, at Træerne er nøgne, føler man Tomhed, Savn og Beklemthed; men Dagen efter opdager man nye Hori-sonter; men ser gennem Træernes Kroner — ser læn-ger ud og føler sig befriet, finder Verden luftigere og mere aaben. Derpaa fremkalder Naturen ingen nye Stemninger, før Rimfrosten en skønne Morgen har ikklædt Træerne Løvdragt, vævet af noget metallisk noget, der skinner som Roser og Sølv. Da er Landskabet stem-ningsfuldt og ligesom tilsløret; de sorte Skeletter er idel Lys; det er ikke Løv, de bærer, men krystalliserede Knopper, Klaser og Blomsterkvaster. Saa bliver det Tø igen, alt bliver som før, og man ser intet mere, savner intet; alt er, som det skal være.

Men det har hændet mig, at jeg en Vintermorgen er kommet ud og et Øjeblik har set, at Træerne var nøgne, har savnet Løvværket og forundret mig over, at det ikke var der, som om jeg havde ventet at finde det paa sin Plads. Siden har jeg spurgt mig selv om, hvad Grunden mon kunde være til, at jeg ventede at finde grønne Blade. Dersom jeg i Løbet af den hen-rundne Nat havde drømt saa levende om et grønt Land-skab, at jeg af den Grund maatte se Tomheden, naar jeg vaagnede, ja, saa havde Sagen jo været klar; men dette var ikke Tilfældet, og jeg har derfor tænkt mig,

at jeg muligvis har haft en saadan Drøm, men atter har glemt den. At jeg har glemt den, viser imidlertid tydeligt nok, at den ikke har været saa levende, at jeg bagefter kunde mærke Modsætningen. Skulde jeg da muligvis have været et eller andet Sted henne med min Sjæl, mens Legemet sov? Naar jeg om Morgen efter en gennemsovet Nat vaagner med en ond Samvittighed og et bestemt Indtryk af at have begaaet en slet Handling, spørger jeg ogsaa mig selv, hvor jeg mon har været henne. Og naar jeg om Natten har „drømt“ om et Brev og dettes Indhold, og jeg saa om Morgen modtager dette Brev, spørger jeg mig selv, om jeg ikke har været henne paa Posthuset og læst det.

Alle disse Spørgsmaal vil vel foreløbig forblive ubesvarede, og vi maa derfor nøjes med at samle Iagttagelser og meddele disse til andre, som kan sammenligne dem med deres egne.

— Tror Du paa Aander?

— Ja! Gør Du ikke?

— Nej, jeg kan kun tro paa, hvad jeg ser.

— Det er ikke sandt! Du tror ogsaa paa, hvad Du ikke ser.

— Gør jeg?

— Ja, vist gør Du saa! Du ser Træernes Kroner bevæge sig; men Vinden, der bevæger dem, ser Du ikke. Er det ikke rigtigt?

— Jo.

— Altsaa tror Du paa, hvad Du ikke ser. Nu har Du jo nok lagt Mærke til, at mit Legeme bevæger sig, handler fornuftigt, paa bestemte Tider af Dagen gaar ind i mit Arbejdsværelse, holder sig borte fra daarlige

Steder, tager sig i Agt for Forbrydelser o. s. v., tror Du nu, at det er Legemet, Kødet, „det, man køber hos Slagteren“, som tænker, vælger og handler? Det kan Du dog umuligt tro; ti saa maatte Du jo ogsaa mene, at dit Legeme — efter at Du var død — kunde blive ved med at spadserere omkring, gaa ind i Arbejdsværelset o. s. v.!

— Hvad mener Du med et dødt Legeme?

— Et Legeme, Aanden har forladt.

— Og med Aanden mener Du?

— Legemets Energi, det livgivende Princip, Bevidstheden, Tanken og Viljen — kort sagt: alt det usynlige, der gav Legemet Liv.

— Og det kan ikke dø?

— Nej, Liv er jo Liv og kan ikke være sin egen Modsætning: Død. For Resten — tror Du paa Energiens Konstans?

— Ja! Men Radium synes jo nu at skulle rokke ved denne Antagelse.

— Finder Du? Jeg mener lige det modsatte. Radium avler, *ligesom alle andre fosforescerende Stoffer*, Lys i det uendelige — uden at mindske i Omfang. Altsaa lader det til, at Energien, der giver Legemet Liv og Bevægelighed, er evig — det vil sige: at Sjælen eller Aanden er udødelig. Men dersom Aanden er udødelig og i Stand til at føre en selvstændig Tilværelse, saa maa jeg jo tro paa den — altsaa ogsaa paa Aander. Og det har *jeg* mere Ret til, end *Du* har til at tro paa Legemer, som raadner op og tilintetgøres, saa snart de bliver puttet ned i Jorden.

— Hvad mener Du med: at tro paa?

— Véd Du ikke det? Eller ønsker Du, at jeg skal give Dig en Definition, som kun er en Omskrivning? Godt, som Du vil! Jeg tror paa Aander, fordi de eksisterer. Men det gør Du jo ogsaa, eftersom Du tror paa Legemets livgivende Princip, det vil sige: Aanden. Troede Du kun paa Legemet, saa kunde Du søge din Omgang paa Kirkegaarden. Vi er altsaa enige, idet vi begge tror paa Aanden — og dermed ogsaa paa Aander, da der findes mere end én Aand. Men derfor behøver vi jo ikke at tro, at vi nødvendigvis maa kunne se disse Aander; Aanden er usynlig — kan følgelig ikke ses; vi tror hellær ikke paa Bordbankeri og Psykografer. Men vi tror, at to stærke Aander under visse Omstændigheder formaar at føle hinanden paa Afstand, at sende hinanden Tankestrømme, der er stærkere end Teslas Strømme, at influere paa hinanden.

— De Strømme kender vi ikke noget til!

— Der eksisterer mange Ting, som vi ikke kender. Men Du kender dem for Resten godt!

— Jeg har aldrig set dem, hørt dem, smagt eller lugtet dem!

— Har Du maaske set Varmen eller Vinden? Nej! Men Du har staaet under en Oplæsers, en Talers, en Kunstners Indflydelse. Du har applauderet Dumheder, som var det Aandrigheder, beundret det hæslege, som var det skønt, dyrket det onde, som var det godt. Alt det skyldes Synsforvendelse og viser, at Du har været under fremmed Indflydelse. Ogsaa fra det fjerne har Du været Genstand for Paavirkning, skønt Du maaske kun i ringe Grad har lagt Mærke til det. Du

har sikkert følt andres Misbilligelse af din Opførsel, selv om denne Misbilligelse ikke er bleven udtalt; Du har i din Ensomhed mærket et stille Velbehag uden at kunne sige hvorfor; men da har der været en eller anden langt borte, som har tænkt — eller talt — godt om Dig. En velbegrundet ugunstig Oponion kan knuse en offentlig Person, mens den retsindige og skyldfri ikke naas af Pøbelens Haan, den uvidendes Foragt eller Skurkens Intriger. — „Dersom Du vil lære det usynlige at kende, saa maa Du meget nøje undersøge det synlige,“ siger Talmud. Hverdagslivet er fuldt af Mystik, men Du er en daarlig Iagttager. For at kunne blive Mystiker, maa Du være Naturalist; men det er ikke nok, at Du kan stave, Du maa ogsaa kunne „lægge sammen“, ellers kan Du ikke læse.

— Ja, men saa kommer vi ind paa Religionen. Hvad er Religion?

— Véd Du ikke det? Eller ønsker Du ogsaa en Omskrivning af *det* Begreb? Dog — hvorfor omskrive, naar man forstaar at skrive? Du véd, hvad et religiøst Menneske er for noget, og Du kan skelne ham fra et irreligiøst; men da véd Du ogsaa, hvad Religion er, uden at jeg behøver at forklare det. Kan Du maaske definere Begrebet: en Tanke? Nej, men Du véd alligevel, hvad en Tanke er! Altsaa til Sagen! Du har nok lagt Mærke til, at religiøse Mennesker taler mest om aandelige Ting, altsaa ikke om legemlige. Kødet, „det, man køber hos Slagteren,“ er jo ikke aandeligt; derfor drejer Religionen sig heller ikke om saadan noget, men om noget aandeligt — altsaa om noget, der er usynligt, og af den Grund vanskeligt at bestemme.

Dette noget kaldes subjektivt, og man burde lige saa lidt diskutere *det*, som man diskuterer sin Hustru eller sin Tilbøjelighed for en Kvinde. Som bekendt findes der mange Religioner, og det ser ud til, at hvert Menneske har faaet den, der passer bedst til *hans* Opfattelsesevne, *hans* Dannelsesgrad eller *hans* Plads i Verden.

— Dermed kommer vi ind paa det oversanselige, og det forstaar jeg ikke.

— Gør Du ikke? — Jeg har dog nylig udtalt flere Tanker, som Du har forstaaet, og Tanker er jo hverken sanselige eller undersanselige; altsaa maa de være oversanselige — hvoraf fremgaar, at Du meget godt forstaar det oversanselige. Naar Du før paastod det modsatte, talte Du usandt — hvad Du for Resten hyppigt gør —, ikke fordi Du er en bevidst Løgner, men fordi Du ikke kan tænke. Nej, Du maa umuligt kunne tænke, naar Du kan lyve Dig selv det paa, at Du ikke forstaar det oversanselige, skønt Du faktisk forstaar det! Religionen er altsaa noget subjektivt, som man ikke burde diskutere ...

— Men Dogmerne kan da diskuteres!

— Hvilke Dogmer?

— For Eksempel det værste af dem alle — det om Helvedslæren. Tror Du, at der findes noget Helvede?

— Eftersom det eksisterer, er jeg vel nødt til at tro paa det, hvis jeg ikke vil ligne Bonden, der midt under Diskussionen erklærede: Jeg benægter Faktum! Nu bliver det jo imidlertid en anden Sag, hvad der *menes* med Helvede. Et Menneske, der er overbebyrdet med Ydmygelser, Modgang, Nød, Smuds, Laster og For-

brydelser, plejer at sige: Det er et Helvede, jeg lever i — selv om vedkommende ellers ikke tror paa noget Helvede. Jeg har hørt Dig bruge det Udtryk engang, da Du følte Dig saa forpint, at Du knapt kunde holde det ud. Du, som har været i Helvede, benægter Faktum, naar Du benægter Helvedes Eksistens — ti Helvede er ikke noget Sted, men en Sindstilstand, der forvandler alt omkring en til et *Inferno*. Jeg husker, at Du — dengang alt mislykkedes for Dig, da Du ikke fik Betaling for dit Arbejde, da Du havde mistet Hustru og Børn, da Du flakkede søvnløs omkring hos Venner og Bekendte, fordi Du frygtede Nattens Rædsler — efter dit eget Udsagn befandt Dig i Helvede. Men da Du saa i Smug greb til vor hellige Bog og i den fandt din Sindstilstand beskrevet og lærte Aarsagerne til den at kende, saa ændrede Du din Opførsel, og derved kom Du ind i en anden Sindstilstand, Virkeligheden forandrede, fik en lysere Farve, en Smule Glæde vendte tilbage, Modgangen hørte op, og Du kunde atter smile. Det Lægemiddel, Du dengang benyttede, det var Religionen — saa nu behøver vi ikke yderligere at definere den. Men Aarsagerne til dine Helvedkvaler dem fandt Du hos Dig selv og ikke i noget Dogme om Helvede. Du véd altsaa, at Helvede eksisterer, eftersom Du selv har været der, og Du véd, at Du kom i det, uafhængigt af Dogmer. Følgelig har Du vrøvlet igen; men det gør Du jo bestandig!

— Kan Du da forklare mig Forsoningslæren?

— Fik Du den ikke forklaret af din Lærer, dengang Du gik i Skole?

— Det var ikke nogen Forklaring.

— Godt! Saa skal jeg forklare Dig den i to Ord.

— Dersom Du har paadraget Dig en Gæld, som Du ikke kan betale, saa lider Du forfærdeligt; Renterne vokser, Prolongationen kræver ny Kaution, og Du ser Falliten nærme sig. Da træffer Du en rig Mand, og han betaler Gælden for Dig. Det er *satisfactio vicaria*. Men for at Du skal kunne tilegne Dig din Skyldfrihed, kræves to Ting. For det første: at Du kender og tror paa den riges velvillige Handling; ti dersom Du ikke tror paa hans Ord, saa bliver Du naturligvis ved med at prolongere og laane, og da har hans Velvilje jo været forgæves. Og for det andet: at Du passer paa, ikke at stifte ny Gæld. Er det ikke klart?

— Naa, men saa Hedningerne og deres Religioner?

— Hver Religion ejer en subjektiv Kraft for den, der tror. Dersom 500,000 Vilde i Dag begynder at dyrke f. Eks. et bestemt Træ, saa vil dette Træ om 100 Aar have samlet saa megen psykisk og emotionel Kraft, at det — naar det bliver anraabt — kan udstraale Kraft ligesom en Akumulator. Tror Du ikke, at jeg har Ret? Tror Du ikke, at der i den psykiske Verden raader de samme eller lignende Love som i den fysiske? Og bør det ikke ogsaa være saaledes, da der ellers i Verdensaltet hersker en harmonisk Lovbundethed?

— Ja, det synes jo at være Konsekvensen af de nu gældende videnskabelige Anskuelser.

— Nuvel! Tror Du da ikke ogsaa, at der, naar Millioner af civiliserede Mennesker i Tusind Aar forretter deres Andagt foran et Billede af Guds Moder eller af Guds Søn, af disse Billeder kan blive Akumulatorer, som opsamler de fromme Følelsers vældige

Kraft, og som — *under visse Omstændigheder* — kan meddele Kraft til den, der er i Besiddelse af Modtagelsesbatteriet *Tro*?

— Altsaa: gøre et Under?

— Ja, netop — et Under! Det vil sige: meddele ukendt Kraft paa ukendt Maade. Det vilde jo ikke være mærkeligere, end at Leydnerflasken kan meddele kendt Kraft paa kendt Maade; ogsaa *den* blev i sin Tid betragtet som et Vidunder — saa længe Elektricitetens Natur var ukendt!

— Din Logik er ganske vist bindende ...

— Men Du er alligevel bange for Konsekvenserne. Da er det kun Fejghed, som skiller os ... kast din Fejghed bort, og vi er enige!

— Jeg er ikke fejg!

— Naa ja, saa er Du dum! Det er nemlig dumt, ikke at kunne drage en rigtig Slutning af rigtige Præmisser. Addio!

*

*

*

Julebordet ventede med sin enkle, traditionelle Anretning; der var ogsaa et Juletræ, som var pyntet og tændt. Hver af Gæsterne havde en lille Karaffe med Rødvin foran sig — en Karaffe, der omtrent rummede saa meget, som der kunde være i et stort Glas, eller det samme Kvantum Vin, som en Benediktiner har Lov til at drikke om Dagen. Der fandtes ingen Regel for dette Kloster; men man iagttog „Husets Vaner“, mest fordi man følte paa sig selv, hvordan Værten ønskede

det; og da Max stræbte efter Maadehold og Besindighed, Skønhed i Liv og Levned, saa trykkede han sit eget Præg paa Omgivelserne, uden at disse generedes af nogen Tvang.

Samtalen ved Bordet førtes med dæmpet Røst.

— Hvorfor de hader os? „Fordi I ikke ere af denne Verden, derfor hader Verden Eder.“

— Juletræet, det er jo Offertræet, i hvis Grene slagtede Dyrs og Menneskers Kroppe blev ophængt. Jeg kunde have Lyst til at se vore Renæssancehedninger og sidste Atheniensere danse omkring et Juletræ, pyntet med blodige Kroppe af Faar og Svin, og Mennesker, der stænkede Blod paa Alteret, hvor Guden Frej sad med sin Phallus. Saadan er det jo, de vil ha' det! Barrabas i Stedet for Christus, Lingam i Stedet for Korset!

— Hvoraf kommer det unaturlige Christushad i vore Dage? Er det Hedningernes Afkom, der er dukket op? Har Christus ophørt med at forløse og virke? Svedenborg taler noget om en Dommedag, der skal have fundet Sted i et af hans sidste Leveaar, og om, at de følgende Slægter skal hjemfalde til Fordømmelsen uden Haab.

— Ja, Svedenborgs Skildringer af Helvede ligner ogsaa Jordelivet paa en Prik.

— Teosoferne mener, at én Cyklus er ved at udløbe, og at en anden er ved at begynde.

— Aarhundredets Slutning mindede virkelig om Tiden før Christi første Komme. „Paa hin Tid stod Petrus op sammen med de elleve, løftede sin Røst og talte til dem: I jødiske Mænd, og alle I, som bor i

Jerusalem! Dette skal kundgøres for Eder, lytter derfor til mine Ord! Disse ere ikke drukne, saaledes som I mener, ti det er først den tredje Time paa Dagen; men nu gaar det i Opfyldelse, som er forkyndt af Profeten Joel: Det skal ske i de sidste Dage, siger Herren, at jeg skal udgyde min Aand over alt Kød; og Eders Sønner og Døtre skulle profetere, og Eders Ynglinge skulle se Syner, og Eders Ældste skulle have Drømme ... Og jeg vil gøre Tegn og Undere i Himlen og paa Jorden: Blod og Ild, Damp og Røg."

— Ejendommeligt er det, at en bestemt Sygdom netop for Tiden optræder hyppigere paa Hospitalet, end den før har gjort. Sygdommen er ikke ukendt, men den er mere almindelig nu end tidligere. Der findes nemlig en stor Mængde syge, som mener, at de er fordømte. Hvad betyder det vel andet, end at disse Mennesker er fortvivlede over deres Tilstand.

— Den Slags Folk er der mange af blandt Pietisterne og i „Frelsens Hær“; de træder ind uden Haab, men ud igen fulde af Haab ...

Grev Max var bleven grebet af en øjensynlig Beklemthed:

— Kære Venner, jeg føler det paa mig selv, som havde vor Fjende Zachris det ondt i dette Øjeblik. Ganske vist forfølger han os som en Saulus; men lad os alligevel under denne Forsoningsfest i Aften sende ham en velvillig Tanke; ti saadan bør den, der har det godt, hjælpe en lidende Broder. Maaske kan han mærke vor Velvilje og finde Husværelse derved. Vil I?

Der blev et Par Sekunders Stilhed; saa tog Falkenstrøm Ordet:

— Jeg formaaar ikke at hykle, og jeg kan ikke elske det onde; naar et ondt Menneske lider, er hans Lidelse til Gavn baade for ham selv og andre. Hvor ofte har jeg ikke løftet Zachris op af Rendestenen, op af Fornedrelsen; men hver Gang han er kommet op, har han trampet paa mig. Jeg er ikke hævngherrig; men det er opbyggeligt at se, at der trods alt er Retfærdighed til i Verden. Dersom Zachris i dette Øjeblik lider, saa er Aarsagen til hans Lidelse den, at han ikke kan faa Lov til at gøre noget ondt, ti ond er hans Natur, og han lever kun, naar han kan komme til at gøre ondt. Jeg føler det i dette Øjeblik, som havde han gravet Muldvarpegange under dette Hus og nu kaldte onde Magter til Hjælp. Som loyal Fjende og uretfærdigt angreben ønsker jeg min Fjendes Undergang; naar jeg ser ham slagen, skal jeg prise Gud og tilgive den faldne, men ikke før! Jeg har talt.

— Hvoraf véd Du, om han ikke allerede *er* slagen? indvendte Max. Og har Du nogensinde set, at nogen har kunnet skade os, saa længe vi vogtede vore Sjæle? Lad dem tage vort Husly fra os, vor Varme, vort daglige Brød — hvad har det at sige? Dine Tanker kan de ikke stjæle, dine Følelser kan de ikke plumre. Jeg beder Dig: forsøg i det mindste at tænke ligegyldigt paa ham, lad ikke dit Had vedligeholde Forbindelsen med ham; ti naar Du hader ham, saa udspænder Du en Traad mellem Dig og ham, og han kan ramme Dig ved Hjælp af den Strøm, Du selv udsender.

— Nej, jeg neutraliserer hans Strøm med min egen Modstrøm! Dersom jeg ikke hader det onde, kan jeg heller ikke elske det gode!

Kilo bad om at maatte tale.

— Hvorfor rørte I ved denne døde Masse og gav den Liv? Hvorfor drog I ham ind i vore Tanker? Føler I ikke, at han er hér i Værelset og forgifter os? Max, spil for os, noget skønt og stort! *Hans* Aand hader Harmonier, og den vil fly — som Djævelen flyr for Korset! Max, spil paa Flygelet — for Guds Skyld! Lad Luften og Ætheren vibrere i skønne Linjer! Klangfigurerne ligner Blomster, og jeg *ser* din Musik. Det stygge flygter for det skønne, og det onde er stygt! Lad ham lide ved Vellyden; maaske det kan vække Savn hos ham, og Længsel efter det, han savner; spil, David! Saa flyr den onde Aand maaske ogsaa fra *ham* ...

Max satte sig til Flygelet.

FJORTENDE KAPITEL.

DA Zachris steg ud paa Stationen, saa han straks, at der var mørkt i Huset — Villaen. Men at gætte paa en almindelig Udvandring, faldt ham ikke ind; dels var han for indbildsk til at tro, at han kunde rammes af en saadan Ulykke, og dels mente han at have Jenny indfanget for hele Resten af hendes Liv. Hvor skulde hun vel gaa hen uden ham — uden hans Hjælp? Hvem vilde modtage hende — syg, vanskelig, uregerlig, som hun var? At nogen Mand skulde have bortført hende, var urimeligt; dertil havde Zachris faaet gjort hende alt for grim og fortrukken.

— De er vel ude paa Visiter, tænkte han.

Da han stod udenfor Entrédøren, saa han et Brev i Brevkassen.

Han traadte ind i Lejligheden og strøg en Tændstik, men havde vanskeligt ved at faa Lampen tændt; ti han plejede ellers aldrig at gøre noget selv. Han hørte til den Slags Mennesker, som holder af at ulejlige Folk, kommandere og lade sig betjene. Lampen var en ny Diamantbrænder, hvis Mekanisme Zachris ikke kendte. Da den endelig fik i Sinde at lyse, begyndte den at ose. Den havde tre Skruer, og det kunde Zachris ikke begribe. Den tredje af Skruerne løftede et Hylster, som slukkede Flammen, man netop havde faaet tændt. Zachris dirrede over hele Kroppen af Arrigskab over de

idiotiske Piger. Endelig fik han dog en Lue til at blusse, og ved dens Lys læste han saa Brevet fra Jenny. Det var et Afskedsbrev i meget kortfattet og banal Form.

— Forbi!

Derpaa tændte Zachris alle Lysene; Lamperne var der ingen Petroleum paa, og desuden frygtede han dem for sine Nerver.

Nu meldte Savnet sig — ikke som Længsel efter et elsket Væsen, men kun som Tomhed. — Først følte han Lettelse, fordi det Tryk, Jenny havde udøvet paa ham, var borte. Han havde ikke været Herre i Huset, siden han blev gift, men kun vegeteret som en Fandens Mælkebøtte under en Teglsten. Jenny havde med sikkert In stinkt opsnuset alt, hvad der mishagede og pinte ham; derfor var hans første Tilskyndelse nu at flytte Møblerne og stille dem, som han selv ønskede det. Der blev næsligere i Værelset; men han fik sin Vilje frem, og det fik hans lille Person til at buldne ud.

Flytningen holdt ham varm, saa længe den varede; men bagefter mærkede han, at der var koldt i Værelset.

Da han aldrig før havde tændt op i Kakkellovnen, vidste han ikke, hvordan han skulde bære sig ad; men det maatte jo gøres! Maja havde *hun* vel taget med sig, ligesom Drengene og Hunden. Hunden længtes han næsten efter, ti den var hans egen Kopi og stod derfor hans Hjerter nærmere end de andre. Den krøb for sin Herre, slikkede hans Fødder og gæde ad hans Venner — det var Idealet. Den havde i Aarenes Løb saaledes tilpasset sig efter sin Ejer, at alle dennes Laster stod afspejlet i Hundens Ansigt; derfor var der ogsaa nogen,

der paastod, at man kunde se paa Hunden, at den hed Zachris.

Imidlertid begyndte Zachris, varmet af Kakkellovnsilden, at tømpe op; og nu brød Dagens Begivenheder ind over ham. Der var nogle smaa Ordpile med Modhager, som var blevet hængende i hans Hud. Klosteret, *Zukunft*, *Revue des deux Mondes*, de nye Tanker, som skulde afløse og dræbe de gamle! Skønt han selv var en Udviklingens Mand, der altid havde prædiket Udvikling, kunde han ikke udvikle sig, ti han manglede voksedygtige Frø. Nu skulde han maaske gaa dér som en gammel Dromedar, der var nødt til at bekæmpe Ungdommen og til sidst vilde blive kastet paa Møddingen.

Han rejste sig for at føle sig ovenpaa, tog Whisky frem for at styrke sig og begyndte at trave frem og tilbage i Lejligheden. Paa Bordet fandt han Vittighedsbladene, og — tro mod sin Vane: at opsøge Ondskabsfuldheder, der var rettet mod hans Venner — gennemsnusede han hver Side. Men han fandt kun sig selv overalt; Bladene saa ud til at være læst, og han sluttede deraf, at hans Hustru og Børn havde set ham i alle disse Situationer.

Ilden brændte slet og bragte mere Kulde end Varme; den usle Belysning virkede ikke opmuntrende; Whisky varmer først Dagen efter, at man har drukket den, og der var en hel Nat at komme igennem. Det tomme Rum kunde ikke fyldes udelukkende ved Hjælp af Tobaksrøg og Spritdunster, og nu savnede han ogsaa Maja, der forstod at tænde op, faa Lamperne til at brænde og sætte Mad frem.

Efter at have siddet lidt maatte han for Kuldens Skyld igen op og gaa paa Gulvet.

Pludselig sprang den fremmedes Billede ind i hans Bevidsthed; han saa hans Ansigt mod Ruden og sin Hustru inde i Værelset. Hvorfor var hun gaaet? Lus-singen kunde da ikke have virket saa længe efter. Der maatte have været noget imellem hende og Opera-sangeren, eftersom Ansigtet havde gjort hende bange. Hvor var hun nu gaaet hen? Han vidste nok, at Hanna havde lokket for hende i flere Aar; men Hanna kunde jo dog ikke have hende med to Børn.

Det var imidlertid en ubehagelig Kendsgerning, at hans Kone var gaaet fra ham. Det var Skammen! Han havde for tidlig triumferet over Fjenden i den Tro, at hun var saa forfalden, at hun var nødt til at blive, hvor hun var.

Han vovede ikke at telefonere for at undersøge, hvor hun var blevet af; ti det vilde være at røbe sig selv; og naar han stillede sig det Spørgsmaal, om han egentlig ønskede hende tilbage, som Veninde, som Selskab, saa maatte han svare nej. Følelser som ureflekteret Hen-givenhed, Venskab, Kærlighed fandtes ikke hos ham. Alt, hvad han ejede, var Egoisme og Forfængelighed — og saa en fuldstændig Mangel paa Samvittighed. For at kunne have Samvittighed maa man føle sig som et selvstændigt Væsen; men Zachris var kun en upersonlig Gélé, en uorganiseret Materie, der — ligesom en Trøffel — snyltede paa fremmede Rødder. Han havde altid levet andres Liv, aldrig sit eget; han havde periodevis identificeret sig med en hel Række af Personer, givet Roller, lavet Typer ²¹fa sig selv; derfor kunde han heller

ikke føle Samvittighedsnag. Han var ligesom en Kvinde udelukkende Receptivitet, kunde modtage saa meget, det skulde være — uden at sige Tak, men gjorde alligevel altid Giveren til Skyldner — klagede altid over Utaknemmighed.

Dersom han ikke havde været fejj, kunde der være blevet en stor Forbryder af ham; nu gottede han sig blot over andres daarlige Handlinger, som han selv slap for at udføre; han havde altid haft til Specialitet at herske over Mænd gennem deres Koner, at forgøre Mænd ved at lokke deres Hustruer til at løbe fra dem.

Nu var han selv kommen i Fedtfadet; men han var for dum til at se nogen Aarsagssammenhæng, og for hovmodig til at føle sig ramt af Skæbnen.

Bare det ikke havde været saa koldt! Termometret udenfor viste 25 °! Det knækkede i Væggene, og der begyndte at blive uhyggeligt. At gaa op ad Trappen og lægge sig i Sovekammeret forekom ham ikke synderligt tillokkende; deroppe fandtes nemlig Minder af en vanskeligere Art, og desuden var Mørket oppe paa Loftet ubehageligt. Lofter er som Regel ikke hyggelige; dér er Husets Indvolde synlige; de beboes af Edderkopper, Katte og Rotter, og de sidste Efteraarsfluier samles dér for at begaa Selvmord.

Saa kastede han sig paa Chaiselonguen, trak et Par Gulvtæpper over sig og blundede hen, men sov ikke; Sønnen var blevet en sjælden Gæst hos *ham*, der havde ødslet med Sovemidler paa sig selv.

Sørge over noget, han havde mistet, gjorde han ikke, men han var rasende over, at man havde vovet at lade ham ene tilbage med Skammen. Han havde ikke Mod

til at gaa hen paa Hôtellet, og heller ikke at rejse ind til Byen; ti det vilde være at give Skandalen til Pris. Han var bogstavelig talt i Bur, fangen, bagbunden. Og nu blev alt, hvad han hidtil havde levet, idel Mørke, ikke et eneste Lyspunkt fandtes der; en saadan Væmmelse ved alt greb ham, at han havde Lyst til at brække sig selv og hele sit Liv ud i en Kloak og derefter lægge Laaget paa.

Saaledes blev han liggende, til Julemorgen brød frem: halvvaagen og i den Grad mørkeræd, at han ikke vovede at røre sig paa Grund af de Lyde, Chaiselonguen gav fra sig, hver Gang han gjorde en Bevægelse. Med Ligkulde i Kroppen og kold Sved paa Panden følte han sig som en død, der venter paa Obduktionen, Nedgravningen, Forraadnelsen. Længere kunde hans Tanker ikke naa!

Da han Julemorgen vaagnede til fuld Bevidsthed, kunde han ikke straks rette sin Krop; ti han havde ligget paa en Bog hele Natten. Han var stiv over Lænderne og gik som en Abe, der forsøger paa at gaa oprejst. Maja var ikke kommen endnu, Kulden var ulidelig.

Han sank ned i en Stol og tænkte over Nattens Oplevelser. Det var et helt nyt Liv, han i Løbet af de sidste tolv Timer havde gennemlevet. Scener fra den henrundne Tid, som længe havde været glemt, var steget frem for ham, men i en anden Belysning end før, og i de fleste af dem havde Jenny spillet Hovedrollen. Alt, hvad der tidligere havde forekommet ham ganske uskyldigt, havde nu en hæslig Farve; et Minespil ved denne

eller hin Lejlighed, en Bevægelse hist, et Ord hér fik en helt ny Betydning. — Han ser f. Eks. Kilo ved den største Drengs Daab og hører ham sige: Det er *min* Dreng; han er køn! — Dette Udbrud havde Zachris oprindelig fortolket som en almindelig Høflighedsfrase; men nu betød det noget andet. — Falkenstrøm ved Frokostbordet i Salon'en fik ogsaa, paa Grund af det nye Lys, en modbydelig Skygge paa Væggen — en Skygge, der viste, at hans og Jennys Hænder mødtes *over* Bordet, deres Fødder *under* Bordet. — Ogsaa en Scene fra hans Hvedebrødsdage randt ham i Hu. Det var med en Husven, som han og Jenny havde elsket lige højt — i al Uskyldighed naturligvis!

En Dag kommer Zachris hjem og finder Vennen med Jenny paa Skødet. Ingen af de to syntes overrasket; de spillede Komedien til Ende og forklarede det hele paa den Maade, at de havde villet prøve Zachris' Tillid til dem. Nu i Nattens Løb var denne Scene bleven omkomponeret og udført i Detaljer — men paa en helt ny Maade.

Det var, som om et usynligt Væsen havde sprøjtet Gift ind i hans Legeme; han brændte i de varme Klæder, han havde haft paa, mens han sov. Brændte og frøs!

Den stærkeste Følelse, han rummede, var en rasende Forbitrelse over, at hun var sluppet levende ud af hans Hænder! Han fortrød, at han ikke havde dræbt hende. Der fandtes jo saa mange „uskyldige“ Maader at dræbe et Menneske paa; han kunde ha' faaet hende til at drikke sig ihjel, pint hende til Vanvid eller Selvmord.

Nu fandtes der kun én Maade, paa hvilken han kunde blive fri for Giften — den: at skrive den ud af sig, udøse det hele paa Papiret og derefter brænde Manuskriptet, naar det var blevet læst af hans nærmeste Omgangskreds; eller ogsaa kunde han jo, dersom han havde Brug for Penge, udgive det i Tyskland. Denne Tanke lavede ham op: endelig engang at faa talt ud om alt det, der i Aarevis havde trykket og pint ham, og samtidig at faa ordnet denne Konto, som bare var blevet større og større uden nogensinde at blive gjort op, at faa Lov til at forsvare sig og — hvorfor ikke? — hævne sig!

Det vilde være at begynde et nyt Liv og slaa en Streg over det gamle.

Under Indflydelse af sin nyvakte Energi gik han ud i Køkkenet efter Brændsel, gjorde Ild paa i hele Lejligheden og kogte Kaffe; og styrket af Mad og Drikke satte han sig derefter til Skrivebordet.

Pennen løb; han levede igen, og det saa intensivt, at han ikke mærkede, at tre Timer allerede var gaaet, da Pennen begyndte at blive træt. Den mindske i Hastighed, standsede saa helt.

Det var kun ti Sider, han havde faaet skrevet, og der skulde være 500 ialt, naar Bogen var færdig. Han følte sig tom i Hovedet; Interessen for Arbejdet var bleven mindre; nu mærkede han tydeligt, at *hendes* Nærværelse var nødvendig. Blot hun var i Huset, vilde han faa den Kraft tilbage, han havde deponeret hos hende, og uden hvilken han ikke kunde dræbe hende. Han var rede til at indgaa paa de skændigste Kompromiser, bare hun vilde komme tilbage. Naar

hun var i hans Nærhed, kunde han slaa hende ihjel; hun skulde skaffe ham Krudtet, trække Slibestenen, mens han sleb sine Knive.

Men for at kunne aabne Underhandlingerne maatte han jo først vide, hvor hun var. Anstille Undersøgelser uden at røbe sig selv — det var Problemet!

At Hanna Paj vidste, hvor hun var, gik han ud fra som noget sikkert. Dersom han nu stillede sig an, som om *han* ogsaa vidste det, saa vilde han sikkert faa den Viden, han begærede. Men det kunde ikke gaa an, at han vakte den Forestilling, at han gerne vilde have Jenny tilbage — og heller ikke, at han viste sig glad over at være af med hende; han maatte ikke optræde kynisk triumferende, men menneskevenligt, en Smule angerfuldt, deltagende og bekymret for Hustruens Velbefindende.

Men hvordan skulde han bære sig ad med at stille Spørgsmaalet? Derover grundede han lige til Middag.

Saa kom Maja hjem. Det virkede oplivende at høre hendes kendte Røst og den svage Larm fra Køkkenet af Vandhane og Kasseroller.

Maja spurgte efter Fruen.

— Hun holder Jul inde i Byen!

— Ja, det sagde hun, men skulde Herren ikke ha' været med?

— Nej, jeg har noget at bestille!

— Jøsses da! Ja, saa sætter jeg Maden over.

— Vent lidt, Maja! Vil Du ikke være saa god at ta' ind med Fruens Pels? Det er blevet saa koldt!

— Jo, hvor bor hun?

Saa! Der sad Zachris i Fælden; men ligesom Ræven kunde ogsaa han bide Halen af sig.

— Naa, ja, det kan ogsaa være det samme! Jeg vil hellere ta' ind selv.

Men Maja kunde godt lide at køre med Jernbanen.

— Nej, jeg skal nok gøre det, naar bare jeg maa faa Adressen.

— Hvad har Du til Middag, Maja?

— Jeg har Haresteg og Surkaal; det er jo første Juledag ...

— Det er godt! Skynd Dig saa bare lidt at faa Maden færdig.

Dermed var Pelsen trollet bort, og Maja gik.

Efter at have spist dygtigt til Middag, tog Zachris sig en Lur.

Da han vaagnede henad 7, følte han sig saa stærk, at han nok troede, han kunde undvære Jenny. Og fyldt af denne Magtfølelse satte han sig til at skrive. Men Pennen vilde ikke ud af Stedet, og Ordene udeblev.

Altsaa: han *maatte* ha' hende tilbage, for at hun kunde sidde Model. Bagefter kunde hun gerne ryge og rejse, — hvis hun saa ikke var nødt til at lade være! Dog — han vilde først sove paa Sagen!

Han sov til anden Juledags Morgen og vaagnede med den Beslutning at vente et Døgn til for at nyde sin Frihed.

Men Dagen faldt temmelig lang; Maja drev den af og saa desuden mistænksom ud, gad ikke gøre Stuerne i Stand, ja lod det endog mangle paa Respekt i sin Optræden, idet hun ligefrem udtrykte sin Tvivl om, at Fruen kom igen. Engang hørte Zachris hende

modtage en Meddelelse pr. Telefon; men da han spurgte hende om, hvem der havde telefoneret, svarede hun gnavent, at det ikke var nogen.

Tredje Juledags Formiddag vaagnede Zachris Kl. 10 og gik nu direkte til Telefonen for at gøre et dristigt Forsøg.

Han ringede Hanna Paj op.

— Det er Zachris. — Vil Du være saa venlig at spørge Jenny, om hun har Lyst til at faa sin Pels? Saa skal jeg sende den ind til hende.

Hanna svarede:

— Ja, det tror jeg sikkert, hun har. — Hvordan befinder Du Dig, kære Zachris? Glædelig Jul!

Disse Ord blev fremført med saa mild en Røst, at det var aabenbart, at Hanna havde til Hensigt at vinde ham. Nogle Bilyde i Telefonen underrettede ham om, at Jenny befandt sig i samme Værelse som Veninden.

Forsøget var lykkedes; Jenny var der, Hanna var blevet ked af hende, og Jenny var angergiven.

Nu galdt det blot om at være taalmodig, saa skulde hun nok komme krybende af sig selv.

Derefter kørte han ind til Byen og gik op i Redaktionen. Han rystede lidt i Knæene og spejdede efter, om nogens Blik røbede, at man vidste, hvad der var passeret.

Men der var ingen, der sagde noget; og det var i alt Fald meget taktfuldt handlet.

Da Jenny Juleaften traadte ind i Hannas Lejlighed, blev hun modtaget med aabne Arme.

— Velkommen i mit Hjem! Hér skal Du finde et Fristed, saa længe Du ønsker; hvad der er mit, skal ogsaa være dit!

Jenny blev ført ind i et meget lille Værelse uden Seng og Servante, men med en kort og smal Sovesofa, der af en eller anden ukendt Aarsag blev kaldt „tyrkisk Divan“.

— Hér skal Du bo, mit Barn, og ingen skal vove at trænge indenfor disse Døre.

Efter at Jenny med mørknende Blikke havde mønstret Værelset, vedblev Hanna:

— Ja, det er kun lille, men det er i alt Fald *dit*. Friheden købes dyrt, den koster smaa Ofre. Nu maa jeg et Øjeblik forlade Dig. Indret Dig nu herinde saa godt, Du kan, mens jeg er ude i Køkkenet!

Dermed gik hun og lukkede Døren efter sig.

Der var noget haardt og trangt over det lille Rum. Et Høtelværelse eller et Pige-kammer lignede det. Intet Spejl! Men derimod denne skrækelige Sovesofa, som Jenny skulde ligge paa! Hun hadede Sovesofaer, for de havde altid nogle Tremmer inde ved Væggen, som skar i Albuen; netop saadan en Sofa havde Lovisa derhjemme.

Noget Klædeskab kunde hun ikke faa Øje paa, og da hun undersøgte Kommoden, fandt hun den fuld af Hannas Sager. Hun kastede derfor sit Tøj paa Stolene og i Sofaen og anbragte sig sluttelig selv paa en Stol. Det var en almindelig Høtelstol med Ryglæn af falsk Mahogni, sammenlimet af flere Stykker, der var lige ved at falde fra hinanden. Man maatte sidde ret op og ned paa den og støtte Hænderne mod sine Knæ.

Saaledes sad nu Jenny, stirrende frem for sig og saa træt, at hun var nær ved at segne om.

Da hun havde siddet i fem Minutter, der syntes hende uendelig lange, begyndte hun at græde. Fem Minutter efter spurgte hun sig selv: Hvad vilde jeg her egentlig? Endnu fem Minutter gik; saa kom Hanna tilbage.

— Kære Hanna, Du har vel ikke et Spejl? spurgte Jenny saa ydmygt, hun kunde.

— Et Spejl? Nej, mit Barn, jeg hader Spejle!

Derefter var det Hannas Tur til at mønstre Værelset. Da hun saa, at Klæder, Handsker og Hals-tørklæder laa spredt allevegne, blev hun lidt nervøs og begyndte at samle Sagerne sammen.

— Nu skal vi tømme en Kommodeskuffe, lille Ven; Overtøjet hænger vi ud i Entréen.

Hanna gik ud med Overtøjet, mens Jenny, der ikke kunde taale Bebrejdelser under nogen som helst Form, gjorde Sofaen ryddelig, kastede sig, saa lang hun var, i den, skjulte Ansigtet og gav sig til at tudbrøle.

Hanna gik stundesløst ud og ind ad Døren, som hun plejede, og da hun saa Jenny ligge paa Sofaen, kunde hun ikke dy sig:

— Kære Barn! Du skal ikke lægge Dig om Dagen, for saa kan Du ikke sove om Natten.

Efter denne Bemærkning blev hun ved med sit Oprydningsarbejde og lod, som hun ikke saa Venindens Taarer.

Nu ringede det paa Dørklokken, og Hanna gik ud for at lukke op. Det var Brunte og Pirre, som arri-verede med Hunden.

Hanna havde helt glemt Drengene, og Hunde var hendes Skræk. Men for ikke at falde ud af sin Rolle, bød hun Knægtene velkommen, hvorpaa begge de unge Herrer stampede ind med Sne paa Støvlerne, løb omkring og gramsede paa alt muligt og endelig slog sig ned i Sofaen med Hænderne i Bukselommerne.

Hunden hoppede op, lagde sig ved Siden af dem og faldt straks i Søvn. Men den, der sover, er ikke ansvarlig for sine Handlinger, og Hunden begik Handlinger i Søvn, som virkelig var uforsvarlige.

Hanna kom ind:

— Smaa Drengene skal ikke sidde i Sofaen; den er for voksne Mennesker. Hunden skal ligge ude i Entréen.

Drengene rørte sig ikke, for de troede, det var Spøg.

— Hørte I ikke, Drengene, hvad Tante sa'e? Rejs Jer op og kald paa den stygge Hund! — Men det var dog forfærdigt ... jeg tror ... er det virkelig muligt? Nej, det kan ikke være muligt ...

Hun holdt sig for Næsen med den ene Haand og greb med den anden fat i Hundens Halsbaand, men slap straks igen, da Dyret viste Tænder og begyndte at gø. Jenny kom til og fik Hunden ud i Entréen. Men dér begyndte den at kradse paa Døren og tude.

— I maa jage Hunden ud, sagde Tante Paj i en bestemt Tone. Det er jo det allersimpleste.

Brunte, der ikke sværmede for Hunden, gik ud i Entréen, og ved Hjælp af Tantens Paraply fik han virkelig Dyret jaget ud paa Trappegangen; men Paraplyen blev ved samme Lejlighed noget ramponeret,

hvilket Brunte fandt saa grinagtigt, at Pirre ogsaa maatte hidskaldes for at nyde Skuespillet.

Hanna lagde ikke straks Mærke til deres Skadefryd, men tænkte kun paa Udsmidningen, der var løbet saa heldigt af.

— Ser I, det var ikke saa vanskeligt!

Dog, saa helt lige ud ad Landevejen var det nu heller ikke. Hunde er ikke født til at lyde, men til at befale; derfor begyndte nu Zachris' Køter at gø, saa det rungede paa Trappegangen.

— Lad den bare gø! Den bliver snart træt, sagde Tanten belærende, som om hun kendte Hundenes Naturhistorie til Bunds.

Men Hunde bliver aldrig trætte af at gø; de tier ikke, før de bliver adlydt.

Imens havde Brunte fortsat sin Leg med den ramponerede Paraply og skulde just til at „riste Blodørn“ paa den, hvad der morede Drengene saa kosteligt, at det fik dem til at fnise saa højt, at Tanten maatte se efter, hvad de tog sig for.

Da slog hun Hænderne sammen, som gennede hun Høns, og med taarekvalt Røst udbød hun:

— Min Paraply, min Kipper-Paraply! Den var af uldent Kipper ... Nej, véd Du hvad, Jenny! Du maa virkelig holde Styr paa dine Drengene ...

Det kunde Jenny imidlertid ikke, og der var heller ingen anden, som havde kunnet det. Altsaa maatte man lade den Sag bero.

Men nu ringede det igen paa Dørklokken, og man hørte en Mandsstemme larme om Kap med Hunden, der gøede, som den var gal.

Det var Husværten, der kom for at forlange, at Hunden straks skulde fjernes eller bringes til Tavshed, da han i modsat Fald vilde sende Bud efter Politiet.

— Giv den et Rap af Kæppen! foreslog Tanten.

— Nej, saa bider den!

— Brunte! Gaa Du ned paa Gaden med Hunden og jag den bort!

— Aa, hvad kan det hjælpe? Den er her jo straks igen!

— Det var højst mærkværdigt, kan man ikke jage en Hund bort?

— Nej! En Hund kan slaaes ihjel; men den kan ikke jages bort.

— Saa slaa den da ihjel! skreg Tanten.

— Hanna! udbød Jenny. Elsker Du ikke Dyr? Du, som elsker alt levende!

— Ja, men ikke Hunde!

— Slip den da ind i Køkkenet!

— Nej, saa æder han al Maden! Og saa stinker han!

— *Han*, siger hun! Det er jo en Hunhund, som har faaet Hvalpe mange Gange! Det kan man da sagtens se! oplyste Pirre.

— Skaf Hunden væk! skreg Værten. Tag ham ind i Lejligheden igen, eller jeg sender Bud efter Politiet!

Hunden havde sejret. Først blev den sluppet ind i Entréen paa Prøve; men da den saa havde staaet nogen Tid derude og tudet og kradset, kom den ind i Lejligheden, hvor den straks sprang op i Sofaen.

Dyrets Herredømme over Mennesket var konsta-

teret, og derved blev det. Nu var Hunden stille, men stinke gjorde den, og i Sofaen skulde den ligge.

Hanna rystede over hele Kroppen; maaske var det dog især Bebrejdelsen for, at hun ikke var Dyreven, der havde ophidset hende. Alle Moderne, alle store Kvinder, som f. Eks. Sarah Bernhard og Yvette Gilbert, var jo Dyrevenner. Hun forsøgte et Øjeblik at tænke sig ind i den Situation: at være Dyreven; hun vilde nemlig sige noget dybsindigt og smukt om Hundenes Natur, der samtidig kunde dække hendes Tilbagetog.

— Det tilsyneladende Stivsind hos en Hund er blot Reversen af dens Troskab mod Mennesket. Jeg havde Uret; tilgiv mig!

Jenny rakte Haanden tilgivende frem og takkede for de skønne Ord.

— Nu maa jeg ud at købe ind! sagde Hanna.

— Men Du kommer dog vel hjem, til vi skal spise til Middag?

— Vi spiser ikke til Middag Juleaftens Dag, kære Barn!

— Jamen Drengene er sultne.

— De maa vente, ligesom vi andre; Drengene bør tidligt vænnes til Selvbeherskelse. Farvel, lille Jenny! Læg Dig nu ikke paa Sofaen, for saa gaar det ud over Nattesøvnen.

Jenny maatte ikke ligge paa Sofaen; men Hunden — den maatte!

— Vær nu artige Drengene, saa skal i faa Grød og Bergfisk til Aften.

— Føj for Satan! sagde Brunte til Pirre, jeg spiser aldrig Bergfisk!

Hanna hørte godt, hvad Drengene sagde, men lod, som hun ikke hørte det. Og saa gik hun.

Nu begyndte Drengene en vild Jagt gennem Stuerne, hvis Gulvtæpper byltedes sammen. Derpaa anstillede de en indgaaende Husundersøgelse, aabnede baade Skabe og Skuffer, og sluttelig stillede de sig, af Mangel paa anden Beskæftigelse, op i Fjedersofaen og gyngede, saa Hunden vaagnede og snerrende bed efter deres Fødder.

Jenny hverken hørte eller saa. Hun sad ubevægelig som en Billedstøtte og tænkte, trods sin Sult, med Rædsel paa Bergfisken og Grøden, som hun afskyede. Hun havde Lyst til at gaa ud i Køkkenet og bede om lidt Mad, men turde ikke; hun var nemlig klar over, at dersom Hanna blev vred én Gang til, saa vilde de blive kastet paa Gaden.

Men Kulden i Værelset blev værre henimod Aften, og til sidst kunde Jenny ikke holde den ud; hun gik ud i Køkkenet og bad om at faa lagt lidt i Spise-stuekakkelovnen.

— Lagt i? svarede en barsk Stemme. Lagt i? — Lagt i?

Jenny flygtede. Men Ilden kom ikke desto mindre. Drengene skulde naturligvis passe den, og snart laa Brændestykkerne i en rygende Mile. De smaa Ventil-er blev aabnet, og lidt efter var de saa rødglødende, at man kunde svide Støvlesaalerne paa dem og se, hvordan Ilden greb fat i Læderet — bare en lille Smule! Saa blev Spjeldet lukket — hvorpaa Kakkelovnen be-

gyndte at ose, til man atter aabnede Spjeldet; det var ligesom at manøvrere med en Dampmaskine.

— Nu er *jeg* Kaptajn, og *Du* er Maskinmester, sagde Pirre. Stop! skreg han, og Brunte lukkede, saa Ild og Røg trængte ud. Fremad! kommanderede han, og nu flammede det igen. Bak! Fuld Kraft!

— Det er jo ligesom et rigtigt Dampskib!

Til sidst fandt Brunte paa, at man kunde kærne Smør med Spjeldet. Det var Sjov!

Der fandtes ogsaa en Symaskine i Huset, og den kunde bruges som Lokomotiv. Gyngestolen blev til en Slæde, naar man stod paa „Mederne“, som gik op i Limningen.

Jenny tilbragte Eftermiddagen i en Tilstand af sløv Rædsel. Hun følte sig som en Straffefange, der først skulde sulte lige til Aften og bagefter straffes med Grød og Bergfisk. Hvem der nu havde haft en Whisky! Men Hanna havde aldrig noget stærkt hjemme, for ikke at give et daarligt Eksempel. Naar hun „kom til at fryse“, gik hun hen paa et Konditori og fik sig nogen Portvin — hvilket hændte hver Dag.

Aften blev det i hvert Fald, og da Hanna kom hjem, var hun „glad“. Hun hørte til den Slags Menesker, som netop er farlige, naar de er glade; man bliver bange for deres skummende Humør, der ligner Overmod; man ser deres Øjne søge Bytte og ud-sende Pile.

Bordet var dækket, og Bergfisken kom — skæbnesvanger, ventet, frygtet. Hanna bød ikke om, men lagde selv for; der fandtes ingen Redning.

Jenny kiggede efter en Snaps, men der var ikke

nogen; derefter saa hun hen paa Hannas røde Næse og spurgte sig selv om, hvor hun mon havde faaet den fra. Endelig skævede hun hen til den smudsgule Ret, den rustne Forskærerkniv og den bævrende Gélé. Den hvide Sovs med den sorte Peber mindede om en nyaabnet Grav i Vintersne.

— Nu skal I lære at spise Bergfisk, Børn! begyndte Hanna. Det er min Livret.

— Jeg tror ikke, at Drengene kan spise Bergfisk, svarede Jenny sagtnodigt.

— Just derfor sa'e jeg, at de skulde lære det. Hvad man i Forvejen kan, behøver man ikke at lære.

Men Drengene stak Hænderne i Bukselommerne og lænede sig bagover paa Stolene.

— Smaa Drenge skal ikke sidde med Hænderne i Bukselommerne og ikke læne sig bagover paa Stolene. Dengang jeg var Barn, maatte jeg pænt staa op ved Bordet, og dersom jeg levnede af min Mad, saa fik jeg Bank ...

— Syntes Hanna om at blive opdraget paa den Maade?

— Nej — dengang gjorde jeg det ikke, for da var jeg et ufornuftigt Barn; men siden ... Hør, Drenge! Dersom i ikke spiser Fisken, saa faar I heller ikke nogen Grød!

— Vi spiser aldrig Grød, svarede de begge.

— Hvadbeha'r? Naa, saadan! Ja, saa kan jeg ikke hjælpe Jer!

Hanna rejste sig og gik hen til Kakkellovnen.

— Det er dog skrækkelig, saa her er varmt — jeg maa lukke Spjeldet lidt op ...

— Nej, kære Hanna, lad være! Jeg fryser saa forfærdeligt ...

— Fryser Du? Og Du er endda saa rød i Kin-
derne! Jeg troede, Du var et moderne Friluftsmen-
neske (— der fik Jenny *den* til Tak for de moderne
Dyrevenner! —) ... Men tror jeg min Sandten ikke, at de
har revet Spjeldsnoren ned ... og Kakkelovnen er glo-
ende varm! Har I lagt i, mens jeg var borte? Ja,
saa maa jeg aabne Vinduet; ellers kan jeg ikke sove
i Nat! Er det Drengene, der har revet Spjeld-
snoren ned?

Intet Svar fulgte.

— Ja, vi vil ikke forstyrre Julefreden — bevares
vel! Men hvert Menneske har sine Vaner, og Vaner
er et Udtryk for Ordenssans; *min* Ordenssans har jeg
faaet uddannet, mens jeg var ung — sid ikke og leg
med Brødet, Drenge; jeg har været Lærerinde og haft
mange smaa Drenge at opdrage, og naar det ikke kunde
gaa med det gode, saa gik det med det onde; jeg husker
to slemme smaa Drenge, som maatte sendes til Gålö;
véd I, hvad Gålö er for noget? Det er Prins Karls
Indretning, hvor vanrøgtede Børn faar en streng, en
meget streng Opdragelse ... se, dér er den lille Hund,
som vil ha' Mad; ja, den skal faa Benene, Dængsen,
naar vi har spist Fisken; men vi maa først være fær-
dige! Ja, din lille Stakkel, Du skal nok faa Mad!

— Har Du ikke lidt Kød, Hanna?

— Kød? Næ! Saa vilde jeg naturligvis sætte det
frem for mig selv og mine Gæster. Du mener maaske,
at jeg skulde ha' Kød til Hunden?

Hun lo.

— Men der er ikke nogen Hund, som æder Fiskeben.

— Saa maa den lære det! Ellers kan den bie.

— Man maa ikke sulte sine Dyr — og allermindst *vi*, der er Medlemmer af Dyrebeskyttelsesforeningen ...

Det var et ubehageligt Dilemma; at blive mistænkt for at være Dyreplager turde Hanna som moderne Vædensanskuerske ikke udsætte sig for.

— Jeg skal siden se efter nogle Kødben fra Suppen —

— Hunden har ingen Tænder, kære Hanna, saa den kan ikke æde Ben ...

Da eksploderede den Gamle! Med rystende Hoved styrtede hun ind i sit Værelse og knaldede Døren i efter sig, saa Ruderne klirrede. Men Døren blev straks lukket op igen, og Hovedet talte:

— Jeg har aabnet mit Hjem for en værgeløs Kvinde og hendes forskudte Børn, jeg har budt dem den samme Julekost, som mine Fædres Fædre i Generationer har nydt; men jeg har ikke indbudt nogen Hund til mit Julebord!

Atter gungrede Døren som et Paukeslag i en Symfoni, men aabnedes igen for det talende Hoved:

— I har forsmaaet mit jævne Maaltid, I har vraget, hvad jeg af et godt Hjerte bød Jer; men I er heller ikke gode Mennesker; gode Mennesker modtager med en aaben Haand og et godt Hjerte! Jeg vil ikke tale om Taknemmelighed; jeg forlanger ingen Tak; derimod tror jeg nok at ha' Ret til at forlange en Smule *Takt*!

Døren smældede paany, ganske som om Hanna gik ind for at læse over paa sin Rolle eller for at

ommaskere sig. Sidste Gang varede Ommaskeringen noget længere.

Jenny vendte sig til Drengene:

— Vi maa gaa ud paa Gaden, Børn ... springe i Søen!

— Hnæh! svarede Brunte, hvorfor skal vi ikke hellere gaa hjem?

— Hjem? Til *ham*? Aldrig! — Tag Jert Over-tøj paa!

Jenny begyndte at gøre sig selv i Stand:

— Vi maa gaa hen paa et Pensionat og være dér i Nat. Hér bliver jeg ikke et Minut længere!

Døren aabnedes, Hanna saas i hel Figur — fuldstændig ommaskeret. Hun havde hørt Jennys Beslutning, og den uventede Befrielse, der vilde have dræbt et almindeligt Menneske, havde blot gjort *hende* ligesom forklaret. Det var hende umuligt at skjule sin Glæde, skønt almindelig Høflighed dog krævede det.

— Vil Du gaa, kære Jenny? Ja, Du maa jo naturligtvis gøre, som Du vil — og maaske er det rigtigt; ser Du — to Personligheder af vor Slags — stærke, selvstændige — kan ikke være under Tag sammen, Du gør ret i at gaa; men — Jenny —: aldrig mere tilbage til *ham*! Hører Du: *aldrig*! Lov mig det! Du kan ta' ind i et Pensionat hér lige ved Siden af; jeg skal besøge Dig hver Dag — flere Gange om Dagen ... *naar* Du vil; ring mig kun op!

Jenny sagde ikke noget; hun var ikke vred, men usigelig træt og sulten. Hun var lige saa glad som Hanna, men formaaede ikke at vise det; nu, da hun følte sig befriet fra Venindens Tyranni, elskede hun

hende igen, og dertil kom, at hun havde Brug for hendes Hjælp i Kampen mod *ham*!

De to Kvinder skiltes derfor under Omfavnelser og mange Ord, som skulde pynte paa den noget bratte Afrejse.

FEMTENDE KAPITEL.

REVISOREN — eller „den myrdede Revisor“, som han kaldtes — havde begyndt sin Virksomhed i Bjergværkskollegiet, efter at have tilendebragt sin Uddannelse i Bjergværksskolen. Skønt først og fremmest Kemiker, var han dog — som alle sine samtidige Kolleger — hjemme i Naturvidenskabernes forskellige Grene; det var nemlig før den Tid, da Specialisering og Materialsamlerarbejde blev Hovedsagen. Han var en Discipel af Linné, Berzelius, Bernardin de Saint-Pierre og Elias Fries. Da Darwinismen kom til Verden, skulde Udviklingslæren jo ogsaa anvendes paa Kemien, og i Følge Häckels Monisme — eller Teorien om Materiens Enhed — burde jo Kemiens 64 (?) Grundstoffer opgives, ligesom i sin Tid Alkymisternes 4 Elementer var blevet opgivet. Mendeljeff forsøgte paa at opstille et naturligt System, der i det mindste fremkaldte den Tanke, at det var urimeligt at tro paa Grundstoffer. Crookes udtalte i *Genesis of the Elements* som sin velbegrundede Mening, at alle Grundstoffer kunde føres tilbage til det samme Urstof, hvad enten dette nu hed Brint eller Protyl. Dermed opstod Spørgsmaalet om Stoffernes Overgang i hinanden, og indrømmede man denne, maatte man jo ogsaa godkende Følgeslutningen: Guld kan frembringes af uædle Metaller. Guldmageriet skød frem, Rygter om heldige Forsøg

paa at fremstille Guld af Kobber og Sølv bredte sig med rivende Fart. Flere Grundstoffer analyseredes. Svovlet befandtes at være en fosset Harpiks, der bestod af Kul, Brint og Syre; Joden var en Manganklorur, Fosforen et Voks, som kunde forvandles til Arsenik; Metallerne var Kulbrinte o. s. v. Lærebøgerne begyndte at opstille den uorganiske Kemi i Analogi med den organiske; Metallerne var Alkoholradikaler (Kulbrinte), Oxydhydraterne var Alkoholer, Oxyderne var sammensatte Æthere, og Saltene var sammensatte Æthere.

Guldageriet ved Aarhundredets Slutning var alt-saa fremgaaet af Evolutionslæren og Monismen; men Darwinisterne standsede med deres sædvanlige Træghed maabende foran deres egen Læres Konsekvenser, som de kaldte Middelalder, Overtro og Alkymi. De troede nemlig, at alt, som laa forud for 1857, var Overtro, og at det sande Lys først med *dem* var kommet til Verden.

Revisoren havde aldrig studeret Alkymi; men ved at iagttage, hvørledes Mineralerne forekom i Naturen, havde han udfundet deres Opstaaen af hinanden, og ved at læse Berzelius' Ungdomsskrifter var han blevet overbevist om, at Metaltransmutationer var mulige. Berzelius havde nemlig set, at Planter, fremdrevet i Kiselsyre med almindeligt Vand, efter Forbrændingen viste alle de Metaller i deres Aske, som Planter, dyrket i Jord, indeholdt. Deraf drog han den rigtige Slutning, at Stofferne kunde overgaa i hinanden.

Endelig var Revisoren skredet til at eksperimentere, og i Klosters Laboratorium havde han Lejlighed til uforstyrret at prøve sine Beregningers Rigtighed. Dér

glemte han sin Vanære, dér rensede han sig med Ild og Vand for alt det modbydelige, han gennem Hustruen var kommet ind i, dengang han var blevet draget ind i en Kreds af reducerede Individuer, som hans Kærlighed til Ægtefællen havde hindret ham i at undgaa.

En smuk Vintereftermiddag sad Vennerne i Biblioteket, i Færd med at holde Tankeøvelser. Det var Revisorens Tur til at debutere, og med levende Opmærksomhed hørte man paa følgende Dialog om to saa almindelig kendte Fugle som Vagtelkongen og Gøgen.

— Hvor gammel er Du nu?

— Jeg er nær ved de fire og halvfjerds.

— Og har hele dit Liv givet Dig af med Landbrug?

— Hele mit Liv! Jeg har, siden jeg var Dreng, haandteret Ploven og Leen ...

— Paa Ager og Eng?

— Ja, paa Ager og Eng — Morgen, Middag og Aften, og om Natten med undertiden.

— Ligesaa dan med mig; kun at *jeg* allerede har de fire Snese bag mig! Sig mig engang — Du kender vel en lille Fugl, som hedder Vagtelkongen?

— Ja, naturligvis gør jeg det! Hvorfor?

— Har Du nogensinde set den Fugl?

— Set den? Bi et Øjeblik! — Næ, det har jeg ikke! Har Du?

— Nej, — Har nogen af dine Venner eller Bekendte set den?

— Ikke saa vidt *jeg* véd.

— Heller ingen af *mine* — og jeg har endda spurgt

dem allesammen. Jeg har kastet Sten efter den Fugl, naar jeg hørte den i Nærheden af mig; jeg har skudt efter den, jeg har pudset Jagthunde ind i Sæden efter den; men jeg har aldrig faaet fat paa den. Det er en mærkelig Fugl!

— Jo, det er sandt! Jeg har dog set den udstoppet i Museet!

— Det har jeg ogsaa. Men hvorledes kan man være sikker paa, at det er den samme Fugl, der siger ærp snærp ude paa Marken og i Engene.

— Det maa vel de lærde vide.

— Ja, lad dem nu være saa lærde, de vil! Men sæt, at jeg hører, det „snærper“ inde i Rugen, skyder derind og bagefter finder en død Fugl mellem Straaene, saa har jeg dog ikke fuldt Bevis for, at det netop var *den* Fugl, der „snærpede“. For ser Du — i samme Øjeblik, Haglene har dræbt Fuglen, saa har Fuglen ogsaa ophørt med at sige snærp.

— Det er klart.

— Det er altsaa muligt, at Museums-Fuglen *Gallinula Crex*, som regnes til Sumphønsene, kan være en anden Fugl end Vagtelkongen! Ogsaa af den Grund, at Sumphønsene lever i Sumpe, mens Vagtelkongen derimod lever paa Marker og i Enge, hvor Jorden almindeligvis er tør. Vi véd jo, at Dræningen er alle Vade-fugles svorne Fjende — og det i den Grad, at Storkenes Antal er mindsket, efter at det er blevet saa almindeligt at dræne.

— Men hvad vil Du egentlig sige med alt det?

— Vent lidt! — Tror Du, at Vagtelkongen kan flyve?

— Nej, det kan den vel ikke! Ellers vilde den formodentlig være fløjet, naar jeg kom skramlende med min Slaamaskine. Jeg har haft Fuglen foran mig paa en Kløvermark, mens jeg selv sad højt til Vejrs paa Maskinens Sæde, og jeg har slaaet alt det Græs, der var paa Marken, men jeg har ikke set nogen Fugl — hverken løbende eller flyvende.

— Nu siger de lærde, at Vagtelkongen er en daarlig Flyver ...

— Kan de lærde vide det bedre end vi?

— Lad os antage, at de kan! Mener Du saa, rent bortset fra *det*, at en daarlig Flyver kan flyve over Øresund eller Kanalen?

— Nej! Og desuden maatte vel Ungerne af en daarlig Flyver øve sig, inden de begav sig ud over Havet.

— Naturligvis! Endvidere paastaar de lærde, at Vagtelkongen tilhører det nordlige Europa og Asien, men at den om Efteraaret trækker helt ned til Mellem-afrika. Tror Du ikke, at det er Løgn?

— Jeg véd skam ikke!

— Lærebøgerne tilføjer, at Fuglen løber det meste af Vejen.

— Den kan da vel ikke gaa paa Vandet ...

— Nej; og kunde den, vilde man sagtens se den i Øresund eller Kanalen. Svømme kan den ikke, for den magler Svømmehud mellem Tæerne.

— Ja, det er en mærkelig Fugl!

— Og dog saa almindelig! Den findes jo udbredt over hele Sverrig. Mener Du ikke, at man kan regne én for hver Hektar?

— Det er vel nok for meget; men lad os sige: én for hver syvende Td. Land dyrket Jord.

— Godt! Lad os da sige: én for hver $3\frac{1}{2}$ Hektar. Nu ejer Sverrig jo $3\frac{1}{2}$ Mill. Hektarer dyrket Jord, altsaa ogsaa en Million knarkende Vagtelkonger; men da Vade-fuglene lever parvis, følger heraf, at vi faar to Millioner Vagtelkonger i Stedet for én. Vi vil imidlertid være rundhaandede og tage 50 pCt. fra som Fejlregning; til Rest bliver der med et rundt Tal 1 Million. Nu erklærer Bøgerne, at den omtalte Fugl lægger 7—12 Æg. Vi, der er mere beskedne, holder os til 7 og forærer Rovfuglene de 5. Resultatet bliver, at der hver Høst findes 8 Mill. Vagtelkonger, som enten maa trække ud af Landet eller dø. Hvorledes skal man nu tænke sig denne Udvandring.

— Ja, enten flyver Fuglene, eller ogsaa gaar de. *Tertium non datur* — i dette Tilfælde.

— Rigtig! De maa enten flyve eller gaa. Men flyve kan de ikke, i alt Fald kun daarligt; altsaa maa de gaa. Sverrig (-Norge) er blot landfast mod Nord; derfor maa Udvandrerkskarerne drage over Haparanda og Egnen deromkring. Men saa de store Elve, som skal overskrides?

— Det hele er jo ganske utænkeligt! Og for Resten — dersom 8 Millioner Fugle drog fra Skåne til Norrbotten, maatte man jo dog — selv om Udvandringen skete lidt efter lidt — lægge Mærke til dem paa Landeveje og Jernbaneoverskæringer, ligesom til Lemænerne. Nej, det er alt for utroligt! De maa flyve!

— De maa flyve — skønt de ikke kan flyve!

— Ja, de *maa* flyve; for England har lige saa mange Vagtelkonger som vi, og England er en Ø.

— Men i saa Fald maa de engelske Vagtelkonger pludselig faa Flyveevne om Efteraaret, hvilket er urimeligt at tro, da selv Storkene er nødt til at foretage regulære Flyveøvelser med deres Unger, inden de vover at trække bort. Jeg anser det for umuligt, at Vagtelkongerne skulde kunne flyve over Kanalen uden forudgaaende Øvelser; men selv om det utænkelige var Tilfældet, saa maatte jo dog de søfarende se *nogle* Flokke af de 8 Millioner, og paa den franske Kyst, der bevogtes af Toldbetjente, som danner en eneste sammenhængende Skyttekæde, maatte Fuglene blive set, naar de slog sig ned for at hvile.

— Ja, især da deres Flugt skal være meget lav; Kolthoff anser deres Flugt nær ved Jorden for at være Skyld i, at saa mange Vagtelkonger tørner mod Telegraftraadene under Efteraarstrækket.

— Vagtelkongerne *kan* altsaa flyve?

— Ja, men kun daarligt. Den største Autoritet, som findes — Brehm — erklærer, at Vagtelkongen snarere flagrer end flyver, og samme Forfatter paastaar, at den omtalte Fugl rejser om Natten — og rimeligvis til Fods.

— Tilbage bliver altsaa at forklare, hvordan den slipper over Øresund og Kanalen.

— Ja, og over Middelhavet! Den skal jo nemlig opholde sig i Afrika om Vinteren. Men lad os ogsaa stryge Middelhavet — saa bliver i alt Fald Alperne tilbage. Kan nogen tænke sig, at disse smaa Væsener skulde kunne vandre over Alperne? Otte Millioner

svenske Vagtelkonger paa Vandring over Alperne — hvert Aar?! For slet ikke at tale om de otte Millioner fra England og de seksten Millioner fra Tyskland. Det er Galskab!

— Hvad mener *Du* da?

— Jeg mener, at dette dagligdags Naturfænomen foreløbig er uforklarligt, og jeg tror, at Naturen har lige saa mange uløste Gaader nu som før. Aristoteles og Plinius den Yngre spekulerede allerede over Vagtelkongen, som de kaldte denne Fugl, fordi de mente, at den anførte Vagtlernes Tog. Ja, man gættede endogsaa i gamle Dage paa, at Tranerne tog Vagtelkongerne paa Ryggen, i den Grad uforklarlig fandt man den ikke flyvende Vagtelkonges Træk!

— Maaske Fuglen paa Museet slet ikke er nogen Vagtelkonge?

— Ja, men Brehm har haft en i Fangenskab.

— Hørte Brehm den sige ærp snærp (eller crex, crex)?

— Det véd jeg ikke.

— Er der ikke den Mulighed tilbage, at Fuglen — efter at have fældet om Efteraaret — skifter Ham og bliver ukendelig? Du véd jo, at Vagtelkonge-Ungerne kommer til Verden med sort Uld paa Kroppen ...

— Jasaa, Du tror altsaa, at Gøgen bliver Høg om Efteraaret?

— Nej, det tror jeg ikke, skønt jeg virkelig engang i September skød en Gøg, fordi jeg forvekslede den med en Spurvehøg ... I Himalaya findes der en Høge-gøg som ligner en Høg og selv udruger sine Æg ...

— A propos om Gøgeæg — har Du set saadan et?

— Ja, i Æggesamlinger.
 — Hvoraf véd Du, at det var et Gøgeæg?
 — Det sagde Ejeren ...
 — Havde han set det blive lagt i Reden?
 — Nej, men han havde set en Gøg flyve omkring Reden.

— Ja, saadan gaar det altid: man ser en Gøg flyve omkring en Rede; derpaa tager man Reden, men finder ikke to Æg, der ikke ligner hinanden. Hvordan kan man saa vide, hvad for et af dem, der er Gøgeægget?

— Det véd jeg ikke!

— Og hvordan kan man forklare, at Gøgens Æg er forskellige, saa at de altid passer til den Rede, de bliver lagt i?

— Det kan man ikke forklare, da Gøgen vel ikke kan male sine Æg.

— Men hvordan skal man da kunne faa fuldt Bevis for — eller konstatere —, at et bestemt Æg er et Gøgeæg?

— Hvis man ser en Gøgeunge krybe ud af Ægget ...

— Har man set det?

— Ikke saa vidt jeg véd.

— Hvad har man da set?

— Man har set en Gøg flyve omkring en Rede, eller besøge en Rede.

— Har nogen set den lægge Æg?

— Nej!

— Hvordan kan man da vide, om et Æg er et Gøgeæg?

— Man vil saa Pokkers gerne tro, at det er det.

— Netop! Men er det nu saadan, Naturen plejer

at bære sig ad: at lade en saa stor Fugl lægge et saa lille Æg — og det oven i Købet et Æg, der kan antage hvilken Form og Farve, det skal være?

— Nej, det er fuldstændig mod Naturens sædvanlige Orden, i Følge hvilken alt sker efter Regler og stadig gentager sig. Desuden er den nyfødte Gøgeunge meget for stor til f. Eks. at kunne rummes indenfor Vipstjertens Æggeskal.

— Hvordan skal man da bære sig ad med at forklare Gøgens hemmelighedsfulde Forplantning? Hverledes faar den sine Unger?

— Jeg har hørt en Jæger udtale som sin Anskuelse, at Gøgen beholder Ægget i sig i 21 Dage, og at Ungen findes fuldt udviklet i Ægget, naar dette bliver lagt. Det vil sige: at Gøgen føder levende Unger.

— Har man Eksempler paa noget lignende fra andre Dyreklasser?

— Ja: fra Slangerne. Snogene lægger endogsaa baade Æg og føder levende Unger.

— Kan man da sige, at Gøgens Forplantningsmaade er fuldt opklaret?

— Næppe!

— Og alle Gøgeæg er „Museums-Æg“?

— Sandsynligvis!

— Men naar saa mange dagligdags Naturfænomener er uopklarede, kunde det da ikke være passende at forske videre i al Beskedenhed?

— Jo, i Sandhed! Først i de sidste Aar er man blevet klar over Aalens Forplantningsmaade; tidligere troede man, at Aalen var tvekønnet, fordi man aldrig

havde fundet Rogn i en Aal, og fordi Rognsækkene manglede Udførselskanal.

— Hvad tror man da nu?

— Man tror at vide, at Aalen kun forplanter sig i Havet og dér frembringer en Larve, som slet ikke ligner Forældrene; men maaske føder den ogsaa levende Unger, ligesom Aalekvabben!

— Visselig! Naturen har endnu Hemmeligheder!

Grev Max tog Ordet:

— Ja, sandelig! Naturen har Hemmeligheder. Trækfuglenes Rejse er ogsaa gaadefuld. Man ser dem, inden de drager bort, og man ser dem, naar de er kommet tilbage; men man ser dem hverken rejse eller komme: de *er* rejst, og de *er* kommet! Man maa passe paa ikke at forveksle dem med Strøgfuglene, som man ser stryge om fra Sted til Sted. Hvad mener en Teosof om det Spørgsmaal, Kilo?

— Jeg véd ikke, om Teosoferne har beskæftiget sig med det; men Svedenborg taler om ukendte, højt beliggende Punkter paa Jorden, hvor mægtige Væsener bor.

Ogsaa Plato taler herom, i *Phaidon*; han siger, at vi bor paa Bunden af en Skaal, hvor alt er blevet ødelagt af Vand; men paa de høje Punkter, højt oppe, svømmer Luft-Øer i Ætheren. Det med Skaalformen er værd at lægge Mærke til; ti stiger man til Vejrs i en Ballon, saa ser man den konvekse Jord under sig som konkav, hvilket strider mod Fysikens Love, og Luftskipperen slipper aldrig Horisonten, men bliver hele Tiden ved med at have den i lige Linje med Ballonen. Jeg vil

gerne indrømme, at jeg selv tror paa „de høje Punkter“ ; jeg har nemlig set dem.

— Hvad siger Du?!

— Flere Aar i Træk har jeg bemærket nogle „Sky-banker“ i Horisonten, som ikke kunde være Skyer, da de samme Former stadig kom igen; jeg tegnede nogle af dem, og disse Tegninger kan I faa at se. Hør nu, og undersøg saa selv bagefter! „Skyerne“ ligner dels høje, skovbevoksede Strandbredder med Indskæringer og Dalstrøg, dels Rhinlandskaber med bratte Fjeldvægge og Ruiner ... Dersom det var rigtige Skyer, vilde de jo forandre sig fra den ene Dag til den anden; men jeg har, som sagt, fundet konstante Former, som jeg har tegnet ...

— Men man kender jo hele Jorden undtagen Polerne.

— Er det nu ogsaa ganske sikkert?

— Man har jo sejlet rundt om Jorden.

— Er det nu ogsaa ganske sikkert? Man kan jo sejle rundt om en Flade saaledes, at man kommer tilbage til Udgangspunktet. Kender I de loxodromiske Linjer? Dersom man bliver ved med at sejle i samme Retning, saa bevæger man sig i en Spiral, der — under et uendeligt Antal af Vindinger — nærmer sig Polerne uden at naa dem. Maaske det er derfor, at man aldrig naar Polerne, og maaske det er Kompasset, som leder den rejsende vild.

— Men saa Stjernerne?

— Hvad véd vi om dem? Intet! Vi véd ikke, om det er kosmiske Legemer eller kun lysende Punkter!

Som Lyskilder er de højst mistænkelige; ti de gaar tvært imod Fysikens Love. Jo mere de forstørres, desto utydeligere bliver de — til de til sidst opløser sig i det bare intet. Planeterne derimod reduceres jo til runde Skiver.

— Ja, men dersom man fotograferer Stjernerne, saa faar man ogsaa runde Skiver.

— Det er Kikkertens runde Glas, man fotograferer.

— Men nu Spektralanalysen?

— Den skal vi helst ikke tale for meget om. Newton fik aldrig de fraunhoferske Sollinjer at se, fordi han slap Lyset ind gennem et Hul. Da Kollimatorspalten blev opfundet, saa man først Spalten reflekteret 8 Gange fra A til H. Men under stærkere Forstørring opløste disse Linjer sig i flere finere Linjer, der til sidst blev saa mange, at man anslog dem til 100,000 i alt. Stil to Visitkort med Kanten mod hinanden og hold dem hen mod en Lampelue, saa vil Du faa alle „Sollinjerne“ at se. Disse Linjer er Interferenslinjer og har ikke noget med Solen at gøre, da de ogsaa kan fremkaldes af en Lampelue. Døm saa selv om Værdien af Stjernernes Spektra!

— Ja, den berømte Spektralanalyse har nok set sine bedste Dage, for den angiver ikke, hvad den skal. Dersom Du holder et koldt Legeme ind i en Brintgasflamme, saa faar Du Svovlets Spektrum. Men der findes ikke noget Svovl i Legemet; altsaa er Angivelsen falsk. Dersom Du lader Fosfor brænde i en Brintgasflamme, saa faar Du Bariums Spekter, skønt der ikke er noget Barium, hvis vi da ikke vil antage, at Barium dannes

af fire Fosforbrinte, som er lig med Bariums 137; men dermed er vi kommet ind paa et nyt Afsnit ...

— Og netop dette nye Afsnit er det, vor Ven Revisoren skal demonstrere for os i Morgen, naar vi samles i hans Laboratorium.

SEKSTENDE KAPITEL.

ZACHRIS havde slæbt sig frem gennem Tiden til tredje Juledag, stadig i den Tro, at Jenny boede hos Hanna, hvis blide Røst i Telefonen han havde opfattet som Tegn paa et allerede paabegyndt Tilbagetog. Men da han fjerde Juledag ringede Hanna op igen og i en noget intim Tone spurgte om, hvordan det stod til med Jenny, fik han et skarpt og kortfattet Svar:

— Véd ikke!

Altsaa var hun ikke hos Hanna, hvis let bevægelige Følelser var slaaet om.

Da blev Zachris urolig. Af Majas ringeagtende Maade at svare paa, forstod han, at Skandalen var ude blandt Folk. Han vovede ikke at læse Bladene, turde ikke vise sig paa offentlige Steder. Hjemmet forfaldt, Støvet lagde sig tæt overalt; Zachris laaste af for det ene Værelse efter det andet, idet han flygtede for Kulden. Hvor ingen færdes, kan Varmen ikke gro.

Han begyndte nu at betragte Jenny som tabt — det vil sige: hun blev som død for ham, og dermed indtraadte Apoteosen. Paa Bunden af hvert Menneskes Sjæl findes der jo noget kønt, og Mindet har — det være sagt til Menneskeslægtens Ære — en egen Evne til at slette det grimme og forvandle det banale til noget smukt. Jenny begyndte at staa med Glorie i sin Mands Bevidsthed; derfor voksede hans Savn til en grænseløs

Smerte; han græd i Timevis og anklagede sig selv for alt muligt — endogsaa for de af hendes Fejl, som han ikke var Skyld i. At opsøge hende eller skrive til hende, følte han, var haabløst; han havde naaet Fortvivlelsens yderste Grænse.

En Morgen, mens han sad i et af Redaktionskontorerne og skrev noget graadmildt noget om slette Menesker og deres Indflydelse paa deres Omgivelser, aabnedes Døren, og hans Sønner traadte ind paa en ualmindelig pæn og beskeden Maade.

Da knækkede han sammen, omfavnede dem og græd. Han fik nu at vide, at de boede i et Pensionat, hvor de blev daarligt behandlet, fordi de ikke kunde betale forud, at Moderen var nervøs, og at hun vilde hjem igen.

— Men har I da slet ikke været hos Tante Hanna? spurgte Zachris, der allerede var kommet sig saa meget, at han kunde tænke paa Hævn.

— Jo, en halv Dag; men det kunde ikke gaa.

— Kunde det ikke gaa?

— Nej, de røg i Totterne paa hinanden, naturligvis — og saa kom hun med Bergfisk og Grød, som ingen af os kunde spise!

Zachris lo nede i Maven.

— Gaa nu hen med disse Penge og betal i Pensionatet; bagefter rejser I hjem sammen med Mama!

Drengene stak af igen.

Nu var al Smerte glemmt. Hanna havde formodentlig faaet nok af at lokke andre Folks Koner bort fra deres Mænd — Jenny var slaaet. *Victoria* over hele Linjen!

Zachris pustede sig op og buldnede ud. Kontakten

med Hustru og Børn havde givet ham Liv og Kraft tilbage; han tænkte sig allerede ved Skrivebordet i Færd med sin Roman, tænkte sig som Hævneren, der fik Styrke gennem hende, som allerede forekom ham lige saa fjendtlig og hæslig som før.

Han havde sejret, altsaa havde han haft Ret; Skæbningen holdt med *ham*. Under Fredsslutningen skulde han bestemme Vilkaarene og kræve en fuldstændig Underkastelse af den slagne. En *fuldstændig* Underkastelse, gentog han for sig selv.

Nu frygtede han ikke længere nogen Skandale; der var ikke den Ting paa Jorden, han frygtede; han voksede paa en rent overnaturlig Maade, og Sejrherrens Ædelmodighed var for ham et ukendt Begreb.

Han rejste sig for atter at holde sit Indtog — Sejerstøget gennem Redaktionslokalerne, hvor han ikke havde vovet at trænge ind, saa længe Sørgedagene stod paa.

Nu skulde han vise dem, at han var den samme som før; og havde de hørt nogen mumle om noget andet, saa skulde de nu faa et se, at hans Ryg ikke var bøjet.

Han aabnede Døren til Politireporterens Værelse, men mødtes dér af et Syn ...

Den fremmede, hans Søn, stod bøjet over Skrivebordet, og ved Siden af ham stod Reporteren med sin Arm om den unge Mands Hals.

Zachris trak sig øjeblikkelig tilbage og stormede ind til Redaktøren.

Løgnroth var i sit utilnærmelige Humør, hærdet.

som han var — og forhærdet — af Journalistlivets Kampe.

— Har Du nylig ansat en ung Mand hér ved Bladet?

— Ja, han ønskede Plads som Tjener. Er I i Familie med hinanden, siden I bærer det samme Navn?

— Tjener? Hvorledes kan han da være intim med vor Kollega ***?

— Det rager ikke mig; for Resten er *** jo intim med alle unge Mænd. I Gaar var de i Teatret sammen.

— Og det finder Du Dig i?

— Kan jeg hindre det i disse oplyste Tider? Du har jo selv forsvaret alle Laster og Forbrydelser!

Zachris følte det, som var han bleven ramt af en Knippel. Hér var ikke noget at gøre, intet som helst at stille op, — det var det forfærdeligste, han nogensinde havde oplevet! I Sandhed. Han havde ikke Skæbnen med sig!

— Kan Du ikke gi' ham hans Afsked? Ellers bli'r jeg ikke ved Bladet!

Løgnroth maatte netop have ønsket en saadan Udtalelse; ti nu svarede han:

— Nej, det kan jeg ikke! Han siger, at han er *din* Søn — er det sandt?

Intet Svar. Løgnroth vedblev:

— Dersom det forholder sig saadan, føler Du Dig saa pinlig berørt af at se ham i en underordnet Stilling — Du, som er Demokrat?!

Intet Svar.

— Men er Du ikke tilfreds med at være Med-

arbejder, og føler Du Dig utilpas heroppe, saa skal jeg ikke hindre Dig i at gaa.

— Gi'r Du mig min Afsked? Det skal Du komme til at fortryde!

— Paa ingen Maade! Der er ingen, der vil savne Dig, for Du er udskrevet. Gaa nu!

— Zachris gik, rasende — som altid, naar Ulykken havde ramt ham.

Da Zachris ad nogle Omveje nærmede sig sit Hjem, indstillede han sig paa en Forsoningsscene og følte sig tryk til Mode, da han saa, at Huset var oplyst.

Han modtoges af Drengene og Hunden, ganske som sædvanlig.

— Hvor er Mama henne? spurgte han.

— Hun ligger déroppe, blev der svaret.

Han gik op paa Kvisten og fandt en bred Ryg i Sengen.

— Velkommen tilbage! sagde han.

Ryggen rørte sig ikke.

— Lad mig være i Fred! Jeg er syg! sagde Jenny.

Zachris hørte paa Tonen, at alt var uforandret. Han forstod, at Jenny kun havde længtes efter sit Hjem for den gode Sengs og for Opvartningens Skyld. Kanoniseringen røg i Lyset, og Jenny var der i hele sin gamle Hæslighed. Kun var Ryggen nu federe end nogensinde før, og derfor hadede han hende. Havde han maaske ikke Raad til at holde sig en ung og smuk Kone? Og saa maatte han alligevel trækkes med denne hér! At han selv havde ønsket hende saadan, som hun nu var, gjorde ham blot endnu mere desperat.

Hvad skulde han med denne Svækling, som ikke engang gad aabne Munden? Han havde gjort Regning paa en behagelig Aften i den gamle Stil og i den Anledning skaffet nye Rekvisita, som han havde gemt i Garderoben.

Han gjorde først nogle Hentydninger til den forestaaende Nydelse, talte om en ny Slags Vin, han havde købt, og om nogle Kandelabre.

Men da dette ikke virkede, blev han brutal; han saa nemlig, at alt var forgæves.

— Dersom Du er syg, skal vi ha' fat paa en Læge, og saa skal Du paa Hospitalet!

— Lad mig være i Fred!

Døren knaldede som et Skud. Derpaa gik Zachris hen paa Hôtellet for at finde nogle Svirebrødre. Nu kunde han gaa paa Værtshus igen! Det gav saadan en behagelig Tryghed: at vide *dem* hjemme. Æren var reddet!

Den Tid, der nu fulgte, var den skrækkeligste, Zachris havde oplevet. Ægtefællerne pinte hinanden med udsøgt Grusomhed. Jenny laa bare hen og blev fed. Da hun ikke længere kunde faa Morfin, greb hun til Spiritus.

Zachris sad nede og skrev paa Romanen, men gik nu og da op for at se paa Ofret og pinte det. Blot det: at komme til at tale med Hustruen, gav ham Kraft til at fortsætte med Henrettelsen af hende.

Jenny laa stadig — i Sengen eller ovenpaa Sengen; naar den brændte under hende, gik hun ud paa en Bal-

kon, saa Folk om Natten kunde se hende som en hvid Skikkelse under Husets Tagskæg, højt over Trætoppene.

Hun levede i en stadig Rus; derfor mistede hun sine Sjælsevner, løj, glemte, gentog sig selv, var snart opfarende og snart sløv. Ingen besøgte Ægtefolkene, og der var heller ingen, der blev indbudt.

Af og til havde Jenny et lyst Øjeblik, og da var hun clairvoyant.

— Hvad er det, Du sidder og skriver paa dernede? Er det noget, der er smukt? Naar jeg falder i Søvn, synes jeg, at jeg er dernede og læser det; men skønt jeg ikke kan huske, hvad jeg har læst, bliver der dog siddende et Indtryk tilbage, og det er uhyggeligt. — Du er ikke den, Du giver Dig ud for, Zachris! Der-som Folk virkelig kendte Dig —! — Jeg véd nok, at Du venter Livet af mig, og jeg skal ogsaa snart dø ... Du derimod skal faa Lov til at leve, og det skal være din Straf, for Livet er et Helvede!

— Vil Du ikke se Børnene? plejede Zachris at spørge.

— Nej! De ligner Dig for meget ... alt for meget, for de viser alt det frem, som Du skjuler; gennem *dem* skal Straffen engang ramme Dig ... Straffen for alt det onde, Du har gjort ... Jeg husker f. Eks., dengang Du ruinerede Kilo, og jeg skammer mig over, at jeg ikke afslørede dine Planer ... Du plyndrede ogsaa Falkenstrøm ... hvem har *Du* ikke plyndret?

Jennys Livslede tiltog med hver Dag, der gik, og hendes Afsky for Manden voksede. Hun følte paa sig selv, at han havde noget ondt for nede ved Skrivebordet. Og en Dag citerede hun paa maa og faa nogle Udtryk af hans Manuskript. Han troede natur-

ligvis i sin Enfoldighed, at hun om Natten havde været nede og kigget i hans Papirer, hvorfor han altid for Fremtiden laasede dem inde. Men da hun saa ved en anden Lejlighed udtalte hans Tanker, inden de var nedskrevet, begyndte han at grunde over Sagen, men slog den hurtig bort med, at det var sket tilfældigt. Dog — han begyndte at blive bange for hende og undgik hendes Selskab. Til sidst blev hun liggende ganske alene deroppe. Drengene kom aldrig op til hende — dels fordi hun ikke havde Lyst til at se dem, og dels fordi de kedede sig oppe hos Moderen.

En Nat, da Zachris laa vaagen nede i Lejligheden, hørte han Jenny staa op og flytte sin Skrivebordsstol. Derpaa blev der længe stille; kun nu og da hørtes en knirkende Lyd af Fødder i Sko eller Tøfler, der skiftede Plads — saadan som det sker, naar man sidder ved et Bord og skriver. Han hørte, at hun sad ved Skrivebordet — men hvad bestilte hun? Skrev hun? Tænk, dersom hun nu sad og skrev sit Testamente eller sine Bekendelser!

Zachris, der aldrig vilde overlade sin Skæbne til Tilfældet, sneg sig op ad Trappen og kiggede ind gennem Nøglehullet. Ja, hun skrev!

Uden at vende sig om, sagde hun pludselig med tydelig Røst:

— Lad være med at staa dér og lure ved Døren. Jeg skriver bare et Brev og ikke mine Erindringer!

Slukøret, men med et Stænk af Medlidenhed, traadte Zachris ind i Værelset. Flere Skuffer var lukket op; overalt i Stuen herskede der Uorden!

Jenny vendte sig om paa Stolen, rank, klar og

værdig. I Løbet af de otte Dage, han ikke havde set hende, var hendes Udseende blevet saa forandret, at det slog ham med Forbauselse, og hans første Tanke var denne: Hun kommer sig! Jeg er fortabt!

Men Jenny svarede paa hans Tanke: Vær ikke bange, jeg kommer mig ikke! Resten maa Du tænke Dig til selv! Nogen Skandale skal jeg ikke gøre. Gør Dig ingen Bebrejdelser; men forstyr mig heller ikke i mit Forehavende. Jeg er træt og vil kun have Lov til at sove.

Zachris prøvede paa at finde noget passende at indvende: Fraraaden, filosofisk Trøst eller lignende — men det var ham ikke muligt at lyve foran disse Øjne; derfor trak han sig tilbage, alt i alt tilfreds med Ekspeditionens Udfald.

Han havde længe været klar over, at hun maatte dø. Det besværlige Vidne, som kendte hans Tanker —, hans medskyldige, Anklageren, den frygtelige, som var i Stand til at berøve ham hans Ære blot ved den lille Manøvre: at rende fra ham — hun maatte dø!

Rolig sov han ind — rolig ved Bevidstheden om, at det, der skulde ske, ikke krævede hans paaviselige Foranledning.

Han havde ventet i otte Dage og Nætter, lyttet til hver Lyd oppe fra og var selv af og til gaaet derop; da han ikke kunde skjule sin Utaalmodighed, sagde hun:

— Vær blot rolig! Det skal nok ske; men jeg maa først forberede mig. Jeg ligger og tænker paa alt det modbydelige, jeg har oplevet, for at øge min Livslede, og jeg maa ha' Dig udryddet af min Sjæl og mit

Legeme, ellers faar jeg Dig med over hinsides, og det vil jeg ikke have. Ja, Du véd jo ikke, hvad „hinsides“ betyder; derfor skal Du ogsaa faa Lov til at blive tilbage paa denne Strandbred, hvor Du befinder Dig saa vel. Jeg véd, at der findes noget hinsides, for jeg har set det, og jeg har set min Moder og mine Søstre derovre. Det var jævne, men hæderlige Mennesker, der levede et forsagende, pligtopfyldende Liv, taalmodige i Haabet og uden Forventning om nogen Salighed hérnede. Jeg derimod, som kom ind i din og de andres Tryllekreds, jeg vilde være salig *nu*, hér, efter at Du og de andre havde berøvet mig Haabet om et hinsides! — Til Tider spørger jeg mig selv, om Eders Bøger er nyttige eller skadelige. I Digtere staar jo udenfor Livet og Samfundet, I er som Fuglene, der lever i Luften og skuer ned paa Verden og Menneskene. Kan I se rigtigt paa Tingene? Kan Eders luftige Lærdomme finde nogen Anvendelse paa det tunge Jordeliv? Eders Arbejde er jo en Leg, og Eders Liv en Fest! I foragter Borgerne og det borgerlige Liv. I kalder de pligtro og lovlydige servile Fæhoveder, de taalmodige fejge, de lidende Hyklere. — Jeg forbander den Stund, da jeg blev draget ind i Eders Zigeunerverden med dens Forbrydermoral, og jeg priser Gud, som har aabnet mine Øjne, gengivet mig Haabet og Troen paa noget bedre ...

— Er det Kilo, der har lært Dig alt *det*? hvæste Zachris.

— Ja — det er *ham*, den bedste og derfor ogsaa den mest foragtede. *Han* skriver til *mig*, og *jeg* til *ham*; han har givet mig tilbage til Menneskeheden, efter

at jeg var faret vild i en zoologisk Have — for I var Dyr! Og nu skilles vore Veje! Jeg beder Dig: aldrig se til mig mere, for jeg afskyr Dig som det onde; din Person stinker mig i Møde, skønt Du ikke selv mærker Stanken; og naar Du berører mig med dine Tanker, brænder det som Nælder paa min Krop. Gaa!

SYTTENDE KAPITEL.

REVISOREN demonstrerede i Laboratoriet: Monist-Teorien eller Læren om Materiens Enhed tvinger jo sine Tilhængere til at tro, at alle Grundstoffer bestaar af samme Stof, omend i forskellige Fortætninger, Sammensætninger og Spaltninger. Men det raadende kemiske System, som er dualistisk, hindrer dem paa den anden Side i at forstaa, hvad der menes med Op-løsning og Udfældning. De siger saaledes: Svovlet er et Grundstof, fordi det ikke kan deles. Hertil svarer vi konsekvente Monister: Svovlet deles, hver Gang det bliver antændt; Guldets dekomponeres, hver Gang det bliver opløst i Kongevand — Zink og Jern, hver Gang disse Metaller opløses i fortyndet Svovlsyre og afgiver Kulrester, der har udløst sig af Metallerne som Reaktionsrester; ti Metallerne er Kulbrinte. Svovlet giver altid Kulrester i Form af Grafit, naar det udsættes for ufuldstændig Forbrænding; Svovlet bestaar nemlig af Kul, Syre og Brint, ligesom alle andre Harpiksarter. Vi staar altsaa paa det samme Standpunkt som Lavoisier, dengang han afløste Flogiston-teorien, eller Kopernikus, da han vendte op og ned paa det ptolemæiske System.

Men hvordan skal vi nu faa Rede paa Grundstoffernes Sammensætning? Jeg tror, at vi foreløbig hellere maa beregne dem end eksperimentere; en vigtig „Vej-

viser“ er Opløsningsmidlet, altsaa Saltene. For Eksempel: Kviksølv opløses i Salpetersyre, Guld derimod ikke. Dette viser jo, at Kviksølvet har en anden Konstitution end Guldet, da Opløsningsmidlet er det samme. Konstitution betyder Sammensætning, og Metallerne er følgelig konstituerede eller sammensatte, altsaa ikke enkle.

Endvidere: Kviksølv i Salpetersyre giver et salpetersurt Kviksølvsalt; men Tin i Salpetersyre giver Tinsyre. Metallet Tin viser sig altsaa at have en anden Konstitution end Kviksølvet og opfører sig som et negativt Metalloid, eftersom det giver en Syre i Stedet for et Salt.

Derefter gaar jeg over til det interessanteste af alle Metaller: Guldet. Dette Metal ligner i enhver Henseende et Metalloid, ti det mangler Syresalt, det har intet kulsurt, intet svovlsurt og intet salpetersurt Salt, og dets Oxyder er Syrer. Ligesom Metalloiderne indgaar det Forbindelse med Saltdannelser og Cyan. Begrebet Metal er altsaa svævende, og Guld er intet rigtigt Metal. Dets Spektrum ligner mest Siliciums eller Kvartsens Radikal, og i Kvartsen forekommer det ublandet. Siliciums Atom er 14, og Guldets er Kva-
dratet af 14, eller det samme som 196.

Nu vender jeg tilbage til Tinnet. Tin smelter ved 236° ; men Tinnets Molekularvægt er ogsaa 236. Hvad betyder det? Det formaar min Tanke endnu ikke at udgranske; men i hvert Fald synes Molekularattraktionen at mindskes med Tallet 1 for hver Grad, Varmen forøges ... Punktum! Dog videre fremad i Mørket! Jeg véd, at det vil lysne. Kobberet angribes ikke af

kold Svovlsyre; men varmer jeg Syren, saa begynder Reaktionen ved 128° , hvilket Tal ogsaa angiver Kobberets Molekularvægt. Skulde man nu ikke have Lov til at tro, at Kobberet dekomponeres eller dissocieres ved 128° , og at dets Bestanddele ombyttes med hinanden og indgaar en ny Forbindelse med Svovlsyrens Bestanddele (Kommulation)?

Blaastenen eller Kobbervitriolen, der er blevet dannet, har jo intet som helst til fælles med Kobberet eller Svovlsyren, og med den herskende Kemi at antage, at Svovlsyren simpelthen er bleven lagt til Kobberet, det er dog for naivt.

Men hér ligger Vejen ...

Det ringede til Middag.

— Fortsættelsen følger i Morgen! sagde Revisoren, og derpaa gik man til Bords.

ATTENDE KAPITEL.

ZACHRIS havde ikke haft glade Dage efter sit Besøg i Redaktionen. Det, at han saa godt som havde faaet sin Afsked, havde bragt ham til at glemme den Smerte og Skam, Optrinet med den fremmede havde ført over ham. Han havde jo dog engang baaret dette Menneske paa sine Arme, da det var et lille Barn, havde bortødslet sine første Faderfølelser paa det, bragt det Ofre, bygget en Fremtid paa det. Det var et Falskneri, som fortsattes ned gennem Slægter, og som ikke kunde straffes.

Naa, det var der jo ikke noget at gøre ved; men Zachris maatte redde sit eget Navn! At faa den unge Mand trukket op af den Grav, han var styrtet i, lod sig ikke gøre; hér syntes en uafvendelig Skæbne at raade. Zachris havde i sin Ungdom haft Kammerater med abnorme Drifter; de havde senere giftet sig, men atter faaet Tilbagefald. Og disse Erfaringer havde narret ham, som flere andre, saa at han i ét af sine Skrifter havde prøvet paa at forklare denne Abnormitet; Forklaringen var blevet en Undskyldning, eller snarere et Forsvar, for disse utilregnelige Mennesker. Men da havde han faaet begge Lejre imod sig.

— Han forsvarer Lasten! skreg de retfærdige. Og de, der var blevet taget i Forsvar, lod sig forstaa med, at de ikke behøvede noget Forsvar. De var hævet over den spidsborgerlige Betragtningsmaade.

Altsaa: der var ikke noget at stille 'op med den fremmede. Det eneste, Zachris kunde gøre, var at forsøge paa redde sit Navn. Han gik derfor hen til sin Sagfører og forelagde ham Spørgsmaalet.

— Du kan ikke slippe for Paterniteten; men Du kan jo bestikke ham til at skifte Navn.

— I saa Fald bliver jeg udsat for stadige Pengeafpresninger; hver Gang, han trænger til Penge, antager han sit gamle Navn igen.

— Sandsynligvis!

— Der er altsaa ikke noget at gøre?

— Nej! — I skulde se Jer for, I gode Mænd, som gaar hen og gifter Jer! At afstaa Frihed, Ære, Liv og Gods til den første, den bedste Kvinde, I træffer paa, det er letsindigt.

— Hvem skal man vælge, naar de allesammen er ens? Den halve Nation bærer falsk Slægtsbetegnelse.

— Hvad man skal gøre? Man skal lade Børnene bære Moderens Navn; vi ser jo, hvorledes Børnene allerede i Følge et Instinkt begynder at anbringe Moderens Navn ved Siden af Faderens. Det er det første Skridt!

— Men det betyder jo, at Matriarkatet bliver genindført; det er de Vildes Samfund!

— Tja! Men er det alligevel ikke bedre, end at Manden skal gaa i en stadig Frygt for at blive vanæret?

— Skal *han* ogsaa *arve* mig?

— Ja, selvfølgelig! Det er de uægte Børns Arveret, som Du selv har kæmpet for!

— Saa gaar Stat og Samfund ad H—e til!

— Javel! Men det var jo ogsaa vor Hensigt.
Rasére og lade nyt vokse frem!

Det var den Trøst, han fik: dø for din Lære!

Zachris gik ud i Byen for at faa sig en Passiar paa Værtshusene, men kiggede først ind ad Dørene; og overalt, hvor han kom, fik han Øje paa en eller anden usympatisk Person, som han ikke gad være i Stue sammen med. Derfor flakkede han omkring som en fremmed i Staden — den Stad, han engang havde kaldt *sin*, men som nu havde vendt ham Ryggen.

Til sidst gik han, af gammel Vane og af Tilbøjelighed for alt, hvad der var usundt, ind paa Politistationen for at træffe Assistenten.

Denne var til Stede, men syntes overrasket over Besøget — optraadte iøvrigt paa en galgenhumoristisk Maade.

— Ja, I er nogle fine Kavallerer, begyndte han.

— Hvorfor det?

— Véd Du ikke, at Bladets Aktieselskab er ved at spille Fallit, og at man forlanger, at I allesammen skal i Hullet — Du med. I har spillet falsk! Ganske vist hed det sig, at Aktiekapitalen *skulde* beløbe sig til 200,000 Kr.; men I har jo aldrig indbetalt en rød Øre! Naar Underskuddet skulde dækkes, lokkede I nogle stakkels Stympere til at tegne nye Aktier.

— Hvad rager det mig?

— Du var jo med til at skaffe Aktier, f. Eks. hos Falkenstrøm og Kilo.

— Det maatte vel blive deres egen Sag!

— Ja, Du er jo altid uskyldig; det er din store

Hemmelighed; men denne Gang kommer Du nu alligevel i Hullet!

— Aa, hold Kæft! hvæste Zachris.

— Hvad Fanden er det, Du siger! *Dine* Kort har jeg kigget i for længe siden; vi havde din Søn heroppe i Gaar, og *han* kunde fortælle om ...

— Hvad var det for en Søn?

— Ja, det var ingen af de to Forbryderspirer, Du har gaaende der hjemme, men deres Halvbroder — eller hvad han nu skal kaldes; han sagde rent ud, at Du var ved at slaa din Kone ihjel.

— Hvad ha'de han hér at bestille?

— Vi havde en lille Forretning at afgøre med hinanden; han hører nemlig til en vis Forening ...

— Det er Løgn!

Det var Zachris' sidste Ressource.

— Hør nu engang, Zachrisson — Lars Petter Zachrisson —, naar Du nu gaar ud ad denne Dør, tænk saa paa *mig*! Husk, at jeg usynlig følger bagefter og bevogter hvert af dine Skridt! Endnu er ingen af Jer arresteret; men I staar alle under Opsigt! Ser Du, der findes jo andre Forbrydelser end Aktiesvindel og ... Du véd nok, hvad jeg mener: Menneskers Ære og Fred, stjaalne Reputationer, falske Laurbær, styrtede Storheder, Pengeafpresninger ... Vi har nylig undersøgt en vis Medarbejders Breve til en Dame ... købte Knivstik i Ryggen, Juveler, opdigtede Breve, falske Notitser — med mere. Du forstaar nok, at min ringe Stilling ikke tillader mig at ha' saa fine Bekendtskaber; derfor bryder jeg af i Tide; jeg opsiges herved mit Bekendtskab med Hr. Zachrisson og beder ham

forlade dette Værelse — straks, hurtigt, som en Pil, herut!

Zachris fandt sig selv udenfor Døren paa Trappegangen. Det hele var gaaet saa hurtigt, at han ikke havde faaet Tid til at blive klar over, hvad det var, der var sket. Først ude paa Gaden begyndte det at dæmre for ham.

Denne Mand — Assistenten — havde han overhængt og kaldt „min kære Ven“; *ham* havde han spist og drukket med. Til at begynde med havde „Vennen“ røbet en Uvilje, som dog ved Vanens Hjælp var blevet overvundet — eller i det mindste skjult —, og derefter havde han med tilsyneladende Interesse skuet ind i Kunstnernes Verden. Zachris nærede, ligesom de fleste af hans Medmennesker, den Vildfarelse, at den, *han* syntes om, ogsaa maatte synes om *ham*. Aar var forløbet. Da Demaskeringen nu fandt Sted, virkede den som en Henrettelse. Det var mange Aars opsamlede Falskhed, som i dette Øjeblik væltede ud over Zachris. Scener, Situationer, han havde oplevet sammen med denne „Ven“, naar de sad ved Glasset, dukkede frem og fik en ny Betydning; der var stikende Ord og giftige Blikke. De hyppige Paaskud til at gaa, forstod Zachris nu som Udtryk for „Vennens“ Lyst til at blive af med hans — Zachris — Selskab, det, han havde troet at hædre Politimanden med. Alt ramlede sammen, og paa Ruinerne sad Zachris' indbildte Venner. Og det var endda *ham*, der — blandt andet — var blevet prist som den vennesele!

Zachris blev bange for Livet og Menneskene! Derfor flygtede han — hjem. Hjemmet havde altid

været det Sted, hvor han trak sig tilbage, naar han var ked af Værtshuset, og hvor han uforstyrret kunde sove sin Rus ud saa længe, han vilde. Hér fandt han altid nogen, som i det mindste vilde høre paa ham. Han længtes efter hende, der, trods alt ...

Men da han ikke havde Mod til at tage med Toget, valgte han Dampskibet, hvor man ikke var nødt til at sidde i en Celle og stirre sin Fjende ind i Øjnene.

Han gik om Bord i Vinter-Damperen, men syntes ikke om de Blikke, Folk sendte ham. Naturligvis var han Dus med Kaptajnen; men i Dag turde han ikke gaa op til ham, skønt han ellers plejede at staa ved Siden af ham paa Kommandobroen og give Raad angaaende Navigeringen. Det faldt ham ind, at Kaptajnen maaske ogsaa havde tolereret ham, været høflig mod ham for Forretningens Skyld og af Frygt for Bladet, ja, han mente endogsaa at bemærke, at Kaptajnen og Styrmanden nu stod og talte om ham, alt imens de betragtede ham med spottende Øjekast. Da Skibet sejlede forbi Blokhustullen, saa Zachris oppe paa Siklaøens Bjergaas den hvide Bygning, Klostret, hvis Ruder lyste i den nedgaaende Sols Straaler. Taget gav Huset en vis Lighed med Arken, som var strandet paa Bjerget efter Syndfloden. Zachris længtes ikke efter at komme derop; men han ønskede Huset borte. Det trykkede og laa i Vejen, foruroligede og generede ham. I denne Bygning havde nogle Mennesker reddet sig ud af Forsvivelsen, forsaget Verden, eftergivet deres Skyldnere og foretrukket at lide i Stedet for at hævne sig. Zachris hadede dem, som han hadede alt skønt og godt; han havde forfulgt dem med sine

Bagtalelser og sine Vittigheder, men de havde ikke svaret. *Dem* havde han ingen Magt over!

Da Zachris var kommen hjem, gik han straks op til Jenny. Han var tam og søgte Beskyttelse, men fandt som sædvanlig kun Ryggen.

— Hvordan har Du det, lille Ven?

Jenny, der laa i Halvslummer, syntes at fantasere. I en halvt syngende Tone svarede hun:

— Jeg har det snart godt.

Derpaa vedblev hun — og nu fik man det Indtryk, at hun var vaagen og klar, men i Virkeligheden var hun det ikke:

— Jeg har en Telefon heroppe, saa jeg kan høre alt, hvad jeg ønsker. De sidder paa Operakaféen og taler om os. Dig kalder de Cinnober, og mig kalder de Literaturluderen — hvad vil det sige? Og nu siger de, at Politiet skal komme; hvorfor kalder de Dig Cinnober? Er Du dér, Zachris? God Dag! Du er vel fuld, som sædvanlig?

Atter halvsyngende:

— Som Du saar, skal Du ogsaa høste! Nu skal Du høre: Dine Sønner løber efter Tøse, og Skoleraadet har klaget over, at de er dovne. De er ikke mere syge end *jeg*; Du fandt kun paa den Udflugt for at skjule deres Letsind og deres Dumhed. Send dem i Smedelære eller til Gålø, ellers ender de i Tugthuset. Fy for Fanden! Sikken et Liv vi har ført! Drengene har Du selv ødelagt. Brunte, der er fjorten Aar, fortalte mig i Dag, at Fruen her ved Siden af har faaet en lille, og at de maatte ta' den med Tang. Pierre kom hjem

og kastede op, fordi han havde drukket for megen Punch inde i Byen; de gaar allerede paa Værthus! Send dem til Gålø!

Hun døsede hen, men vaagnede straks igen:

— Jeg har nylig talt med Kilo! Det er en anden Verden, *han* lever i, og han har givet mig Hjemvé efter den. Vi skriver ikke til hinanden, saa Du kan spare Dig den Ulejlighed at kigge efter Breve; vi taler kun sammen — i Tankerne! — Du har allerede mange Forbrydelser paa din Samvittighed; Du har stjaalet Kilo's Kæreste og lokket Falkenstrøms Hustru til at forlade ham — Max' Ester fik Du koblet sammen med Løjtnanten ... Bag alle Løgnroths og Smartmans Forbrydelser har Du staaet som den usynlige, der inspirerede ... Man talte saa meget om Hypnose og Suggestion for ti Aar siden; men nu, da ingen taler om det, er det meget farligere. Du er en Hypnotisør; men Kilo siger, at Du er en Maske — hvad mener han med *det*? Du kan ogsaa spøge! Hvordan jeg er kommet i Klørne paa Dig, der er lige afskyelig udvortes og indvortes, begriber jeg ikke! Men nu har Kilo faaet mig vaagen! Gaa din Vej! Rør ikke ved mig med dine Hænder! Jeg kender din onde Vilje, din Satan, men ... Gud i Himlen, hjælp mig! Jesus Christus, hjælp mig! Hvad er det, Du gør ved mig? Jeg skriger, hvis Du ikke gaar. Morder! Det kalder man Dig allerede herude! Og saa den unge Mand ved Ruden — hu! Alt det gamle, raadne dukker op paa ny! Jesus, frels mig!

Hun slumrede ind igen.

Zachris listede ned. Nu var han mest af alt forbitret; for det havde endnu ingen vovet: at fortælle

ham, hvordan han saa ud indvendig. Dette besværlige Vidne, som havde læst alle hans Tanker, maatte snarest mulig bort — og længe kunde det vel heller ikke vare, saadan som hun talte i Vildelse. Han ønskede hendes Død saa brændende, at han ogsaa troede, den var nær forestaaende. Derfor kastede han sig paa Chaiselonguen og begyndte at tænke over Sagen. — Skulde han sælge Huset straks eller beholde det, saa længe Sørgeaaret varede? Hvad kostede en Grav? Var han nødt til at føre hende ind til Byen, eller kunde han begrave hende hér ude paa Landet? Og saa videre.

Nu kom han i Tanker om, at hans Kone nylig havde sagt „noget godt“, brugt nogle malende Udtryk; han gik derfor hen til Skrivebordet for at notere dem til sin Roman. Døende maatte hun ligge Model og diktere til Protokollen. At en Moder kunde se paa sine egne Børn med et saa uhildet Blik, det var noget nyt og storartet. Hun hadede Drengene, fordi det var *hans* Sønner — i det mindste et Bevis paa, at det virkelig var hans! Altid noget! Men de var jo ogsaa kommet til Verden mod hendes Vilje — altsaa som Følge af Voldtægt. Undfanget i Bedrag, Troløshed og Had kunde de ikke være anderledes, end de var. Hverken Hjemme- eller Skoleopdragelsen bed paa dem — derfor maatte de ud i Livet! De begyndte at kritisere Forældrene paa en ubehagelig Maade, og det var umuligt at holde noget hemmeligt for dem. Men det med Politiet var forbistret kedeligt; dog — naar Beviserne manglede, saa kunde der jo ikke gøres noget! Og desuden var Løgnroth og Smartman nogle snu Kumpaner ...

Det ringede! Zachris gik selv ud og lukkede op.

I næste Øjeblik stod han Ansigt til Ansigt med Smartman, bag hvilken Løgnroth og Harald, Provinsprofeten, dukkede frem. Smartman saa straalende glad ud, og selv Løgnroth skinnede, mod Sædvane.

— Maa vi ha' Lov at komme ind et Øjeblik; vi skal nok gaa stille, da der er syge i Huset! begyndte Smartman. Vi vilde bare fortælle, at vi er salvede!

— Bladet er solgt — fordelagtigt! hviskede Løgnroth. Du skal bare skrive dit Navn under!

Zachris drog et langt Lettelsens Suk; derefter gav han sig til at le med Maven og Ganeseglet.

— Gaa sagte! bad han. Til venstre, ind i Spisestuen! Saa er der ingen, der hører os!

Selskabet listede paa Taaspidserne ind i Spisestuen, hvor Glas og Flasker hurtigt kom for en Dag.

Zachris undersøgte Papiret. Man havde fundet en ærlig Mand, der havde ladet sig narre. Aktieselskabets Bøger var blevet lagt frem, Abonnenternes Antal var blevet konstateret ...

— Havde vi saa mange Abonnenter ude i Provin-sen? spurgte Zachris naivt.

— Ja, eftersom jeg selv har skaffet dem, saa kan jeg bevidne det, svarede Smartman.

— Det var altsaa din Missionsrejse? bemærkede Zachris. Rigtig fint er det jo ikke ...

— Ja, hvad — naar vore Konkurrenter bærer sig ad paa samme Maade ...

— Skriv nu bare, og lad være med at snakke! afbrød Løgnroth, som ønskede at bevare den ydre Anstændighed ...

Der blev baade skrevet og snakket — først hviskende, derefter i *Crescendo*.

Brunte var kommet ind. For at gøre Stemningen noget lettere spurgte Zachris:

— Naa, hvordan gaar det med Mama?

— Jo, hun fejler ingenting; hun er staaet op og har klædt sig paa.

Drengen havde selv været skulkesyg det halve af sit Liv, saa han troede ikke paa Sygdomme.

Zachris, der fæstede Lid til alt, hvad der var behageligt og fordelagtigt, mente, at han og hans Gæster nok — under disse Omstændigheder — kunde spise til Aften i hans Hjem. Det var saa længe siden, han havde set nogle af sine Venner dér i Huset; just paa denne Tid af Dagen plejede Jenny at tage sin Morfin, og bagefter sov hun som en død.

Soupéen hentes paa Hôtellet, og et Kalas i den gamle, storslaaede Stil tog sin Begyndelse. Alt skulde dengang udrettedes ved Hjælp af Mad og Drikke — saaledes ogsaa ved denne Lejlighed!

Samtalen drejede sig om Aktieselskabs-Idéen og dens Indflydelse paa Handel og Industri. Man var villig til at indrømme, at Loven var mangelfuld, da den ikke forlangte Garantier for, at en Kapital var indbetalt i rede Penge.

— Men det er Lovgivningsmagts Fejl og ikke *vor*!

— Naturligvis! Hvad har vi med Lovgivningen at bestille?

— Aktieselskabets Kapital *skal* udgøre saa og saa meget, staar der i Sanktionen. Der burde naturligvis staa: Aktieselskabets Kapital *udgør* saa og saa meget,

og har vi — Regeringen — undersøgt og godkendt Valuta!

— Ja, saadan *burde* der staa! Men *hast Du mir gesehen?* Aktieselskabet er dannet, og dermed aabnes Krediten, Veksler bliver udstedt, Aktier noteres og cirkulerer næsten som Privatbankens Sedler ...

— Rigtig fint er det jo ikke; men hvilke Forretninger er fine?

— Nej, ikke sandt!

Da man havde faaet sit Snavs tørt af paa Regeringen, og Samvittighederne var blevet lettet gennem Betragtninger over Lovgivningen, stod Østers og Champagne paa Bordet, hvorpaa man gav sig til at behandle mindre alvorlige Emner. Der taltes mest om andres Koner, om Teatrene og Variétéerne. Zachris fortalte Anekdoter om sine Venner og deres Fruer, om berømte Mænd, han havde truffet, og hvis Navne kastede Glans over ham selv. Han præsiderede igen ved sit eget Bord og betragtede Gæsterne som et Publikum. Han voksede og buldnede ud. Røsterne hævedes, Minder gravedes op — det var ligesom i gamle Dage, og man glemte, hvem der sov ovenpaa.

Da aabnedes Entrédøren, og Jenny traadte ind, selskabsklædt, med en Blomst i Haaret! Hun saa ud, som hun var vaagen, men havde dog noget søvngængeragtig sløret over Blikket. Den første Følelse, hun vakte, var Rædsel; Vennerne havde nemlig ikke set hende i lange Tider og derfor heller ikke fulgt hendes Forvandling fra en ung, smækker Kvinde til en fed, rødblisset Matrone. Da hun lagde Mærke til den Rædsel, hun vakte, var det et Øjeblik, som hun blegnede, og i det

samme faldt hendes opdunstede Ansigt ind og blev, som det før havde været. Forynget og smilende tiltalte hun den gamle Garde:

— Sidder I hér med Champagne, Gutter, og byder ikke mig noget med?!

Fortryllelsen lykkedes, alle rejste sig, bød hende velkommen i deres Lag, skænkede op for hende, gjorde Plads ved Bordet, drak Jennys Skaal! Hurra!

Jenny levede op, blev vild, gik over Stregen og talte uafbrudt.

— Kom og sid paa mit Skød, Smartman! Du har altid været min Yndling, for Du har saadan noget stilfuldt Haar!

Harald rev sig ud af sin Fraadserhypnose, og da Tonen nu var anslaaet, tog han den op:

— Har I hørt, at Smartmans Kone er blevet hugget af Sædelighedspolitiet?

En skraldende Lattersalve fulgte paa disse Ord; man saa Tandrækker og Gab, der opspiledes, saa Drøbelen kom til Syne.

— Ja, svarede Jenny, men jeg har hørt, at Smartman selv har pudset Politiet paa hende. Samtidig skal Ada ved en Fejltagelse være blevet nappet og besigtiget.

Zachris græd af Latter, da han hørte, at det var gaaet en af hans Fjender galt.

— Ada — besigtiget?

Harald maatte tage ham under Armen og dunke ham i Ryggen, for at han ikke skulde blive borte i Latterhosten.

— Naa, hvor er dine Djæвлеunger henne i Aften? spurgte Smartman for at hævne sig.

Jennys Ansigt mørknede.

— Fy, at sige saadan! ... Nu skal jeg synge for Jer. Løgnroth akkompagnerer!

— Nej, lad os saa hellere danse!

— Bravo! raabte Jenny. Vi vil danse! Det var hverken i Dag eller i Gaar, jeg dansede sidst!

Jenny dansede Stuen rundt med Smartman og satte sig derefter ned. Tømte et Glas og talte. Men nu var hun atter forvandlet. Øjnene saa, men de havde intet Blik.

— Tys! Jeg har Forbindelsen. Det er *ham*!

Med disse Ord faldt hun i en Slags Ekstase og blev elegisk. Hele hendes Person syntes opløst, hun blev som et Medium, besat af fremmede, fraværende Væsener, der satte sig i Besiddelse af hende — én efter én.

— Nej, jeg vil ikke sidde til Bords sammen med Jer!

Hun rejste sig, og Smartman, som troede, at hun spillede Lady Macbeth, raabte spøgende Bravo!

— Jeg ser Jer, skønt mine Øjne ikke kan se. I er langt borte og lige saa smaa som Dukker i et Butiksvindue; I er blaa i Ansigtet som døde Mennesker; men I er ogsaa døde! I har begaaet Selvmord — det siger *han* — og en af Jer har myrdet! Dér sidder han! — Hvis jeg faar Lov til at leve længe ... saafremt dette kan kaldes at leve ...nej, jeg er død ... om tre Dage bliver I indbudt til min Begravelse ... og saa skal I komme med Blomster; jeg skal have min blaa Kjole paa, og da skal I sørge over Jenny, som jeg selv har sørget over hende — over hendes Ungdom og hendes forsvundne Skønhed.

Jennys Ansigt forvandlede paany og blev nu en lang, dødbleg Oval:

— Nu siger jeg Godnat! Bliv I blot siddende! Mig kan intet mere forstyrre, naar jeg først rigtig er faldet i Søvn! Godnat — fortvivlede Mennesker!

Hun havde trukket sig tilbage, hen mod Døren, og med en sidste Rest af Behagesyge skred hun nu ud baglænds — for ikke at vise sin Gammelkone-Ryg.

Gæsterne, som troede, at Jenny spillede Komodie, havde smilt engang imellem; da hun nu gik, brød Bifaldet løs.

Zachris var den eneste, som forstod.

— Hun er syg! sagde han. Undskyld, at jeg maa be' Jer gaa!

Da brød man op — under Misstemning, fordi man ikke vidste, hvad det hele skulde betyde, og ikke forstod, hvad det var, man havde hørt og set.

NITTENDE KAPITEL.

REVISOREN demonstrerede i Laboratoriet: — Fysisk Kemi? Har Kemien nogensinde virket uden de fysiske Kræfter? Har man nogensinde beskæftiget sig med Kemi uden at benytte Lovene for Bevægelse og Attraktion mellem faste Legemer, Vædske eller Gasarter? Har man foretaget en kemisk Analyse uden Varme eller Elektricitet? Har Kemien ikke altid drejet sig om Vægtfylde, Kogepunkt, Smeltepunkt, Gasarters Spændstighed? Kan man overhovedet tænke sig Kemien uden Fysikken? Denne tankeløse Tale, dette Nonsens er blevet modtaget med Bifald af Videnskabernes Akademi og af alle lærde Selskaber; Lærerne har plapret det efter, og nu forkyndes den samme Absurditet fra alle Folkeskolens Katedre. Dette aabenbarer jo Tankevirksomhedens Dekadence, den, der rimeligvis har vist sig under alle Forfaldsperioder.

Og nu den store Prisbelønnede — véd I, hvad han har gjort? Intet! Ti den, som gør gjort Gerning, har intet gjort. Han har ved Hjælp af Elektrolyse bestemt kendte Stoffers kendte Sammensætning. Havde han derimod fulgt Mesteren Crookes' Anvisninger og f. Eks. givet os en Analyse af Sølvet i dets i Vand opløselige Form, saa havde han omstyrtet hele den herskende Kemi, opdaget et Amerika; og da vilde han være blevet hilst som en Kolumbus! Ti i samme Øjeblik, Sølvets Sam-

mensætning var blevet bekendt, kunde man lave Sølv — og følgelig ogsaa Guld. Nu vender jeg tilbage til Guldet!

Dette kan uddrages af alle Svovlkiser; men det kan ikke paavises i Svovljernet som Guld; det kan hverken ses gennem Mikroskop eller udskilles ad mekanisk Vej. Men kommer der et Reaktionsmiddel til, naar Svovlet er blevet fjernet, saa fremtræder Guldet. Har man nu ikke Ret til at slutte, at Guldekstraktionen er en Syntese eller med andre Ord: at man altid har lavet Guld? Et Par Tal støtter denne Antagelse. Kongevandet, der bruges til at „opløse“ Guld med, har Molekularvægten 196, hvilket er Guldets Atomvægt. Jernvitriolen, som bruges til at „opløse“ Guld med, har Molekularvægten zeliuss — samme ualmindelige Tal, 196, til Molekularvægt. Men ogsaa Jernkloruren, der jo dannes, naar Jernsvovlmalm opløses i Kongevand, har Tallet 196. Synes det ikke heraf at fremgaa, at et Metal kan frembringes ved Hjælp af sit Opløsningsmiddel og sit Udfældningsmiddel, nemlig dersom begge disse er i Besiddelse af Metallets Molekular (atom) vægt? Kobberet med Atomvægten 63 opløses bedst i Salpetersyre af samme Vægt ...

Længere kommer jeg ikke i Dag; men næste Gang skal jeg naa længere frem ... jeg vil grave, sprænge mig Vej ... Lad os nu gaa ind til „Menneskehedens Repræsentanter“ og høre paa Kilo's nye Studier over Svedenborg.

*

*

*

Portneren Petrus sad i sit Værelse og skrev i Hus-holdningsbogen, da det ringede. Han aabnede Lugen, gjorde en hurtig Bevægelse med Næsen, saa Lorgnetten faldt af, og spurgte:

— Hvem er *det*?

Et Visitkort blev rakt frem, Lorgnetten kom paa igen, og den gamle læste:

— Bruno Zachrisson, Stud.

Atter faldt Næseklemmerne, og med en Alvor, der lignede en gyselig Spøgefuldhed, spurgte Dørvogteren:

— Naar er *Du* blevet Student?

— Jeg er studerende.

— Hm hm! I hvilken Almueskole studerer *Du*?

— Det kommer ikke mit Ærinde ved; jeg vil tale med Grev Max.

— Vil *Du*? Tror *Du*, at *Du* faar Lov til det?

— Lad mig bare komme ind, saa skal jeg nok klare *det* selv!

— Ja, hvis *Du* vil tørre Fødderne af, min Dreng, og snyde Næsen, saa skal *Du* faa Lov til at komme hérind i Forstuen ... Men giv først Næsen en ordentlig Omgang ...

Bruno traadte ind.

— *Du* er sortklædt, ser jeg. Har *Du* Sorg?

— Ja, Mutter er død.

— Hvem, siger *Du*?

— Min Mo'r!

— Saa beklager jeg *Dig* dybt!

— Aa pyt, det er jo ikke noget at snakke om!

Den gamle kastede et ildevarslende Blik over Næseklemmerne og greb sin lille Stok.

— Sig mig engang, min Dreng, var hendes sidste Stund svær?

— Næ, hun snorkede bare, saa Ruderne klirrede, og saa laa hun saadan med Forpoterne, ligesom en Hund, der svømmer ...

Den gamle rejste sig, og i næste Nu var han over Drengen som en Lynstraale; Brunte fik et Slag af Stokken tværs over Halsen, saa Hovedet dinglede. Da han atter havde faaet sit Mæle, stammede han:

— Nej, nu gaar det dog for vidt! Hvad i hede H—e bilder han sig ind!

En Byge af Stokkeslag fulgte — og standsede først, da Drengen var ude af Døren.

Næseklemmerne kom af, og Petrus gik for at bringe Rapport.

Rimeligvis har Fyren været her med en Indbydelse til Begravelsen.

To Dage efter spadserede Klosterbeboerne paa Bjergplateauet, hvor en Filosofgang var bleven indrettet under Fyrrenes Kroner.

Det var en af disse milde Vinterdage, der dufter af Vaar; Marken var fri for Sne; man kiggede næsten efter blaa Anemoner. Og nu blev der filosoferet:

— Menneskene forveksler det: at huske og at snakke bagefter andre med det: at tænke. For hundrede — eller tusinde — Aar siden var der et Fæ, som opdagede, at Kvinden beherskede Verden. I Gaar læste jeg om den samme Opdagelse i vort Blad, der serverede den som noget nyt.

Tænk nu selv: Hvem behersker Verden? Det gør

Forsynet, den Almægtige — altsaa ikke Kvinden. I Forgaars læste jeg, at Pengene eller Kapitalen behersker Verden — altsaa ikke Kvinden. Forrige Uge læste jeg, at Pressen behersker Verden — altsaa er det ikke Kvinden, der gør det. Forrige Maaned læste jeg, at Engländerne behersker Jordens Have — altsaa gør Kvinden det ikke. Samtidig læste jeg, at Huset Rothschild behersker Børserne — altsaa er det ikke Kvinden, der gør det. Og lad os nu tage den japanske Krig, som for Øjeblikket raser! Det er vel nok de regerende Monarker, Parlamenterne og Generalerne, som afgør de kæmpende Nationers Skæbne — og ikke Sygeplejerskerne? Hvis Tanker er nu for Tiden de herskende? Darwins, Hartmanns, Nietzsches — altsaa ikke nogen Kvindes! Hvem dominerer i Verdenslitteraturen? *Peladan, Mæterlinck, Kipling, Gorki!* Altsaa ikke nogen Kvinde! Alligevel bliver Bjørnson ved med sit Vaas om Kvinden, der behersker Verden — fordi han selv beherskes af sin Barnepige. Menneskene vrøvler i Stedet for at tænke, og Vrøvlet er blevet en Last!

Nu standsede de vandrende Filosofer paa et Tegn af Grev Max, som havde opdaget noget ude paa Søen, der bevægede sig. Det var en Damper med Flaget paa halv Stang og smykket med Gran. Paa Fordækket stod en Ligkiste af Egetræ med Kranse og Blomster; Agterdækket myldrede af sortklædte Mennesker.

— Véd I, hvem det er, der kommer dér?

— Nej! Lad os engang se!

— Det er Jenny!

— Zachris' bedste Komedier foregaar udenfor Scenen!

— Zachris tror, at *hans* Kone beherskede Literaturen, og at en *Æra* gaar i Graven med hende!

— Efter hendes Død har han ophængt hendes røde Tøffel over sin Seng!

— Er Zachris blevet Symbolist?

— Og saa har han rejst et Mindets Tempel for den stakkels, ubetydelige Jenny — det vil sige: for sin Egenkærlighed, for I maa ikke glemme, at hun var *hans* Hustru! Hans!

— Hvad siger *Du*, Kilo?

— Det smukke, som fandtes hos Jenny, ødelagde Zachris! Lagde I ikke Mærke til, hvor hun efterhaanden kom til at ligne ham?

— Ja, hun blev lige saa raa!

— Saadan var hun aldrig mod mig.

— Kilo siger sig selv Artigheder!

— Det var ikke min Hensigt; jeg vilde kun lægge en Blomst ... paa *hendes* Ligklæde, som engang var min Brud ...

— Som Zachris stjal! Alt, hvad den Mand ejede, havde han stjaalet; han stjal Mennesker og Tanker, Ord og Udtryk — ja, han kunde endogsaa stjæle den Persons Udseende, som han beundrede; han kunde stjæle en andens Berømmelse og Talent, krybe ind i et andet Menneskes Liv ...

— Naa, naa, naa, Falkenstrøm!

— Ja, den døde Kvinde skal jeg ikke sige noget ondt om; men om Zachris vil jeg ha' Lov til at tale!

— Skriv hellere!

— Det fortjener han ikke! — — — I tyve Aar flygtede jeg for dette Menneske; men han forfulgte mig

og brugte Jenny som Limpind. I véd jo selv, hvordan han aad mig ud af mit Hjem og lokkede min Hustru fra mig uden selv at faa hende; I véd, hvordan han stjal mine Venner, i hvis Kreds jeg havde indført ham, og da jeg kom hjem fra Udlandet, havde han taget mine Venner, mine Forlæggere og mine Teaterdirektører. Jeg udryddede ham af min Bevidsthed, men han sørgede for at bringe sig i Erindring igen. Naar mit Navn forekom i et Blad, stod altid hans Navn ved Siden af, helst foran; tryktes der et Opraab, saa var Zachris altid Nr. 1 og *jeg* Nr. 2. Dette følte jeg som et Ubehag, en besmittende Paatrængenhed; af og til troede jeg mig forfulgt af ham, som en Mand kan være forfulgt af en Kvinde, og med samme Afsky modtog jeg hans paa-tvungne Venskab. Engang imellem mente jeg at læse en unaturlig Tilbøjelighed i hans Blikke, og da rødmede jeg indvendig og skammede mig over min Mistanke; men da jeg til sidst halvvejs fik Bevis for, at jeg havde set rigtigt, saa undgik jeg ham. Nu er jeg tilbøjelig til at tro, at denne sterile Sjæl vilde suge min Mandskraft ud af mig; ti hver Gang jeg afbrød Forbindelsen med ham, sygnede han hen. Men hans Instinkt ledte ham til, som en blind Muldvarp, at grave sig frem til mine Fjender, og alt det Had, *jeg* havde vakt, ompolari-seredes og blev til Sympati for *ham*. Nu véd jeg, hvordan han altid bekæmpede og ødelagde mine Idéer, samtidig med at han optraadte som min Ven og Lærer; sagde jeg Rødt, saa sagde han Blaat, naar Blaat var Modefarven; men naar det kneb, gjorde han *mig* ansvarlig for den blaa Farve. Da jeg i *Søvngængerne* bekæmpede Abe-Teologien — for det blev en Teologi —,

saa rejste han paa Tourné med Aben — og Lirekassen; men da han saa fik paa Hovedet, forfalskede han Situationen og gjorde mig til Abe-Konge og afsatte mig fra den Trone, jeg aldrig havde siddet paa ...

— Tilgiv ham!

— At tilgive er det samme som at tilbagekalde; jeg tilgiver ham derfor aldrig. Hver Gang jeg blev slaaet ihjel, krøb denne Ligmaddike frem; jeg vil slette ham af min Bevidsthed som Repræsentanten for den perverse Tid, der kaldte sig selv Nydannelsens, fordi den var Forfaldets, Sandhedens, fordi den var Løgnens, Vederhæftighedens, fordi den var Humbuggens, de falske Profeters, Reklamens og de stjaalne Reputationers Tid. Skrive om ham? Det har Hoffmann allerede gjort paa en glimrende Maade i *Zacherle* eller *Cinnober*, dette dybsindige Eventyr, som Zachris ikke kunde forstaa, før han selv fik sin Cinnober i *der Kleinpaul*, som nu sidder i Zachris' raadne Stub og — lig en Træorm — æder hans Indmad bort, saa at han snart skal ligge som en Smule Ormemel i Mosset.

Dampskibet var nu kommet nær hen til Fjeldvæggen, over hvis Rand Kulrøgen løftede sig, drevet af Sted af Medvinden.

— Fy for Djævelen, hvor her lugter af Svovlbrint! udbød Revisoren og tog Kikkerten frem: — Dér staar de allesammen, og Zachris selv holder Riddervagt ved Kisten ...

— Tal ikke saa haarde Ord! bad Kilo.

— Og dér staar din forhenværende Thilda med sin Prins. Hvordan det forholder sig med Prinseværdigheden, maa Fanden vide; han skal nok ellers være

Skolelærer! sagde Falkenstrøm, som udenfor Klosters Mure fik sin tidligere Vildskab tilbage og glemte alle aandelige Øvelser.

— Fred være med dem! sagde Revisoren.

— Ja, Fred være med alle! Fred! bød Kilo. Det gamle er forbigangent!

— Det gamle har stinket i ti Aar og truer med at forgifte det nye, som er ved at vokse frem! Vi er fremmede i vort eget Land; men vi er vel født som fremmede i dette Hul.

— Vi var engang Børn af vor Tid; men nu er den Tid forbi, og vi er blevet den nye Tids Børn.

— Vi er blevet Mænd, og det sømmer sig ikke for Mænd at raabe op paa Gader og Stræder, selv om det passer sig for Drenge!

— Det gamle er forbigangent! Fred være med det!

TYVENDE KAPITEL.

DA Zachris, samme Nat, Gæstebudet med Dødedansen havde fundet Sted, var blevet ene, tog hans Tanker en ny Retning.

Hans økonomiske Stilling var — takket være Bladets Salg — bleven god, ti den gamle Redaktion skulde blive, ja, endogsaa have højere Løn end før; dette gav ham Lyst til at leve, begynde et nyt, friskt Liv sammen med et friskt Menneske. Hvorfor skulde han være Sygepasser og Bedemand? Jenny var jo færdig; det havde han set denne Aften. Hun havde mistet al Tiltrækningskraft for Herrerne, hvilket netop var, hvad han havde ønsket engang maatte ske; nu havde han endelig Ro. Nu kunde han købe sig en ny Hustru, der skulde være hans Lyst, hans Alderdoms Glæde og — hvorfor ikke? — hans Sygeplejerske ...

Han rejste sig op for at notere den Scene, Jenny havde givet, og som pludselig faldt ham ind ...

Derpaa fortsatte han sine Overvejelser. Drengene skulde hurtigst muligt ud af Huset ... men hvorhen? De kunde hverken skrive eller regne, og de havde ikke Spor af Begreb om, hvordan man skulde opføre sig mellem Mennesker. De burde maaske ikke være blevet opdraget saa frit; at de havde faaet Lov til at deltage i Bakkanalerne, var rimeligvis ikke klogt; det, at de var blevet betragtet som Genier, havde faaet Lov til at

løbe i Teatret, var blevet interviewet og biograferet i Bladene, havde vist givet dem alt for høje Tanker om sig selv; men hvad skulde de nu være? Studenter-eksamen forlangtes jo alle Vegne, og *de* havde ikke engang almindelig Almueskoledannelse ...

Der hørtes et Skrig oppe fra Kvisten. Zachris sprang op ad Trappen ... Jenny havde rejst sig i Sengen og syntes at betragte noget, som fyldte hende med Skræk ...

— Skaf en Læge og en Sygeplejerske straks; men hold Dig selv borte! Jeg kan ikke taale at se Dig!

Zachris følte sig heller ikke fristet til at nærme sig, han modtog Jennys Ordre med Glæde og gik ned for at udføre Befalingen ...

Og saa begyndte Dødskampen ... Den var hverken skøn eller opbyggelig. Drengene, der var absolut blottet for Følelse, anstillede Observationer og drog Følgeslutninger ligesom Vivisektører. De var avlet under Voldtægt, og deres Moder havde forbandet dem, mens de endnu laa under hendes Hjerter.

Zachris gik frem og tilbage paa Gulvet i Stuen underneden og hørte, hvordan det hele gik til. Det lød, som man savede Brænde deroppe. Snart græd han af Medlidenhed, naar han tænkte sig selv i den samme Situation, og snart følte han en vis Tilfredsstillelse, naar han mindedes, hvordan hun havde pint ham. „Føl nu engang, hvordan det er at blive pint!“ tænkte han. „Hvad ingen anden har vovet, det vover *han* — Døden!“

Derpaa græd han igen ved at tænke paa nogle lyse Øjeblikke i deres hæslige Samliv.

Af og til lød hendes Skrig som en fødende Kvindes, og Zachris mindedes da den første Gang, hun var blevet

forløst med et Barn. Det var et stort Øjeblik. Moderens sidste Klynken, inden Barnet kom til Verden, lød i den Grad som et Spædbarns Graad, at Zachris troede, den lille var født. Men da saa endelig den nyfødte skreg, troede han, at det var Moderen.

Hen paa Formiddagen næste Dag blev der stille. Og saa kom Sygeplejersken ned og fortalte, at Døds-kampen var til Ende.

Da blev der fuldstændig roligt baade i og omkring Zachris; han faldt i en dyb Søvn og sov til ud paa Eftermiddagen. Men da han vaagnede, indfandt Sorgen sig — denne Blanding af Tomhed og Fortvivelse, af Anger over, hvad han havde gjort, og hvad han havde undladt at gøre, af Lettelse, som han følte baade paa sine egne og paa den afdøde Hustrus Vegne, af noget interessant, usædvanligt, forsonende — hvilket alt tilsammen ytrede sig som en vellystig Smerte.

Næste Dag nød han den Ro, han ikke havde haft i mange Aar. Nu var han uovervindelig stærk, ti nu var der ingen, som kunde pløje med hans Kalv eller styre ham ved Hjælp af Hustruens Bidsel. Den tredje Dag havde han saa meget Besvær med Begravelsesforberedelserne, at han ønskede, hun vel var ude af Huset, saa at han kunde faa stillet Møblerne om igen, indrette sig som Ungkarl og træffe Bestemmelser, uden at nogen satte sig op mod hans Vilje.

Begravelsen voldte ham adskillige Bekymringer; man bruger jo nemlig ikke mere at indbyde Folk til Jordefærd. Derfor bliver den større eller mindre Tilslutning et Plebiscit, et Udtryk for ens Kurs paa For-

fængelighedens Marked. Zachris, der for Øjeblikket stod lavt i Kurs, vilde ikke risikere en Fiasko. Han maatte derfor personlig anmode alle Standspersoner, alle finere Navne og Titler, om at give Møde. Dette var en Forestilling, en Première, og Aviserne skulde anmelde den. Først besluttede han at sende Drengene som Indbydere, men da Bruntes Ambassade faldt saa ilde ud, bestemte han sig til at gaa selv. At trænge paa eller true eller lokke med Løfte om Gentjenester duede ikke længere; han maatte gaa omkring og tigge.

Han gjorde sig saa lille, han kunde, og det lykkedes ham da ogsaa at krybe gennem en Del Nøglehuller — men ikke gennem alle. De, der rigtigt kendte ham, vidste, at han kun vilde bruge deres Navne til Trappestige for sig selv — og derpaa trampe dem ned.

Paa Begravelsesdagen mønstrede Zachris sin Hær og fandt den respektabel. Han var atter Høvding, havde Mandskab og kunde udrette noget. Ved Graven optraadte han med en Tale om sine Fortjenester i Literaturen, om den store Revolution, om Hærføreren og Lederne, om Modstanden og Stridskræfterne, men var lige ved at glemme Jenny, som han dog sluttelig sagde nogle anerkendende Ord om. Hun havde naturligvis været den bedste (eftersom hun havde været hans), o. s. v.

Det var en Triumf! Men der skulde ogsaa slagtes nogle Krigsfanger paa Graven, og Zachris, som aldrig havde villet høre tale om Jennys Beundrere, opfandt nu en hel Serie „ulykkelige Tilbedere“, hvis Navne opramsedes i et lille Blad. Alle, der havde vist Fruen

i Huset skyldig Opmærksomhed, blev forvandlet til Tilbedere — selvfølgelig ulykkelige, da Jenny havde været Troskaben selv. For at hævn sig paa Falkenstrøm, der var udeblevet, satte Zachris *hans* Navn forrest i Rækken; „han havde, af let forklarlige Aarsager, ikke indfundet sig; men hans Krans talte tydeligt nok.“

For ogsaa at kunne flage med de øvrige udeblevnes Navne aftrykte Zachris Undskyldningerne, der jo — for Anstændighedens Skyld — var omsvøbt med Høflighedsfraser.

Doktor Borg blev paa følgende Maade pint ind i Referatet: „Dr. B., den afdødes specielle Ven, *skulde* have tilset hende under hendes sidste Sygdom ... —“

Amtmand O., der var et meget fint Mærke, blev stjaalet paa en snedigere Maade. „Fru Z., der har Familje i Nerike, nedstammede fra den ædle Slægt O., som Landets mest kendte Amtmand muligvis ikke er helt fremmed for.“

Endogsaa Telegrammer aftryktes; gamle Breve blev offentliggjort — Jenny blev en stor Succes for Zachris. Hun havde været et Centrum, en sokratisk Aspasia i stor Stil, og hendes Indflydelse paa Samtidens Literatur maatte siges at have været uberegnelig. (At Zachris' Indflydelse da havde været enorm, kunde man sige sig selv).

Da Zachris kom hjem fra Begravelsen, lagde han Mærke til, at Huset saa rent og pænt ud. Om Aftenen havde han allerede glemt Jenny og alt, hvad han havde

oplevet i sit Ægteskab med hende; det var kønt alt sammen, syntes han. En stille Fred, som lignede en alvorsfuld Glæde, fyldte ham — og denne Følelse krydrede af Triumfen over, at han atter engang havde faaet samlet alle sine Fjender og Avindsmænd *under* sin Fane

ENOGTYVENDE KAPITEL.

DET havde spøgt i Klostret. Tidlig paa Foraaret, da Solen var kommet højt paa Himlen, og det var blevet varmt i Luften, havde man fra det øverste Stokværk hørt en trampende og snurrende Lyd som af en Symaskine — men stærkere. Undersøgelsen var let at foretage; der fandtes intet deroppe. Revisoren, som mente, at det hele var et almindeligt akustisk Fænomen, opstillede forsøgsvis nogle Teorier. Det kunde være en Maskine paa det store Skibsværft, som frembragte denne Lyd, der kun var til at høre i Brændpunktet, og dette Brændpunkt maatte da befinde sig i det øverste Stokværk af Klostret. Han sammenlignede denne Foreteelse med Ekkoet, der høres, naar bestemte Lokalitetsforhold er til Stede; indenfor Brændpunktet høres det ikke, men i selve *Focus* kan man opfatte det; med andre Ord: det høres længere borte, men ikke lige ved. En bemærkelsesværdig Undtagelse fra den almindelige fysiske Lov! — Dog — Forkaringen var i dette Tilfælde udelukkende baseret paa den Hypotese: at der et eller andet Sted fandtes en Maskine.

Revisoren gik videre i sine Undersøgelser og lagde da Mærke til, at Værelset, hvori det spøjte, var beklædt med et paa Lærred udspændt Tapet, hvis Spæn-

ding øgedes eller slappedes, alt efter som Temperaturen svingede.

— Dér har vi Fonografens Membran, paaviste han. Lad os engang antage, at Kakkelovnsfabrikantens Drejeskive har arbejdet hér oppe, og at Tapetet = Membranen har opsamlet Lyden, hvad det sandsynligvis har; kan det da ikke tænkes, at Tapetet under visse bestemte Temperaturer = Fugtighedsforhold giver disse uartikulerede Lyde fra sig?

— Jo, det synes at være meget rimeligt.

— Men da maatte jo ogsaa en Tromme, som har en virkelig Membran, af og til kunne tromme af sig selv!

— Javel! Men er Du nu ogsaa sikker paa, at den ikke gør det? Har Du ikke hørt Tale om „falsk Allarm“, især om Natten? Vagten er kommet løbende og har ment at høre Trommen gaa! Jeg véd, at det ikke er ualmindeligt, at Stationsforstanderne om Natten hører Tog bruse forbi og iler ud. Skinnerne maa jo ogsaa kunne virke som Membran.

— Ja, hvorfor ikke, sagde Kilo. Men for nu at gaa videre paa det fysiske Plan, saa véd jeg en Stationsforstander, som en Nat ilede ud paa Perron'en og saa et forbifarende Tog. Han telegraferede til begge de nærmeste Stationer; men dér var intet Tog passeret.

— Altsaa en Hallucination!

— Lad os gøre os klart, hvad det gamle Begreb „Hallucination“ betyder. Maaske det er lige saa tveetydigt som saa mange andre Begreber. — At man bliver hallucineret, vil sige, at man ser et Billede, hvortil der ikke svarer nogen Realitet. Hvis vi nu siger.

en Hallucination er et Billede af noget, som ikke har fuld Virkelighed ...

— Sig: af „et uvirkeligt Billede“ !

— Nej, for alle Billeder er virkelige; de kan nemlig enten opfattes med Synet eller med Fantasien ... I Følge det, Du sagde, skulde jo selve Genstanden trænge ind i Øjet; men det er blot Genstandens *Billede*, der gribes af Øjet; dette Billede kan Du ganske vist ikke ta' og føle paa, men Du tør dog paa den anden Side heller ikke nægte, at det er virkeligt.

— Vel! Videre!

— Nu var vi jo enige om, at Lyde kan opmagasineres og atter udløses; at Lys kan fikseres, lærer Fotografien os. Radiofonen viser, at en Lydbølge kan forplantes gennem en Lysbølge. Tør vi nu benægte, at en Kombination af Lydbølger kan forvandles til Lysbilleder? Edison tror paa denne Mulighed, ti han er overbevist om Naturkræfternes Enhed, og han har søgt at afsende et Billede pr. Telefon. Kan et Lokomotiv, der ikke er til Stede, høres, saa er det jo ogsaa muligt, at det kan ses, og da har Stationsforstanderen, jeg omtalte, set en Virkelighed, der ikke længere var nærværende. Saaledes paa det fysiske Plan! Hæver vi os til det psykiske, saa har vi endnu rigere Muligheder, ti Sjælens ukendte Kræfter er langt vældigere, end man hidtil har dristet sig til at antage. Der iagttages jo ofte Spøgeri i Huse, hvor der er begaaet Mord, og det behøver ikke at have noget med den ilde anskrevne Fantasi at gøre, ti Personer, som ikke véd noget om Mordet, kan modtage ubehagelige Syns- og Hørelsesfornemmelser i et saadant Hus. Tager man

den uhyre psykiske (og fysiske) Kraftudfoldelse i Betragtning, som ledsager et Menneskes voldsomme Død: Morderens Overvindelse af sine Betæneligheder, den myrdedes Fortvivlelse, mener I saa ikke — I, der tror paa Energiens Konstants—, at nogle Kraftansamlinger kan blive tilbage i det Værelse, hvor Mordet er foregaaet?

— Jamen, hvorfor har da ikke alle Mennesker de omtalte ubehagelige Fornemmelser?

— Fordi de ikke alle er i Besiddelse af et tilstrækkelig fintmærkende Modtagelsesapparat.

— Lad os da antage, at der eksisterer Spøgeri, og at dette kan forklares paa naturlig Maade — tror Du saa paa Spøgelser?

— Da jeg er overbevist om, at der er Spøgerier til — jævnfør Pottemagerskiven her ovenpaa — saa er jeg vel ogsaa nødt til at tro paa Spøgelser. Men lad os først definere Begrebet: Spøgelse! Sig selv, hvad det er, Folk plejer at mene med Spøgelser!

— De mener Skinbillede af levende eller døde Mennesker.

— Er da et Skioptikonbillede af en død et Spøgelse?

— Ja, det kan vi gerne kalde det. Den afdødes Fotografi er jo et Billede og Skioptikon'ens projicerede Billede er Billedet af et Billede ...

— En Linse kan jo frembringe baade virkelige og virtuelle Billeder af en Genstand. Hvad mener man med et virtuelt Billede?

— I et planformet Spejl — siger Fysiken — er et Billede virtuelt eller et Skinbillede ...

— Se, dér har vi altsaa et Skinbillede, som ikke

kan opfanges af en Skærm. Men dette Skinbillede kan opfanges af dit Øje og opfattes eller ses; man kan altsaa se Skinbilleder?

— Ja, jeg maa indrømme det.

— Nu definerede Du imidlertid Begrebet Spøgelse som et Skinbillede af en levende eller en død Person; følgelig har Du indrømmet, at man kan se ...

— Nej stop! Nu gør Du en Fejlslutning!

— Maaske — det er vanskeligt at tænke! — Skinbilleder kan ses, Spøgelser er Skinbilleder ...

— Spøgelser anses af Folk for ...

— Rigtigt! Hjælp mig videre fremad, jeg er træt!

— Dersom Skinbilleder af levende eller døde eksisterer, saa maa de kunne ses!

— Fuldkommen rigtigt! — Nu er det, vi skal søge at bevise, at saadanne Billeder eksisterer. For en Domstol gælder to troværdige Personer indbyrdes overensstemmende Vidnesbyrd. Er Du tilfreds med det samme Bevis?

— Nej, jeg vil se med mine egne Øjne!

— Da er Du Subjektivist, og dersom Du selv saa et Spøgelse, vilde Du aldrig kunne bibringe andre din subjektive Overbevisning. Vil Du virkelig ikke erkende, at mine to, troværdige Vidner, der er to „Jeg'er“, kan afgive lige saa godt et Bevis som dit ene „Jeg“?

— Nej, det gør ikke noget Indtryk paa mig, jeg vil se selv.

— Har Du set Amerika?

— Nej!

— Tror Du, at det eksisterer?

— Ja! Men Amerika er heller ikke noget Spøgelse.

— Ganske rigtigt! Nu kan jeg imidlertid fortælle Dig, at jeg har *set* Jennys Skinbillede, da hun lige var død. Altsaa eksisterer der Spøgelser for *mig*. Var det *Dig*, der havde set hende, saa havde der eksisteret Spøgelser for *Dig*! — Nu eksisterer der Spøgelser for *mig*, altsaa eksisterer der Spøgelser.

— Galt sluttet!

— Det kan jeg ikke indse! — Al Viden er jo subjektiv, fordi den nødvendigvis maa falde indenfor et Subjekts Erfaringskreds; naar den falder indenfor manges Erfaringskreds, kaldes den objektiv; men der staar jo ingen Steder skrevet noget om, hvor mange, der skal til for at gøre en Viden objektiv, eller hvor kloge de skal være. Nok er det — jeg véd, at der findes Spøgelser i den Forstand af Ordet, vi nylig har angivet, derfor er jeg ogsaa nødt til at tro paa Spøgelser, ti Tro subsumeres under Viden. — Jeg skal imidlertid for din Skyld vende tilbage til det fysiske Plan. — Tror Du, at det Billede, som i Fotografens Kamera viser sig paa Visirskiven, kun findes der, eller at det usynligt — i forskellige Potenser — findes hele Vejen mellem Objektet og Kameraen?

— Sandsynligheden taler for det sidste.

— Billedet er det Lys, Objektet kaster tilbage. Altsaa udstraaler Objektet noget, som i en vis Afstand er usynligt, men i en anden Afstand synligt. Følgelig er Billedet paa Visirskiven en Emanation af Objektet. Tror Du nu, at alle Genstande kan emanere saadanne Billeder, som snart er usynlige og snart synlige?

— Jeg kender ikke alle Genstande; men jeg formoder det.

— Da maa ogsaa Menneskelegemer — levende eller døde — kunne emanere Billeder, der stundom er usynlige, stundom synlige; det er de sidste, vi kalder Spøgelser.

— Jamen naar Genstanden er belyst ...

— Vel! Mener Du af lyse eller af mørke Straaler? Du kender jo nok de mørke Straaler — Røntgen straalene?

— Tak skal Du ha'! Du tror vel ogsaa, at man kan gøre sig usynlig?

— Bi lidt! At *blive gjort* usynlig er ikke umuligt; jeg behøver bare at slukke Lampen, saa er vi begge gjort usynlige. At blive usynlig under fuld Belysning, kan ogsaa tænkes, men kun under ualmindelige Omstændigheder. Det kan ske derved, at de fra mig emanerede Straaler absorberes gennem en ubevidst Viljesakt, eller derved, at Straalerne brydes til Totalrefleksion, eller ved, at de lyse Straaler ompolariseres til mørke; endelig kan Fænomenet betragtes som et Interferensfænomen, hvor de reflekterede Straaler slukker hinanden. At man *kan blive* usynlig, det véd jeg; om man, naar man har udfundet Aarsagerne, ogsaa kan *gøre sig* usynlig, det véd jeg ikke; men det er muligt, at man kan naa saa vidt ved Øvelse.

— I alt Fald er det godt, at Tanken bliver saaret ud; den behøver lang Tid til at spire. Nu skal jeg begynde at samle Iagttagelser, og om ti Aar er jeg maaske af samme Mening som Du

Filosoferne vandrede i Alléen:

— Vi gør slet ikke Fordring paa at kaldes Profeter; vi har bare reddet os op paa Ararat i vor Ark.

— Der tales om Gudernes Tilbagekomst, men har de nogen Sinde været borte? Kom ikke „Frelsens Hær“ i 1878 og fik Masserne til at klæde sig i Sæk og Aske? Begyndte ikke Goodtemplarne deres Arbejde i 1879, og Fredsvennerne deres i 1880?

— Luther var jo den første Frikirkelige i Norden, og nu staar hans Frikirke som de Frikirkeliges bitreste Fjende. Hedningerne elsker den raadne Statskirke, for de elsker alt raadent. De Frisindede hader de frisindede Missionsfolk! Det er en mærkelig Situation. For at blive accepteret af „de Frisindede“ skal man være saa liberal, at man modtager Ordener med eller uden Halsbaand, gaar paa Hofbal og er intolerant mod anderledes tænkende. Man skal endvidere være Pæderast — i det mindste teoretisk —, Kvindedyrker, d. v. s.: arbejde for Kvindekønnet som en privilegeret Stand ...

— Og endelig skal man tro paa Dreyfus' Uskyld, skønt Dreyfusministeren Waldeck-Rousseau i Rennes blev overbevist om hans Skyld. Labori maa ogsaa være bleven omvendt, ti han og Piquart var de første, der brød med Dreyfus, da denne efter sin Benaadning protsede af som Hærens og Generalernes Ven. Ogsaa Labori udtalte, efter Humbertprocessens Fiasko, at der i Dreyfusaffæren „fandtes hæderlige Folk paa begge Sider — Folk, som mente, at de kæmpede for et Ideal,“ og at han „havde set visse Personer, der havde vendt ham (Løbori) Ryggen i fem Aar, blive dekoreret som Dreyfusarder.“ — Hvilken babylonisk Forvirring! Dreyfus som Nationalist og Generalernes Ven! Labori indrømmer, at der ogsaa findes noget godt hos Mod-

standerne! Waldeck-Rousseau erklærer i Toulouse, i Aaret 1900, at „Dreyfussagen var bleven overladt til uafhængige Dommere, hvis Afgørelse godkendtes, sam- blev fyldestgjort.“

— Hvad siger vore egne Dreyfusarder om *det*?

— De gaar paa med krum Hals, som var de be- talt for det, og Zola's *J'accuse* staar allerede i Lære- bøgerne, skønt hele hans Anklage var falsk.

— Falsk?

— Ja! Han anklagede Generalerne — for Be- drageri —, og det, skønt de alle var uskyldige (Henry var nemlig ikke General). Dreyfus forsvarede selv Generalerne og troede, at de arbejdede for *ham*.

— Men hvordan kan man forklare alle de falske Dokumenter?

— Jeg har ofte tænkt mig, at det rimeligvis var Snarer, som Dreyfus' Venner anbragte i Dossier'en ... Den hæderlige Piquart drev jo selv Spioneri med falske Dokumenter.

— Lad det nu forholde sig med den Sag, som det vil! Men at se vore egne Nationalister alle som en rejse sig mod Frankrigs Nationalister, der kæmper for det samme som de selv — det er virkeligt mere end latterligt. Hjemme er man Patriot, ude er man Ver- densborger! Det er saa rart billigt at være det i andres Navn!

— Dér ligger det nordiske Museum med Taarne og Spir. Hvad skal man bruge det til? Det er National- museet, Videnskabernes Akademi og det kgl. Bibliotek, der gør Landet Ære!

— Paa ingen Maade! Det er General Hazelius' Chiffonière og Tobakspiber, Onkel Adams Brillen, Fredrika Bremers Snustobaksdaase, Kristina Nilssons Violin ... endvidere: Bidsler, Aag, Suppeterriner og Bondeklæder ...

— I Fjor udvandrede der 100 Mand om Dagen. I Aar sætter man ikke det store Tal i Almanakken, men kun Procenterne. Det kan dog være farligt nok at skjule Sandheden!

— Véd I, at Rovdyrenes Antal forøges her i Sverrig? Naar Ulvene og Bjørnene trænger frem, saa flygter Menneskene endnu ivrigere end før. Enden paa det bliver, at Landet bortforpagtes til jagtlystne engelske Millionærer!

*

*

*

— Sidste Forlydende om Zachris: Han er flyttet til Orebro, hvor han jager paa Falkenstrøms Revier. Falkenstrøm har nemlig koloniseret derude og opdyrket sig en Vennekreds, og det er den, Zachris nu er ved at udsuge. Det er tiende Gang, han agerer Sjakal overfor Falkenstrøm; Bladene meddeler i Dag, at han har lejet Lejlighed i samme Gade som sit Offer (hvilket jo altid er noget!).

— Zachris begyndte jo at offentliggøre Falkenstrøms Breve, som var skrevet under Indtrykket af Zachris' indbildte Tjenester; derfor har Falkenstrøm nu i sin sidste Bog én Gang for alle erklæret, at han

tilbagekalder alt det gode, han har ytret om Zachris; han var nemlig i sin Tid bleven ført bag Lyset.

— Ja, vi behøver jo kun at tænke paa Tallene, dengang Zachris hjalp Falkenstrøm med at faa solgt Romanen: Falkenstrøm fik 3000 Kr., men Zachris tog 4000!

TOOGTYVENDE KAPITEL.

HANNA PAJ havde igen været paa Krigsstien og lokket Smartmans Kone bort fra Manden, fordi denne havde været uhøflig mod Hanna. Men Smartman havde straks hævnnet sig. Først havde han ladet Hustruen og hendes Elsker overraske i et Fællesbadeværelse, og derefter havde han ved Hjælp af Politiet arrangeret en Chikane.

Efter saaledes at have tilfredsstillet sin Hævnlyst og derpaa forlangt Skilsmisse, gik han en Tid omkring og saa grublende og indesluttet ud; man traf ham alene paa afsidesliggende Caféer, hvor han drak umaadeligt — men altid uden Selskab — og undertiden snakkede højt med sig selv. En skønne Dag faldt han død ned af en Stol.

Han havde imidlertid forudset sit Endeligt; ti i hans Frakkelomme fandt man et Brev til hans Søn. Det var forseglet og blev som Følge heraf læst af Redaktionen, der først lod det kopiere og derefter overgav det til Adressaten.

Brevet lød som følger:

Til min Søn!

Det er meget tvivlsomt, om Du nogensinde faar læst dette Brev, da jeg véd, at Du kun ugerne læser urekommanderede Breve. Derimod er jeg sikker paa, at Du ikke vilde følge mine Raad, hvis jeg gav Dig

nogle; jeg har nemlig selv engang været ung. Du skal altsaa slippe for Raad, idet jeg hovedsagelig skriver dette for at udrede mit eget Indre, før jeg gaar til mine Fædre.

Som det Barn af min Tid, jeg var, saa jeg Livet foran mig som en Kampplads og Tilværelsen som en Kamp om Brød, Position og Kvinde. Jeg huggede mig igennem og følte, at jeg havde Ret, hver Gang jeg nedlagde en Fjende med lovlige — eller, i Nødstilfælde, ulovlige — Midler. Det var, hvad man kalder Tidsaanden. Livet var sit eget Maal, Samvittigheden et Sygdomssymptom, Barmhertigheden Svaghed. Jeg syntes, at jeg var født med disse Anskuelser, for jeg læste aldrig den saakaldte usædelige Literatur. Magtviljen, der er nedlagt i alle Mennesker, var ualmindelig stærkt udviklet hos mig, og jeg følte det som en Lyst at styre og gribe ind i andre Menneskers Skæbne. Ofte morede det mig at gøre et Menneske lykkeligt, men kun, fordi jeg paa den Maade kunde faa Lov til at binde Vedkommende og nyde Bevidstheden om at have været hans Forsyn.

Livet stormede frem. Da jeg var fuldstændig uimodtagelig for Slag og Fornærmelser, maatte jeg sejre paa alle Punkter — især da jeg kun attraaede det, der laa nærmest for Haanden. Og da jeg saa til sidst havde naaet mit Maal, da jeg saa, hvorledes alt og alle bøjede sig for mig og søgte min Beskyttelse, hvordan de fornemme underkastede sig, og de rige frembar deres Kapital, saa kom der en Stund, hvor jeg spurgte mig selv: Hvad nu? Er dette alt? Er der intet mere? —

Jeg stod foran en Fjeldvæg og kunde ikke komme længere; Vandringen var til Ende, og jeg satte mig derfor ned for at tænke ellers. Tomheden og Stilheden greb mig; jeg saa tilbage paa Livet og fandt det saa skrækkeligt, at jeg ikke forstod, hvordan jeg havde baaret mig ad med at holde det ud. Jeg blev fortvivlet og mistede Interessen for alt.

Som en Vandringsmand, der under Haab og Længsel havde ileet over Sletten for at naa Bjergene, sad jeg nu ved Bjergets Fod og stirrede paa det Maal, jeg endelig havde naaet, og som var — en Bjergvæg. Findes der da intet bag eller over denne Væg? spurgte jeg mig selv. Min Forstand svarede, at der *maatte* findes noget. Men jeg havde ikke Kræfter til at foretage en Bjergbestigning, og ikke Mod til at udsætte mig for Synet af en ny Slette og et nyt Bjerg. Jeg længtes efter at se noget nyt — og blev dog siddende — uden Mod og uden Haab, til jeg endelig sank om og blev liggende.

Det er mig nu, som om min Sporvogn har sluppet Kontakten med Traadene deroppe og derfor er gaaet i Staa. Déroppe? Men der findes jo intet „op“ og intet „ned“, saadan sagde i alt Fald de lærde, og dog véd jeg, at jeg er nede og aldrig kan naa op!

Beklage, hvad der er sket? Ønske det ugjort? Ja, Indrømme, at jeg er gaaet vild? Ja! Men føle mig skyldig — det kan jeg ikke ...

Skønt født i et christent Samfund har jeg aldrig følt mig delagtig i Forsoningsværket. Maaske jeg er af Hedningeæt, ligesom de mange andre, der i vore

Dage har raset mod Christendommen? Kun ét véd jeg: at jeg er fortvivlet; men Samvittighedsnag føler jeg ikke.

Den Tid, jeg har levet i, har haft til Opgave at rasere gamle Former, og jeg har været med og følt mig i min Ret. Maatte nu Mænd komme, som kan lægge Grunden til noget nyt — og derefter Murere, som kan bygge noget nyt. Murerhaandværket har jeg aldrig lært. — — — —

(Her fulgte nogle overstregede Linjer).

Da Tomheden og Fortvivlelsen havde naaet Højdepunktet, vilde jeg udfylde det tomme Rum; men jeg fandt ikke noget Indhold; det nye havde endnu ikke gæret færdigt og kunde ikke aftappes — Du véd jo nok, at ny Vin ikke passer til gamle Flasker.

Jeg saa alle Jordens Folk blandes, alle Religioner smelte sammen, gamle Sæder og Skikke opløses, Næringskilder, der fra Arilds Tid havde vældet, tørre hen, mens nye sprudlede frem; jeg saa al Fortidens Visdom blive gravet op og bragt frem i Lyset. Det var en Stortid; Slægten voksede, men mange Individer gik til Grunde; blandt disse var *jeg*!

Du spørger: Hvordan skal man leve sit Liv? Hvilke Anskuelser skal man have, hvilket Parti skal man tilhøre — kort sagt: hvordan skal man bære sig ad? For manges Vedkommende er det vanskeligt at blive klar over sig selv; jeg mente til sidst at have fundet en Ledetraad. Man skal arbejde for sit Land, men maa derfor ikke glemme, at man er Verdensborger; man maa hverken være Knaaldpatriot eller Smigrer. Man skal tjene det Samfundslag, af hvilket man er udgaaet. Er Du Proletar, skal Du ikke for-

søge paa at kappes med Aristokraterne, men er Du Forfatter eller Kunstner, saa bør Du leve udenfor Klasse og Stand og Partier og dog bevare Interessen for dine Kollegers Interesser, søge Retfærdighed, følge din Genius! Som Digter har Du Lov til at lege med Tanker, eksperimentere med Standpunkter, prøve Anskuelser; men Du maa ikke binde Dig til noget bestemt, ti Friheden er Digterens Livsaande. Bliv derfor ikke staaende i nogen Skole eller indenfor nogen Retning; Emnet, Du behandler, skal give Dig sin egen Form, de frie Kunster taaler ingen Love. De er deres egne Lovgivere ...

Er Du Borger, saa vær det grundigt, men glem ikke, at Du ogsaa er *Medborger*! Bliv i din Klasse og din Stand, saa bliver Du noget *helt*; men vogt Dig for Dilettantisme! — — —

Om Du bør gifte Dig eller leve ugift? Gør, hvad Du vil! Men tro ikke, at Lykken eller Ulykken beror derpaa. Undgaa ikke Ægteskabet; men bliv heller ikke i det, dersom det nedværdiger Dig! Bedre er dog et ulykkeligt Ægteskab end slet intet. Man kommer igennem det og ud, mere *erfaren* end før — og *Erfaring* er Kapital.

Glæmselens Fred med mit Støv!

ENDE

THOMAS P. KRAG:
OFFERLAM 2 OPLAG ○ 4 KRONER

»SAA DANNE Fortællinger som disse ere skrevne med Thomas Krag *sikre og formfuldendte Kunst*. De rummer saa mange fine psykologiske lagtagelser og saa megen Forstaaelse af menneskelig Kummer, at de taler lige op til Læserens Sjæl. I »Dybvand«, denne vilde og storslaaede Fortælling, mærkes *Mesteren* lige fra den første Linie til den sidste. *Den er skreven med fuldendt Kunst*, maaske ingen Sinde er Thomas Krag naaet videre end her.«

(Social-Demokraten).

— — »de er *lydefri Kunstværker*, der brænder sig dybt ind i Læserens Sind; *Mønstre paa Noveller*, gode Forbilleder for, hvor højt man kan naa gennem den knappest tænkelige Behandling.«

(Nationaltidende).

HENRY MURGER:
KUNSTNERLIV OVERSAT AF JENS PEDERSEN 4 KRONER

»KUNSTNERLIV« hører til de saare faa Bøger, som aldrig vil ældes. Dens umiddelbare Ynde og Friskhed og de muntre og rørende Scener fra Paris' Bohêmeliv vil stadig øve deres Magt over Læseren. Man vil le hjerteligt af de sorgløse Eksistensers drastiske Paafund og over disse store Børns glade Letsind, og man vil røres over deres Kærlighedseventyr, der er fortalte med en henrivende Finhed.

Jens Pedersen, den bekendte Forfatter og Konferencier, der selv har levet med i det muntre Kunstnerliv i Paris' *quartier latin* og saaledes har de bedste Betingelser for at forstaa de frie Fugles flagrende Døgnliv, har med stor Omhu og Interesse besørget Oversættelsen. Og i bedre Hænder kunde Fordanskningen af denne vidunderlige Bog sikkert ikke være falden.

Forlaget har erhvervet Retten til at bringe de originale Illustrationer fra en ny Pragtudgave, der samtidig udkommer i Paris og Wien. Disse smaa yndefulde Kunstværker og Bogens fine og nydelige Udstyrelse vil sikkert gøre »Kunstnerliv« til en meget nyndet Gavebog.«

(Af Anmeldelserne).

HENRY WOOD
KUNSTLERIN

